

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
SREDNJOBOSANSKI KANTON / KANTON SREDIŠNJA BOSNA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I ŠPORTA

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA

MUZIČKA KULTURA

ZA OSNOVNE ŠKOLE I GIMNAZIJE

Travnik, august 2025.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
SREDNJOBOSANSKI KANTON / KANTON SREDIŠNJA BOSNA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I ŠPORTA

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA

MUZIČKA KULTURA

ZA OSNOVNE ŠKOLE I GIMNAZIJE

Travnik, august 2025.

Kurikulum nastavnog predmeta Muzička kultura za osnovne škole i gimnazije

Izdavač: Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona / Ministarstvo obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i športa Kantona Središnja Bosna

Za izdavača: Bojan Domić, ministar

Grupa za izradu predmetnog kurikuluma:

Prof. dr. Selma Porobić, voditeljica
Mr. sc. Fehim Terzić, koordinator
Nina Krehić, prof., član
Amila Efendić, prof., član
Amna Mečkić, nastavnik, član
Ermelina Herceg, nastavnik, član
Berina Šećibović, prof., član
Amela Brdarević, prof., član
Aida Salkić, prof., voditeljica Stručnog tima

Recenzenti:

Prof. dr. Merima Čaušević
Mr. sc. Darko Ratković

Stručni tim za razvijanje, prilagođavanje i inoviranje predmetnih kurikuluma i njihovu primjenu u osnovnim i srednjim školama na području Srednjobosanskog kantona u kojima se nastavni proces realizuje na bosanskom jeziku:

Nezira Fuško, prof., voditeljica Stručnog tima
Amela Mameledžija, MA, voditeljica radne grupe
Belma Ribić, BA, član
Dr. sc. Zehrina Selimović, član
Selma Mahmić, MA, član
Jesenska Hadžimehanović, nastavnik, član
Nermina Smajić, nastavnik, član
Adis Jašarević, MA, član
Husein Šljivo, MA, član
Iva Stanić, administrator online platforme

Lektor:

Dr. sc. Nermin Šušić

Tehnička priprema i uređenje:

Pedagoški zavod Zenica
Dr. sc. Nevzudin Buzadžija

Predmetni kurikulum preuzet od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona na osnovu pisane saglasnosti (akt broj: 10-34-7329/25 od 16. 04. 2025. godine).

SADRŽAJ

A/ OPIS PREDMETA	4
B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA	6
C/ OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA	7
D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI.....	11
OSNOVNA ŠKOLA	
1. razred	11
2. razred	20
3. razred	30
4. razred	40
5. razred	52
6. razred	64
7. razred	79
8. razred	95
9. razred	112
GIMNAZIJA	
1. razred	128
2. razred	143
E/ UČENJE I PODUČAVANJE.....	160
F/ VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU	161
G/ PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA.....	164

A/ OPIS PREDMETA

Muzička kultura igra značajnu ulogu u ukupnom razvoju ličnosti učenika. Doprinosi formiranju i razvoju kulturno-estetske svijesti i kulturno-estetskog izražavanja. Ovaj nastavni predmet omogućava svim učenicima da istražuju, stvaraju, percipiraju i formiraju lične stavove, slike i osjećanja kroz muziku, te da se putem iste opuštaju i zavole je kroz svaki njen stil i oblik.

Nastava iz predmeta Muzička kultura ima za cilj da podstiče, stvara i razvija dalja interesovanja, navike i potrebe kod učenika za muzikom, da doprinosi njihovom humanom i estetskom razvoju, motivira učenike za kulturno-umjetničke djelatnosti, razvija smisao, ljubav i potrebu za kolektivnim učešćem u kreativnom i umjetničkom ostvarivanju muzičkog djela, kao i da podiže nivo muzičke i opće kulture.

Učenje i poučavanje muzičke kulture potiče i unapređuje estetski razvoj učenika, njihove sposobnosti i interese, kreativnost i stvaralaštvo, svijest o potrebi očuvanja kulturno-historijskog naslijeđa i osposobljava ih za život u multikulturnom svijetu. Na nastavi Muzičke kulture učenici treba da se upoznaju i doživljavaju muziku različitog porijekla, različitih vrsta i stilova te usvajaju osnovne elemente muzičkog jezika i muzičke pismenosti. Upoznavanjem bosanskohercegovačkog muzičkog stvaralaštva i naslijeđa na nastavi Muzičke kulture doprinosi se razvoju nacionalnog kulturnog identiteta, a izučavanje navedenih sadržaja je ujedno i značajan modus kvalitetnog međukulturnog, međuetničkog i međureligijskog življenja. Putem muzičkog stvaralaštva treba da se povezuju sa svom djecom svijeta, da prakticiraju muziku na raznim područjima ljudskog djelovanja u svakodnevnom životu u lokalnoj i globalnoj zajednici.

Učenici će kroz nastavni predmet Muzička kultura znati da koriste jezik muzike razlikuju, prepoznaju i uporede zvukove, odnosno tonove u svom okruženju i muzici, odrede karakter kompozicije, prepoznaju tempo, dinamiku, glasove, te razlikuju pjevanje pojedinca od grupnog pjevanja. Moći će da prepoznaju brojalice, melodije pjesama i ranije slušane kompozicije, kao i da razlikuju zvučno i vizuelno muzičke instrumente, Orffove i improvizirane instrumente, muzičke pravce i kompozitore u muzici.

Kroz muzičku komunikacijsku kompetenciju, primjenom stečenih vještina, razvijaju se recepcija, produkcija i interakcija uz pomoć vještina slušanja, sviranja, pjevanja, zapisivanja, istraživanja i jezično-digitalnog posredovanja na muzičkom multimedijalnom i instrumentalnom jeziku.

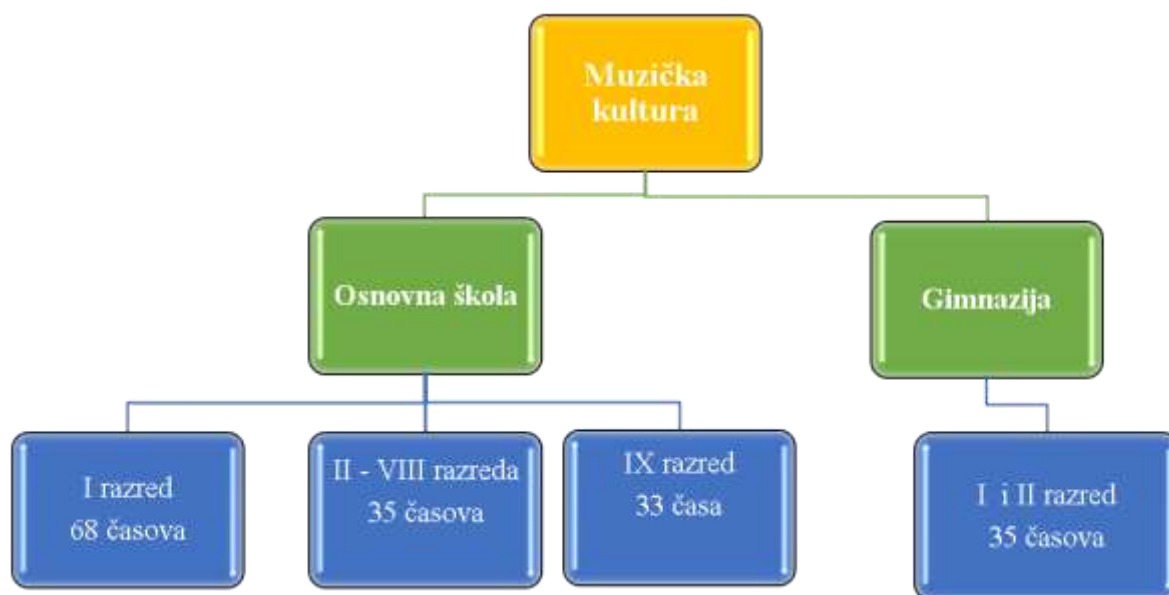
Na nastavi Muzičke kulture važna je unutarpredmetna i međupredmetna korelacija. Kada je riječ o međupredmetnoj korelaciji ona se ostvaruje tematskom i strukturnom integracijom sa nastavnim predmetima kao što su Bosanski jezik i književnost, Likovna kultura, Historija, Tjelesna i zdravstvena kultura, Geografija, Filozofija i sl. Muzička kultura pomaže i razvija kod učenika: vizuelno-perceptivne, kreativne i stvaralačke sposobnosti, sposobnosti verbalnog i neverbalnog izražavanja, kritičko promišljanje, matematičku percepciju u analizi muzike i dr.

U nastavi muzičke kulture prožimaju se pokazatelji kroskurikularnog i međupredmetnog interdisciplinarnog područja. Tokom svog osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja učenici, pored redovne nastave muzičke kulture, aktivno učestvuju u različitim muzičkim vannastavnim aktivnostima (hor, orkestar, ritmičko-plesne sekcije, mjuzikli...) te u različitim

izvanškolskim aktivnostima koje proizlaze iz kulturne i javne djelatnosti škole. Putem sadržaja unutar ovog nastavnog predmeta učenici stvaraju pozitivnu sliku o sebi, o kulturi življenja, razvoju umjetnosti, te stvaraju percepciju o svom daljem školovanju, profesionalnom usmjeravanju i mobilnosti kao budućeg aktivnog kulturnog radnika demokratskog i pluralističkog društva.

Muzika je jedan od ključnih elemenata u razvoju govora i verbalne komunikacije i eventualnom pravovremenom otklanjanju teškoća u ovom području. Istovremeno, ona je jedan od elemenata razvoja motorike, koordiniranih pokreta i korekcija eventualnih poteškoća u ovom domenu. Značajan je faktor u funkciji poticanja pažnje, pamćenja i mišljenja, a aktivno muziciranje, snažno podstiče dječiju kreativnost i stvaralaštvo uopće. Muzika je ključni faktor u emocionalnom razvoju djeteta jer omogućava izražavanje i doživljavanje emocija i snažno doprinosi razvoju estetske kulture ličnosti. Pored individualnog izražavanja, ona najprirodnije uspostavlja odnose i relacije u grupi i društvu. Kroz muziku dijete iskazuje i jača svoje samopouzdanje, osjećaj kompetentnosti i vlastite vrijednosti. Zbog toga, muzika kao verbalna, neverbalna i univerzalna komunikacija među ljudima cijelog svijeta, u čovjekovom životu ima dominantno mjesto i kao potreba.

Muzička kultura je obavezni nastavni predmet u redovnoj osnovnoj školi i gimnaziji. U nastavnom planu redovne osnovne škole muzička kultura zastupljena je sa dva časa sedmično u 1. razredu, a od 2. do 9. razreda sa jednim časom sedmično. Kada je u pitanju nastavni plan gimnazije, muzička kultura je zastupljena sa jednim časom sedmično u 1. i 2. razredu. Muzička kultura je nastavni predmet koji pripada umjetničkom odgojno-obrazovnom području.

Grafikon 1. Godišnji fond časova u predmetnom kurikulumu Muzička kultura

B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA

Ciljevi učenja i podučavanja u okviru nastavnog predmeta Muzička kultura su sljedeći:

1. Poticati svakog učenika da voli, uživa, razumije i pokazuje interes za muziku, poticati učenike na aktivno bavljenje muzikom i učešće u kulturnom i javnom životu škole te kulturno-umjetničkim aktivnostima lokalne i šire društvene zajednice.
2. Uvesti učenike u muzičku kulturu, upoznati ih sa osnovnim elementima muzičkog jezika, uticati na razvoj kreativnosti i usvajanje vrijednosnih mjerila za kritičko i estetsko procjenjivanje muzike.
3. Poticati razvoj emocija, osjećaja pripadnosti i zajedništva, poticati razvoj muzičkih sposobnosti (muzikalnosti) učenika u skladu s njihovim individualnim sposobnostima i interesovanjima kroz aktivnosti koje uključuju izvođenje, slušanje i muzičko stvaralaštvo.
4. Doprinijeti muzičkom opismenjavanju učenika, njihovom razumijevanju umjetničkog i estetskog izraza, te povezivanju znanja stečenih kroz muziku s ostalim aspektima njihovog života, a kroz upoznavanje bosanskohercegovačkog muzičkog stvaralaštva i naslijeđa razvijati kod učenika međukulturno, međuetničko i međureligijsko razumijevanje i poštovanje.
5. Upoznati učenike s muzičkom umjetnošću putem kvalitetnih i reprezentativnih muzičkih ostvarenja različitog porijekla, vrste i stila, što će doprinijeti njihovom općem kulturnom i estetskom razvoju.
6. Razvijati kroz iskustvo s muzikom ključne kompetencije, životne i emocionalne vještine neophodne za život u 21. vijeku, te utjecati na socio-emocionalni razvoj svih učenika, uključujući nadarene učenike i učenike s teškoćama u razvoju.

C/ OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA

U predmetnom kurikulumu Muzičke kulture zastupljene su tri oblasti:

- 1. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija,**
- 2. Muzičko opismenjavanje i**
- 3. Kulturni razvoj.**

Navedene oblasti u predmetnom kurikulumu Muzičke kulture služe kao osnova za strukturiranje i organizaciju znanja, sposobnosti, vještina i stavova unutar ovog nastavnog predmeta. Oblasti su određene u odnosu na iskazanu svrhu i ciljeve učenja i podučavanja muzike u osnovnoj školi i gimnaziji.

- Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija obuhvata: pjevanje, sviranje, izvođenje brojlica, izvođenje muzičkih igara, muzičko improviziranje, komponovanje, režiranje muzičkih programa.
- Muzičko opismenjavanje obuhvata: učenje kompletnog muzičkog pisma (linijski sistem, takt, taktice, ključevi, note, pauze, oznake za tempo i dinamiku), upoznavanje sa periodima u muzici (kompozitorima i njihovim djelima), muzičkim oblicima, vrstama glasova, vrstama instrumenata, podjelom instrumenata i sl.
- Kulturni razvoj obuhvata: kreativni i kulturni izričaj učenika kroz muziku, učešće na muzičkim manifestacijama (odlasci na koncerte, predstave, festivale i sl.), te slušanje i izvođenje muzike u funkciji kulturnog i estetskog razvoja (razlikovanje lijepog od onog što nije lijepo u muzici, razvoj muzičkog senzibiliteta, analitičko slušanje muzike, korelacija sa drugim područjima izučavanja umjetnosti i sl.).

Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija

A

Komponenta A.1. Pjevanje

Učenik treba da uoči i primjeni, kritikuje i razlikuje intoniranje prilikom pjevanja po sluhu ili po notnom tekstu (u višim razredima). Unutar pjevanja treba da se koristi oznakama za dah, bude precizan u dikciji, frazi i melodiji. Unutar fražiranja treba da se koristi i drugim muzičkim oznakama kao što su oznake za tempo, dinamiku i sl. Pjevanje obuhvata izvođenje umjetničkih kompozicija, tradicijskih napjeva, muzičkih djela iz oblasti scenske muzike i sl.

Komponenta A.2. Sviranje

Učenik treba da nauči tehnike sviranja na instrumentima Orffovog instrumentarija, da razlikuje vrste instrumenata (npr. melodijske i ritamske instrumente), a zatim da nauči da se koristi sviranjem klavijature. Treba da uoči razliku između zvukova na različitim instrumentima, te prepozna i primjeni različite karakteristike i vrste instrumenata.

Komponenta A.3. Izvođenje brojlica

Učenici putem početnih oblika izvođenja brojlica u ritmu treba da razlikuju duže i kraće notne vrijednosti, a onda razbrojavanjem brojlice u taktu steknu osjećaj naglašenih i nenaglašenih taktnih dijelova. Također, uz izvođenje brojlica učenici treba da upoznaju i zavole dječiju muzičku tradiciju, zatim nastave sa upoznavanjem i prakticiranjem narodne muzičke tradicije, kako svog naroda, tako i pripadnika drugih naroda i narodnosti.

Komponenta A.4. Muzičke igre

Putem muzičkih igara učenici, pored razvoja sposobnosti izvođenja muzičkih kompozicija (narodnih i umjetničkih), treba da razviju i prakticiraju prvo jednostavne, a kasnije i malo složenije koreografije. Muzičke igre razvijaju kogniciju kod učenika, ali i kinestetički osjećaj, motoriku te razvoj glasovnih i muzičkih sposobnosti.

Komponenta A.5. Muzičke improvizacije

Veoma važan element razvoja muzičkih i kreativnih sposobnosti kod učenika su muzičke improvizacije. Učenici treba da se osposobe da samostalno komponuju melodiju na zadati tekst ili tekst na zadatu melodiju, ili da sami izvode i kreiraju improvizacije što je moguće uz pokret ili dodavanje određenih instrumenata po želji. Ovakav vid improvizacije uvodi učenika zapravo u komponovanje i razvoj kreativnih sposobnosti u kreiranju i režiranju određenih društvenih i kulturnih aktivnosti.

Muzičko opismenjavanje

B

Komponenta B.1. Usvajanje muzičkog pisma

- Učenik treba da ovlada pisanjem osnovnog muzičkog pisma koji obuhvata i razumijevanje svrhe linijskog sistema u muzici.
- Učenik treba da prepozna i imenuje, te napiše taktice (početna, završna), ključeve (violinski, bas i ostali ključevi), oznake za repetaciju i sl.
- Učenik treba da nauči razlikovati zvuk od tona, prepoznavati tonove po visini i dužini trajanja (cijela nota, polovina, četvrtina, osmina i šesnaestina).
- Nakon što savlada note i pauze po dužini trajanja, učenik treba da nauči solmizaciju ili abecedu u muzici. Učenik treba da unutar pjevanja solmizacijom nauči odnos tonova na više i na niže, zatim intervale i akorde (u višim razredima), tj. njihovo vokalno i instrumentalno izvođenje.

Komponenta B.2. Upoznavanje sa stilskim periodima u muzici

- Učenik se upoznaje sa periodima u muzici, imenuje i razlikuje stilske periode u muzici, imenuje i pamti kompozitore, naslove kompozicija, uočava koliko puta se pojavljuju ili ponavljaju teme A, B ili C u pojedinim kompozicijama i sl.

Komponenta B.3. Upoznavanje sa muzičkim oblicima

- Učenik se upoznaje sa muzičkim oblicima, njihovim nazivima, periodima u kojima su nastali, specifičnim karakteristikama i obilježjima pojedinih muzičkih oblika i sl.

Kulturni razvoj

C

Komponenta C.1. Kreativni i kulturni izražaj kroz muziku

- Učenik treba da razvija svoj kreativni i kulturni izražaj kroz muziku. Treba da nauči kulturu ponašanja (bonton-pravila) i primjeni ih prilikom odlaska na koncerte, predstave, kulturne i javne muzičke događaje.
- Učenik treba da razvija sopstvene stavove o muzici i muzičkim djelima, razvija estetsko i filozofsko mišljenje o muzici putem upoznavanja i istraživanja o različitim periodima, stilovima i muzičkim pravcima.

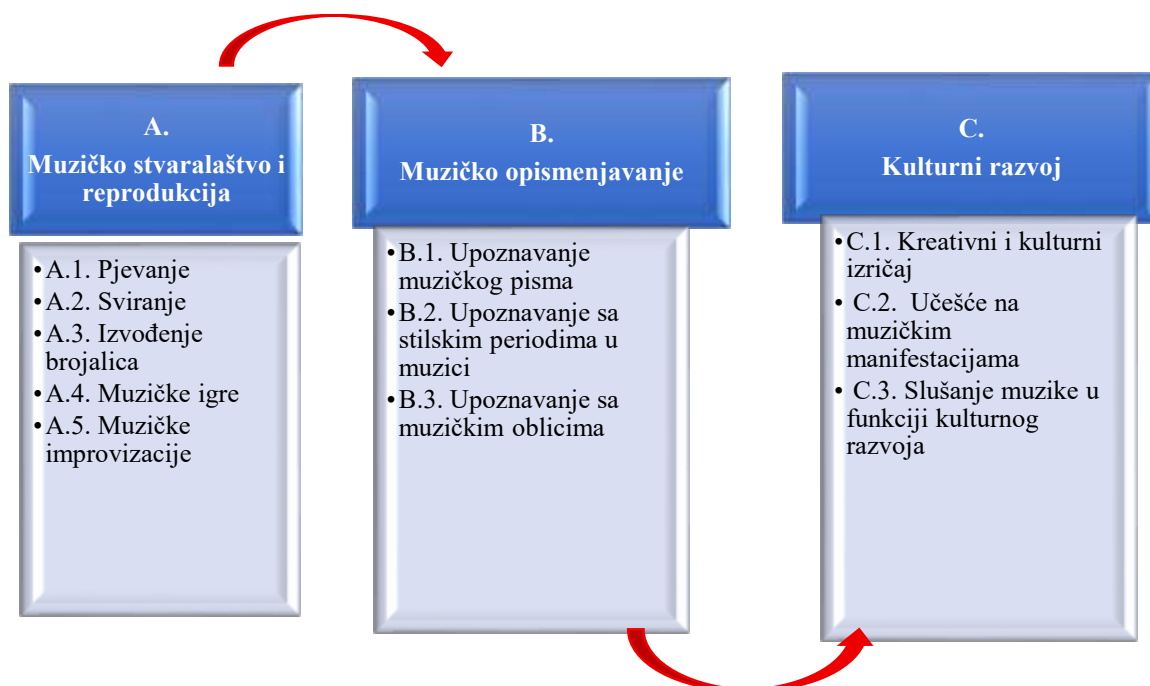
Komponenta C.2. Učešće na muzičkim manifestacijama

- Putem javnog izvođenja muzike, tj. direktnog učešća na muzičkim manifestacijama učenik treba da razvija kulturološki, socijalizacijski, psihološki i muzički senzibilitet.

Komponenta C.3. Slušanje muzike u funkciji kulturnog razvoja

- Učenik treba da sluša izvođenje muzike za vrijeme nastave, u slobodnom vremenu, te učestvuje u muzičkim vannastavnim i vanškolskim aktivnostima.
- Tokom slušanja muzike učenik treba da prepozna, razlikuje i imenuje vrste glasova (muški, ženski ili dječiji), da prepozna različite vrste instrumenata koji izvode kompozicije, da prepozna izvođačke sastave (vokalni, instrumentalni, vokalno-instrumentalni, simfonijski orkestri i sl.).
- Učenici treba da uoče mogućnosti za korelaciju muzike sa drugim umjetničkim i estetskim područjima izučavanja.

U nastavku slijedi dio koji se odnosi na odgojno-obrazovne ishode koji su okosnica predmetnog kurikulumu Muzička kultura i razrađeni su za svaku od tri oblasti (domene) na kojima se temelji. Odgojno-obrazovni ishodi pomažu nastavnicima u praćenju napretka učenika i u vrednovanju učeničkih postignuća. Tokom pripremanja procesa učenja i podučavanja nastavnik treba povezati odgojno-obrazovne ishode sa sadržajima navedenim u kurikulumu i metodama podučavanja. U tabelama su odgojno-obrazovni ishodi označeni šiframa. Skraćenice poput A.1.1. ili B.2.3. i sl. označavaju redom: oblast kojoj ishod pripada (A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, B. Muzičko opismenjavanje i C. Kulturni razvoj), godinu podučavanja predmeta (1. – prvi razred, 2. – drugi razred, 3. – treći razred i drugi razredi u osnovnoj školi, a u gimnaziji u I i II – drugom razredu) te redni broj odgojno-obrazovnog ishoda koji se podučava u sklopu navedene oblasti (1.- prvi ishod, 2. - drugi ishod, 3. – treći ishod, itd.). Skraćenice tipa UMP-5.1.2., UMP-6.2.3. i sl. označavaju poveznicu sa Zajedničkom jezgrom nastavnih planova i programa za umjetničko područje definiranoj na ishodima učenja, odakle su ishodi dijelom ili u potpunosti preuzeti.

Grafikon 2. Oblasna struktura predmetnog kurikuluma Muzička kultura

D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI

OSNOVNA ŠKOLA

1. razred osnovne škole /2 časa sedmično/68 časova godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.1.1. Razvija muzikalnost i muzičko pamćenje kroz pjevanje pjesama različitog žanra i karaktera.	• Slušno prepoznaje narodne i umjetničke pjesme. • Uočava razliku između glasa pjevača i glasa govornika. • Uočava razliku između tonskih visina koristeći pokret rukom ili reprodukovanje glasom. • Pjeva jednostavnije narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme. • Razvija muzičku memoriju kroz pjevanje pjesama po sluhu i notnom tekstu. • Analizira karakter pjesme, ritam, tempo i dinamiku izvođenja. • Osmišljava jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme. • Pjeva narodne i umjetničke pjesme čija sadržina podstiče maštu, ples i igru.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.2. UMP 5.1.1. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika 1. razreda osnovne škole. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Šta se u vrtiću radi, P. Kanižaj; Šaputanje, N. Hercigonja; Školsko zvono, D. Barsak; Veseljak, Z. Špoljar; Lete, lete laste, J. Marić, Nasiha K.-Hadžić; Kad si sretan, pjesma iz Švedske; Moja zemlja BiH, S. Arnautović; Rođendanska pjesma; Satić kuca tika-taka, Z. Špoljar; Prvi dan u školi, S. Jusić; Mi smo djeca vesela, S. Jusić; Dom, J. Gotovac; Proljeće, J. Gotovac; Kišobran za dvoje, Đ. Jusić; Jesenska, V. Stojanov; Padaj padaj snježicu, D. Basrak; Čestitka majčici, Saonice male Sanje, Zeko pleše, J. Kaplan; Šaputanje, N. Hercigonja; Zekini jadi, A. Kabiljo; Maestral, I. Stamać; Dok mjesec sja, J. B. Lully; Satić kuca, Z. Špoljar; Ide, ide patak, J. Bitnec; Djeca rastu, A. Horozić; Kad si sretan, pjesma iz Švedske; Višnjica rod rodila, narodna; En-den-dore; Himna prvoškolaca, S. Mikac, B. Hribar; Semafor, A. Horozić; Jesen, M. Meršnik; Ide, ide patak, J. Bitnec; Avanture maloga Juju, P. Bergamo; Zavičaju moj, M. Milić; Snivaj, spavaj, F. Šubert; Mali đaćki valcer, N. Hercigonja; Maca prede; Majka uz kolijevku, J. Gotovac; Pidžama, T. Ganić; Kiša pada trava raste; Kišobran za dvoje; Čisto dijete, Prvačić, M. Avdagić; Dok mjesec sja, J. B. Lili i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenjem muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Poželjno je prilikom upoznavanja učenika s kompozicijom koristiti audio i/ili videozapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa učenja, tj. usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnose na komponentu Pjevanje, neophodno je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju	

i komentarišu razliku između narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme; počinju artikulirano i promišljeno da koriste svoj glas kao instrument; vježbaju izgovaranje slogova i glasova uz ritam; uče se pjevačkom disanju i jasnom izgovoru; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno, u manjim grupama i horu, ovladavaju pjevanjem pjesama, poznaju i izvode od 5 do 10 kompozicija različitog žanra i karaktera po sluhu i notnom zapisu.	
A.1.2. Izvodi muziku uz podršku improviziranog i Orffovog instrumentarija.	• Razlikuje improvizirane instrumente od Orffovog instrumentarija. • Razlikuje sviranje ritma i sviranje melodije. • Reprodukujeritam i dobu na udaraljka. • Stvara melodiju na zadati tekst i razvija osjećaj za agogiku. • Učestvuje u samostalnom i grupnom muziciranju uz podršku improviziranog i Orffovog instrumentarija. • Razlikuje melodijske igre od improvizacije.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene uzrastu učenika prvog razreda. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: brojalice (Jedan, dva, tri; Jedna vrana gakala; Lastavice gdje si bila; Leptiriću šareniću; Zima, zima; Pliva patka preko Save; Jedna vrana gakala; Padaj, padaj snježe i sl.), pjesme (Visibaba, S. Korunović; Kiša pada, trava raste – narodna; Semafor; Lete, lete laste, J. Marić, Veseljak, Z. Špoljar, E. Arnautalić; Djeca su vojska najjača, V. Gerčik; Mi smo djeca vesela, N. N.; Zeleni se jagodo, narodna; muzičke igre (Mali kauboj, R. Hodžić; Berem, berem grožđe; Djeca i zečići; Ringeraja; U šumici zeko; Pliva riba, igra iz Slovačke; Koka i pilići, Lj. Martić; Djeca i zečići, Lj. Stojčeva; Žabe i roda, V. Janusova, V. Bilova; Zeko pleše; Ovako se ruke miju i sl.).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij, a nastavnici mogu kroz kreativne, ekološke i art radionice sa učenicima dizajnirati i improvizirani instrumentarij. Također nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalicama kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog naslijeđa Bosne i Hercegovine. Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske cjeline glasom, pokretom/plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koračanjem i/ili udaraljka; pljeskanjem ili koračanjem označava dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira na udaraljka ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme/brojalice koje pjeva/izvodi; prati muziku pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; iako ima manje razvijene muzičke sposobnosti, bude uključen u različite muzičke aktivnosti shodno svojim predispozicijama i sl.	
A.1.3. Izvodi i primjenjuje različite jednostavne ritmičke obrasce u brojalicama.	• Izvodi brojalice u 2/4, 3/4 i 4/4 taktu. • Izvodi brojalice sa jasnim ritmičkim izgovaranjem slogova.

	• Osmišljava ritmičku pratnju za brojalice (pomoću instrumenata tijela ili kombinovano sa improviziranim instrumentarijem). • Ovladava korelacijom između slušanja, oponašanja i izvođenja ritma i tako gradi dobru osnovu za kasnije sviranje Orffovih instrumenata te preciznije pjevanje uz ritmičku podršku Orffovih instrumenata. • Stvara tekstove brojlica kombinovanjem zadatih slogova i riječi koristeći ritam naučenih brojlica. • Prepoznaje dva osnovna pokreta (pokret po dobama i pokret u ritmu na svaki slog teksta). • Razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvucima koji ga okružuju i koje proizvodi.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: En, ten, tini; Eci, peci, pec; Poš'o medo u dućan; Tara, tara, tačke; Pliva patka; Pusti pužu rogove; Pusti pužu rogove; Tri; Golub s krova guče; Tužibaba Reza; Zeleni se tratina; Voli da se mazi; Lastavice, gdje si bila?; Jedna vrana gakala; Zima, zima; Padaj, padaj, snježe; Od koga si ti; Voli da se mazi; Guče siva grlica; Kiša pala na travicu; Žari, žari, žar; Pliva patka preko Save; Pusti pužu rogove; Jedna vrana gakala i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij ili improvizirani instrumentarij kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje brojlica. Nastavnik treba da omogući učenicima da upoznaju elementarne ritmičke obrasce kako bi ovladali, u izvjesnoj mjeri, ritmom kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe brojlica koristiti notni zapis brojlica u udžbeniku. Tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja izvedbi brojlica, učenici se upoznaju i uče tekst brojalice, analiziraju tekst, rastavljaju riječi na slogove, što je korisno i za analitičko-sintetičke vježbe na nastavi bosanskog jezika i književnosti. Učenici uočavaju eventualnu korelaciju teksta brojalice sa nekim drugim tekstom koji poznaju, uočavaju važnost sloga kao dijela teksta i ritmičkih obrazaca. Kada usvoje tekst i ritam izvođenja brojalice, neophodno je da se omogući učenicima da iste primjenjuju koristeći svoje tijelo kao instrument za izvođenje ritmičkih obrazaca (pljeskanje rukama, pucketanje prstima, lupkanje (body percussion). Realizacijom ovih sadržaja učenici stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz tjelesne i zdravstvene kulture koji su vezani za izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadatom ritmu i tempu. Izvođenje brojlica je segment koji se može koristiti i na nastavi Matematike kroz međupredmetnu korelaciju posebno prilikom usvajanja osnovnih matematičkih pojmova (brojevi, skupovi, relacije i sl.).	
A.1.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike prilikom izvođenja muzičkih igara.	• Izvodi jednostavne koreografije muzičkih igara. • Prati muziku koju sluša pokretom/plesom i pritom opaža i uvažava muzičko-izražajne sastavnice: metar/dobe (dvodobna, trodobna), tempo (umjeren, spor), dinamika (glasno, tiho). • Doživljaj muzike kreativno izražava pokretom i gestikulacijom.

	• Učestvuje u pripremi jednostavnijih muzičkoscenskih izvedbi za školske i druge manifestacije.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.1. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda izbor muzičkih igara koje uključuju ples i pokret je sljedeći: Ovako se ruke miju; Hoki-poki; Pačiji ples; U šumici zeko; Zeko pleše; Igraju se vrapci; S. Jusić; Mali kauboj, R. Hodžić; Kulina bana vojska je, narodna; Berem, berem grožđe; Strina rodo, Klackalica; Ringeraja; Djeca i zečići; Koka i pilići, Lj. Martić; Ringe, ringe, raja; Djeca i zečići, Lj. Stojčeva; Žabe i roda, V. Janusova, V. Bilova; Dječija narodna kola iz Bosne i Hercegovine i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Nastavnik treba da odabere adekvatne muzičke igre koje su bliske interesu i uzrasnim potrebama učenika prvog razreda osnovne škole. Muzičke igre koje se usvoje na nastavi Muzičke kulture, nastavnik će iskoristiti za usavršavanje motoričkih kretnji i realizaciju programskih sadržaja u predmetnom kurikulumu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu. Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvede muzičku igru sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju koreografije. Slušanje muzike, ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvode osmišljenu koreografiju. Učenici izvode muzičke igre kroz različite aktivnosti u učionici (muzički igrokazi, ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave). Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje.	
A.1.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline i koristi ih tokom sviranja uz pjesme i brojalice koje izvodi.	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, koračanje i sl.). • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili jednostavniji tekst na poznatu/zadatu melodiju.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.2. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme, brojalice i muzičke glazbene igre primjerene dobi i sposobnostima učenika prvog razreda osnovne škole.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Tjelesna i zdravstvena kultura, Moja	

okolina) kako bi učenici stvarali/improvizirali. Nastavnik može koristiti kraće lirske pjesme, brzalice, bajalice i govorno-jezičke vježbe u funkciji muzičkog stvaranja i improviziranja. Elementarne kretne navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja mogu se koristiti tokom stvaranja/improviziranja pokretom. Pojedine vremenske i prirodne pojave moguće je improvizacijom dočarati na nastavi muzičke kulture (pješčana oluja, padanje kiše, grmljavina, topot konja, fijukanje, oglašavanje životinja, imitacija zvukova koje proizvode saobraćajna sredstva, mašine ili kućanski aparati). Korelacijom sa nastavom Likovne kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente, a zatim stvaraju/ improviziraju izvodeći ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja.

Oblast: B/ Muzičko opismenjavanje

Ishod učenja	Razrada ishoda
B.1.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	• Utvrđuje osnovnu melodiju (temu) pjesme i intonaciju kroz prikladne muzičke primjere. • Razlikuje dinamika i tempo u muzici. • Reprodukujе melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i/ili notnom tekstu uz podršku nastavnika. • Tokom slušanja ili izvođenja muzike od strane nastavnika uočava visinu tonova, tempo i dinamiku.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme i brojalice prilagođene uzrastu učenika prvog razreda. Ovaj ishod se može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje, sviranje i izvođenje brojlica.	

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom ostvarivanja ovog ishoda potrebno je voditi računa da se pojmovi, predstave i muzičke zakonitosti prilagode uzrastu učenika prvog razreda. U te svrhe se može koristiti priručnik Muzički odgoj na početnom stupnju autorice Višnje Manasteriotti. Na ovom uzrastu učenik prepoznaje pojedine muzičke znakove (uz pomoć učitelja, uz poticaj učitelja ili samostalno), s naglaskom na kontrastna obilježja: tempo (brzolanano), visina tona (visoko-nisko), dinamika (glasno-tiho). Kada je u pitanju zapisivanje pojedinih muzičkih znakova u linijskom sistemu, u prvom razredu se ne preporučuje ova aktivnost. Fokus treba staviti na opismenjavanje kroz direktno posmatranje i snalaženje u notnom zapisu. Učenici mogu usvojiti grafičku strukturu za pojedine jednostavnije muzičke znakove (npr. krešendo i dekrešendo) i dovesti ih u vezu sa znakovima za relacije veće i manje koje se koriste u matematici. Muzičke znakove nastavnici mogu koristiti kao predvježbe za početno pisanje (npr. povlačenje taktica u linijskom sistemu, crtanje nota...). Na nastavi likovne kulture nastavnici mogu dozvoliti učenicima da kroz likovna područja dizajn, crtanje ili slikanje koriste muzičke simbole za predstavljanje likovnih motiva, prvenstveno u segmentu kada se muzika uzima kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje.

B.1.2. Prepoznaje muzička djela i povezuje ih sa imenima kompozitora.	• Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova. • Razvija muzičku memoriju. • Prepoznaje i imenuje neke od slušanih kompozicija i povezuje ih sa njihovim kompozitorom. • Prepoznaje umjetničku, tradicionalnu, popularnu muziku i muziku iz filmova (animirani, dječiji igrani film). • Aktivno sluša muziku nastalu u različitim periodima.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP. 4.1.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda su vezani za slušanje muzike, tj. umjetničke i tradicijske (narodne) kompozicije. Učenici memorišu imena i prezimena najznačajnijih kompozitora, nazive njihovih kompozicija koje su slušali, ali isto tako razumiju da pojedine kompozicije nemaju svog autora ili im se ne zna autor pa spadaju u kategoriju narodnih (tradicijskih) kompozicija. U prvom razredu potrebno je da nastavnik obradi jednu tradicijsku i jednu umjetničku uspavanku sa učenicima.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Na ovom uzrastu nastavnik nema obavezu učenike teorijski upoznavati sa periodima u muzici, ali može adekvatnim pristupima, metodama, sredstvima učenicima približiti pojedine periode u razvoju muzike i odabrati pojedine kompozitore klasične muzike i njihova reprezentativna muzička djela za analitičko slušanje. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije) znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju kompozitora. Učenici će analizom slika kompozitora zaključiti i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme. Potrebno je učenike upoznati sa značajnim bosanskohercegovačkim kompozitorima pogotovo onim koji još uvijek djeluju i komponuju za djecu. Ovdje su značajni primjeri kompozicija koje su predstavljene na dječijim muzičkim festivalima, ostale zapažene kompozitore iz okruženja i koje djeca rado pjevaju i slušaju. Moguće je korelirati nastavu medijske kulture i muzičke kulture kada je u pitanju filmska umjetnost (animirani i dječiji igrani film) i slušati kompozicije koje su korištene kao filmska muzika (npr. Akvarijum, K.S.Saens - Film: Sam u kući) i sl.	
B.1.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike (pjesma, brojlica, muzička igra, uspavanka i sl.).	• Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku. • Razlikuje umjetničku od tradicijske (narodne) muzike. • Razlikuje način izvođenja pjesama od načina izvođenja brojlica. • Uočava da neki muzički oblici imaju ritam i melodiju, a neki samo ritam.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.2.1.
Ključni sadržaji	
Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, brojlice, muzičke igre i odabrana djela za slušanje muzike. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, instrumentalna i vokalno-instrumentalna kompozicija). Kada su u pitanju izvođački sastavi, nastavnik će imati potrebu da učenicima predstavi pojedinačne instrumente ili grupe instrumenata (npr. klavir, violina, bubanj, žičani instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama i sl.).	

Preporuke za ostvarenje ishoda
Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke igre, izvođenje brojalica), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko slušanje muzike unutar oblast B. Muzičko opismenjavanje. Muzičke pojmove koje učenici treba da usvoje nije potrebno definisati, kao ni muzičke oblike koji se budu obrađivali. Neophodno je na slikovit i učenicima prihvatljiv način povezati muzičko djelo koje se sluša ili izvodi sa načinom izvođenja. Moguće je osim udžbenika koristiti i druga nastavna sredstva kao što su plakati, crteži, ekspografii, aplikacije kako bi se pojedini pojmovi istaknuli. Nastavnici mogu kreirati u jednom kutku učionice, tzv. muzički kutak ili centar za muzičko stvaranje i izražavanje i u njemu blagovremeno i sukcesivno postavljati materijale vezane za ovaj ishod. Jedna od tehnika koja je praktična i koja se može primjenjivati u prvom razredu je lapbook. Također, unutar učeničkih portfolija u segmentu koji je određen za muzičku kulturu, nastavnik će uvrstiti odabrane, reprezentativne radove učenika koji su nastali kao produkt muzičkog stvaranja i izražavanja i koji su opipljivi dokaz ostvarivanja ishoda (npr. likovni doživljaj slušanog muzičkog djela).

Oblast: C/ Kulturni razvoj	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.1.1 Primjenjuje pravila kulturnog (bonton-pravila) tokom prisustva muzičkim manifestacijama.	• Prepoznaje i prati neke kulturne manifestacije i događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima. • Objašnjava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama. • Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela. • Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na razredne, školske kulturne manifestacije, muzičke manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima prvog razreda osnovne škole i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim manifestacijama: predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre, muzička takmičenja i dr.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i na kojima učestvuje i prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili putem gledanja video zapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su koncerti, predstave, muzički igrokazi, školske priredbe. Poželjno je planirati manifestacije kojima će se prisustvovati na razrednom, školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole.	

Sadržaji koji se mogu realizirati na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika prvog razreda, bez obzira iz koje zemlje djeca dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke susrete moguće je realizirati i kroz aktuelni eTwinning projekat koji vodi Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici treba da ovladaju su: bonton, scena, predstava, koncert, muzički igrokaz, recitacija i sl. Usvajanjem temeljnih pojmova učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili u školi.

C.1.2. Nastupa na internim i javnim muzičkim manifestacijama.	• Nastupa na internim i javnim muzičkim manifestacijama izvodeći muziku i/li plesne dramatizacije. • Daje prijedloge za sadržaje koji bi mogli koristiti na muzičkim manifestacijama na razrednom i školskom nivou. • Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama. • Izvodi muziku i/ili plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama.
---	--

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.2.3.

Ključni sadržaji

Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke igre i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bonton-pravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Ostvarenje ovog odgojno-obrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim glazbenim manifestacijama. Ostvarivost će biti veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika. Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinaac, par ili manja grupa), bilo bi dobro osigurati video snimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice.

C.1.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljenja na osnovu slušanih muzičkih djela.	• Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra. • Opisuje doživljaj i stav nakon susreta s muzičkim djelima. • Razvija muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike. • Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije (tužna, vesela...).
--	---

	• Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl. • Tokom slušanja muzike učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, likovna umjetnost i sl.). • Sluša muziku u slobodnom vremenu i diskutuje o slušanoj muzici. • Prepoznaje umjetnički vrijednu muziku i muziku koja nema umjetničku vrijednost.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.
Ključni sadržaji	
Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je sljedeći izbor sadržaja: Uspavanka, W. A. Mozart; Uspavanka, F. Schubert; Uspavanka, J. Brahms; Za Elizetu, L. van Beethoven; Sanjarenje, R. Schumann; Labud, K. S. Sans; Bumbarov let, N. R. Korsakov; Ah, što volim, J. S. Bach; Uvijek nek bude sunce, A. Ostrovski; Sarajevo ljubavi moja, Kemal Monteno; Djeca su ukras svijeta, M. Subota; Medo pleše, tamburaši, B. Krnić; Aska i vuk, odlomak iz opere, A. Horozić; Tradicionalne pjesme naroda BiH; Djeca pjevaju sevdalinke; Ples pilića u ljuskama, M. P. Musorgski; Arija iz svite br. 3, J. S. Bach; Kanon za tri glasa u D-duru, J. Pachelbel; Valcer cvijeća, P. I. Čajkovski; Duet mačaka, G. Rossini; Koračnica D. Šostaković; Kad bi svi ljudi na svijetu, A. Dedić; Instrument čarobnjak, Muzička priča; Zemljo moja, Kemal Monteno; Tradicionalne pjesme naroda Bosne i Hercegovine; Sa unukom Janom, A. Smailović; Proljeće, A. Vivaldi; Zima, A. Vivaldi; Allegro, G. P. Telemann; Jutarnje raspoloženje, E. Grieg; Zemlja dobrih ljudi, Travničanke i Kenan Mačković; Pjevat ćemo šta nam srce zna, A. Medunjanin i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno – instrumentalna, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika prvog razreda. Izbor kompozicija za slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike. Vodilo se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Moja okolina, Likovna kultura) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente. Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audio snimke kompozicija, videosnimke muzičkoscenskih djela (baletske predstave, opere, koncerti i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici prisustvuju javnim manifestacijama na kojim a mogu slušati/gledati muzičko ili muzičko-scensko djelo koje su slušali u školi.	

2. razred osnovne škole /1 čas sedmično/35 časova godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.2.1. Razgovijetno i izražajno pjeva/izvodi pojedinačno i u grupi narodne i umjetničke pjesme koristeći izražajne elemente (ritam, tempo, dinamika i boja zvuka).	• Razlikuje narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme. • Pjeva pojedinačno, u paru i u grupi narodne i umjetničke pjesme. • Pjeva pjesmu koristeći izražajne elemente: tempo (brzo-sporo); dinamika (tiho-glasno), boja tona (jedan ili više izvođača, različiti instrumenti...). • Oblikuje pjevački glas i prepoznaje kretanje glasa (naniže- naviše). • Uočava razliku između tonskih visina koristeći pokret rukom ili reprodukovanje glasom. • Razvija muzičku memoriju kroz pjevanje pjesama po sluhu i notnom tekstu. • Analizira karakter pjesme, ritam, tempo i dinamiku izvođenja. • Osmišljava i izvodi ritmičke motive i zvučne efekte na ritmičkim instrumentima Orffovog instrumentarija, na osnovu naučene pjesme. • Pjeva narodne i umjetničke pjesme čija sadržina podstiče maštu, ples i igru.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.2. UMP 5.1.1. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika 2. razreda osnovne škole. Za ostvarivanje ovog ishoda ponuđeni su sljedeći sadržaji: Jesen, M. Meršnik; Mrav, A. Vučer; Ruku meni bato daj, pjesma iz Njemačke; Dječiji snovi, R. Hodžić; Kiša pada, N. Ludvig Pečar; Blistaj blistaj zvijezdo mala, W. A. Mocart; Pjesma o konjiću, B. Stančić; Napadao snijeg, S. Jusić; Zdrava hrana, S. Jusić; B'jela roda, S. Korunović; Rođendan u šumi, stihovi N. K. Hadžić; Rodila se nota, M. Ibrahimbegović-Salihović; Imamo učiteljicu za čistu peticu, S. Bostandžić; Bosno moja, narodna iz BiH; Spavaj sine, uspavanka, Mostar; Nina, nina, bijela golubica, uspavanka, Krčevina Vareš; Najljepša mama na svijetu, hor Kolibri; Au, što je škola zgodna, stihovi Lj. Ršumović; Djeca su vojska najjača, stihovi V. Milošević; Mali đaćki valcer, N. Hercigonja; Limači, M. Matanović; Pljesnimo rukama, Engleska; Brartec Martin, Francuska; Molba gljive muhare, M. Matanović; Jabučice crvena, Z. Grgošević; Cin, cin, cin, J. Lulić; Volim Pipu, I. Golčić, N. Videk; Tramvaj, Lj. Goran; Semafor, V. Tomerlin; Ide zima, M. Matanović i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenjem muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Nastavnik treba da koristi adekvatne tehnike upjevavanja (igre jeke, igre tišine, fonomimiju ili vokalizacije) i znati dirigirati tokom izvođenja muzike (2/4 ili 3/4 mjera). Poželjno je prilikom upoznavanja učenika s kompozicijom koristiti audio i/ili video zapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa učenja, tj. usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnose na komponentu Pjevanje, neophodno je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju i komentarišu razliku između narodne (tradicijске) i umjetničke pjesme; počinju artikulisanje i promišljeno da koriste svoj glas kao instrument; vježbaju izgovaranje slogova i glasova uz ritam; uče se pjevačkom disanju i	

jasnom izgovoru; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno, u paru, u manjim grupama i skupno (hor/zbor); ovladavaju pjevanjem pjesama najmanje u obimu četiri tona, izvođenjem muzičkih zagonetki, izreka i odlomaka s onomatopejama, produbljuju osjećaj za ritam i govorne sposobnosti; razvijaju muzičko mišljenje i dolaze do saznanja o osobinama tona: glasniji – tiši, viši – niži, duži – kraći; preciznije sviraju na ritmičkim instrumentima Orffovog instrumentarija tokom pjevanja pjesme vodeći računa o izražajnim elementima; poznaju i izvode od 8 do 15 kompozicija različitog žanra i karaktera po sluhu i notnom zapisu.

A.2.2. Izvodi muziku pojedinačno ili u grupi uz podršku improviziranog i Orffovog instrumentarija koristeći izražajne elemente (ritam, tempo, dinamika).

- Razlikuje improvizirane instrumente od Orffovog instrumentarija.
- Prilikom izvođenja muzike na Orffovim instrumentima koristi izražajne elemente (ritam, tempo i dinamiku).
- Razlikuje sviranje ritma i sviranje melodije.
- Reprodukuje ritam i metar na udaraljka.
- Stvara melodiju na zadati tekst i razvija osjećaj za agogiku.
- Učestvuje u samostalnom i grupnom muziciranju uz podršku improviziranog i Orffovog instrumentarija.
- Razlikuje melodijske igre od improvizacije.
- Izvodi jednostavne ritmičke aranžmane na ritmičkim instrumentima Orffovog instrumentarija.
- Osmišljava i izvede jednostavne i kratke ritmičke improvizacije na ritmičkim instrumentima Orffovog instrumentarija.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 5.2.1. UMP 5.2.3.

Ključni sadržaji

Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene uzrastu učenika drugog razreda. Za ostvarivanje ovog ishoda ponuđeni su sljedeći sadržaji: brojalice (Enci, benci; Ide maca oko tebe; Tike, tike tačke; Gljiva; Igrali se miši; Čiči, čuču, čočo, čar, Ptičica, Čiri, biri; Pužu, mužu; Trči zeko kroz šumicu; Tri su mace skakale i sl.), pjesme (Zavičaj moj, M. Milić; Kiša pada trava raste - narodna; Mrav, A. Vučer; Pjesma o konjiću, B. Stančić; Jesenska pjesma, V. Stojanov; Gdje je onaj cvijetak žuti, G. B. Pergolesi; Molba gljive muhare, M. Matanović; Snjegović, M. Bogliuni; Ide zima, M. Matanović; Blistaj, blistaj, zvijezdo mala, francuska i sl.) i muzičke igre (Čvorak, čvorak; Hopa, cupa, ruke skupa; Medo i djeca, Tramvaj-auto-vlak, M. Cukierowna; Imaju li karte svi, V. Tomerlin; U kolu je sestra, J. Lulić; Ja posijah lan; Ide mačak, A. Birova, F. Alvin; Iš, iš, iš, narodna iz Hrvatske; Ja kupih jednu koku malu, narodna iz BiH i sl.).

Preporuke za ostvarenje ishoda

Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij, a nastavnici mogu kroz kreativne, ekološke i art radionice sa učenicima dizajnirati i improvizirani instrumentarij. Također nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalima kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog naslijeđa Bosne i Hercegovine. Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske cjeline glasom, pokretom/plesom, pljeskanjem,

lupkanjem, koračanjem i/ ili udaraljka; pljeskanjem ili koračanjem označava metar/dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira na udaraljka ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme/brojalice koje pjeva/izvodi; prati muziku/glazbu pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; iako ima manje razvijene muzičke sposobnosti, bude uključen u različite muzičke aktivnosti shodno svojim predispozicijama i na taj način proširuje stečena znanja u prvom razredu osnovne škole sl.

A.2.3. Razgovijetno i izražajno, pojedinačno, u paru i u grupi, izvodi brojalice koristeći izražajne elemente (ritam, tempo, dinamika).	• Izvodi brojalice naučene u prvom razredu osnovne škole. • Izvodi brojalice sa jasnim ritmičkim izgovaranjem slogova. • Izvodi brojalice sa jednostavnim ritmovima (precizno trajanje), u različitom tempu (brzo-sporo) i dinamici (tiho-glasno). • Osmišljava i izvede ritmičke motive i zvučne efekte na ritmičkim instrumentima Orffovog instrumentarija, na osnovu naučene brojalice. • Osmišljava ritmičku pratnju za brojalice (pomoću instrumenata tijela ili kombinovano sa dječijim instrumentarijem). • Ovladava korelacijom između slušanja, oponašanja i izvođenja ritma i tako gradi dobru osnovu za kasnije sviranje Orffovih instrumenata te preciznije pjevanje uz ritmičku podršku Orffovih instrumenata. • Stvara tekstove brojalica kombinovanjem zadatih slogova i riječi koristeći ritam naučenih brojalica. • Prepoznaje dva osnovna pokreta (pokret u metru po dobama i pokret u ritmu na svaki slog teksta). • Razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvucima koji ga okružuju.
---	---

Poveznice sa ZJNPP

UMP 5.2.1. UMP 5.2.3. UMP 6.2.2.

Ključni sadržaji

Izbor sadržaja za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Golub s krova guče; En, ten, tini; Jedan, dva tri; Ja sam ja; Pužu, mužu; Jedna vrana gakala; Trči zeko kroz šumicu; Ljulja, ljuška, ljuške; Pliva patka preko Save; Cica maca plakala; Tri su mace skakale; Ide maca oko tebe; Pišem, pišem petnaest; U maloga svica; Jedan, dodan, digin, disin, Voljevac, G. Vakuf; Enci, benci; Tike, tike tačke; Gljiva; Igrali se miši; Čiči, čuču, čočo, čar, Ptičica, Čiri, biri; Enci, menci na kamenci, Jezero, Jajce i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij ili improvizirani instrumentarij kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje brojalica. Nastavnik treba da omogući učenicima da upoznaju elementarne ritmičke obrasce kako bi ovladali, u izvjesnoj mjeri, ritmom kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe brojalica koristiti notni zapis brojalica u udžbeniku, tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja izvedbi brojalica, učenici se upoznaju i uče tekst brojalice, analiziraju tekst, rastavljaju riječi na slogove, što je korisno i za analitičkosintetičke vježbe na nastavi Bosanskog jezika i književnosti. Učenici uočavaju eventualnu korelaciju teksta brojalice sa nekim drugim tekstom koji poznaju, uočavaju važnost sloga kao dijela teksta i ritmičkih obrazaca. Kada usvoje tekst i ritam izvođenja brojalice, neophodno je da se omogući

učenicima da iste primjenjuju koristeći svoje tijelo kao instrument za izvođenje ritmičkih obrazaca (pljeskanje rukama, pucketanje prstima, lupkanje (body percussion). Realizacijom ovih sadržaja učenici stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja koji su vezani za izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadatom ritmu i tempu. Izvođenje brojlica je segment koji se može koristiti i na nastavi Matematike kroz međupredmetnu korelaciju posebno prilikom usvajanja matematskih pojmova (brojevi, operacije, relacije i sl.).

A.2.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike prilikom izvođenja muzičkih igara.	• Izvodi jednostavne koreografije muzičkih igara. • Razlikuje muzičke igre od elementarnih i takmičarskih igara. • Razlikuje narodno kolo i muzičku igru. • Izvodi muzičke igre i narodna kola poštujući ritam i tempo. • Improvizuje pokretima slušajući muzičke primjere iz školskog sadržaja za II razred. • Izvodi jednostavne koreografije na slušane muzičke primjere iz školskog sadržaja za II razred. • Prati muziku koju sluša pokretom/plesom i pritom opaža i uvažava muzičko-izražajne sastavnice: metar/dobe (dvodobna, trodobna), tempo (umjeren, spor), dinamika (glasno, tiho). • Doživljaj muzike kreativno izražava pokretom i gestikulacijom. • Učestvuje u pripremi jednostavnijih muzičko-scenskih izvedbi za školske i druge manifestacije.
--	--

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.2.1. UMP 6.2.2.

Ključni sadržaji

Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je sljedeći izbor muzičkih igara koje uključuju ples i pokret: Pačji ples; Strina rodo; Berem, berem grožđe; Iš, iš, iš; Čvorak, čvorak; Mak; Ja kupih jednu koku malu, narodna iz Jajca; Roda, S. Jusić; Tašun, tašun, tanana, narodna iz Sarajeva; Kolanje, narodno kolo iz okoline Sarajeva; Hopa, cupa, ruke skupa; Medo i djeca, Tramvaj-auto-vlak, M. Cukierowna; Imaju li karte svi, V. Tomerlin; U kolu je sestrice, J. Lulić; Ja posijah lan; Ide mačak, A. Birova, F. Alvin; Hodavka, narodno kolo iz okoline Sarajeva sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Nastavnik treba da odabere adekvatne muzičke igre koje su bliske interesu i uzrasnim potrebama učenika drugog razreda osnovne škole. Muzičke igre koje se usvoje na nastavi Muzičke kulture, nastavnik će iskoristiti za usavršavanje motoričkih kretnji i realizaciju programskih sadržaja u predmetnom kurikulumu za tjelesni i zdravstveni odgoj. Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvedu muzičku igru sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju koreografije. Slušanje muzike, ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvedu osmišljenu koreografiju. Učenici izvedu muzičke igre kroz različite aktivnosti u učionici (muzički igrokazi, ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih

aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave. Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje.

A.2.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline i koristi ih tokom sviranja uz pjesme i brojalice koje izvodi.	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, koračanje i sl.). • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili jednostavniji tekst na poznatu/zadatu melodiju.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.2. UMP 6.2.2.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene dobi i sposobnostima učenika drugog razreda osnovne škole.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Tjelesna i zdravstvena kultura, Moja okolina) kako bi učenici stvarali/improvizirali. Nastavnik može koristiti kraće lirske pjesme, brzalice, bajalice i govorno-jezičke vježbe u funkciji muzičkog stvaranja i improviziranja. Elementarne kretne navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja mogu se koristiti tokom stvaranja/improviziranja pokretom. Pojedine vremenske i prirodne pojave moguće je improvizacijom dočarati na nastavi muzičke kulture (pješčana oluja, padanje kiše, grmljavina, topot konja, fijukanje, oglašavanje životinja, imitacija zvukova koje proizvode saobraćajna sredstva, mašine ili kućanski aparati). Korelacijom sa nastavom Likovne kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente, a zatim stvaraju/improviziraju izvodeći ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja.

Oblast: B/ Muzičko opismenjavanje

Ishod učenja	Razrada ishoda
B.2.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	• Utvrđuje osnovnu melodiju (temu) pjesme i intonaciju kroz prikladne muzičke primjere. • Razlikuje pojmove stih, strofa, refren. • Razlikuje muzičke znakove u notnom tekstu (oznake za dinamiku i tempo; taktica; znak za repetaciju). • Razlikuje note od pauza i drugih muzičkih znakova u notnom tekstu i zna šta je notni tekst. • Reprodukuje melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i/ili notni sistem.

	• Tokom slušanja ili izvođenja muzike od strane nastavnika i vršnjaka prati notni tekst i uočava visinu tonova, tempo i dinamiku.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme i brojalice prilagođene uzrastu učenika drugog razreda. Ovaj ishod se može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje, sviranje i izvođenje brojalice.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom ostvarivanja ovog ishoda potrebno je voditi računa da se pojmovi, predstave i muzičke zakonitosti prilagode uzrastu učenika drugog razreda. U te svrhe se može koristiti priručnik Muzički odgoj na početnom stupnju autorice Višnje Manasteriotti. Na ovom uzrastu učenik prepoznaje i razlikuje pojedine muzičke znakove (uz pomoć učitelja, uz poticaj učitelja ili samostalno), s naglaskom na kontrastna obilježja: tempo (brzo-lagano), visina tona (visoko-nisko), dinamika (glasno-tiho). Kada su u pitanju muzički znakovi koji se koriste u notnom zapisu, nastavnik će ih pojasniti i približiti učenicima na slikovit način koristeći adekvatnu terminologiju i nastavna sredstva/pomagala. Kada je u pitanju zapisivanje pojedinih muzičkih znakova u linijskom sistemu, u drugom razredu se još uvijek preporučuje ova aktivnost. Fokus treba staviti na opismenjavanje kroz direktno posmatranje i snalaženje u notnom zapisu i učenike upoznati da razlikuju note, pauze, znakove za tempo i dinamiku i znak za repetaciju bez uvjetovanja da iste moraju memorisati. Učenici mogu usvojiti grafičku strukturu za pojedine jednostavnije muzičke znakove (npr. krešendo i dekrešendo) i dovesti ih u vezu sa znakovima za relacije veće i manje koje se koriste u matematici. Na nastavi likovne kulture nastavnici mogu dozvoliti učenicima da kroz likovna područja dizajn, crtanje ili slikanje koriste muzičke simbole za predstavljanje likovnih motiva, prvenstveno u segmentu kada se muzika uzima kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje.	
B.2.2. Prepoznaje i imenuje kompozitore i njihova muzička djela koja je slušao na nastavi ili u slobodnom vremenu.	• Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova. • Razvija muzičku memoriju. • Prepoznaje i imenuje slušane kompozicije i povezuje ih sa njihovim kompozitorom. • Prepoznaje umjetničku, tradicionalnu (narodnu), popularnu muziku i muziku iz filmova (animirani, dječiji igrani film). • Prepoznaje umjetničke kompozicije koje se koriste kao zvučni signali na mobilnim telefonskim uređajima, u reklamama i sl. • Aktivno sluša muziku nastalu u različitim periodima.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda su vezani za slušanje muzike, tj. umjetničke i tradicijske (narodne) kompozicije. Učenici memorišu imena i prezimena najznačajnijih kompozitora, nazive njihovih kompozicija koje su slušali, ali isto tako razumiju da pojedine kompozicije nemaju svog autora ili im se ne zna autor pa spadaju u kategoriju narodnih (tradicijskih) kompozicija. U drugom razredu potrebno je da nastavnik obradi dvije tradicijske i dvije umjetničke uspavanke sa učenicima.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Na ovom uzrastu nastavnik nema obavezu učenike teorijski upoznavati sa periodima u muzici, ali može adekvatnim pristupima, metodama, sredstvima učenicima približiti pojedine periode u razvoju muzike i odabrati pojedine kompozitore klasične muzike i njihova reprezentativna muzička djela za	

analitičko slušanje. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije, asocijacije) znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju kompozitora. Učenici će analizom slika kompozitora zaključiti i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme. Potrebno je učenike upoznati sa značajnim bosanskohercegovačkim kompozitorima pogotovo onim koji još uvijek djeluju i komponuju za djecu. Ovdje su značajni primjeri kompozicija koje su predstavljene na dječijim muzičkim festivalima, ostale zapažene i koje djeca rado pjevaju i slušaju. Moguće je korelirati nastavu medijske kulture i muzičke kulture kada je u pitanju filmska umjetnost (animirani i dječiji igrani film) i slušati kompozicije koje su korištene kao filmska muzika (npr. Lav, K. S. Saens - animirani film: Knjiga o džungli) i sl. Nastavnik će kroz korelaciju sa nastavom Bosanskog jezika i književnosti (medijska kultura) učenicima pojasniti da se muzika, koristi kao zvučni signal na mobilnim telefonskim uređajima, kućanskim aparatima, sistemima za uzbuđivanje, u reklamama. Na ovaj način učenici će steći predstavu o važnosti muzike i u oblasti informaciono-komunikacijskih tehnologija.

B.2.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike (pjesma, brojalica, muzička igra, uspavanka i sl.) i način njihovog izvođenja.	• Razlikuje muzičke oblike koji su zastupljeni u drugom razredu (pjesma, brojalica, muzička a igra i sl. • Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku. • Razlikuje umjetničku od tradicijske (narodne) muzike. • Razlikuje način izvođenja pjesama od načina izvođenja brojalica. • Uočava da neki muzički oblici imaju ritam i melodiju, a neki samo ritam. • Razlikuje narodnu od umjetničke uspavanke.
--	---

Poveznice sa ZJNPP

UMP 4.2.1.

Ključni sadržaji

Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, brojalice, muzičke igre, uspavanke kao posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, instrumentalna i vokalno-instrumentalna kompozicija). U drugom razredu potrebno je da se formira pojam narodna i umjetnička uspavanka te da ih učenici prepoznaju i razlikuju od drugih muzičkih oblika. Kada su u pitanju izvođački sastavi, nastavnik će imati potrebu da učenicima predstavi pojedinačne instrumente ili grupe instrumenata (npr. klavir, violina, bubanj, žičani instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama i sl.).

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke igre, izvođenje brojalica), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko slušanje muzike unutar oblast B. Muzičko opismenjavanje. Muzičke pojmove koje učenici treba da usvoje nije potrebno definirati, kao ni muzičke oblike koji se budu obrađivali (uspavanka). Neophodno je na slikovit i učenicima prihvatljiv način povezati muzičko djelo koje se sluša ili izvodi sa načinom izvođenja. Moguće je osim udžbenika koristiti i druga nastavna sredstva kao što su plakati, crteži, ekspografije, aplikacije kako bi se pojedini pojmovi istakli. Nastavnici mogu kreirati u jednom kutku učionice tzv. muzički kutak ili centar za muzičko stvaranje i izražavanje i u njemu blagovremeno i sukcesivno postavljati materijale vezane za ovaj ishod. Jedna od tehnika koja je praktična i koja se može primjenjivati u drugom razredu je lapbook. Također, unutar učenčkih portfolija u segmentu koji je određen za muzičku kulturu, nastavnik će uvrstiti odabrane, reprezentativne radove učenika koji su nastali kao produkt muzičkog stvaranja izražavanja i koji su opipljivi dokaz ostvarivanja ishoda (npr. likovni doživljaj slušanog muzičkog djela). Kako bi učenici što bolje razlikovali način izvođenja muzike, preporučuje

se da u početku nastavnik odabere jednu kompoziciju koja je izvedena na sva tri načina i sa učenicima razgovara o načinu izvođenja, izvođačima, muškim, ženskim i dječijim glasovima. Na ovom nivou učenici mogu usvojiti pojmove solista i hor.

Oblast: C/ Kulturni razvoj

Ishod učenja	Razrada ishoda
C.2.1. Primjenjuje pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.	• Posjećuje kulturne manifestacije i događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima. • Objašnjava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama. • Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela. • Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu. • Prenosi iskustva stečena na kulturnim manifestacijama i događajima vršnjacima u odjeljenju. • Animira vršnjake da posjete pojedine kulturne manifestacije i događaje kojima je on/ona prisustvovao/la.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.3.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na školske kulturne manifestacije, muzičke manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima drugog razreda osnovne škole i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim manifestacijama: predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre, muzička takmičenja i dr. Sadržaji su, dakle, u direktnoj vezi sa programskim sadržajima kulturnih manifestacija i događaja kojima učenik/učenici prisustvuju.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i kojima prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili putem gledanja videozapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su koncerti, predstave, muzički igrokazi, školske priredbe. Potrebno je planirati minimalno dvije manifestacije kojima će se prisustvovati na školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole. Sadržaji koji se mogu realizirati na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika drugog razreda, bez obzira iz koje zemlje djeca dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke susrete moguće je realizirati i kroz aktuelni eTwinning projekat koji vodi Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici treba da ovladaju su: bonton, program, pozivnica, scena, predstava, koncert, muzički

igrokaz i sl. Usvajanjem temeljnih pojmova učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili u školi

C.2.2. Nastupa na internim (razrednim i školskim) i javnim muzičkim manifestacijama kao pojedinac ili dio grupe.

- Nastupa na internim (razrednim, školskim) i javnim muzičkim manifestacijama izvodeći muziku i/ ili plesne dramatizacije.
- Daje inicijativu za organizovanje muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.
- Učestvuje u kreiranju programa muzičkih manifestacija na razrednom nivou.
- Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama za svakog pojedinca.
- Izvodi javno muziku i/ili plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama.
- Pokazuje samostalnost (kretanje na sceni, ulaz, izlaz, obraćanje) tokom javnog nastupa na muzičkim manifestacijama.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.2.3.

Ključni sadržaji

Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke igre i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bonton-pravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima. Sadržaji se, dakle, odnose na programske sadržaje javnih muzičkih manifestacija, ali i sadržaje koje su učenici usvojili na nastavi svoje okoline kada su u pitanju ustanove.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Ostvarenje ovog odgojno-obrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim manifestacijama. Ostvarivost će biti veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika. Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinac, par ili manja grupa) bilo bi dobro osigurati video snimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice. Nastavnik će u godišnjem programu rada planirati ove nastavne sadržaje, ali će se dobar dio istih moći realizirati i tokom aktivnosti koje su planirane Godišnjim programom rada škole, a vezane su javnu i kulturnu djelatnost.

C.2.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljena na osnovu slušanih muzičkih djela.

- Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra.
- Opisuje doživljaj i stav nakon susreta s muzičkim djelima.
- Stvara muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike.

	• Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije. • Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl. • Tokom slušanja muzike učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, likovna umjetnost i sl.). • Sluša muziku u slobodnom vremenu. • Razlikuje umjetnički vrijednu muziku i muziku koja nema umjetničku vrijednost.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.
Ključni sadržaji	
Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je sljedeći izbor sadržaja: Himna Bosne i Hercegovine; Uspavanka, F. Schubert; D. Šestić; Divna noći, odlomak iz Barkarole, Ž. Ofenbah; Zima - II stav, A. Vivaldi; Turski marš, W. A. Mozart; Vojnička koračnica, R. Šuman; Pjetlići i kokoške, Akvarijum, Ptice, K. S. Sans; Fosili i klokani, K. S. Saens; Peća i vuk, S. Prokofjev; Zaleđena česma, K. Monteno; Aska i vuk, odlomak iz opere, A. Horozić; Notni stan, M. Matanović; Zemlja Bosna, Mali šlager, 2002, B. Spahić); Tradicionalne pjesme naroda Bosne i Hercegovine (Čudna jada od Mostara grada, Mila majko, šalji me na vodu); Mali ZOO, J. Magdić, Dragoj mojoj BiH, I. Kurtović; Ples satova, A. Ponchielli; Jesen, A. Vivaldi; Gdje je onaj cvijetak žuti, G. B. Pergolesi; Miško među životinjama - Kukavica; Vožnja saonicama, L. Mozart; Tico-tico, Z. de Abreu; Meksički šešir, meksička narodna; Fosili, C. S. Saens; Ples sa sabljama, A. Hačaturjan; Ples pilića, M. P. Musorgski; Pijetlovi i kokoši, C. S. Saens; Sjećanje na Alhambru, F. Tarrega; Akvarij, C. S. Saens i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno – instrumentalna, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika drugog razreda. Potrebno je u korelaciji sa nastavom moje okoline formirati pojam himne i ukazati na važnost ovog državnog obilježja i kulturne norme koje se moraju poštovati prilikom izvođenja himne kao svečane pjesme. Izbor kompozicija za slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike. Vodio se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Moja okolina, Likovna kultura) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu treba učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente. Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audiosnimke kompozicija, videosnimke muzičko-scenskih djela (baletske predstave, opere, koncerti i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici prisustvuju javnim manifestacijama na kojima mogu slušati/gledati muzičko ili muzičko-scensko djelo koje su slušali/ gledali u školi.	

3. razred osnovne škole /1 čas sedmično/35 časova godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.3.1. Razvija muzikalnost i muzičko pamćenje kroz pjevanje pjesama različitog žanra i karaktera.	• Slušno prepoznaje narodne i umjetničke pjesme. • Uočava razliku između glasa pjevača i glasa govornika. • Uočava razliku između tonskih visina koristeći pokret rukom ili reprodukovanje glasom. • Pjeva pojedinačno, u paru i u grupi narodne i umjetničke pjesme u obimu do pet tonova, u 2/4 i 3/4 taktu. • Oblikuje pjevački glas i prepoznaje kretanje glasa (naniže-naviše), intonativno korigujući interpretaciju. • Razvija muzičku memoriju kroz pjevanje pjesama po sluhu i notnom tekstu. • Analizira karakter pjesme, ritam, tempo i dinamiku izvođenja. • Osmišljava jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme. • Pjeva narodne i umjetničke pjesme čiji sadržaj podstiče maštu, ples i igru.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.2. UMP 5.1.1. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika 3. razreda osnovne škole. Ponuđen je sljedeći izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda: Maestral, J. Stamač; Vrste kiše, D. Pjanić; Šala, šalica, A. Kolaković; Svemirac, R. Hodžić; Zaplovi barka – kanon, Z. Grgošević; Zekini jadi, A. Kabiljo; Trčimo za suncem, Tri ciklame, R. Hodžić na tekst N. K. Hadžić; Igrajmo se svi, M. Salihović; Suncokret, S. Jusić; Balerina, S. Jusić; Reci Bosno ljubavi, A. Horović; Kad se male ruke slože, A. Dedić; Želim, N. Pršeš; Zelen lišće goru kiti, narodna; Dvi se babe vozale, narodna; Majka Smaju pod đulom rodila, uspavanka, Mostar; Šaputanje, N. Hercigonja; Himna zadrugara, A. Dedić, D. Britvić; Žuta pjesma, I. Šimić, A. Gardaš; Ruke, Lazova, Ruml, Jerabkova; Sve bih dao kad bih znao, S. Mikac; Pjevala je ptica kos, narodna iz Hrvatske; Pahuljice, H. Nedjalkov; Čestitka majčici, R. Grubić i dr.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenjem muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Poželjno je prilikom upoznavanja učenika s kompozicijom koristiti audio i/ili video zapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa učenja, tj. usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnose na komponentu Pjevanje, neophodno je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju i komentarišu razliku između narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme; artikulirano i promišljeno da koriste svoj glas kao instrument; vježbaju izgovaranje slogova i glasova uz ritam; uče se pjevačkom disanju i jasnom izgovoru; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno, u manjim grupama i skupno (hor); oblikuju pjevački glas i koriguju interpretaciju; ovladavaju pjevanjem pjesama najmanje u obimu pet tonova u 2/4 i 3/4 taktu, i poznaju i izvode od 6 do 8 kompozicija različitog žanra i karaktera po sluhu i notnom zapisu.	

A.3.2. Izvodi muziku uz podršku improviziranog i Orffovog instrumentarija.	• Razlikuje improvizirane instrumente od Orffovog instrumentarija. • Imenuje instrumente Orffovog instrumentarija i razlikuje od čega su građeni. • Razlikuje sviranje ritma i sviranje melodije. • Reprodukujeritam i metar na udaraljka. • Stvara melodiju na zadati tekst i razvija osjećaj za agogiku. • Učestvuje u samostalnom i grupnom muziciranju uz podršku improviziranog i Orffovog instrumentarija. • Razlikuje melodijske igre od improvizacije. • Svira na melodijskim instrumentima – hromatskom metalofonu, zvončićima ili notatonu (na elementarnom nivou).
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene uzrastu učenika 3. razreda. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: brojalice (Sjela baba u balon; Ide kolo naokolo; Telefon; Mišu, mišiću; Kod bubice dangubice; Sladoled; Četiri strane svijeta; En, den, dore; Patka patku pojela; Boc, boc, iglicama; Kiša, kiša i sl.), pjesme (Blistaj, blistaj, zvijezdo mala, francuska; Tramvaj, auto, vlak, M. Cukierowna; Imaju li karte svi, V. Tomerlin; Pčelica, M. Matanović; Lovcu, M. Matanović, G. Vitez; Naše pjesme, V. Tomerlin, R. Zvrko; Bosa Mara Bosnu pregazila; Moj dragi tata, Đ. Jusić, I. Kuliš; Pred majčinom slikom, J. Kaplan; Kad bi svi ljudi na svijetu, A. Dedić; Prolječna pjesma, S. Korunović; Kad ja pođoh na Bembašu, narodna; Razbolje se lisica, M. Subota i muzičke igre (Izgubljeno pile, V. Tomerlin; Dvi se babe vozale, Narodna; Hajd u kolo dječice; Na vratima, V. Janusova, A. Brezovsky; Golubovi; Brzjav, V. Tomerlin; Grličica proso brala i sl.).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij (posebno melodijske instrumente – hromatski metalofon, zvončice ili notaton), a nastavnici mogu kroz kreativne, ekološke i art radionice sa učenicima dizajnirati i improvizirani instrumentarij. Također nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici nastave da koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalicama kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog naslijeđa Bosne i Hercegovine. Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske cjeline glasom, pokretom/plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koračanjem i/ ili udaraljka; pljeskanjem ili koračanjem označava metar/dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira na melodijskim instrumentima – hromatskom metalofonu, zvončićima ili notatonu (na elementarnom nivou)svira na udaraljka ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme/brojalice koje pjeva/izvodi; prati muziku pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; iako ima manje razvijene muzičke sposobnosti, bude uključen u različite muzičke aktivnosti shodno svojim predispozicijama i sl.	
A.3.3. Izvodi i primjenjuje različite ritmičke obrasce u brojalicama.	• Izvodi brojalice u 2/4, 3/4 i 4/4 taktu. • Izvodi brojalice sa jasnim ritmičkim izgovaranjem slogova.

	- Izvodi brojalice govorne i pjevane (dva tona) koristeći izražajne elemente (ritam, tempo i dinamiku). - Osmišljava ritmičku pratnju za brojalice (pomoću instrumenata tijela ili kombinovano sa Orffovim instrumentarijem). - Ovladava korelacijom između slušanja, oponašanja i izvođenja ritma i tako gradi dobru osnovu za kasnije sviranje Orffovih instrumenata te preciznije pjevanje uz ritmičku podršku Orffovih instrumenata. - Svira kraće ritmičke obrasce i primjenjuje muzičku metriku (naglašeni i nenaglašeni taktov dio). - Stvara tekstove brojalice kombinovanjem zadatih slogova i riječi koristeći ritam naučenih brojalice. - Prepoznaje dva osnovna pokreta (pokret u metru po dobama i pokret u ritmu na svaki slog teksta). - Razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvucima koji ga okružuju i koje proizvodi.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: En, den dore (Hrvatska); Patka, patku pojela; Kiša, kiša; Jabučice crvena; Tike, tike, tačke; Jedna mačka živa; Jedna kola žuta; Hajd' izađi medvjede; Boc, boc iglicama; Ide kolo naokolo; Sjela baba u balon; Ide kolo naokolo; Telefon; Mišu, mišiću; Kod bubice dangubice; Sladoled; Četiri strane svijeta; Mijau, mijau mačka; Jedan, dodan, dimi, disi (Sarajevo) i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje brojalice (govornih, pjevanih). Nastavnik treba da omogući učenicima da upoznaju elementarne ritmičke obrasce kako bi ovladali ritmom kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe brojalice koristiti notni zapis brojalice u udžbeniku, sa table ili plakata. Tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja izvedbi brojalice, učenici se upoznaju i uče tekst brojalice, analiziraju tekst, rastavljaju riječi na slogove, što je korisno i za analitičko-sintetičke vježbe na nastavi Bosanskog jezika i književnosti (npr. kod usvajanja drugog pisma). Učenici uočavaju eventualnu korelaciju teksta brojalice sa nekim drugim tekstom koji poznaju, uočavaju važnost sloga kao dijela teksta i ritmičkih obrazaca. Kada usvoje tekst i ritam izvođenja brojalice, neophodno je da iste primjenjuju koristeći svoje tijelo kao instrument za izvođenje ritmičkih obrazaca (pljeskanje rukama, pucketanje prstima, lupkanje (body percussion)). Realizacijom ovih sadržaja učenici stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja koji su vezani za izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadatom ritmu i tempu. Izvođenje brojalice je segment koji se može koristiti i na nastavi matematike kroz međupredmetnu korelaciju posebno prilikom usvajanja tablice dijeljenja i usvajanja pojmova (polovina, četvrtina, osmina).	
A.3.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike prilikom izvođenja muzičkih igara i muzičkih igrokaza.	- Izvodi jednostavne koreografije muzičkih igara i muzičkih igrokaza. - Prati muziku koju sluša pokretom/plesom i pritom opaža i uvažava muzičko-izražajne

	sastavnice: metar/dobe (dvodobna, trodobna), tempo (umjeren, spor), dinamika (glasno, tiho). • Doživljaj muzike kreativno izražava pokretom, mimikom i gestikulacijom. • Učestvuje u pripremi muzičko-scenskih izvedbi za školske i druge manifestacije.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.1. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je sljedeći izbor muzičkih igara koje uključuju ples i pokret: Konjanik; Izgubljeno pile, Brzjav, V. Tomerlin; Hajd' u kolo dječice; Na vratima, V. Janusova, A. Brezovsky; Golubovi; Dvi se babe vozale; Brzjav, V. Tomerlin; Poskakuša (centralna Bosna); Išli smo u Afriku, M. Subota; I mi znamo svirati (G. Odžak, Kupres); Treskavica okolo (Sarajevo i okolina); Nije lako bubamarcu, Ž. Houdek; Body percussion (So, makaroni, Bim-bam) i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Nastavnik treba da odabere adekvatne muzičke igre, narodne igre, muzičke igrokaze koji su bliski interesu i uzrasnim potrebama učenika trećeg razreda osnovne škole. Muzičke igre koje se usvoje na nastavi Muzičke kulture, nastavnik će iskoristiti za usavršavanje motoričkih kretnji i realizaciju programskih sadržaja u predmetnom kurikulumu za tjelesne i zdravstvene kulture (narodna kola, ritmičke vježbe, vježbe opuštanja i relaksacije). Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvodeći muzičku igru sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju koreografije/muzičkog igrokaza. Slušanje muzike, ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvode osmišljenu koreografiju/muzički igrokaz. Učenici izvode muzičke igre kroz različite aktivnosti u učionici (muzički igrokazi, ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave, na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture. Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje.	
A.3.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline i koristi ih tokom izvođenja pjesama i brojalica.	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, koračanje i sl.). • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na poznatu/zadatu melodiju.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.2. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	

Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene dobi i sposobnostima učenika trećeg razreda osnovne škole. Moguće je koristiti poznate, tj. ranije usvojene sadržaje (pjesme i brojalice iz 1. i 2. razreda).

Preporuke za ostvarenje ishoda

Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (bosanski jezik i književnost, tjelesna i zdravstvena kultura, moja okolina) kako bi učenici stvarali/improvizirali. Nastavnik može koristiti kraće lirske pjesme, brojalice, bajalice i govorno-jezičke vježbe u funkciji muzičkog stvaranja i improviziranja. Elementarne kretne navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja mogu se koristiti tokom stvaranja/improviziranja pokretom. Pojedine vremenske i prirodne pojave moguće je improvizacijom dočarati na nastavi muzičke kulture (pješčana oluja, padanje kiše, grmljavina, topot konja, fujkanje, oglašavanje životinja, imitacija zvukova koje proizvode saobraćajna sredstva, mašine ili kućanski aparati). Korelacijom sa nastavom Likovne kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente, a zatim stvaraju/ improviziraju izvođački ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja.

Oblast: B/ Muzičko stvaralaštvo

Ishod učenja	Razrada ishoda
B.3.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	• Utvrđuje osnovnu melodiju (temu) pjesme i intonaciju kroz prikladne muzičke primjere. • Razlikuje muzičke znakove u notnom tekstu (dinamika, tempo, taktica, repeticija). • Razlikuje note od pauza i drugih muzičkih znakova u notnom tekstu. • Razvija osjećaj za visinu tona, trajanje tonova i kvalitet zvuka. • Reprodukuje melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i/ili notnom tekstu. • Tokom slušanja ili izvođenja muzike prati notni tekst i uočava visinu tonova, tempo i dinamiku.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.2.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme (narodne i umjetničke) i brojalice (govorne i pjevane) prilagođene uzrastu učenika trećeg razreda. Ovaj ishod se može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje, sviranje i izvođenje brojlica.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom ostvarivanja ovog ishoda potrebno je voditi računa da se pojmovi, predstave i muzičke zakonitosti prilagode uzrastu učenika trećeg razreda i postepeno uvode poštujući načelo postupnosti i sistematičnosti (od lakšeg ka težem, od poznatog ka nepoznatom i sl.). Na ovom uzrastu učenik samostalno ili uz poticaj nastavnika prepoznaje pojedine muzičke znakove: note, znakove za tempo i dinamiku, repeticiju, takticu, violinski ključ i sl.). Kada je u pitanju muzička pismenost i intonativno tačno pjevanje, potrebno je učenike usmjeravati na kontrastna obilježja: tempo (brzo-lagano), visina tona (visoko-nisko), dinamika (glasno-tiho). Kada su u pitanju muzički znakovi koji se koriste u notnom zapisu, nastavnik će ih pojasniti i približiti učenicima na slikovit način koristeći adekvatnu terminologiju i nastavna sredstva (aplikacije s notnim znakovima, plakate, sadržaje iz udžbenika,

PowerPoint prezentacije i sl.). Kada je u pitanju zapisivanje pojedinih muzičkih znakova u linijskom sistemu, u trećem razredu nastavnik će otpočeti sa jednostavnijim znakovima (npr. taktica), a potom nastaviti sa vježbama zapisivanja nota i drugih muzičkih znakova koji su učenicima razumljivi i čiju grafičku strukturu mogu predstaviti na adekvatan način. Fokus treba staviti na opismenjavanje kroz direktno posmatranje i snalaženje u notnom zapisu i učenike upoznati da razlikuju note (cijela nota, polovinka, četvrtinka, osminka) dijelove nota (notna glava, notni vrat i barjak), pauze, znakove za tempo i dinamiku i znak za repetaciju. Učenici treba da usvoje grafičku strukturu za pojedine muzičke oznake za dinamiku (npr. krešendo i dekrešendo) i dovesti ih u vezu sa znakovima za relacije veće i manje koje se koriste u matematici. Kada je u pitanju trajanje tonova, pomoći će i korelacija sa nastavnim sadržajima vezanim za dijeljenje brojeva (polovina, četvrtina, osmina nekog broja). Na nastavi likovne kulture nastavnici mogu kroz likovna područja dizajn, crtanje ili slikanje koristiti muzičke simbole kao likovne i kompozicione elemente za građenje likovnog djela i muziku i dalje koristiti kao pozadinsku muziku i/ili kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje.

B.3.2. Prepoznaje i imenuje kompozitore i njihova muzička djela koja je slušao na nastavi ili u slobodnom vremenu.	• Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova. • Razvija muzičku memoriju. • Prepoznaje i imenuje slušane kompozicije i povezuje ih sa njihovim kompozitorom. • Prepoznaje umjetničku, tradicionalnu (narodnu), popularnu muziku i muziku iz filmova (animirani, dječiji igrani film). • Prepoznaje umjetničke kompozicije koje se koriste kao zvučni signali na mobilnim telefonskim uređajima, u reklamama i sl. • Aktivno sluša muziku nastalu u različitim periodima.
--	---

Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2.
----------------------------------	-------------------------------------

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda su vezani za slušanje muzike, tj. umjetničke i tradicijske (narodne) kompozicije. Učenici memorišu imena i prezimena najznačajnijih kompozitora, nazive njihovih kompozicija koje su slušali, ali isto tako razumiju da pojedine kompozicije nemaju svog autora ili im se ne zna autor pa spadaju u kategoriju narodnih (tradicijskih) kompozicija. U trećem razredu potrebno je da nastavnik obradi jednu tradicijsku i jednu umjetničku uspravku sa učenicima.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Na ovom uzrastu nastavnik nema obavezu učenike teorijski upoznavati sa periodima u muzici, ali može adekvatnim pristupima, metodama, sredstvima učenicima približiti pojedine periode u razvoju muzike i odabrati pojedine kompozitore klasične muzike i njihova reprezentativna muzička djela za analitičko slušanje. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije, asocijacije) ili muzičke kvizove znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Ovdje mislimo na muzička djela koja su učenici slušali u trećem razredu, ali i prethodnim razredima. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju kompozitora (npr. biografija W. A. Mocarta). Učenici će analizom slika kompozitora zaključiti i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme. Potrebno je učenike upoznati sa značajnim bosanskohercegovačkim kompozitorima pogotovo onim koji još uvijek djeluju i komponuju za djecu. Ovdje su značajni primjeri kompozicija koje su predstavljene na dječijim muzičkim festivalima, ostale zapažene i koje djeca rado pjevaju i slušaju. Moguće je koristiti i kompozicije iz dječijih TV emisija ili animiranih filmova te korelirati nastavu medijske kulture i muzičke kulture kada je u pitanju popularna i filmska muzika (filmska muzika u animiranim i dječijim igranim filmovima) i slušati kompozicije koje su korištene kao filmska muzika (npr. Kad se male ruke slože - Film: Vlak u snijegu) i sl.

B.3.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike (pjesma, brojalica, muzička igra, uspavanka i sl.) i način njihovog izvođenja.	• Razlikuje muzičke oblike koji su zastupljeni u trećem razredu (pjesma, brojalica, muzička igra i sl.). • Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku. • Razlikuje umjetničku od tradicijske (narodne) muzike. • Razlikuje način izvođenja pjesama od načina izvođenja brojalica. • Uočava da neki muzički oblici imaju ritam i melodiju, a neki samo ritam. • Razlikuje narodnu od umjetničke uspavanke.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.2.1.
Ključni sadržaji	
Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, brojalice, muzičke igre, uspavanke kao posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, instrumentalna i vokalno-instrumentalna kompozicija). U trećem razredu potrebno je da se odabranim primjerima osigurati da su zastupljene i narodna i umjetnička uspavanka te da ih učenici prepoznaju, razlikuju od drugih muzičkih oblika i razumiju njihovu ulogu u životu ljudi. Kada su u pitanju izvođački sastavi, nastavnik će imati potrebu da učenicima predstavi pojedinačne instrumente ili grupe instrumenata (npr. klavir, violina, bubanj, žičani instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama i sl.).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke/igre, izvođenje brojalica), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko slušanje muzike unutar oblast B. Muzičko opismenjavanje. Muzički pojmovi koje treba proširiti na ovom uzrastu su uspavanka (umjetnička, narodna) i filmska muzika kao izražajno sredstvo filma. Neophodno je na slikovit i učenicima prihvatljiv način povezati muzičko djelo koje se sluša ili izvodi sa načinom izvođenja. Potrebno je osim udžbenika koristiti i druga nastavna sredstva kao što su plakati, crteži, ekspografije, aplikacije kako bi se pojedini pojmovi istaknuli i učenicima približili. Nastavnici mogu kreirati u jednom kutku učionice tzv. muzički kutak ili centar za muzičko-stvaranje i izražavanje i u njemu blagovremeno i sukcesivno postavljati materijale vezane za ovaj ishod. Jedna od tehnika koja je praktična i koja se može primjenjivati u trećem razredu je lapbook. Također, unutar učenčkih portfolija u segmentu koji je određen za muzičku kulturu, nastavnik će uvrstiti odabrane, reprezentativne radove učenika koji su nastali kao produkt muzičkog stvaranja i izražavanja i koji su opipljivi dokaz ostvarivanja ishoda (npr. likovni doživljaj slušanog muzičkog/glazbenog djela). Kako bi učenici što bolje razlikovali način izvođenja muzike, preporučuje se da u početku nastavnik odabere jednu kompoziciju koja je izvedena na sva tri načina i sa učenicima razgovara o načinu izvođenja, izvođačima, muškim, ženskim i dječijim glasovima. Na ovom nivou učenici mogu usvojiti pojmove solista i hor, muški, ženski i dječiji glas.	

Oblast: C/ Kulturni razvoj	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.3.1. Primjenjuje pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.	• Posjećuje kulturne manifestacije i događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima.

	• Objašnjava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama. • Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela. • Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu. • Prenosi iskustva stečena na kulturnim manifestacijama i događajima vršnjacima u odjeljenju. • Animira vršnjake da posjete pojedine kulturne manifestacije i događaje kojima je on prisustvovao.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na školske kulturne manifestacije (razredne, aktivnosti na nivou škole), muzičke manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima trećeg razreda osnovne škole i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim manifestacijama: priredbe, predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre, muzička takmičenja i dr. Sadržaji su, dakle, u direktnoj vezi sa programskim sadržajima kulturnih manifestacija i događaja kojima učenik/učenici prisustvuju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i kojima prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili putem gledanja videozapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su: razredne i školske priredbe, koncerti, predstave, muzički igrokazi i sl. Potrebno je planirati minimalno dvije manifestacije kojima će se prisustvovati na školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole. Sadržaji koji se mogu realizirati na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika trećeg razreda, bez obzira iz koje zemlje djeca dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke susrete moguće je realizirati i kroz aktuelni eTwinning projekat koji vodi Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici treba da ovladaju su: bonton, plakat, afiša, program, pozivnica, scena, predstava, koncert, muzički igrokaz i sl. Usvajanjem temeljnih pojmova učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili u školi. Sadržaji se mogu crpiti i iz programskih sadržaja ustanova kulture u mjestu stanovanja (kulturno- sportski centri, muzeji, galerije, pozorišta i dr.)	
C.3.2. Nastupa na internim (razrednim i školskim) i javnim muzičkim manifestacijama kao pojedinac ili dio grupe.	• Nastupa na internim (razrednim, školskim) i javnim muzičkim manifestacijama izvođeci muziku i/ili plesne dramatizacije.

	• Daje inicijativu za organizovanje muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou. • Učestvuje u kreiranju programa muzičkih manifestacija na razrednom nivou. • Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama za svakog pojedinca. • Izvodi javno muziku i/ili plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama. • Pokazuje samostalnost (kretanje na sceni, ulaz, izlaz, obraćanje) tokom javnog nastupa na muzičkim manifestacijama.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke igre i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bonton pravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima. Sadržaji se, dakle, odnose na programske sadržaje javnih muzičkih manifestacija, ali i sadržaje koje su učenici usvojili na nastavi moje okoline kada su u pitanju ustanove kulture (nazivi, njihova uloga, značaj i sl.).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Ostvarenje ovog odgojno-obrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim manifestacijama. Ostvarivost će biti veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika. Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinaac, par ili manja grupa), bilo bi dobro osigurati video snimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice. Nastavnik će u godišnjem programu rada planirati ove nastavne sadržaje, ali će se dobar dio istih moći realizirati i tokom aktivnosti koje su planirane Godišnjim programom rada škole, a vezane su javnu i kulturnu djelatnost.	
C.3.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljena na osnovu slušanih muzičkih djela.	• Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra. • Opisuje doživljaj i stav nakon susreta s muzičkim djelima. • Stvara muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike. • Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije. • Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl. • Tokom slušanja muzike učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, ples, likovna umjetnost i sl.)

	• Sluša muziku u slobodnom vremenu. • Razlikuje umjetnički vrijednu muziku i muziku koja nema umjetničku vrijednost.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja koji su ponuđeni za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda je sljedeći: Menuet, L. Bocherini; Gle, igre li krasne, odlomak iz opere "Čarobna frula", W. A. Mocart; Želja, F. Šopen; Sanjarenje, R. Šuman; Čežnja za proljećem, W. A. Mocart; Ptičja tuga, L. V. Betoven; Proljeće (I) stav iz djela "Četiri godišnja doba"; A. Vivaldi; Magarac i Pijanist - "Karneval životinja", K. S. Sans; Valcer cvijeća - iz baleta "Kreko Oraščić", P. I. Čajkovski; Bumbarov let, odlomak iz opere "Bajka o caru Saltanu", N. R. Korsakov; Zeko i potočić, B. Mihaljević; Dječja simfonija, 1. stavak, L. Mozart; Mali Zoo - Leptir, Muha, Pauk, J. Magdić; Miško među životinjama, M. Sachs; Osobe dugih ušiju - Magarac i kukavica u šumi, C. S. Saens; Instrument čarobnjak, B. Sakač; Vojnička koračnica, R. Schumann; Proljeće, R. Schumann; Kad akšam pada – Princez krofne; Kulinov rođendan – iz mjuzikla Kulin ban, B. Spahić; Da sam ptica, narodna; Dječja srca, Lj. Goran; Sa unukom Janom, A. Smailović; Vrteška, M. Prebanda; Bosno moja, narodna; Djevojka više s visoka brda, narodna, Zelen lišće goru kiti, narodna i dr.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno – instrumentalna, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika trećeg razreda. Potrebno je u korelaciji sa nastavom Moje okoline ukazati na važnost himne kao državnog obilježja i ponoviti kulturne norme koje se moraju poštovati prilikom izvođenja himne kao svečane pjesme bez obzira da li je riječ o školskim, sportskim ili kulturno-umjetničkim manifestacijama. Izbor kompozicija za slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike. Vodio se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Moja okolina, Likovna kultura) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu treba učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente. Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost i stvaralaštvo. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audio snimke kompozicija, video snimke muzičko-scenskih djela (baletske predstave, opere, koncerti i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici slušaju muziku u slobodnom vremenu ili kada prisustvuju javnim manifestacijama na kojima mogu slušati/gledati muzičko ili muzičko-scensko djelo koje su slušali/gledali u školi.	

4. razred osnovne škole /1 čas sedmično/35 časova godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.4.1. Razvija muzikalnost i muzičko pamćenje kroz pjevanje pjesama različitog žanra i karaktera.	• Slušno prepoznaje i razlikuje narodne i umjetničke pjesme. • Uočava razliku između tonskih visina koristeći pokret rukom ili reprodukovanje glasom. • Pjeva pojedinačno, u paru i u grupi narodne i umjetničke pjesme u obimu do pet tonova, u 2/4 i 3/4 taktu. • Razvija muzičku memoriju kroz pjevanje pjesama po sluhu i notnom tekstu. • Analizira karakter pjesme, ritam, tempo i dinamiku izvođenja. • Prilikom pjevanja prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Oblikuje pjevački glas i prepoznaje kretanje glasa (naniže-naviše), intonativno korigujući interpretaciju. • Pjeva pjesme u C-duru (u ostalim durskim ljestvicama i molu po sluhu). • Slušno prepoznaju/razlikuju jednoglasne pjesme od dvoglasnih. • Pjeva jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme. • Pjeva dionice dvoglasnih vokalnih i vokalno-instrumentalnih aranžmana. • Razlikuje i opisuje kanon i solo pjesmu. Stvara kratke melodijsko-ritmičke dopunjaljke. • Osmišljava jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme. • Pjeva narodne i umjetničke pjesme čija sadržina podstiče maštu, ples i igru.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.2 UMP 5.1.1. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika 4. razreda osnovne škole. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Na kiši, S. Korunović; Do nam želi dobar dan; Avanture maloga JU JU, P. Bergamo; Medo kočijaš, F. Povia; Nestašni dječaci, J. Marinković; Štamparska greška, A. Horozić; Mi rastemo, Spomenar, S. Jusić; Pokraj grada Sarajeva, narodna; Hej potoče, M. Meršnik; Školski odmor, D. Basrak; Majčica, V. Makjanić; Nina, nina, ne da majka sina - uspavanka iz Cazina, zapisao C. Rihtman; Buba, nina malo ububano - uspavanka iz B. Šamca, zapisao C. Rihtman; Smijeh nije grijeh, A. Kabiljo, R. Zvrko; Zapjevajmo složno svi, L. Županović; Jesenska, V. Kolander, Lj. Varjačić; Magarac i kukavica, A. Gretry; Sretna nova godina, A. Dedić; Zvončići, B. Starc; Saonice male Sanje, R. Ećimović; Pleši, pleši, slovačka narodna; Zeko i potočić, B. Mihaljević; Nas je sad osmero, engleska; Ode zima, švicarska; Vrani se konji igraju - narodna iz Šipova, zapisao C. Rihtman; Glasići nam tiho bruje – kanon, M. Pretorius; Sova – kanon, M. Anceva; Igra kolo veselo – kanon, Z. Grgošević; U proljeće evo nas opet, V. Dornević; Mačak i miš, A. Horozović; Tišina, B. Šamac; Jagoda Baštovanka, E.	

Pandur; Dva i dva su četiri; Jesen u šumi, M. Milić, tradicionalne romske i sefardske pjesme uspavanke i dr.

Preporuke za ostvarenje ishoda

U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenjem muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Poželjno je prilikom upoznavanja učenika s kompozicijom koristiti audio i/ili videozapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa učenja, tj. usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnose na komponentu Pjevanje, neophodno je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju i komentarišu razliku između narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme; artikulirano i promišljeno da koriste svoj glas kao instrument; vježbaju izgovaranje slogova i glasova uz ritam; uče se pjevačkom disanju i jasnom izgovoru; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno, u manjim grupama i skupno (hor) oblikuju pjevački glas i koriguju interpretaciju; ovladavaju pjevanjem pjesama najmanje u obimu pet tonova u 2/4 i 3/4 taktu; pjevaju jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke kompozicije; pjevaju pjesme u kanonu; stvaraju kratke melodijske-ritamske dopunjaljke. Učenici treba da poznaju i izvode od 8 do 15 kompozicija različitog žanra i karaktera po sluhu i notnom zapisu.

A.4.2. Izvodi muziku uz podršku jednostavnog melodijskog instrumenta, instrumenata tijela i/ili Orffovog instrumentarija.	• Razlikuje instrumente Orffovog instrumentarija od drugih instrumenata. • Imenuje instrumente Orffovog instrumentarija i razlikuje od čega su građeni. • Sviranjem na melodijskim instrumentima iz Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići ili notaton) usavršava tehniku sviranja. • Razlikuje sviranje ritma i sviranje melodije. • Reprodukuje ritam i metar na udaraljkama. • Stvara melodiju na zadati tekst i razvija osjećaj za agogiku. • Učestvuje u samostalnom i grupnom muziciranju uz podršku melodijskih instrumenata i drugih instrumenata iz Orffovog instrumentarija. • Svirajući prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Izvodi višeglasne jednostavne aranžmane. • Razlikuje melodijske igre od improvizacije.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3.

Ključni sadržaji

Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene uzrastu učenika četvrtog razreda. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: brojalice (Eglen beglen; Eket, bekete; Enci, menci; Leti, leti ptičica; Eti, peti u raketi; Mišu, mišu, mišiću i sl.), pjesme (Na kiši, S. Korunović; Pokraj grada Sarajeva, narodna; Divna noć, Ž. Ofenbah, Ruku meni bato daj, pjesma iz Njemačke; Do nam želi dobar dan; Proljeće u srcu, M. Matanović; Sadila sam bosiljak, hrvatska narodna; Lete, lete laste, J. Marić, N. Kapidžić; Prijateljstvo pravo, austrijska; Rašan, Moja majka, M. Brajša; Avanture maloga Juju, P. Bergamo i dr.) i muzičke igre (Djeca se igraju hvatača, R. Hodžić; Muzikaš, pjesma iz Hrvatske, Bratec Martin pjesma iz Francuske; Patak, J. Bitnec; Skače vrbac u kolu, zapisao C. Rihtman; Treskavica sitna, narodno kolo, Sarajevo i okolica, Adnana Mušanović; Starobosansko kolo – osnovni korak, sela iz okolice Glamoča; Skaka, narodno kolo, sela iz Bosanskog Šamca; Koko graja, Adnan Mušanović, stihovi Jasmin Mušanović, Vitez; Djeca se igraju hvatača, Refik Hodžić, stihovi Grigor Vitez); Hulahop,

Adnan Mušanović, stihovi Jasmin Mušanović; Muzikaš, iz zbirke J. Tomasa; Urodile tetrejkice, starogrdsko kolo iz Livna i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij (posebno melodijske instrumente – hromatski metalofon, zvončice ili notaton), a nastavnici mogu kroz kreativne, ekološke i art radionice sa učenicima dizajnirati i improvizirati instrumentarij. Također nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici nastave da koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalicama kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog/glazbenog naslijeđa Bosne i Hercegovine. Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske cjeline glasom, pokretom/plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koračanjem i/ ili udaraljka; pljeskanjem ili koračanjem označava metar/dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira na melodijskim instrumentima – hromatskom metalofonu, zvončicama ili notatonu (na elementarnom nivou); svira na udaraljka ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme/brojalice koje pjeva/izvodi; prati muziku pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; koristi se notnim pismom pri izvođenju muzike; izvede višeglasne jednostavne aranžmane i sl. Svaki učenik, iako ima manje razvijene muzičke sposobnosti, treba biti uključen u različite muzičke aktivnosti shodno svojim predispozicijama i interesima sl.

A.4.3. Izvodi i primjenjuje različite ritmičke obrasce u govornim i pjevanim brojalicama.

- Izvodi govorne i pjevane brojalice u 2/4, 3/4 i 4/4 taktu.
- Izvodi govorne i pjevane brojalice koristeći muzičko-izražajne elemente (muzički metar, naglašeni i nenaglašeni dio, tempo, dinamiku, note različitog trajanja- cijela nota, polovina note, četvrtina note, osmina note i pauze).
- Izvodi govorne i pjevane brojalice sa jasnim ritmičkim izgovaranjem slogova.
- Uočava, imenuje i objašnjava notna trajanja, vrstu takta, dijelove takta.
- Svira kraće ritmičke obrasce i primjenjuje muzičku metriku (naglašeni i nenaglašeni taktov dio).
- Primjenjuje dva osnovna pokreta (pokret u metru po dobama i pokret u ritmu na svaki slog teksta).
- Razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvucima koji ga okružuju i koje proizvodi.
- Osmišljava ritmičku pratnju za brojalice (pomoću instrumenata tijela ili kombinovano sa Orffovim instrumentarijem).
- Stvara tekstove brojalica kombinovanjem zadatih slogova i riječi koristeći ritam ranije naučenih brojalica.
- Stvara (improvizuje) kratke ritmičke cjeline.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 5.2.1. UMP 5.2.3. UMP 6.2.2.

Ključni sadržaji	
Za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda ponuđen je sljedeći izbor sadržaja: En, den dore (Hrvatska); Eglen beglen (Sarajevo); Elem, belem (zapisao B. Rakiša); Leti, leti ptičica; Mišu, mišu, mišiću; Eti, peti u raketi; Igralica (zapisala B. Đurić); Enci, menci na kamenci (Jezero, Jajce); Okoš, bokoš, trči kokoš, Tip, tip, tip (Nestašni vrapčići); Ako pođeš negdje van; Alaj ovaj Miki lep i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje brojalica (govornih, pjevanih). Nastavnik treba da omogući učenicima da upoznaju elementarne ritmičke obrasce kako bi ovladali ritmom kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe brojalica koristiti notni zapis brojalica u udžbeniku, sa table ili plakata. Tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja izvedbi brojalica, učenici se upoznaju i uče tekst brojalice, analiziraju tekst, rastavljaju riječi na slogove, stvaraju tekst nove brojalice i izvode je na osnovu ritma poznate brojalice. Učenici uočavaju eventualnu korelaciju teksta brojalice sa nekim drugim tekstom koji poznaju (npr. muzičke igre, brzalice, pitalice, muzičke dopunjalke). Učenici uočavaju važnost sloga kao dijela teksta i ritmičkih obrazaca. Kada usvoje tekst i ritam izvođenja brojalice, neophodno je da iste primjenjuju koristeći svoje tijelo kao instrument za izvođenje ritmičkih obrazaca (pljeskanje rukama, pucketanje prstima, lupkanje (body percussion). Realizacijom ovih sadržaja učenici stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja koji su vezani za izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadatom ritmu i tempu ili za savladavanje različitih tlocrtnih formacija kretanjem u ritmu. Izvođenje brojalica je segment koji se može koristiti i na nastavi matematike kroz međupredmetnu korelaciju posebno prilikom usvajanja pojmova i predstava o dijeljenju, dijelovima, decimalnim brojevima, razlomcima, površini i sl.	
A.4.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike prilikom izvođenja muzičkih igara i muzičkih igrokaza.	- Izvodi jednostavne koreografije muzičkih igara i muzičkih igrokaza. - Prati muziku koju sluša pokretom/plesom i pritom opaža i uvažava muzičko-izražajne sastavnice: metar/dobe (dvodobna, trodobna), tempo (umjeren, spor), dinamika (glasno, tiho). - Doživljaj muzike reativno izražava pokretom, mimikom i gestikulacijom. - Osmišljava scenarij za muzički igrokaz ili dramatizaciju na osnovu teksta i melodije naučenih pjesama. - Učestvuje u pripremi i realizaciji muzičko-scenskih izvedbi za školske i druge manifestacije.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.1. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je izbor sljedećih muzičkih igara koje uključuju ples i pokret: Hula hop, Koko graja, A. Mušanović; Muzikaš (Hrvatska); Sije baba mlivo na rešetko krivo (G. Gora, Travnik); Išo medo u dućan; I mi znamo svirati, G. Odžak-Kupres; Starobosansko kolo - osnovni korak (okolina Glamoča); Urodile tetrejkice (starogradska kolo iz Livna); Narodna kola iz užeg zavičaja; Okoš, bokoš, trči kokoš i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Nastavnik treba da odabere adekvatne muzičke igre, narodne igre, muzičke igrokaze koji su bliski interesu i uzrasnim potrebama učenika četvrtog razreda osnovne škole. Muzičke igre koje se usvoje na nastavi Muzičke	

kulture, nastavnik će iskoristiti za usavršavanje motoričkih kretnji i realizaciju programskih sadržaja u predmetnom kurikulumu za Tjelesni i zdravstveni odgoj (narodna kola, ritmičke vježbe, vježbe opuštanja i relaksacije). Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvođeci muzičku igru sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju koreografije/muzičkog igrokaza. Slušanje muzike, ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih/glazbenih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvode osmišljenu koreografiju/muzički igrokaz. Učenici izvode muzičke igre kroz različite aktivnosti u učionici (muzički igrokazi, ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave, na nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja. Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje. Jedna od dimenzija koja je neophodna za ostvarenje ovog ishoda je i podsticanje učenika da samostalno iniciraju, kreiraju scenarije, pripremaju i učestvuju u realizaciji muzičko-scenskih izvedbi na školskim i drugim manifestacijama.

A.4.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline i koristi ih tokom izvođenja pjesama i brojlica.	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, koračanje i sl.). • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki, Orffovog instrumentarija i dostupnih melodijskih instrumenata. • Stvara kratke melodijske/ritmičke fraze sa usvojenom primjenom agogike. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na poznatu/zadatu melodiju. Spaja tekst i melodiju u smislenu cjelinu.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.2. UMP 6.2.2.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme, brojlice i muzičke igre primjerene dobi i sposobnostima učenika četvrtog razreda osnovne škole. Moguće je koristiti poznate, tj. ranije usvojene sadržaje (pjesme i brojlice iz 1, 2. i 3. razreda), ali i tekstove lirske pjesama, brzalice, bajalice, pitalice i zagonetke koje su učenici ranije usvojili na nastavi Bosanskoga jezika i književnosti.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Tjelesni i zdravstveni odgoj, Moja okolina) kako bi učenici stvarali/improvizirali melodijske i ritamske cjeline. Nastavnik može koristiti lirske pjesme, brzalice, bajalice, pitalice, zagonetke u funkciji muzičkog stvaranja i improviziranja. Elementarne kretne navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja mogu se koristiti tokom stvaranja/improviziranja pokretom. Pojedine vremenske i prirodne pojave moguće je improvizacijom dočarati na nastavi muzičke kulture (pješčana oluja, padanje kiše, grmljavina, topot konja, fjukanje, oglašavanje životinja, imitacija zvukova koje proizvode saobraćajna sredstva, mašine ili kućanski

aparati). Korelacijom sa nastavom Likovne kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente od prirodnog materijala različite građe, recikliranog materijala (npr. ambalaža), a zatim stvaraju/improviziraju izvodeći ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja. Poželjno je ovaj ishod kombinovati sa drugim ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija i oblasti B. Muzičko opismenjavanje, a kao prijedlog za planiranje i programiranje u nastavi može se koristiti tematsko planiranje organizirano oko nastavnih sadržaja iz moje okoline.

Oblast: B/ Muzičko opismenjavanje

Ishod učenja	Razrada ishoda
B.4.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	- Razlikuje muzičke znakove u notnom tekstu (notni sistem, dinamika, tempo, taktica, repeticija). - Razlikuje note od pauza i drugih muzičkih znakova u notnom tekstu. - Razvija osjećaj za visinu tona, trajanje tonova i kvalitet zvuka. - Utvrdjuje osnovne karakteristike C-dur ljestvice. - Utvrdjuje osnovnu melodiju (temu) pjesme i intonaciju kroz prikladne muzičke primjere. Izvodi jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme pisane u C-dur ljestvici. Izvodi pjesme u durskim i molskim ljestvicama (po sluhu). - Razlikuje jedinicu brojanja (mjeru) u taktu (2/4, 3/4 i 4/4 takt). - Reprodukuje melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i/ili notnom tekstu. - Tokom slušanja ili izvođenja muzike prati notni tekst i uočava visinu tonova, tempo i dinamiku.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 5.1.2.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme (narodne i umjetničke) i brojalice (govorne i pjevane) prilagođene uzrastu učenika četvrtog razreda. Ovaj ishod se može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje, sviranje i izvođenje brojlica.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom ostvarivanja ovog ishoda potrebno je voditi računa da se pojmovi, predstave i muzičke zakonitosti prilagode uzrastu učenika četvrtog razreda i uvode poštujući načelo postupnosti i sistematičnosti (od lakšeg ka težem, od poznatog ka nepoznatom i sl.). Na ovom uzrastu učenik samostalno ili uz poticaj nastavnika prepoznaje i koristi pojedine muzičke znakove: note, pauze, znakove za tempo i dinamiku, repeticiju, takticu, violinski ključ i sl.). Kada je u pitanju muzička pismenost i intonativno tačno pjevanje, potrebno je učenike usmjeravati na kontrastna obilježja: tempo (brzo-lagano), visina tona (visoko-nisko), dinamika (glasno-tiho). Kada su u pitanju muzički znakovi koji se koriste u notnom zapisu, nastavnik će ih pojasniti i približiti učenicima na slikovit

način koristeći adekvatnu terminologiju i nastavna sredstva (aplikacije s notnim znakovima, plakate, sadržaje iz udžbenika, PowerPoint prezentacije, klavijaturu, ksilofon, metalofon i sl.). Kada je u pitanju zapisivanje pojedinih muzičkih znakova u linijskom sistemu, u četvrtom razredu nastavnik nastavlja sa vježbama zapisivanja nota i drugih muzičkih znakova u linijskom sistemu. Za ove vježbe isključivo se koristi notna sveska (kajdanka). Fokus treba staviti na muzičko opismenjavanje kroz direktno posmatranje, snalaženje i razlikovanje nota u notnom zapisu (cijela nota, polovinka, četvrtinka, osminka), dijelove nota (notna glava, notni vrat i barjak), pauze, znakove za tempo i dinamiku i znak za repetaciju. Učenici treba da usvoje grafičku strukturu za predstavljanje složenijih ritamskih figura (npr. triola), a ranije su usvojili grafičku strukturu za pojedine muzičke oznake za dinamiku (npr. krešendo i dekrešendo). Kada je u pitanju trajanje tonova, pomoći će i korelacija sa nastavnim sadržajima vezanim za dijeljenje brojeva (cjelina, dio, razlomak, polovina, četvrtina, osmina nekog broja). Na nastavi Likovne kulture nastavnici mogu kroz likovna područja dizajn, crtanje ili slikanje koristiti muzičke simbole kao likovne i kompozicione elemente za građenje likovnog djela i muziku i dalje koristiti kao pozadinsku muziku i/ili kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje. Dakle, neophodno je prilikom planiranja i programiranja voditi računa o unutarpredmetnoj i međupredmetnoj korelaciji.

B.4.2. Prepoznaje i imenuje kompozitore i njihova muzička djela koja je slušao na nastavi ili u slobodnom vremenu.	• Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova. • Uočava razliku među vrstama muzike (narodna, umjetnička, popularna muzika, filmska muzika i sl.). • Razvija muzičku memoriju (imenovanje kompozitora, njihovih djela, povezivanje i sl.). • Prepoznaje i imenuje slušane kompozicije i povezuje ih sa njihovim kompozitorom. • Prepoznaje umjetničku, tradicionalnu (narodnu), popularnu muziku i muziku iz filmova (animirani, dječiji igrani film). • Prepoznaje umjetničke kompozicije koje se koriste kao zvučni signali na mobilnim telefonskim uređajima, u reklamama i sl. • Aktivno sluša muziku nastalu u različitim periodima.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda su vezani za slušanje muzike, tj. umjetničke i tradicijske (narodne) kompozicije: Ne dam kamen zemlje moje, S. Olujić, stihovi Z. Artuković; Amsej Paka Poan, Adnan Mušanović; Pjesma šumskih vila, odlomak iz opere Aska i vuk, A. Horozović; Došlo pismo iz Bosne, narodna, obrada Rešad Arnautović; Ljeto, II stav, iz Četiri godišnja doba A. Vivaldija; Iznad duge, odlomak iz mjuzikla Over the Rainbow; Čarobnjak iz Oza, H. Arlen, E. Y. Harburg; Bumbari i pčele, S. Rajčić, tekst Čika Andra; Sretna Nova godina, Arsen Dedić; Nebo i planete, Nedžad Merdanović, stihovi Sanela Pršeš; Bosna, Bosnia, Džani Hot; Za djecu svijeta na kril'ma vjetra, Suad Arnautović, stihovi Velimir Milošević; Kornjače, iz svite Karneval životinja, Camille Saint Saens; Slon, iz svite Karneval životinja, Camille Saint Saens; Ples šećerne vile i ruski ples; Trepak (iz baleta Krcko Oraščić, Petra Iljiča Čajkovskog; Dječija simfonija, Istav, J. Havdan ili Mozart); Ples pilića u ljuskama, stav iz djela Slike sa izložbe M. P. Musorgski; Mali crnacpleše, C. Debussy; Klovnovi, D. Kablevski; Pjesma sedam patuljaka iz filma Snjeguljica, W. Desney; Neko me voli, G. Grehvin; Sretan rođendan, Happy birthday, pjesma iz Engleske; Darovi za svu djecu, Pajo Bujlat; Žuta podmornica, Bitlisi i druge. Učenici memorišu imena i prezimena najznačajnijih

kompozitora, nazive njihovih kompozicija koje su slušali, ali isto tako razumiju da pojedine kompozicije nemaju svog autora ili im se ne zna autor pa spadaju u kategoriju narodnih (tradicijskih) kompozicija. U četvrtom razredu potrebno je da nastavnik obradi dvije tradicijske i dvije umjetničke uspavanke sa učenicima.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Na ovom uzrastu nastavnik nema obavezu učenike teorijski upoznavati sa periodima u muzici, ali može adekvatnim pristupima, metodama, sredstvima učenicima približiti pojedine periode u razvoju muzike i odabrati pojedine kompozitore klasične muzike i njihova reprezentativna muzička djela za analitičko slušanje. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije, asocijacije) ili muzičke kvizove, znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Ovdje mislimo na muzička djela koja su učenici slušali u četvrtom razredu, ali i prethodnim razredima. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju kompozitora (npr. biografija W. A. Mocarta). Učenici će analizom slika kompozitora zaključiti i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme što se može korelirati sa sadržajima moje okoline (prošlost-sadašnjost-budućnost). Potrebno je učenike upoznati sa značajnim bosanskohercegovačkim kompozitorima pogotovo onim koji još uvijek djeluju i komponuju za djecu. Ovdje su značajni primjeri kompozicija koje su predstavljene na dječijim muzičkim festivalima, koje su ostale zapažene i koje djeca rado pjevaju i slušaju i u slobodnom vremenu. Moguće je koristiti i kompozicije iz dječijih TV emisija ili animiranih filmova te korelirati nastavu medijske kulture i muzičke kulture kada je u pitanju popularna i filmska muzika (filmska muzika u animiranim, nijemim i dječijim igranim filmovima), slušati kompozicije koje su korištene kao filmska muzika (npr. Šta sad da radim ja?/What shell I do today? - Film: Pipi Duga Čarapa) i sl.

B.4.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike (pjesma, brojalica, balet, opera, muzička igra, uspavanka i sl.) i način njihovog izvođenja.

- Razlikuje muzičke oblike koji su zastupljeni u četvrtom razredu (pjesma, brojalica, muzička igra i sl.).
- Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku.
- Razlikuje umjetničku od tradicijske (narodne) muzike.
- Razlikuje način izvođenja pjesama od načina izvođenja brojalica.
- Uočava da neki muzički oblici imaju ritam i melodiju, a neki samo ritam.
- Razlikuje narodnu od umjetničke uspavanke.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 4.2.1.

Ključni sadržaji

Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, brojalice, muzičke igre, uspavanke kao posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, instrumentalna i vokalno-instrumentalna kompozicija). U četvrtom razredu potrebno je da se odobranim primjerima osigurati da su zastupljene i narodna i umjetnička uspavanka te da ih učenici prepoznaju, razlikuju od drugih muzičkih oblika i razumiju njihovu ulogu u životu ljudi. Kada su u pitanju izvođački sastavi, nastavnik će imati potrebu da učenicima predstavi pojedinačne instrumente ili grupe instrumenata (npr. klavir, violina, bubanj, žičani instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama i sl.).

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke igre, izvođenje brojalica), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko slušanje muzike unutar oblast B. Muzičko opismenjavanje i oblasti C. Kulturni razvoj. Muzički pojmovi koje treba proširiti na ovom uzrastu su uspavanka (umjetnička, narodna) i filmska muzika kao izražajno sredstvo filma. Neophodno je na

slikovit i učenicima prihvatljiv način povezati muzičko djelo koje se sluša ili izvodi sa načinom izvođenja. Potrebno je osim udžbenika koristiti i druga nastavna sredstva kao što su plakati, crteži, ekspografi, aplikacije kako bi se pojedini pojmovi istaknuli i učenicima približili. Nastavnici mogu kreirati u jednom kutku učionice tzv. muzički kutak ili centar za muzičko stvaranje i izražavanje i u njemu blagovremeno i sukcesivno postavljati materijale vezane za ovaj ishod. Jedna od tehnika koja je praktična i koja se može primjenjivati u četvrtom razredu je lapbook. Također, unutar učeničkih portfolija u segmentu koji je određen za muzičku kulturu, nastavnik će uvrstiti odabrane, reprezentativne radove učenika koji su nastali kao produkt muzičkog/stvaranja i izražavanja i koji su opipljivi dokaz ostvarivanja ishoda (npr. likovni doživljaj slušanog muzičkog djela). Kako bi učenici što bolje razlikovali način izvođenja muzike, preporučuje se da u početku nastavnik odabere jednu kompoziciju koja je izvedena na sva tri načina i sa učenicima razgovara o načinu izvođenja, izvođačima, muškim, ženskim i dječijim glasovima. Na ovom nivou učenici mogu usvojiti pojmove solista i hor.

Oblast: C/ Kulturni razvoj	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.4.1. Primjenjuje pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.	• Posjećuje kulturne manifestacije i događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima. • Razlikuje kulturne manifestacije i događaje koje posjećuje. • Objašnjava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama. • Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela. • Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu. • Prenosi iskustva stečena na kulturnim manifestacijama i događajima vršnjacima u odjeljenju. • Animira vršnjake da posjete pojedine kulturne manifestacije i događaje kojima je on prisustvovao.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na školske kulturne manifestacije (razredne, aktivnosti na nivou škole), muzičke manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima četvrtog razreda osnovne škole i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim manifestacijama: priredbe, predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre, muzička takmičenja i dr. Sadržaji su, dakle, u direktnoj vezi sa programskim sadržajima kulturnih manifestacija i događaja kojima učenik/učenici prisustvuju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i kojima prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili putem gledanja videozapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su: razredne i školske priredbe, koncerti, predstave, muzički igrokazi i sl. Potrebno je planirati minimalno dvije manifestacije kojima	

će se prisustvovati na školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre muzičkog i dramskog stvaralaštva i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole. Sadržaji koji se mogu realizirati na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika četvrtog razreda, bez obzira iz koje zemlje djeca dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke susrete moguće je realizirati i kroz aktuelni eTwinning projekat koji vodi Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici treba da ovladaju su: bonton, plakat, afiša, program, pozivnica, scena, publika, predstava, koncert, muzički igrokaz i sl. Usvajanjem temeljnih pojmova učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili u školi. Sadržaji se mogu crpiti i iz programskih sadržaja ustanova kulture u mjestu stanovanja (kulturnosportski centri, muzeji, galerije, pozorišta i dr.).

C.4.2. Nastupa na internim (razrednim i školskim) i javnim muzičke manifestacijama kao pojedinac ili dio grupe.

- Nastupa na internim (razrednim, školskim) i javnim muzičkim manifestacijama izvođeci muziku i/ili plesne dramatizacije.
- Inicira organizovanje muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.
- Učestvuje u kreiranju programa muzičkih manifestacija na razrednom nivou.
- Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama za svakog pojedinca.
- Izvodi javno muziku i/ili plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama.
- Pokazuje samostalnost (kretanje na sceni, ulaz, izlaz, obraćanje) tokom javnog nastupa na muzičkim manifestacijama.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.2.3.

Ključni sadržaji

Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke igre i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bonton pravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima. Sadržaji se, dakle, odnose na programske sadržaje javnih muzičkih manifestacija, sadržaje koje su učenici usvojili na nastavi moje okoline kada su u pitanju ustanove kulture (nazivi, njihova uloga, značaj i sl.) i sadržaje koji su nastali kao rezultat inicijative, kreiranja, organizovanja muzičkih/glazbenih manifestacija na razrednom i školskom nivou.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Ostvarenje ovog odgojno-obrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim manifestacijama. Ostvarivost će biti veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika. Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinac,

par ili manja grupa), bilo bi dobro osigurati video snimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice. Nastavnik će u godišnjem programu rada planirati ove nastavne sadržaje, ali će se dobar dio istih moći realizirati i tokom aktivnosti koje su planirane Godišnjim programom rada škole, a vezane su javnu i kulturnu djelatnost. Ostvarenjem ovog ishoda kod učenika se razvija samoinicijativa i kreativno-produktivne kompetencije, a isti je i u direktnoj vezi sa međupredmetnim temama kao što su preduzetništvo i karijerna orijentacija.

C.4.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljena na osnovu slušanih muzičkih djela.	• Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra. • Opisuje doživljaj i stav nakon susreta s muzičkim djelima. • Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima. • Stvara muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike. • Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije. • Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl. • Tokom slušanja muzike učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, ples, likovna umjetnost i sl.). • Sluša muziku u slobodnom vremenu. • Razlikuje umjetnički vrijednu muziku i muziku koja nema umjetničku vrijednost.
---	--

Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.
----------------------------------	--

Ključni sadržaji

Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda je sljedeći: Pjesma šumskih vila - odlomak iz opere "Aska i vuk", A. Horozić; Došlo pismo iz Bosne, narodna iz BiH; Ljeto - II stav iz "Četiri godišnja doba", A. Vivaldi; Iznad duge (Over the rainbow), odlomak iz mjuzikla "Čarobnjak iz Oza", H. Arlen, E. Y. Harburg; Bumbari i pčele, S. Rajičić; Nebo i planete, N. Merdžanović; Kornjače/Slon, odlomak iz svite "Karneval životinja", K. S. San; Ples šećerne vile i ruski ples - Trepak odlomak iz baleta "Krcko Oraščić", P. I. Čajkovski; Dječija simfonija i stav (J. Haydn ili L. Mocart); Ples pilića u ljuskama stav iz djela "Slike sa izložbe", M. P. Musogorski; Mali crnac pleše, C. Debussy; klovnovi, D. Kabalevski; Pjesma sedam patuljaka iz filma "Snjeguljica" W. Disney; Stara ura igra polku, R. Matz; Dudaš, F. Pintarić; Narodna, Igrajte nam muzikaši; Moja diridika, E. Cossetto; Elegija i humoreska; Magarac i kukavica, A. Gretry; Zbor sa zvončićima, W. A. Mozart; Ples šećerne vile, P. I. Čajkovski; Slon, Labud, C. S. Saens; D. Šestić, Državna himna BiH; Čežnja za proljećem, W. A. Mozart; Menuet, L. Boccherini, W. A. Mozart; Cvrčak pred mikrofonom, I. L. Kalinski; Happy birthday (Sretan rođendan), pjesma iz Engleske; Žuta podmornica, Bitlsi; sevdalinke (U đul bašči kraj šimšira); autorske sevdalinke (U lijepom starom gradu Višegradu - D. Nedović, Sarajevo – D. Imamović), tradicionalne sefardske i romske pjesme, muzika iz animiranih filmova, dječijih igranih filmova i dr.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena vokalna, instrumentalna i vokalno – instrumentalna, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika četvrtog razreda. nastavnik će ravnomjerno zastupiti cjelovite kompozicije, stavke i odlomke kompozicija, odlomke iz opera, baleta i svita. Izbor kompozicija za

slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike kao i muzički oblici (opere, baleti, svite), a posebno se vodilo računa da bude zastupljena muzika kroz različite epohe. Vodilo se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Moja okolina, Likovna kultura) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu treba učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente, muzičke forme. Učenici treba da razlikuju muzičko-scenska djela (operu, balet, folklornu koreografiju, svitu, mjuzikl). Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost i stvaralaštvo. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audio snimke kompozicija, video snimke muzičko-scenskih djela (baletske predstave, opere, svite, folklorne izvedbe, koncerti i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici slušaju muziku u slobodnom vremenu ili kada prisustvuju javnim manifestacijama na kojima mogu slušati/gledati muziku ili muzičko-scensko djelo koje su slušali/gledali u školi.

5. razred osnovne škole /1 čas sedmično/35 časova godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.5.1. Razvija muzikalnost i muzičko pamćenje kroz pjevanje pjesama različitog žanra i karaktera.	• Slušno prepoznaje/razlikuje narodne i umjetničke pjesme. • Slušno prepoznaje/razlikuje jednoglasne pjesme od dvoglasnih. • Razlikuje i opisuje kanon i solo pjesmu. • Uočava razliku između tonskih visina koristeći pokret rukom ili reprodukovanje glasom. • Pjeva pojedinačno, u paru i u grupi narodne i umjetničke pjesme u obimu do pet tonova, u 2/4 i 3/4 taktu. • Razvija muzičku memoriju kroz pjevanje pjesama po sluhu i notnom tekstu. • Analizira karakter pjesme, ritam, tempo i dinamiku izvođenja. • Prilikom pjevanja prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Oblikuje pjevački glas i prepoznaje kretanje glasa (naniže-naviše), intonativno korigujući interpretaciju. • Pjeva pjesme u C-duru (u ostalim durskim ljestvicama i molu po sluhu). • Pjeva dionice dvoglasnih vokalnih i vokalno-instrumentalnih aranžmana. • Stvara kratke melodijsko-ritmičke dopunjaljke. • Osmišljava jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme. • Pjeva narodne i umjetničke pjesme čija sadržina podstiče maštu, ples i igru. • Pjevajući razvija tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju i dikciju. • Pjeva jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme. • Pjeva narodne pjesme iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine. • Izražava otvorenost prema kulturnim različitostima u svom okruženju (interkulturalnost). • Objašnjava društveni i kulturni kontekst u kome se izvodi muzički folklor. • Pjeva dionice dvoglasnih vokalnih i vokalno-instrumentalnih aranžmana. • Aktivno učestvuje u grupnom pjevanju. • Usklađuje svoje izvođenje sa izvođenjem drugih. • Vrednuje izvođenje grupe i svoje izvođenje.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.2. UMP 5.1.1. UMP 5.2.2.

Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika 5. razreda osnovne škole. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Prvi maj, M. Jelićanin; Pijetao i sat, R. Hodžić; Vučja želja, M. Matanović; Čičak, J. Marić; Poleti pjesmo, S. Jusić; Ševin kljun, A. Horozić; Mjesečev pjesnik, J. Kaplan; S one strane Jajca, narodna; Pjevaj mi pjevaj sokole, narodna; Trepetljika trepetala (svatovska narodna pjesma iz Mostara); Marko skače po zelenoj travi (narodna iz Slovenije); Smijte se, Kabiljo, Z. Balog; Dobro jutro, A. Dedić, D. Britvić; Sat, N. Krpetić; Vjetar, N. Njirić; Mjesečev pjesnik, J. Kaplan; Nek svud ljubav sja, Belgija; Djeca nose svjetove na dlanu, D. Pauk, Z. Klinžić; Evo san ti doša (narodna iz Dalmacije); Osvanu dan - kanon i/ili Svitac, B. Stančić; Macice u livadama, J. Kaplan i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenjem muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Poželjno je prilikom upoznavanja učenika s kompozicijom koristiti audio i/ili video zapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa učenja, tj. usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnose na komponentu Pjevanje, neophodno je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju i komentarišu razliku između narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme; artikulirano i promišljeno da koriste svoj glas kao instrument; vježbaju izgovaranje slogova i glasova uz ritam; uče se pjevačkom disanju i jasnom izgovoru; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno, u manjim grupama i skupno (hor); oblikuju pjevački glas i koriguju interpretaciju; ovladavaju pjevanjem pjesama najmanje u obimu pet tonova u 2/4, 3/4 i 4/4 taktu; pjevaju jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke kompozicije; pjevaju pjesme u kanonu; pjevaju pjesme u C-duru (po sluhu i notnom tekstu), pjevaju pjesme u duru i molu (po sluhu), stvaraju kratke melodijske-ritamske dopunjaljke. Učenici treba da poznaju i izvode od 8 do 10 kompozicija različitog žanra i karaktera po sluhu i notnom zapisu.	
A.5.2. Izvodi muziku uz podršku jednostavnog melodijskog instrumenta, instrumenata tijela i/ili Orffovog instrumentarija.	• Razlikuje instrumente Orffovog instrumentarija od drugih instrumenata. • Imenuje instrumente Orffovog instrumentarija i razlikuje od čega su građeni. • Sviranjem na melodijskim instrumentima iz Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići ili notaton) i jednostavnom melodijskom instrumentu (sintisajzer, melodika) usavršava tehniku sviranja. • Svira C- dur ljestvicu u jednoj oktavi. • Razlikuje sviranje ritma i sviranje melodije. • Reprodukcijski ritam i metar na udaraljkama. • Stvara melodiju na zadati tekst i razvija osjećaj za agogiku. • Učestvuje u samostalnom i grupnom muziciranju uz podršku melodijskih instrumenata i drugih instrumenata iz Orffovog instrumentarija. • Svirajući prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Izvodi višeglasne jednostavne aranžmane. • Razlikuje melodijske igre od improvizacije.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3.

Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene uzrastu učenika petog razreda. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: brojalice (Aro, baro, piko, paro (Bilja-Gorica, zapisala E. Bašić); Pipalica pipa (Jezero kod Jajca); Ena, mena, nikoti (Jajce, zapisala M. Obradović); Sjela baba u balon (Zagreb), pjesme (Čestitka majčici, Kaplan-F. Barić; Dom, J. Gotovac; Djeca nose svjetove na dlanu, D. Pauk, Z. Klinžić; Veselo mi plovimo (Engleska); S one strane Jajca, narodna; Evo san ti doša (narodna iz Dalmacije); Cvrčak i bubamara, A. Kabiljo, Ruku meni bato daj (pjesma iz Njemačke) i muzičke igre (Na slovo /pjesma iz Engleske/; Lovac Ranko, V. Makjanić; Bratec Martin /pjesma iz Francuske/ i sl.).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij (posebno melodijske instrumente – hromatski metalofon, zvončice ili notaton), jednostavniji melodijski instrument (sintisajzer, melodiku), a nastavnici mogu kroz kreativne, ekološke i art radionice sa učenicima dizajnirati i improvizirani instrumentarij. Također nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici nastave da koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalima kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog naslijeđa Bosne i Hercegovine (npr. frulu, dvojnice, saz, šargiju i sl.). Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske cjeline glasom, pokretom/plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koračanjem i/ ili udaraljka; pljeskanjem ili koračanjem označava metar/dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira na melodijskim instrumentima – hromatskom metalofonu, zvončicama ili notatonu (na elementarnom nivou); svira na jednostavnom melodijskom instrumentu C- dur ljestvicu u jednoj oktavi; svira na udaraljka ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme/brojalice koje pjeva/izvodi; prati muziku pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; koristi se notnim pismom pri izvođenju muzike; izvede višeglasne jednostavne aranžmane i sl. Svaki učenik, iako ima manje razvijene muzičke sposobnosti, treba biti uključen u različite muzičke aktivnosti shodno svojim predispozicijama i interesima sl.	
A.5.3. Izvodi i primjenjuje različite ritmičke obrasce u govornim i pjevanim brojalicama.	• Izvodi govorne i pjevane brojalice u 2/4, 3/4 i 4/4 taktu. • Izvodi govorne i pjevane brojalice sa jasnim ritmičkim izgovaranjem slogova. • Izvodi govorne i pjevane brojalice koristeći muzičko-izražajne elemente (muzički metar, naglašeni i nenaglašeni dio, tempo, dinamiku, note različitog trajanja- cijela nota, polovina note, četvrtina note, osmina note i pauze). • Izvodi brojalice sa produženim notnim trajanjima (četvrtina sa tačkom) koristeći se tijelom kao izvorom zvuka ili svirajući na ritmičkom instrumentu Orffovog instrumentarija. • Izvodi narodne i umjetničke pjesme kao brojalice (koje u sebi imaju ritmička trajanja- šesnaestine note i četvrtine sa tačkom).

	• Uočava, imenuje i objašnjava notna trajanja, vrstu takta, dijelove takta. • Svira kraće ritmičke obrasce i primjenjuje muzičku metriku (naglašeni i nenaglašeni taktov dio). • Primjenjuje dva osnovna pokreta (pokret u metru po dobama i pokret u ritmu na svaki slog teksta). • Razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvucima koji ga okružuju i koje proizvodi. • Osmišljava ritmičku pratnju za brojalice (pomoću instrumenata tijela ili kombinovano sa Orffovim instrumentarijem). • Stvara tekstove brojalice kombinovanjem zadatih slogova i riječi koristeći ritam ranije naučenih brojalice. • Stvara (improvizuje) kratke ritmičke cjeline.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Aro, baro, piko paro (Bilja-Gorica, zapisala E. Bašić); Ena, mena, nikoti (Jajce, zapisala M. Obradović); Sjela baba u balon (Zagreb); An, ban, zekapan (Gornji Mihaljevac-Međimurje, zapisala E. Bašić), Maco, maco, mala i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike/glazbe, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij i jednostavniji melodijski instrument (npr. sintisajzer ili melodika) kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje brojalice (govornih, pjevanih). Nastavnik treba da omogući učenicima da upoznaju elementarne ritmičke obrasce kako bi ovladali ritmom kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe brojalice koristiti notni zapis brojalice u udžbeniku, sa table ili plakata. Tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja izvedbi brojalice, učenici se upoznaju i uče tekst brojalice, analiziraju tekst, rastavljaju riječi na slogove, stvaraju tekst nove brojalice i izvode je na osnovu ritma poznate brojalice. Učenici uočavaju eventualnu korelaciju teksta brojalice sa nekim drugim tekstom koji poznaju (npr. muzičke igre, brzalice, pitalice, muzičke dopunjaljke). Učenici uočavaju važnost sloga kao dijela teksta i ritmičkih obrazaca. Kada usvoje tekst i ritam izvođenja brojalice, neophodno je da iste primjenjuju koristeći svoje tijelo kao instrument za izvođenje ritmičkih obrazaca (pljeskanje rukama, pucketanje prstima, lupkanje (body percussion)). Realizacijom ovih sadržaja učenici stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz tjelesne i zdravstvene kulture koji su vezani za izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadatom ritmu i tempu ili za savladavanje različitih tlocrtnih formacija kretanjem u ritmu. Izvođenje brojalice je segment koji se može koristiti i na nastavi matematike kroz međupredmetnu korelaciju posebno prilikom usvajanja pojmova i predstava o dijeljenju, dijelovima, decimalnim brojevima, razlomcima, površini i sl.	
A.5.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike prilikom izvođenja muzičkih igara i muzičkih igrokaza.	• Izvodi jednostavne koreografije muzičkih igara i muzičkih igrokaza. • Prati muziku koju sluša pokretom/plesom i pritom opaža i uvažava muzičko-izražajne sastavnice: metar/dobe (dvodobna, trodobna), tempo (umjeren, spor), dinamika (glasno, tiho). • Doživljava muziku kreativno izražava pokretom, mimikom i gestikulacijom.

	• Osmišljava scenarij za muzički igrokaz ili dramatizaciju na osnovu teksta i melodije naučenih pjesama. • Učestvuje u pripremi i realizaciji muzičko-scenskih izvedbi za školske i druge manifestacije.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.1. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je izbor sljedećih muzičkih igara koje uključuju ples i pokret: Lovac Ranko, V. Makjanić; Na slovo (pjesma iz Engleske); Pleši, pleši (tradicionalni ples iz Slovačke); Kad muzika svira, S. Jusić; I like to move it /Volim se gibat (pjesma iz filma Madagaskar); Narodna kola iz užeg zavičaja i sadržaji muzičkih/glazbenih igara koje su učenici usvojili u nižim razredima sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Nastavnik treba da odabere adekvatne muzičke igre, narodne igre, muzičke igrokaze, filmsku muziku i druge sadržaje koji su bliski interesu i uzrasnim potrebama učenika petog razreda osnovne škole. Muzičke igre koje se usvoje na nastavi Muzičke kulture, nastavnik će iskoristiti za usavršavanje motoričkih kretnji i realizaciju programskih sadržaja u predmetnom kurikulumu za tjelesne i zdravstvene kulture (narodna kola, ritmičke vježbe, vježbe opuštanja i relaksacije). Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvodeći muzičku igru sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju koreografije/muzičkog igrokaza. Slušanje muzike, ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih/glazbenih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvode osmišljenu koreografiju/muzički igrokaz. Učenici izvode muzičke igre kroz različite aktivnosti u učionici (muzički igrokazi, ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave, na nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja). Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje. Jedna od dimenzija koja je neophodna za ostvarenje ovog ishoda je i podsticanje učenika da samostalno iniciraju, kreiraju scenarije, pripremaju i učestvuju u realizaciji muzičko-scenskih izvedbi na školskim i drugim manifestacijama. Učenici mogu izvoditi i jednostavnije muzičke igre i muzičke igrokaze na jednom od stranih jezika.	
A.5.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline i koristi ih tokom izvođenja pjesama, brojalica i igara uz pokret.	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, koračanje i sl.). • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki, Orffovog instrumentarija i dostupnih melodijskih instrumenata. • Stvara kratke melodijske/ritmičke fraze sa usvojenom primjenom agogike.

	• Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na poznatu/zadatu melodiju. • Spaja tekst i melodiju u smislenu cjelinu.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.2. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene dobi i sposobnostima učenika petog razreda osnovne škole. Moguće je koristiti poznate, tj. ranije usvojene sadržaje (pjesme i brojalice iz 1., 2., 3. i 4. razreda), ali i tekstove lirskih pjesama, brzalice, bajalice, pitalica i zagonetki koje su učenici ranije usvojili na nastavi bosanskog jezika i književnosti i stranih jezika.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (bosanski jezik i književnost, strani jezici, tjelesna i zdravstvena kultura, priroda, društvo, likovna kultura) kako bi učenici stvarali/improvizirali melodijske i ritamske cjeline. Nastavnik može koristiti lirske pjesme, brzalice, bajalice, pitalice, zagonetke u funkciji muzičkog stvaranja i improviziranja. Elementarne kretnje navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja mogu se koristiti tokom stvaranja/improviziranja pokretom. Pojedine vremenske i prirodne pojave moguće je improvizacijom dočarati na nastavi muzičke kulture (pješčana oluja, padanje kiše, grmljavina, topot konja, fјukanje, oglašavanje životinja, imitacija zvukova koje proizvode saobraćajna sredstva, mašine ili kućanski aparati). Korelacijom sa nastavom Likovne kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente od prirodnog materijala različite građe, recikliranog materijala (npr. ambalaža), a zatim stvaraju/improviziraju izvodeći ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Sadržaje koje su usvojili na nastavi stranih jezika nastavnik može koristiti za vokalnoinstrumentalne improvizacije. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja. Poželjno je ovaj ishod kombinovati sa drugim ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija i oblasti B. Muzičko opismenjavanje, a kao prijedlog za planiranje i programiranje u nastavi može se koristiti tematsko planiranje organizirano oko nastavnih sadržaja iz Prirode i društva.	

Oblast: B/ Muzičko opismenjavanje	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.5.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	• Razlikuje muzičke znakove u notnom tekstu (dinamika, tempo, taktica, repeticija). • Razlikuje note od pauza i drugih muzičkih znakova u notnom tekstu. • Razvija osjećaj za visinu tona, trajanje tonova i kvalitet zvuka. • Primjenjuje triolu kao ritamsku figuru prilikom pjevanja. • Razlikuje jedinicu brojanja (mjeru) u taktu (2/4, 3/4 i 4/4 takt). • Utvrđuje osnovne karakteristike C-dur ljestvice. • Utvrđuje osnovnu melodiju (temu) pjesme i intonaciju kroz prikladne muzičke primjere. • Izvodi jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme pisane u C-dur ljestvici po sluhu i notnom tekstu.

	• Izvodi jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme pisane u u durskim i molaskim ljestvicama (po sluhu). • Izvodi narodne i umjetničke pjesme kao brojalice (sa šesnaestinama i četvrtinama sa tačkom). • Stvara kratke ritmičke cjeline sa šesnaestinama i četvrtinama sa tačkom. • Primjenjuje triolu kao ritmasku figuru. • Reprodukuj melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i/ili notnom tekstu. • Tokom slušanja ili izvođenja muzike prati notni tekst i uočava visinu tonova, tempo i dinamiku.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme (narodne i umjetničke) i brojalice (govorne i pjevane) prilagođene uzrastu učenika petog razreda. Ovaj ishod se može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje, sviranje i izvođenje brojlica.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom ostvarivanja ovog ishoda potrebno je voditi računa da se pojmovi, predstave i muzičke zakonitosti prilagode uzrastu učenika petog razreda i uvode poštujući načelo postupnosti i sistematičnosti (od lakšeg ka težem, od poznatog ka nepoznatom i sl.). Na ovom uzrastu učenik samostalno ili uz poticaj nastavnika prepoznaje i koristi pojedine muzičke znakove: note, pauze, znakove za tempo i dinamiku, repetaciju, takticu, violinski ključ i sl.. Kada je u pitanju muzička pismenost i intonativno tačno pjevanje, potrebno je učenike i dalje usmjeravati na kontrastna obilježja: tempo (brzo-lagano), visina tona (visoko-nisko), dinamika (glasno-tiho). Kada su u pitanju muzički znakovi koji se koriste u notnom zapisu, nastavnik će ih pojasniti i približiti učenicima na slikovit način koristeći adekvatnu terminologiju i nastavna sredstva (aplikacije s notnim znakovima, plakate, sadržaje iz udžbenika, PowerPoint prezentacije, klavijaturu, ksilofon, metalofon i sl.). Kada je u pitanju zapisivanje pojedinih muzičkih znakova u linijskom sistemu, u petom razredu nastavnik nastavlja sa vježbama zapisivanja nota i drugih muzičkih znakova u linijskom sistemu. Za ove vježbe isključivo se koristi notna sveska (kajdanka). Fokus treba staviti na muzičko opismenjavanje kroz direktno posmatranje, snalaženje i razlikovanje nota u notnom zapisu (cijela nota, polovinka, četvrtinka, osminka, šesnaestinka, četvrtinka s tačkom), dijelove nota (notna glava, notni vrat i barjak), pauze, znakove za tempo i dinamiku i znak za repetaciju. Učenici treba da usvoje grafičku strukturu za predstavljanje složenijih ritamskih figura (npr. triola), a ranije su usvojili grafičku strukturu za pojedine muzičke oznake za dinamiku (npr. krešendo i dekrešendo). Kada je u pitanju trajanje tonova, pomoći će i korelacija sa nastavnim sadržajima vezanim za dijeljenje brojeva (cjelina, dio, razlomak, polovina, četvrtina, osmina, šesnaestina nekog broja). Na nastavi Likovne kulture nastavnici mogu kroz likovna područja dizajn, crtanje ili slikanje koristiti muzičke simbole kao likovne i kompozicione elemente za građenje likovnog djela i muziku i dalje koristiti kao pozadinsku muziku i/ili kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje. Dakle, neophodno je prilikom planiranja i programiranja voditi računa o unutarpredmetnoj i međupredmetnoj korelaciji.	
B.5.2. Prepoznaje i imenuje kompozitore i njihova muzička djela koja je slušao na nastavi ili u slobodnom vremenu.	• Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova. • Uočava razliku među vrstama muzike (narodna, umjetnička, popularna muzika, filmska muzika i sl.).

	• Razvija muzičku memoriju (imenovanje kompozitora, njihovih djela, povezivanje i sl.). • Prepoznaje i imenuje slušane kompozicije i povezuje ih sa njihovim kompozitorom. • Prepoznaje umjetničku, tradicionalnu (narodnu), popularnu muziku i muziku iz filmova (animirani, dječiji igrani film). • Prepoznaje umjetničke kompozicije koje se koriste kao zvučni signali na mobilnim telefonskim uređajima, u reklamama i sl. • Aktivno sluša muziku nastalu u različitim periodima.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda su vezani za slušanje muzike, tj. umjetničke i tradicijske (narodne) kompozicije. Učenici memorišu imena i prezimena najznačajnijih kompozitora, nazive njihovih kompozicija koje su slušali, ali isto tako razumiju da pojedine kompozicije nemaju svog autora ili im se ne zna autor pa spadaju u kategoriju narodnih (tradicijskih) kompozicija. U petom razredu potrebno je da nastavnik obradi dvije tradicijske (narodne) pjesme i dvije umjetničke kompozicije nastale na osnovi narodne muzičke tradicije (npr. odlomak iz opere "Ero s onog svijeta" J. Gotovac).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Na ovom uzrastu nastavnik nema obavezu učenike teorijski upoznavati sa periodima u muzici, ali može adekvatnim pristupima, metodama, sredstvima učenicima približiti pojedine periode u razvoju muzike i odabrati pojedine kompozitore klasične muzike i njihova reprezentativna muzička djela za analitičko slušanje. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije, asocijacije) ili muzičke kvizove, znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Ovdje mislimo na muzička/glazbena djela koja su učenici slušali u petom razredu, ali i prethodnim razredima. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju poznatih kompozitora (npr. biografija W.A.Mocarta). Učenici će analizom slika kompozitora zaključiti i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme što se može korelirati sa sadržajima društva (prošlost-sadašnjost-budućnost). Potrebno je učenike upoznati sa značajnim bosanskohercegovačkim kompozitorima pogotovo onim koji još uvijek djeluju i komponuju za djecu. Ovdje su značajni primjeri kompozicija koje su predstavljene na dječijim muzičkim festivalima, koje su ostale zapažene i koje djeca rado pjevaju i slušaju i u slobodnom vremenu. Moguće je koristiti i kompozicije iz dječijih TV emisija ili animiranih filmova te korelirati nastavu medijske kulture i muzičke kulture kada je u pitanju popularna i filmska muzika (filmska muzika u animiranim, nijemim i dječijim igranim filmovima), slušati kompozicije koje su korištene kao filmska muzika (npr. I like to move it, imove it/Volim se gibat, gibat - Film: Madagaskar) i sl.	
B.5.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike (pjesma, brojlica, muzička igra, uspavanka, opera, balet i sl.) i način njihovog izvođenja.	• Razlikuje muzičke oblike koji su zastupljeni u petom razredu (pjesma, brojlica, muzička igra i sl.). • Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku. • Razlikuje umjetničku od tradicijske (narodne) muzike. • Razlikuje jednoglasnu i dvoglasnu pjesmu. • Razlikuje kanon i solo pjesmu. • Razlikuje i imenuje muzičko-scenska djela (opera, balet, svita, folklorna izvedba i sl.).

	• Razlikuje način izvođenja pjesama od načina izvođenja brojalica. • Razlikuje narodnu od umjetničke muzike. • Uočava da neki muzički oblici imaju ritam i melodiju, a neki samo ritam. • Uočava da su pojedina umjetnička djela nastala na osnovi narodne (tradicijske) muzike.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.2.1.
Ključni sadržaji	
Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, brojalice, muzičke igre, uspavanke kao posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike i gledanje muzičko-scenskog djela. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, instrumentalna i vokalno-instrumentalna kompozicija). U petom razredu potrebno je odabranim primjerima osigurati da su zastupljene i narodna i umjetnička muzika te da ih učenici prepoznaju, razlikuju od druge vrste muzike (npr. popularne, filmske i sl.) i da razumiju njihovu ulogu u životu ljudi. Kada su u pitanju izvođački sastavi, nastavnik će imati potrebu da učenicima predstavi pojedinačne instrumente ili grupe instrumenata (npr. klavir, violina, bubanj, žičani instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama i sl.).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke/igre, izvođenje brojalica), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko slušanje muzike unutar oblasti B. Muzičko opismenjavanje i oblasti C. Kulturni razvoj. Muzički pojmovi koje treba proširiti na ovom uzrastu su opera, balet, svita umjetnička, narodna, popularna i filmska muzika kao izražajno sredstvo filma. Neophodno je na slikovit i učenicima prihvatljiv način povezati muzičko djelo koje se sluša ili izvodi sa načinom izvođenja. Potrebno je osim udžbenika koristiti i druga nastavna sredstva kao što su plakati, crteži, ekspozit, aplikacije, PowerPoint prezentacije, videosnimci predstava, opera, baleta, koncerata, kako bi se pojedini pojmovi istaknuli i učenicima približili. Nastavnici mogu kreirati u jednom kutku učionice tzv. muzički kutak ili centar za muzičko stvaranje i izražavanje i u njemu blagovremeno i sukcesivno postavljati materijale vezane za ovaj ishod. Jedna od tehnika koja je praktična i koja se može primjenjivati u petom razredu je lapbook. Također, unutar učeničkih portfolija u segmentu koji je određen za muzičku kulturu, nastavnik će uvrstiti odabrane, reprezentativne radove učenika koji su nastali kao produkt muzičkog/stvaranja i izražavanja i koji su opipljivi dokaz ostvarivanja ishoda (npr. likovni doživljaj slušanog muzičkog djela). Kako bi učenici što bolje razlikovali način izvođenja muzike, preporučuje se da u početku nastavnik odabere jednu kompoziciju koja je izvedena na sva tri načina i sa učenicima razgovara o načinu izvođenja, izvođačima, muškim, ženskim i dječijim glasovima. Na ovom nivou učenici mogu usvojiti pojmove solista i hor, muški, ženski i dječiji glas, vrste muških i ženskih glasova, napjev, pripjev i sl.	

Oblast: C/ Kulturni razvoj	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.5.1. Primjenjuje pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.	• Posjećuje kulturne manifestacije i muzičke događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima. • Razlikuje kulturne manifestacije i muzičke događaje koje posjećuje. • Objašnjava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.

	• Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela. • Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu. • Prenosi iskustva stečena na kulturnim manifestacijama i događajima vršnjacima u odjeljenju. • Animira vršnjake da posjete pojedine kulturne manifestacije i događaje kojima je on prisustvovao.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na školske kulturne manifestacije (razredne, aktivnosti na nivou škole), muzičke manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima petog razreda osnovne škole i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim/ glazbenim manifestacijama: priredbe, predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre folklora, muzička takmičenja i dr. Sadržaji su, dakle, u direktnoj vezi sa programskim sadržajima kulturnih manifestacija i događaja kojima učenik/učenici prisustvuju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i kojima prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili putem gledanja video zapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su: razredne i školske priredbe, koncerti, predstave, muzički igrokazi i sl. Potrebno je planirati minimalno dvije manifestacije kojima će se prisustvovati na školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre muzičkog i dramskog stvaralaštva i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole. Sadržaji koji se mogu realizirati na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika petog razreda, bez obzira iz koje zemlje djeca dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke susrete moguće je realizirati i kroz aktuelni eTwinning projekat koji vodi Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici treba da ovladaju su: bonton, plakat, afiša, program, pozivnica, scena, publika, predstava, koncert, opera, balet, muzički igrokaz i sl. Usvajanjem temeljnih pojmova učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili u školi. Sadržaji se mogu crpiti i iz programskih sadržaja ustanova kulture u mjestu stanovanja (kulturno-sportski centri, muzeji, galerije, pozorišta i dr.).	
C.5.2. Nastupa na internim (razrednim i školskim) i javnim muzičkim manifestacijama kao pojedinac ili dio grupe.	• Nastupa na internim (razrednim, školskim) i javnim muzičkim manifestacijama izvođeci muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije. • Inicira organizovanje muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou. • Učestvuje u kreiranju programa muzičkih manifestacija na razrednom nivou.

	• Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama za svakog pojedinca. • Izvodi javno muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama. • Pokazuje samostalnost (kretanje na sceni, ulaz, izlaz, naklon, obraćanje) tokom javnog nastupa na muzičkim/glazbenim manifestacijama.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke igre i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bonton-pravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima. Sadržaji se, dakle, odnose na programske sadržaje javnih muzičkih manifestacija, sadržaje iz društveno-humanističkog područja kao što su npr. ustanove kulture (nazivi, njihova uloga, značaj i sl.) i sadržaje, tj. produkte ueničkog muzičkog stvaralaštva koji su nastali kao rezultat inicijative, kreiranja, organizovanja muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Ostvarenje ovog odgojno-obrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim manifestacijama individualno, u paru ili grupno. Ostvarivost će biti veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika (npr. učešće školskog hora, orkestra, vokalne grupe, folklornog ansambla, plesne sekcije i sl.). Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinaac, par ili manja grupa) bilo bi dobro osigurati video snimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice. Nastavnik će u godišnjem programu rada planirati ove nastavne sadržaje, ali će se dobar dio istih moći realizirati i tokom aktivnosti koje su planirane Godišnjim programom rada škole, a vezane su javnu i kulturnu djelatnost. Ostvarenjem ovog ishoda kod učenika se razvija samoinicijativa i kreativno-produktivne kompetencije, a isti je i u direktnoj vezi sa međupredmetnim temama kao što su poduzetništvo i karijerna orijentacija.	
C.5.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljena na osnovu slušanih muzičkih djela.	• Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra. • Opisuje doživljaj i stav nakon susreta s muzičkim djelima. • Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima. • Stvara muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike. • Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije.

	• Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl. • Tokom slušanja muzike učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, ples, likovna umjetnost i sl.). • Sluša muziku u slobodnom vremenu. • Razlikuje umjetnički vrijednu muziku i muziku u koja nema umjetničku vrijednost.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog odgojnoobrazovnog ishoda je sljedeći: Ti hanina, jo hanino (sefardska romansa); Dželem, dželem (romska pjesma); Na avinjonskom mostu (francuska pjesma); Pjesma rastanka (popijevka iz Škotske); Molimo za finu tišinu, A. Korač; Zdravo maleni, A. Kabiljo; Osmijeh majke, S. Mihaljinac; Uz jutarnju šetnju, A. Smailović; Žamor smijeha i djece, A. Dedić; Djeca i skakavci, J. Magdić; Jadovanka za telefon, J. Gotovac; Vesela pjesma (Do-re-mi) pjesma iz mjuzikla "Moje pjesme, moji snovi", R. Rodžers; Scene, II čin, Andante-Andante non troppo, Tempo I, odlomak iz baleta Labudovo jezero, P. I. Čajkovski; Šeharzada, I stavak: Sindibadovo putovanje - odlomak iz orkestarske svite "Šeharzada" Bajka iz 1001 noći, N. R. Korsakov; Zima, P. I. Čajkovski; Valcer u Ges- duru, F. Chopin; Koncert za trubu u Es- duru, F. J. Haydn; Impromptu, As-dur, F. Schubert; Svadbena koračnica, F. Mendelsohn; Zbor cigana iz opere Trubadur, G. Verdi; Sinfonietta za gudače 3. stavak - Perpetuum mobile, B. Papandopulo; Cvrčak pred mikrofonom, I. L. Kalinski; Varijacije iz djela "12 varijacija u C-duru" (W.A.Mocart); Dječiji hor iz opere "Karmen", G. Bizet; muzika iz animiranih filmova, dječijih igranih filmova; tradicionalne pjesme naroda Bosne i Hercegovine (Aj, otkako je Banja Luka postala); autorske sevdalinke (Razbolje se šimšir list - Z. Dezić, O bosanske gore snježne - D. Imamović) i dr.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno-instrumentalna i muzičkoscenska djela, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika petog razreda. Nastavnik će ravnomjerno zastupiti cjelovite kompozicije, stavke i odlomke kompozicija, odlomke iz opera, baleta i svita. Izbor kompozicija za slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike kao i muzički oblici (opere, baleti, svite), a posebno se vodilo računa da bude zastupljena muzika kroz različite epohe. Vodilo se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Tjelesna i zdravstvena kultura, Društvo, Likovna kultura) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu treba učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente, muzičke forme. Učenici treba da razlikuju muzičko-scenska djela (operu, balet, folklornu koreografiju, svitu, mjuzikl). Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost i stvaralaštvo. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audio snimke kompozicija, video snimke muzičkoscenskih djela (baletske predstave, opere, svite, folklorne izvedbe, koncerti i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici slušaju muziku u slobodnom vremenu ili kada prisustvuju javnim manifestacijama na kojima mogu slušati/gledati muzičko ili muzičko-scensko djelo koje su slušali/gledali u školi.	

6. razred osnovne škole /1 čas sedmično/35 časova godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.6.1. Razvija muzikalnost i muzičko pamćenje kroz pjevanje pjesama različitog žanra i karaktera.	• Slušno prepoznaje/razlikuje narodne i umjetničke pjesme. • Slušno prepoznaje/razlikuje jednoglasne pjesme od dvoglasnih. • Razlikuje i opisuje kanon i solo pjesmu. • Uočava razliku između tonskih visina koristeći pokret rukom ili reprodukovanje glasom. • Pjeva pojedinačno, u paru i u grupi narodne i umjetničke pjesme u obimu oktave, u 2/4,3/4, 4/4 i 6/8 taktu. • Razvija muzičku memoriju kroz pjevanje pjesama po sluhu i notnom tekstu. • Analizira karakter pjesme, ritam, artikulaciju, tempo i dinamiku izvođenja. • Prilikom pjevanja prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Naučene pojmove primjenjuje tokom izvođenja pjesme kao i uočene oznake za tempo, dinamiku i artikulaciju. • Oblikuje pjevački glas i prepoznaje kretanje glasa i opseg melodije intonativno korigujući interpretaciju pazeći na fraze (razvija obim glasa i poboljšava kvalitet intonacije i fraziranja). • Pjeva pjesme u C-duru po sluhu i notnom zapisu. • Pjeva pjesme u duru i molu po sluhu. • Razlikuje dur i mol (kadenca kompozicije). • Analizom notnog teksta pjesme prepoznaje i izvodi notna trajanja i pauze uz kucanje i taktiranje, te imenuje nazive tonova muzičkom abecedom i solmizacijom. • Pjeva dionice dvoglasnih vokalnih i vokalno-instrumentalnih aranžmana. • Stvara kratke melodijsko-ritmičke dopunjaljke. • Osmišljava jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme. • Pjeva narodne i umjetničke pjesme čija sadržina podstiče maštu, ples i igru. • Pjevajući razvija tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju i dikciju. • Reproducira tačno odsvirani početni ton i dikciju te pazi na fraziranje (pravovremeno uzimanje daha). • Pjeva jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme.

	• Pjeva narodne pjesme iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine. • Izražava otvorenost prema kulturnim različitostima u svom okruženju (interkulturalnost). • Objašnjava društveni i kulturni kontekst u kome se izvodi muzički folklor. • Svjesno prihvata i ispravlja svoje greške u intonaciji, ali ukazuje i na greške drugih i ispravlja ih.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.1. UMP 5.1.2. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika 6. razreda osnovne škole. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: J. G. Ferari „Kukavica“; Z. Grgošević „Tišina ljetne noći“ ili „Zaplovi barka“; J. Magdić „Djeca i skakavci“; B. Nikolić „Noćas“; M. Đurović „List na putu“; W. A. Mocart „Dan praznični“; J. Kaplan „Cvjetni puteljak“; M. Milojević „Na livadi“; Adio kerida (sefardska romansa); „Cazin grade“ (narodna); „Djevojka viče iz tanka grla“ (narodna); „Nevjestica“ (rusinska narodna); „U đulbašči“ (narodna); H. i D. Čizmić „Moja domovina“; P. Kutnjak „Vozi me konjicu“; D. Basrak „Pjesma dječaka“; A. Kolaković „Ne žuri tata, ne žuri mama“; M. Milić „Zavičaju moj“; J. Adamov „Pismo roditeljima“; J. Gotovac „Majka uz kolijevku“; V. A. Mocart „Blistaj, blistaj, zvijezdo mala“; J. Bramas „Laku noć“; J. Adamov „Bravo škola“; „Plovi barka“ (Dalmacija); Ja imam plan, M. Doležal; Vesela pjesma, R. Rogers; Oj, Jelena, Jelena (Austrija); Postoji jedan, Z. Špišić; Lovcu, M. Matanović; Napušteni mlin, Z. Špoljar; Bella bimba 30 (Italija) i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenjem muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Poželjno je prilikom upoznavanja učenika s kompozicijom koristiti audio i/ili video zapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa učenja, tj. usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnose na komponentu Pjevanje, neophodno je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju i komentarišu razliku između narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme; artikulirano i promišljeno koriste svoj glas kao instrument; pjevanjem razvijaju tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju, fraziranje i dikciju; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno, u manjim grupama i skupno (hor); oblikuju pjevački glas i koriguju interpretaciju; proširuju opseg glasa i poboljšavaju kvalitet intonacije; pravilno fraziraju; razvijaju muzičku memoriju i osjećaj za harmoniju kroz višeglasno pjevanje (pjevaju kanone); ovladavaju pjevanjem pjesama u obimu oktave u 2/4, 3/4, 4/4 i 6/8 taktu; pjevaju jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke kompozicije; pjevaju pjesme u C-duru (po sluhu i notnom tekstu), pjevaju pjesme u duru i molu (po sluhu); uočavaju razliku durskog i molskog završetka (kadenca); stvaraju kratke melodijske-ritmičke dopunjaljke; osmišljavaju jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme.	
A.6.2. Izvodi muziku uz podršku jednostavnog melodijskog instrumenta, instrumenata tijela i/ili Orffovog instrumentarija.	• Sviranjem na melodijskim instrumentima iz Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići ili notaton) i jednostavnom melodijskom instrumentu (sintisajzer, melodika) usavršava tehniku sviranja. • Svira C-dur ljestvicu u jednoj oktavi na melodijskom instrumentu. • Svira pjesme u C-duru na nekom od melodijskih instrumenata Orffovog

	instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići ili notaton) i instrumenata sa tipkama (sintisajzer, melodika). • Razlikuje sviranje ritma i sviranje melodije. • Reprodukcijski ritam i metar na udaraljka, napravljenim instrumentima ili instrumentima tijela. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na zadanu melodiju te razvija osjećaj za agogiku, tempo i dinamiku. • Stvara melodiju na zadani ritam i tekst brojalice. • Učestvuje u samostalnom i grupnom muziciranju uz podršku melodijskih instrumenata i drugih instrumenata iz Orffovog instrumentarija. • Svirajući prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Izvodi višeglasne jednostavne aranžmane. • Prepoznaje i objašnjava dionicu i partituru. • Stvara pozitivnu sliku i razvija svijest o ulozi svakog pojedinca u ansamblu. • Reproducira muziku u okviru slobodnih aktivnosti kroz grupno muziciranje. • Svjesno prihvata i ispravlja svoje greške u muziciranju, ali ukazuje i na greške drugih i ispravlja ih.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.2. UMP 5.2.3.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene uzrastu učenika 6. razreda. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Z. Grgošević „Zaplovi barka“; J. Magdić „Djeca i skakavci“; M. Milojević „Na livadi“; J. Kaplan „Cyjetni puteljak“; P. Kutnjak „Vozi me konjiću“; J. Brams „Laku noć“; J. Gotovac „Majka uz kolijevku“; V. A. Mocart „Blistaj, blistaj zvijezdo mala“; M. Milić „Zavičaj moj“; Zvira voda; Ja posijah repu; Što je to kiša, Š. Điručić; Čuk sedi; Hopa, cupa, čizme moje; Zimska popevka, Z. Grgošević; Božić je, N. Krpetić; Čeznja za proljećem, V. A. Mozart; Proljeće u šumi, finska; Patuljak Sanko, Johannes Brahms; Gitara jesenjeg vjetrova, Ružica Regul; Tri listića, španjolska; Oda radosti, Ludwig van Beethoven; Pričao mi djeda moj, Branko Mihaljević; Uz polje ruža; Prvi snijeg, Ljerka Marić, Gustav Krklec; „Djevojka više iz tanka grla“, narodna i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij (posebno melodijske instrumente-hromatski metalofon, zvončići ili notaton), jednostavniji melodijski instrument (sintisajzer, melodiku), a nastavnici mogu kroz kreativne, ekološke i art radionice sa učenicima dizajnirati i dječiji instrumentarij. Također, nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici nastave da koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalicama kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog naslijeđa Bosne i Hercegovine (npr. idiofone instrumente). Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske	

cjeline glasom, pokretom/plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koračanjem i/ili udaraljka; pljeskanjem ili koračanjem označava metar/dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira pjesme u C-duru na nekom od melodijskih instrumenata Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići ili notaton) i instrumenata sa tipkama (sintisajzer, melodika)-na elementarnom nivou; svira na jednostavnom melodijskom instrumentu C-dur ljestvicu u jednoj oktavi; svira na udaraljka ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme/brojalice koje pjeva/izvodi; prati muziku pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; koristi se notnim pismom pri izvođenju muzike; izvodi višeglasne jednostavne aranžmane i sl. Svaki učenik, iako ima manje razvijene muzičke sposobnosti, treba biti uključen u različite muzičke aktivnosti shodno svojim predispozicijama i interesima sl.

A.6.3. Izvodi i primjenjuje različite ritmičke obrasce u brojalicama i/ili ritmičkim vježbama različitih tipova i nivoa složenosti.

- Uočava i razlikuje jedinicu brojanja i njenu podjelu.
- Uočava i razlikuje proste i složene taktove.
- Prepoznaje, objašnjava i izvodi podjelu jedinice brojanja na 2, 3 i 4 dijela ritamskim govorom „ta-te“, „ta-te-ti“ (triola) i „ta-fa-te-fe“.
- Prepoznaje, objašnjava i izvodi sinkopu.
- Prepoznaje i objašnjava triolu.
- Prepoznaje i objašnjava četverodijelnu podjelu jedinice brojanja.
- Izvodi brojalice i/ili ritmičke vježbe koje sadrže punktiranu notu, sinkopu i podjelu jedinice brojanja na 2, 3 i 4 dijela.
- Izvodi brojalice sa koje sadrže sinkopu i podjelu jedinice brojanja na 2, 3 i 4 dijela.
- Na osnovu notnog zapisa izvodi brojalice složenijeg ritma i brojalice sa promjenom mjere iz dvodijelne u trodijelnu i četverodijelnu mjeru, kao i druge kombinacije (ili ritmičke vježbe).
- Izvodi brojalice i/ili ritmičke vježbe koristeći muzičko-izražajne elemente (muzički metar, naglašeni i nenaglašeni dio, tempo, dinamiku, note i pauze različitog trajanja te prethodno navedene ritmičke grupe i pojave).
- Izvodi narodne i umjetničke pjesme kao brojalice (koje u sebi imaju šesnaestinke, triolu, sinkopu, punktiranu notu).
- Uočava, imenuje i objašnjava notna trajanja, vrstu takta, dijelove takta, određuje mjeru.
- Svira određene ritmičke obrasce i primjenjuje muzičku metriku (naglašeni i nenaglašeni dio takta).
- Razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvucima koji ga okružuju i koje proizvodi.
- Osmišljava ritmičku pratnju za brojalice i pjesme pomoću instrumenata tijela ili kombinovano sa Orffovim instrumentarijem.

	• Stvara brojalicu tako što već zadanom ritmičkom primjeru dodaje tekst i/ili na zadani tekst dodaje ritam. • Naučene pjesme izvodi uz osmišljenu i/ili već postojeću ritmičku pratnju. • Stvara (improvizuje) kratke ritmičke cjeline koje sadrže triolu, sinkopu i šesnaestinke.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.2. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: „Mladi kovač“ (zapisala E. Bašić), „Dinaj, dinaj diničica“ (zapisala E. Bašić, Zagreb), „Engele, bengele“ (zapisala E. Bašić), „Štuka, štuku pojela“ (zapisala E. Bašić), „Jedan, dva, tri, čet'ri, pet“ (Beograd), „Pipalica pipa“ (zapisao C. Rihtman), B. Popović „Solfedo“ za nižu muzičku školu i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij i jednostavniji melodijski instrument (npr. sintisajzer ili melodika) kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje brojalica i/ili ritmičkih vježbi. Nastavnik treba da omogućiti učenicima da upoznaju ritmičke obrasce kako bi ovladali ritmom kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe brojalica i/ili ritmičkih vježbi koristiti notni zapis brojalica i/ili ritmičkih vježbi u udžbeniku, sa table ili plakata. Tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja izvedbi brojalica i/ili ritmičkih vježbi, učenici se upoznaju i uče tekst brojalice, odnosno uočavaju ritmičke obrasce vježbe, analiziraju tekst i notni zapis, uočavaju vrstu takta i jedinicu brojanja, mjeru, izvode brojalicu i/ili ritmičku vježbu ritamskim slogovima, stvaraju brojalicu tako što već zadanom ritmičkom primjeru dodaju tekst i/ili na zadani tekst dodaju ritam. Stiču preciznost i sigurnost u izvođenju punktirane note, sinkope i podjele jedinice brojanja na 2, 3, i 4 dijela. Brojalice izvode tekstom, ritamskim govorom, ritmičke vježbe ritamskim govorom na Orffovom instrumentariju ili koristeći tijelo kao izvor zvuka (pljeskanje rukama, pucketanje prstima, lupkanje (body percussion). Realizacijom ovih sadržaja učenici razvijaju muzičku kreativnost i vještine, stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz tjelesne i zdravstvene kulture koji su vezani za izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadatom ritmu i tempu ili za savladavanje različitih tloctnih formacija kretanjem u ritmu. Izvođenje brojalica je segment koji se može koristiti i na nastavi Matematike kroz međupredmetnu korelaciju posebno prilikom usvajanja pojmova i predstava o dijeljenju, dijelovima, decimalnim brojevima, razlomcima, površini i sl.	
A.6.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike prilikom izvođenja muzičkih igara i muzičkih igrokaza.	• Izvodi zadane koreografije muzičkih igara i muzičkih igrokaza. • Prati muziku koju sluša pokretom/plesom i pri tom opaža i uvažava muzičko-izražajne sastavnice: metar/dobe (dvodobna, trodobna, četverodobna), tempo (brz, umjeren, spor), dinamika (glasno, tiho, srednje glasno, srednje tiho). • Doživljaj muzike kreativno izražava pokretom, mimikom i gestikulacijom. • Osmišljava scenarij za muzički igrokaz ili dramatizaciju na osnovu teksta i melodije naučenih pjesama. • Učestvuje u pripremi i realizaciji muzičko-scenskih izvedbi za školske i druge manifestacije.

	• Razvija muzičku kreativnost i vještine koristeći instrumente i koreografiju plesa. • Osmišljava i kombinuje pokrete uz primjere različitih muzičkih vrsta.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.1. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je sljedeći izbor muzičkih igara koje uključuju ples i pokret: „Avduška“ (I. Alajbegović Šerbo, narodno kolo), „Zan iz Abedina“ (libijska tradicionalna), „La Guantanamera“ (H. F. Diaz; Kuba); „Havanagila“ (Izrael), „Bella bimba“ (Italija), muzika iz filma „Snježno kraljevstvo“, za stvaranje muzičkih igrokaza koristiti tekstove bajki i drugih književnih dijela bliskih učenicima 6. razreda (npr. roman J. Špiri „Hajdi“) i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Nastavnik treba da odabere adekvatne muzičke igre, narodne igre, muzičke igrokaze, filmsku muziku i druge sadržaje koji su bliski interesu i uzrasnim potrebama učenika šestog razreda osnovne škole. Muzičke igre koje se usvoje na nastavi Muzičke kulture, nastavnik će iskoristiti za usavršavanje motoričkih kretanja i realizaciju programskih sadržaja u predmetnom kurikulumu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu (narodna kola, ritmičke vježbe, vježbe opuštanja i relaksacije). Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvodeći muzičku igru sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju koreografije/muzičkog igrokaza. Slušanje muzike, aktivnosti u učionici (muzički igrokazi, ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave, na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture). Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje. Učenici shvataju značaj tradicionalne igre/plesa kao vrijednosti koju treba čuvati (multikulturalnost). Jedna od dimenzija koja je neophodna za ostvarenje ovog ishoda je i podsticanje učenika da samostalno iniciraju, kreiraju scenarije, pripremaju i učestvuju u realizaciji muzičko-scenskih izvedbi na školskim i drugim manifestacijama. Učenici mogu izvoditi i jednostavnije muzičke igre i muzičke igrokaze na jednom od stranih jezika. ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvode osmišljenu koreografiju/muzički igrokaz. Učenici izvode muzičke igre kroz različite aktivnosti u učionici (muzički igrokazi, ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave, na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture). Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje. Učenici shvataju značaj tradicionalne igre/plesa kao vrijednosti koju treba čuvati (multikulturalnost). Jedna od dimenzija koja je neophodna za ostvarenje ovog ishoda je i podsticanje učenika da samostalno iniciraju, kreiraju scenarije, pripremaju i učestvuju u realizaciji muzičko-scenskih izvedbi na školskim i drugim manifestacijama. Učenici mogu izvoditi i jednostavnije muzičke igre i muzičke igrokaze na jednom od stranih jezika.	
A.6.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline i koristi ih tokom izvođenja pjesama, brojalice i igara uz pokret.	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, koraćanje i sl.).

	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki, Orffovog instrumentarija, dostupnih melodijskih instrumenata, instrumenata tijela ili napravljenih instrumenata. • Stvara kratke melodijske/ritmičke fraze sa usvojenom primjenom agogike. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na poznatu/zadatu melodiju. • Stvara brojalicu na zadani tekst i/ili tekst na poznati/zadani ritam. • Spaja tekst i melodiju u smislenu cjelinu.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.2. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene dobi i sposobnostima učenika 6. razreda. Moguće je koristiti već poznate sadržaje (pjesme i brojalice) iz nižih razreda, ali i tekstove lirskih pjesama, brzalice, pitalice i zagonetki koje su učenici usvojili na (bosanskog jezika i književnosti i stranih jezika (npr. The Rhyming Song).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (b/h/s jezik i književnost, strani jezici, tjelesni i zdravstveni odgoj, likovna kultura, historija, geografija) kako bi učenici stvarali/improvizirali melodijske i ritamske cjeline. Nastavnik može koristiti lirske pjesme, brzalice, pitalice, zagonetke u funkciji muzičkog stvaranja i improviziranja. Elementarne kretne navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja mogu se koristiti tokom stvaranja/ improviziranja pokretom. Korelacijom sa nastavom Likovne kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente od prirodnog materijala različite građe, recikliranog materijala (npr. ambalaža), a zatim stvaraju/improviziraju izvodeći ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Sadržaje koje su usvojili na nastavi stranih jezika nastavnik može koristiti za vokalno-instrumentalne improvizacije. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja. Poželjno je ovaj ishod kombinovati sa drugim ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija i oblasti B. Muzičko opismenjavanje.	

Oblast: B/ Muzičko opismenjavanje	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.6.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	• Razlikuje i objašnjava muzičke znakove u notnom tekstu (dinamika, tempo, takt, taktica, mjera, teza, arza, repeticijska, prima i sekunda volta, D. C. al Fine). • Objašnjava i prepoznaje dionicu i partituru. • Objašnjava i prepoznaje uzmah i predtakt. • Razlikuje note od pauza i drugih muzičkih znakova u notnom tekstu. • Razvija osjećaj za visinu tona, trajanje tonova i kvalitet zvuka. • Primjenjuje punktiranu notu, triolu, sinkopu i četverodijelnu podjelu jedinice brojanja prilikom pjevanja.

	• Razlikuje jedinicu brojanja u taktu (2/4, 3/4, 4/4 i 6/8 takt), te određuje mjeru. • Utvrđuje osnovne karakteristike C-dur ljestvice (odnos cijelih i polustepena). • Objašnjava pojam ljestvice, stupnja, stepena i polustepena. • Utvrđuje osnovnu melodiju (temu) pjesme i intonaciju kroz prikladne muzičke primjere. • Izvodi jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme pisane u C-dur ljestvici po sluhu i notnom tekstu. • Izvodi jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme pisane u durskim i molaskim ljestvicama (po sluhu). • Izvodi narodne i umjetničke pjesme kao brojalice (sa šesnaestinkama, triolom, sinkopom, punktiranom notom). • Stvara kratke ritmičke cjeline sa šesnaestinkama, triolom, sinkopom, punktiranom notom. • Reprodukcijske melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i/ili notnom tekstu. • Naučene pjesme repuje. • Prepoznaje i objašnjava rep muziku (hip-hop). • Tokom slušanja ili izvođenja muzike prati notni tekst i uočava visinu tonova, tempo i dinamiku, artikulaciju, fraze i agogiku.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.2. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme (narodne i umjetničke, jednoglasne i dvoglasne) i brojalice prilagođene uzrastu učenika 6. razreda. Ovaj ishod se može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje, sviranje i izvođenje brojlica.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom ostvarivanja ovog ishoda potrebno je voditi računa da se pojmovi, predstave i muzičke zakonitosti prilagode uzrastu učenika 6. razreda i uvode poštujući načelo postupnosti i sistematičnosti (od lakšeg ka težem, od poznatog ka nepoznatom i sl.). Na ovom uzrastu učenik samostalno ili uz poticaj nastavnika prepoznaje, objašnjava i koristi pojedine muzičke/glazbene znakove: note, pauze, oznake za tempo i dinamiku, repetitivnu, primu i sekundu volta, oznaku D. C. al Fine, takt, takticu, mjeru, violinski ključ i sl. Prepoznaje, razlikuje i objašnjava: predtakt, uzmah, dionicu i partituru. Kada je u pitanju muzička pismenost i intonativno tačno pjevanje, potrebno je učenike i dalje usmjeravati na promjene tempa, dinamike i agogike. Kada su u pitanju muzički znakovi koji se koriste u notnom zapisu, nastavnik će ih pojasniti i približiti učenicima na slikovit način koristeći adekvatnu terminologiju i nastavna sredstva (aplikacije s notnim znakovima, plakate, sadržaje iz udžbenika, PowerPoint prezentacije, klavijaturu, ksilofon, metalofon i sl.). Kada je u pitanju zapisivanje pojedinih muzičkih znakova u linijskom sistemu u 6. razredu nastavnik nastavlja sa vježbama zapisivanja nota i drugih muzičkih znakova u linijskom sistemu. Za ove vježbe isključivo se koristi notna sveska (kajdanka). Fokus je i dalje na muzičko opismenjavanje kroz direktno posmatranje, snalaženje i razlikovanje nota i pauza u notnom zapisu i prethodno navedenih muzičkih znakova. Muzičko opismenjavanje se proširuje pojmovima koje učenici trebaju prepoznati, objasniti i izvesti: takt, taktica, mjera, prima i sekunda volta, D. C. al Fine, uzmah, predtakt, dionica, partitura. Učenici treba da usvoje grafičku strukturu za predstavljanje triole i podjele jedinice brojanja na 4	

dijela. Prepoznaju i definišu rep (hip-hop) muziku. Kada je u pitanju trajanje tonova, pomoći će i korelacija sa nastavnim sadržajima vezanim za dijeljenje brojeva (cjelina, dio, razlomak, polovina, četvrtina, osmina, šesnaestina nekog broja). Na nastavi Likovne kulture nastavnici mogu kroz likovna područja dizajn, crtanje ili slikanje koristiti muzičke simbole kao likovne i kompozicione elemente za građenje likovnog djela i muziku i dalje koristiti kao pozadinsku muziku i/ili kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje. Dakle, neophodno je prilikom planiranja i programiranja voditi računa o unutarpredmetnoj i međupredmetnoj korelaciji.

B.6.2. Prepoznaje i imenuje kompozitore i njihova muzička djela koja je slušao na nastavi ili u slobodnom vremenu.

- Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova.
- Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima.
- Aktivno sluša muziku nastalu u različitim periodima.
- Uočava razliku među vrstama muzike (narodna, umjetnička, popularna muzika, filmska muzika i sl.).
- Razvija muzičku memoriju (imenovanje kompozitora, njihovih djela, povezivanje i sl.).
- Prepoznaje i imenuje slušane kompozicije i povezuje ih sa njihovim kompozitorom.
- Prepoznaje umjetničku, tradicionalnu (narodnu), popularnu muziku, muziku iz filmova i sl.
- Prepoznaje umjetničke kompozicije koje se koriste kao zvučni signali na mobilnim telefonskim uređajima, u reklamama i sl.
- Likovno, literarno ili plesno izražavaju svoje utiske o slušanom djelu.
- Uočava muzičko-izražajne elemente koji kod njega/nje stvaraju određene emocije i raspoloženja te karakter muzike povezuju sa izražajnim elementima (tempo, dinamika, ritam, agogika, melodija).
- Riječima iskazuje svoje mišljenje o slušanom djelu.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 6.1.1.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda su vezani za slušanje muzike, tj. umjetničke i tradicijske (narodne) kompozicije. Učenici memorišu imena i prezimena najznačajnijih kompozitora, nazive njihovih kompozicija koje su slušali (slušno ih povezuju), ali isto tako razumiju da pojedine kompozicije nemaju svog autora ili im se ne zna autor pa spadaju u kategoriju narodnih (tradicijskih) kompozicija. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: J. Magdić „Tiha, tiha pjesma“; M. Jelićanin „Meditacije s Benbaše“; Asim Horozić „Uspavanka“- odlomak iz opere "Hasanaginica"; V. A. Mocart „Menuet“ iz „Male noćne muzike“; F. Chopin „Valcer“ u Des-duru; F. Chopin „Mazurka“ op. 67 br. 4; P. I. Čajkovski „Ples pastira“; „Marš“ i „Kineska igra“ - odlomci iz baleta „Kreko Orašić“; „Zvijezda tjera mjeseca“ (dvoglasni ženski ili dječji hor/zbor; stilizacija Rešad Arnautović); S. Olujić „Ja volim Sarajevo“; M. Fetahović „Sarajevo – ZOI 84“; A. Šantić „Tamburice“; S. S. Mokranjac „U Budimu gradu“- odlomak iz II Rukoveti; J. Štraus (mlađi) „Picikato polka“; J. Štraus (mlađi) „Na lijepom plavom Dunavu“; K. S. Sans „Kraljevski marš lavova“ iz „Karnevala životinja“; J. Hajdn „Koncert za trubu i orkestar“ u Es-duru (I stav); A. Hačaturjan „Ples sa sabljama“- odlomak iz baleta "Gajana"; A. Smailović „Sa pastirima“ iz zbirke

„Dvije impresije“; A. Horozić „Fantazija za dvije flaute“; I. A. Šerbo „Tebi majko misli lete“, „U đul-bašči“; J. Hajdne „Dječija simfonija“; Š. Guno „Hor vojnika“ iz opere „Faust“; M. Prebanda „Azemina“; P. I. Čajkovski „Španski ples-bolero“ iz baleta „Labudovo jezero“; J. S. Bah „Ah, što volim“; A. Dvoržak „Humoreska“ pop i rok muzika (po izboru, Bijelo dugme "Ne spavaj, mala moja, muzika dok svira") i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Na ovom uzrastu nastavnik nema obavezu učenike teorijski upoznavati sa periodima u muzici/glazbi, ali može adekvatnim pristupima, metodama, sredstvima učenicima približiti pojedine periode u razvoju muzike i odabrati pojedine kompozitore klasične muzike i njihova reprezentativna muzička/glazbena djela za analitičko slušanje, ali i doživljajno. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije, asocijacije) ili muzičke kvizove, znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Ovdje mislimo na muzička djela koja su učenici slušali u 6. razredu, ali i prethodnim razredima. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju poznatih kompozitora. Upoznaju stvaralaštvo kompozitora (elementarno). Učenici analizom slika kompozitora zaključuju i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme što se može korelirati sa sadržajima društva (prošlost-sadašnjost-budućnost). Razlikuju i prepoznaju vrstu muzike (narodna, umjetnička, popularna muzika, filmska muzika i sl.). Riječima iskazuju svoje mišljenje o slušanom djelu, iznose svoje emocije i raspoloženja koja povezuje sa karakterom slušane kompozicije. Likovno, literarno ili plesno izražavaju svoje utiske o slušanom djelu. Slušanje određenih kompozicija treba biti popraćeno audio-vizuelnim zapisima. Tokom slušanja kompozicije prate notni zapis, prepoznaju i objašnjavaju određene muzičke znakove (oznake za tempo i dinamiku, repeticiju, primu i skundu voltu, takt, mjeru i sl.). Učenici upoznaju pop i rok muziku. Potrebno je učenike upoznati sa značajnim bosanskohercegovačkim kompozitorima pogotovo onim koji još uvijek djeluju i komponuju za djecu. Moguće je koristiti i kompozicije iz dječijih TV emisija ili filmova za djecu te korelirati nastavu medijske kulture i muzičke kulture kada je u pitanju popularna i filmska muzika (filmska muzika u animiranim, nijemim i dječijim igranim filmovima), slušati kompozicije koje su korištene kao filmska muzika i sl.

B.6.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike i način njihovog izvođenja.

- Razlikuje muzičke oblike zastupljene u 6. razredu.
- Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku.
- Razlikuje umjetničku od tradicijske (narodne) muzike.
- Razlikuje jednoglasnu i dvoglasnu pjesmu.
- Razumije i upoređuje kanon i solo pjesmu.
- Prepoznaje dijelove složenih muzičkih oblika (motiv, fraza, tema, muzička rečenica, dvodijelne i trodijelne oblike).
- Prikazuje i objašnjava šemu dvodijelne i trodijelne pjesme.
- Razlikuje i objašnjava pop i rok muziku.
- Razlikuje, imenuje i objašnjava muzičko-scenska djela (opera, balet i sl.).
- Razlikuje, imenuje i objašnjava menuet, romansu, valcer, mazurku, koncert, simfonija, rukovet i sl.).
- Prepoznaje i imenuje izvođače vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike.

	• Razumije i objašnjava karakteristike vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike. • Prepoznaje, razlikuje i imenuje pjevačke glasove. • Prepoznaje, razlikuje i imenuje vrste horova. • Utvrđuje znanja o vokalnoj muzici (solo pjevanje i grupno pjevanje). • Razumije i uočava solističku, kamernu ili orkestarsku ulogu pojedinih instrumenata. • Slušno i vizuelno prepoznaje, razlikuje i imenuje određene instrumente i grupe instrumenata (gudački instrumenti, limeni i drveni duhački instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama). • Slušno prepoznaje i upoređuje izvođačke sastave vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike. • Razlikuje grupe instrumenata simfonijskog orkestra i tradicionalne instrumente (idiofone). • Uočava da su pojedina umjetnička djela nastala na osnovi narodne (tradicijske) muzike.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.2.1. UMP 4.2.2. UMP 4.2.3.
Ključni sadržaji	
Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, muzičke igre te posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike i gledanje muzičko-scenskog djela. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, vokalno-instrumentalna i instrumentalna kompozicija). U 6. razredu potrebno je odabranim primjerima osigurati da su zastupljene i narodna i umjetnička muzika te da ih učenici prepoznaju, razlikuju od druge vrste muzike (npr. popularne, filmske i sl.) i da razumiju njihovu ulogu u životu ljudi. Kada su u pitanju izvođački sastavi, nastavnik će imati potrebu da učenicima predstavi pojedinačne instrumente ili grupe instrumenata (npr. klavir, violina, flauta, udaraljke, instrumenti sa tipkama, gudački instrumenti, drveni i limeni duhački instrumenti, idiofone instrumente i sl.), vrstu i podjelu glasova te vrste horova. Upoznavanje pojedinih instrumenata, grupa instrumenata, glasova, vrsta horova i sl. treba biti popraćeno i audio-vizuelnim zapisima kao i izabrani muzičko-scenski oblici (opera, balet). Idiofone instrumente učenici mogu i sami napraviti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke/igre), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko slušanje muzike unutar oblasti B. Muzičko opismenjavanje i oblasti C. Kulturni razvoj. Muzički pojmovi koje treba proširiti na ovom uzrastu su opera, balet, menuet, romansa, valcer, mazurka, koncert, simfonija, rukovet, pop, rok, umjetnička i narodna muzika, a cappella, artikaulacija (značenje i vrste), dirigent, dionica, partitura. Neophodno je na slikovit i učenicima prihvatljiv način povezati muzičko djelo koje se sluša ili izvodi sa načinom izvođenja. Potrebno je osim udžbenika koristiti i druga nastavna sredstva kao što su plakati, crteži, ekspografije, aplikacije, PowerPoint prezentacije, videosnimci predstava, opera, baleta, koncerata, kako bi se pojedini pojmovi istaknuli i učenicima približili. Nastavnici mogu kreirati u jednom kutku učionice tzv. muzički kutak ili centar za muzičkostvaranje i izražavanje i u njemu blagovremeno i sukcesivno postavljati materijale vezane za ovaj ishod. Jedna od tehnika koja je praktična i koja se može primjenjivati u šetom razredu je lapbook. Također, unutar učeničkih portfolija u segmentu koji	

je određen za muzičku kulturu, nastavnik će uvrstiti odabrane, reprezentativne radove učenika koji su nastali kao produkt muzičkog/stvaranja i izražavanja i koji su opipljivi dokaz ostvarivanja ishoda (npr. likovni ili literarni doživljaj slušanog muzičkog djela). pjesme, muzičke/glazbene igre te posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike/glazbe i gledanje muzičko-scenskog djela. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, vokalno-instrumentalna i instrumentalna kompozicija). U 6. razredu potrebno je odabranim primjerima osigurati da su zastupljene i narodna i umjetnička muzika te da ih učenici prepoznaju, razlikuju od druge vrste muzike (npr. popularne, filmske i sl.) i da razumiju njihovu ulogu u životu ljudi. Kada su u pitanju izvođački sastavi nastavnik će imati potrebu da učenicima predstavi pojedinačne instrumente ili grupe instrumenata (npr. klavir, violina, flauta, udaraljke, instrumenti sa tipkama, gudački instrumenti, drveni i limeni duhački instrumenti, idiofone instrumente i sl.), vrstu i podjelu glasova te vrste horova. Upoznavanje pojedinih instrumenata, grupa instrumenata, glasova, vrsta horova i sl. treba biti popraćeno i audio-vizuelnim zapisima kao i izabranim muzičko-scenskim oblicima (opera, balet). Idiofone instrumente učenici mogu i sami napraviti.

Oblast: C/ Kulturni razvoj	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.6.1. Primjenjuje pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) tokom prisustva javnim muzičkim/ manifestacijama.	• Posjećuje kulturne manifestacije i muzičke događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima. • Definiše vlastite stavove o muzici. • Razlikuje kulturne manifestacije i muzičke događaje koje posjećuje. • Objasnjava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama. • Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela. • Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu. • Prenosi iskustva stečena na kulturnim manifestacijama i događajima vršnjacima u odjeljenju. • Animira vršnjake da posjete pojedine kulturne manifestacije i događaje kojima je on prisustvovao.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na školske kulturne manifestacije (razredne, aktivnosti na nivou škole), muzičke manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima 6. razreda osnovne škole i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim manifestacijama: priredbe, predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre folklora, muzička takmičenja i dr. Sadržaji su, dakle, u direktnoj vezi sa programskim sadržajima kulturnih manifestacija i događaja kojima učenik/učenici prisustvuju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	

Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i kojima prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili putem gledanja video zapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su: razredne i školske priredbe, koncerti, predstave, muzički igrokazi i sl. Potrebno je planirati minimalno dvije manifestacije kojima će se prisustvovati na školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke/ manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre muzičkog i dramskog stvaralaštva i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole. Sadržaji koji se mogu realizirati na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika 6. razreda, bez obzira iz koje zemlje djeca dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke susrete moguće je realizirati i kroz aktuelni eTwinning projekat koji vodi Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/ učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici treba da ovladaju su: bonton, plakat, afiša, program, pozivnica, scena, publika, predstava, koncert, opera, balet, muzički igrokaz i sl. Usvajanjem temeljnih pojmova učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili u školi. Sadržaji se mogu crpiti i iz programskih sadržaja ustanova kulture u mjestu stanovanja (kulturnosportski centri, muzeji, galerije, pozorišta i dr.).

C.6.2. Nastupa na internim (razrednim i školskim) i javnim muzičkim manifestacijama kao pojedinac, u paru/tandemu ili kao dio grupe.

- Nastupa na internim (razrednim, školskim) i javnim muzičkim manifestacijama izvođeci muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije.
- Inicira organizovanje muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.
- Učestvuje u kreiranju programa muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.
- Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama za svakog pojedinca.
- Izvodi javno muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama.
- Pokazuje samostalnost (kretanje na sceni, ulaz, izlaz, naklon, obraćanje) tokom javnog nastupa na muzičkim manifestacijama.
- Planira posjetu muzičkim institucijama.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.2.3. KMP 1.1.1. KMP 1.2.3.

Ključni sadržaji

Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke igre i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bonton-pravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima. Sadržaji se, dakle, odnose na programske sadržaje javnih muzičkih manifestacija, sadržaje iz društveno-humanističkog područja kao što su npr. ustanove

kulture (nazivi, njihova uloga, značaj i sl.) i sadržaje, tj. produkte učeničkog muzičkog stvaralaštva koji su nastali kao rezultat inicijative, kreiranja, organizovanja muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Ostvarenje ovog odgojnoobrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim manifestacijama individualno, u paru ili grupno. Ostvarivost će biti veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika (npr. učešće školskog hora, orkestra, vokalne grupe, folklornog ansambla, plesne sekcije i sl.). Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinaac, par ili manja grupa) bilo bi dobro osigurati videosnimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice. Nastavnik će u godišnjem programu rada planirati ove nastavne sadržaje, ali će se dobar dio istih moći realizirati i tokom aktivnosti koje su planirane Godišnjim programom rada škole, a vezane su javnu i kulturnu djelatnost. Ostvarenjem ovog ishoda kod učenika se razvija samoinicijativa i kreativno-produktivne kompetencije, a isti je i u direktnoj vezi sa međupredmetnim temama kao što su poduzetništvo i karijerna orijentacija.

C.6.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljena na osnovu slušanih muzičkih djela ili gledanih muzičko-scenskih djela.

- Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra.
- Opisuje doživljaj i stav nakon susreta s muzičkim/ djelima.
- Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima.
- Stvara muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike.
- Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije.
- Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl.
- Tokom slušanja muzike učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, ples, likovna umjetnost i sl.).
- Sluša muziku u slobodnom vremenu.
- Razlikuje umjetnički vrijednu muziku i muziku koja nema umjetničku vrijednost.
- Definiše vlastite stavove o muzici.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.

Ključni sadržaji

Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda je sljedeći: J. Magdić „Tiha, tiha pjesma“; M. Jelićanin „Meditacije s Bembaše“; Asim Horozić „Uspavanka“- odlomak iz opere "Hasanaginica"; V. A. Mocart „Menuet“ iz „Male noćne muzike“; F. Chopin „Valcer“ u Des-duru; F. Chopin „Mazurka“ op. 67 br. 4; P. I. Čajkovski „Ples pastira“, „Marš“ i „Kineska igra“ - odlomci iz baleta „Krcko Orašić“; „Zvijezda tjera mjeseca“ (dvoglasni ženski ili dječji hor/zbor; stilizacija Rešad Arnautović); S. Olujić „Ja volim Sarajevo“; M. Fetahović „Sarajevo – ZOI 84“; A. Šantić „Tamburice“; S. S. Mokranjac „U Budimu gradu“- odlomak iz II Rukoveti; J. Štraus (mlađi) „Picikato polka“; J. Štraus (mlađi) „Na lijepom plavom Dunavu“; K. S. Sans „Kraljevski marš lavova“ iz „Karnevala životinja“; J. Hajdn „Koncert za trubu i orkestar“ u Es-duru (I stav); A. Hačaturjan „Ples sa sabljama“- odlomak iz baleta "Gajana"; A. Smailović „Sa pastirima“ iz zbirke „Dvije impresije“; A. Horozić „Fantazija za dvije flaute“; I. A. Šerbo „Tebi majko misli lete“, „U đul-bašči“; J. Hajdne „Dječija simfonija“; Š. Guno „Hor vojnika“ iz opere „Faust“; M. Prebanda

„Azemina“; P. I. Čajkovski „Španski ples-bolero“ iz baleta „Labudovo jezero“; J. S. Bah „Ah, što volim“; muzika/glazba iz animiranih filmova, dječijih igranih filmova, mjuzikla, pop i rok muzika; „Avduška“ (I. Alajbegović Šerbo, narodno kolo); „Zan iz Abedina“ (libijska tradicionalna); „La Guantanamera“ (H. F. Diaz; Kuba); Capriccio u a molu, N. Paganini; Sonata u A duru, KV 331-I. stavak-tema; Bijelo dugme "Ne spavaj, mala moja, muzika dok svira"; W. A. Mozart, Zbor prelja iz opera Ukleti Holandez; R. Wagner; Ciganski napjevi, op. 20, P. de Sarasate; Zbor lovaca iz opere Srijelac vilenjak, C. M. von Weber; Koncertantna simfonija za violinu, violu i orkestar u Esduru, KV 364, W. A. Mozart; Pizzicato polka, J. Strauss ml.; April in Paris, S. Grapelli; Ljubavni san, F. Liszt; Preludiji br. 3, H. Villa-Lobos; Gudački kvart u F duru, I. stavak, A. Dvoržak; Divertimento u D-duru, W. A. Mozart; Slatko sanjarenje, P. I. Čajkovski; Playful Pizzicato iz Jednostavne simfonije, B. Britten; „Havanagila“ (Izrael), „Bella bimba“ (Italija), muzika iz filma „Snježno kraljevstvo“, za stvaranje muzičkih igrokaza koristiti tekstove bajki i drugih književnih dijela bliskih učenicima 6. razreda (npr. roman J. Špiri „Hajdi“) i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno – instrumentalna i muzičkoscenska djela, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika šestog razreda. Nastavnik će ravnomjerno zastupiti cjelovite kompozicije, stavke i odlomke kompozicija, odlomke iz opera, baleta. Izbor kompozicija za slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike kao i muzički oblici (opere, baleti, koncert, simfonija i dr.), a posebno se vodilo računa da bude zastupljena muzika kroz različite epohe. Vodilo se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Tjelesna i zdravstvena kultura, Likovna kultura) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu treba učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente i grupe instrumenata, muzičke forme, vrste glasova i horova i sl. Učenici treba da razlikuju muzičko-scenska djela (operu, balet, folklornu koreografiju). Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost i stvaralaštvo. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audio snimke kompozicija, video snimke muzičkoscenskih djela (baletske predstave, opere, svite, folklorne izvedbe, koncerti i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici slušaju muziku u slobodnom vremenu ili kada prisustvuju javnim manifestacijama na kojima mogu slušati/gledati muzičko ili muzičko-scensko djelo koje su slušali/gledali u školi.

7. razred osnovne škole /1 čas sedmično/35 časova godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.7.1. Razvija muzikalnost i muzičko pamćenje kroz pjevanje pjesama različitog žanra i karaktera.	• Slušno prepoznaje/razlikuje narodne, dječije i umjetničke pjesme. • Slušno prepoznaje/razlikuje jednoglasne pjesme od dvoglasnih. • Razvija muzičku memoriju putem pjevanja pjesama po sluhu i notnom tekstu. • Uočava razliku između tonskih visina koristeći pokret rukom ili reprodukovanje glasom. • Pjeva jednostavne dječije pjesme, pjesme iz okruženja (tradicionalne ili popularne kompozicije). • Povezuje strukturu i dramaturgiju određenog muzičkog žanra. • Prepoznaje osnovne elemente muzičke pismenosti. • Analizira karakter pjesme, ritam, artikulaciju, tempo i dinamiku izvođenja. • Prilikom pjevanja prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Naučene pojmove primjenjuje tokom izvođenja pjesme kao i uočene oznake za tempo, dinamiku i artikulaciju. • Analizom notnog teksta pjesme prepoznaje i izvodi notna trajanja i pauze uz kucanje i taktiranje, te imenuje nazive tonova muzičkom abecedom i solmizacijom-parlato. • Pjeva pjesme u duru i molu po sluhu. Pjeva pjesme solmizacijom i abecedom. • Razvija obim glasa i poboljšava kvalitet intonacije i fraziranja. • Reproducira tačno odsvirani početni ton i dikciju, te pazi na fraziranje (pravovremeno uzimanje daha). • Učestvuje u zajedničkoj izvedbi/pjevanju i usklađuje vlastitu izvedbu s izvedbama drugih učenika. • Pokazuje ustrajnost i koncentraciju, obogaćuje izvođenje novim izražajnim elementima. • Pjeva narodne i umjetničke pjesme, zabavne, šlagere pop/rock pjesme čija sadržina podstiče maštu, ples i igru. • Pjeva dionice dvoglasnih vokalnih i vokalno-instrumentalnih aranžmana. • Pjevajući razvija tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju i dikciju.

	• U grupi improvizuje manje muzičke cjeline: pjevanjem, instrumentom ili pokretom. • Pjeva narodne pjesme iz različitih dijelova Bosne i Hercegovine i svog zavičaja. • Izražava otvorenost prema kulturnim različitostima u svom okruženju.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.1. UMP 5.1.2. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika 7. razreda osnovne škole. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Simpatija", Ajka Kolaković; "Stoljeće ljubavi", Slavko Olujić, tekst: Rešad Hadrović; "Na času pjevanja", Luigi Cherubini; "Nek svud ljubav sja" (Belgija); "Jesenja kiša", N. Vukaomanović; "Sing a song for the peace"; "Prijatelj" muzika: Belkisa Vehabović, tekst: Mahir Vehabović; "Haj, ja zagrizoh šareniku jabuku" (iz tradicije); "Podmoskovske večeri" Solovjov-Sedoj; "Čvrsta volja", odlomak iz opere "Fidelio" Ludwig van Beethoven; "Kanon", Joachim Denhof; "Šalom haverim" (Jevrejska); "Hajde dušo da ašikujemo", narodna (Bosna i Hercegovina); "Ispraćaj zime", Nikolaj Rimski Korsakov; "Kako je divna" stihovi: Miroslav Kovačević, muzika: Julio Marić; "Sinoć ja i moja kona" narodna (BiH); "Ah što volim", Johan Sebastian Bach; "Tamburalo momče u tamburu", narodna (Bosna i Hercegovine); "Al, je lijep ovaj svijet", Stevan Stojanović Mokranjac; "Edelweiss" iz mjuzikla "Moje pjesme moji snovi", austrijska narodna pjesma - Obrada: Richard Rogers; "Jesen" Igor Lulić; "Kad kažeš Bosanac", Said Jusić; "Pjesmo moja" tekst: Dejan Đonović, muzika: Zlatan Alispahić Zlaja; "Zemljo moja" Kemal Monteno; "Đelem đelem" (romska); Naš put je mir, A. Stanišić; Je, je, je, M. Trošelj; Što se vole, M. Ožaković; Pjesma Ojibwa (Kanada); Trnina (rusinska); Pleši, pleši (Slovačka); We wish you a merry Christmas (Engleska); Tika taka, K. Karow; Dubadap da, Uli Fuhre; "Džo banana", Minja Subota; "Jedan dan", Đelo Jusić; "Jesen stiže, dunjo moja", Isidor Bajić; "What a Little Help From MY Friends", Jonn Lennon i Paul McCrtney.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Poželjno je prilikom upoznavanje učenika sa pjesmom, muzičkom igrom, koristiti audio i /ili videozapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnosi na komponentu Pjevanje, neophodno je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju i komentarišu razliku između narodne(tradicijske) i umjetničke pjesme; popularne pjesme, evergrina, artikulirano i promišljeno koriste svoj glas kao instrument, pjevanjem razviju tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju i dikciju; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno; u manjim grupama i skupno (hor/zbor); oblikuju pjevački glas i koriguju interpretaciju; proširuju opseg glasa i poboljšavaju kvalitet intonacije; pravilno fraziraju, razvijaju muzičku memoriju i osjećaj za harmoniju kroz višeglasno pjevanje (pjevaju kanone); ovladavaju pjevanjem pjesama u obimu oktave, u prostim taktovima (2/4, 3/4/ i 4/4) , složenim taktovima (4/4, 6/8), pjevaju jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke kompozicije, pop, rock pjesme; pjevaju pjesme u C-duru, A-molu (po sluhu i notnom tekstu). Nastavnik podsjeća učenike na pojmove povišilica, snizilica i razrješilica. Učenici mogu da osmišljavaju jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme; primjenjuju različita sredstva izražajnog pjevanja i sviranja u zavisnosti od vrste, namjene i karaktera kompozicije; razvijaju koordinaciju i motoriku kroz sviranje i pokret; Izražavaju doživljaj muzike jezikom drugih umjetnosti (ples, gluma, pisana ili govorna riječ, likovna umjetnost); primjenjuju princip saradnje i međusobnog podsticanja u zajedničkom muziciranju; povezuju različite vidove muzičkog stvaralaštva s društveno-historijskim ambijentom u kojem su nastali.	
A.7.2. Izvodi muziku uz podršku jednostavnog melodijskog instrumenta, instrumenata tijela i/ili Orffovog instrumentarija.	• Svira na melodijskim instrumentima iz Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići) i

	jednostavnom melodijskom instrumentu (sintisajzer, melodika) usavršava tehniku sviranja. • Svira C-dur ljestvicu, a-mol ljestvicu u jednoj oktavi na melodijskom instrumentu. • Svira pjesme u C-duru i A-molu na nekom od melodijskih instrumenata Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići) i instrumenata sa tipkama (sintisajzer, melodika). • Razlikuje sviranje ritma i sviranje melodije. • Reprodukuj ritam i metar na udaraljka, napravljenim instrumentima ili instrumentima tijela. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na zadanu melodiju te razvija osjećaj za agogiku, tempo i dinamiku. • Stvara melodiju na zadani ritam i tekst brojalice. • Učestvuje u samostalnom i grupnom muziciranju uz podršku melodijskih instrumenata i drugih instrumenata iz Orffovog instrumentarija. • Svirajući prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Izvodi višeglasne jednostavne aranžmane. • Prepoznaje i objašnjava dionicu i partituru. • Prepoznaje ritmičke figure: sinkopu, ligaturu, punktirani ritam, triolu, šesnaestine. • Stvara pozitivnu sliku i razvija svijest o ulozi svakog pojedinca u ansamblu. • Reproducira muziku u okviru slobodnih aktivnosti kroz grupno muziciranje. • Svjesno prihvata i ispravlja svoje greške u muziciranju, ali ukazuje i na greške drugih i ispravlja ih.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.2. UMP 5.2.3.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene uzrastu učenika 7. razreda. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Kako je divna" (stihovi: Miroslav Kovačević, muzika: Julio Marić); "Čvrsta volja", odlomak iz opere "Fidelio", Ludwig van Beethoven; "Nek, svud ljubav sja" (Belgija); "Al, je lijep ovaj svijet", Stevan Stojanović Mokranjac; "Ah, što volim", Johan Sebastian Bach; "Tamburalo mumče u tamburu" (iz tradicije); "Simpatija", Ajka Kolaković; "Jesenja kiša", N.Vukomanović; "Haj, ja zagrizoh šareniku jabuku" (iz tradicije); Prijatelj, muzika: Belkisa Vehabović, tekst: Mahir Vehabović; Cvildreta, P. Rogan; Ča, ča, ča, H. Lemmermann; Svu noć mi soko prepjeva, Bosna; Kada vitku gledaš dugu, Z. Jašak; Tak veliju stara mama, M. S. Domašinc; Djeca nose svjetove na dlanu, D. Paulik; Maestro musica, A. Dedić; Zapjevala bulbul tica misli zora je, narodna, Bosna i Hercegovina, "Rock Around the clock", Max C. Freedman i Jimmy de Knight; "Uhvati ritam", Parni valjak i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij (posebno melodijske instrumente-hromatski metalofon,	

zvončiće), jednostavniji melodijski instrument (sintisajzer, melodiku), a nastavnici mogu kroz kreativne, ekološke i art radionice sa učenicima dizajnirati i dječiji instrumentarij. Također, nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici nastave da koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalicama kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog naslijeđa Bosne i Hercegovine (npr. membranofoni instrumenti). Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/ improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske cjeline glasom pokretom/plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koračanjem i/ili udaraljka; pljeskanjem ili koračanjem označava metar/dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira pjesme u C-duru, A-molu na nekom od melodijskih instrumenata Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići) i instrumenata sa tipkama (sintisajzer, melodika)-na elementarnom nivou; svira na jednostavnom melodijskom instrumentu C-dur ljestvicu i A-mol ljestvicu u jednoj oktavi; svira na udaraljka ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme/brojalice koje pjeva/izvodi; prati muziku/glazbu pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; koristi se notnim pismom pri izvođenju muzike; izvodi višeglasne jednostavne aranžmane i sl. Svaki učenik, iako ima manje razvijene muzičke/glazbene sposobnosti, treba biti uključen u različite muzičke/glazbene aktivnosti shodno svojim predispozicijama i interesima sl.

A.7.3. Izvodi i primjenjuje različite ritmičke obrasce u brojalicama i/ili ritmičkim vježbama različitih tipova i nivoa složenosti.

- Uočava i razlikuje jedinicu brojanja i njenu podjelu.
- Uočava i razlikuje proste i složene taktove.
- Prepoznaje, objašnjava i izvodi podjelu jedinice brojanja na 2, 3 i 4 dijela ritamskim govorom „ta-te“, „ta-te-ti“ (triola) i „ta-fa-te-fe“ (četiri šesnaestinke), "ta-fe" (punktirani ritam), "ta-te-te" (sinkopa).
- Prepoznaje, objašnjava i izvodi sinkopu.
- Prepoznaje i objašnjava četverodijelnu podjelu jedinice brojanja.
- Izvodi brojalice i/ili ritmičke vježbe koje sadrže punktiranu notu, sinkopu i podjelu jedinice brojanja na 2, 3 i 4 dijela.
- Izvodi brojalice sa koje sadrže sinkopu i podjelu jedinice brojanja na 2, 3 i 4 dijela.
- Informativno se upoznaje sa složenim taktovima kao što su: petodjelni, šestodjelni, sedmodjelni itd.
- Na osnovu notnog zapisa izvodi brojalice složenijeg ritma i brojalice sa promjenom mjere iz dvodijelne u trodijelnu i četverodijelnu mjeru, kao i druge kombinacije (ili ritmičke vježbe).
- Izvodi brojalice i/ili ritmičke vježbe koristeći muzičko-izražajne elemente (muzički metar, naglašeni i nenaglašeni dio, tempo, dinamiku, note i pauze različitog trajanja te prethodno navedene ritmičke grupe i pojave).

	• Izvodi narodne i umjetničke pjesme kao brojalice (koje u sebi imaju šesnaestinke, triolu, sinkopu, punktiranu notu). • Uočava, imenuje i objašnjava notna trajanja, vrstu takta, dijelove takta, određuje mjeru 2/8, 3/8, 4/8, proste taktove, složene taktove. • Izvodi ritmičke primjere u 2/8, 3/8 i 4/8 mjeri. • Svira određene ritmičke obrasce i primjenjuje muzičku metriku (naglašeni i nenaglašeni dio takta). • Razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvucima koji ga okružuju i koje proizvodi. • Osmišljava ritmičku pratnju za brojalice i pjesme pomoću instrumenata tijela ili kombinovano sa Orffovim instrumentarijem. • Stvara brojalicu tako što već zadanom ritmičkom primjeru dodaje tekst i/ili na zadani tekst dodaje ritam. • Naučene pjesme izvodi uz osmišljenu i/ili već postojeću ritmičku pratnju.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.2. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Eketek peketek", Elly Bašić; "Aka jakapa tanakapa" (zapisala: Elly Bašić); "Tamburalo momče u tamburu" (iz tradicije); "Podmoskovske večeri", Solovjov - Sedoj; "Nek svud ljubav sja" (Belgija); "Kako je divna", Julio Marić; "Al, je lijep ovaj svijet", Stevan Stojanović Mokranjac; "Ah, što volim", Johan Sebastian Bach i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij i jednostavniji melodijski instrument (npr. sintisajzer ili melodika) kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje brojlica i/ili ritmičkih vježbi. Nastavnik treba da omogući učenicima da upoznaju ritmičke obrasce kako bi ovladali ritmom kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe brojlica i/ili ritmičkih vježbi koristiti notni zapis brojlica i/ili ritmičkih vježbi u udžbeniku, sa table ili plakata. Tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja izvedbi brojlica i/ili ritmičkih vježbi, učenici se upoznaju i uče tekst brojlice, odnosno uočavaju ritmičke obrasce vježbe, analiziraju tekst i notni zapis, uočavaju vrstu takta i jedinicu brojanja, mjeru, izvode brojalicu i/ili ritmičku vježbu ritamskim slogovima, stvaraju brojalicu tako što već zadanom ritmičkom primjeru dodaju tekst i/ili na zadani tekst dodaju ritam. Stječu preciznost i sigurnost u izvođenju punktirane note, sinkope i podjele jedinice brojanja na 2, 3, i 4 dijela. Brojalice izvode tekstom, ritamskim govorom, ritmičke vježbe ritamskim govorom na Orffovom instrumentariju ili koristeći tijelo kao izvor zvuka (pljeskanje rukama pucketanje prstima, lupkanje (body percussion)). Realizacijom ovih sadržaja učenici razvijaju muzičku kreativnost i vještine, stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz tjelesnog i zdravstvenog odgoja koji su vezani za izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadanom ritmu i tempu ili za savladavanje različitih tlocrtnih formacija kretanjem u ritmu. Izvođenje brojlica je segment koji se može koristiti i na nastavi Matematike kroz međupredmetnu korelaciju posebno prilikom usvajanja pojmova i predstava o dijeljenju, dijelovima, decimalnim brojevima, razlomcima, površini i sl.	

A.7.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike prilikom izvođenja muzičkih dramatizacija ili scenskih postavki.	• Analizira povezanost oblika narodnog muziciranja sa specifičnim kontekstom narodnog života. • Izvodi zadane koreografije muzičkih igara, muzičkih igrokaza i pjesama iz tradicije. • Prati muziku koju sluša pokretom/plesom i pri tom opaža i uvažava muzičko-izražajne sastavnice: metar/dobe (dvodobna, trodobna, četverodobna), tempo (brz, umjeren, spor), dinamika (glasno, tiho, srednje glasno, srednje tiho). • Doživljaj muzike kreativno izražava pjevanjem, pokretom, mimikom i gestikulacijom. • Osmišljava scenarij za muzički igrokaz ili dramatizaciju na osnovu teksta i melodije naučenih pjesama. • Učestvuje u pripremi i realizaciji muzičko-scenskih izvedbi za školske i druge manifestacije. • Razvija muzičku kreativnost i vještine koristeći instrumente i koreografiju plesa. • Osmišljava i kombinuje pokrete uz primjere različitih muzičkih vrsta.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.1 UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je sljedeći izbor muzičkih igara koje uključuju ples i pokret: "Anterija kolo" (Sarajevo) muzika iz filma "Ćorkan i švabica"; "Lindo" (Hercegovački), Neum-Klek; Poskakuša" (Sarajevsko polje); "Hajde dušo da ašikujemo" (iz tradicije); "Anitrin ples", prema muzici za dramu „Peer Gynt“ iz sute br.1. op. 46 Edvard Grieg; "Džo banana", Minja Subota; "The Second Waltz", Dmitri Shostakovich; "Rock Around the clock", Max C.Freedman i Jimmy de Knight; "Uhvati ritam", Parni valjak; "What a Little Help From MY Friends", Jonn Lennon i Paul McCrtney; "Valcer u Asduru", Johannes Brahms; "El Vito", "Samo pleši" (Španija) i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike i pjevanje pjesme. Nastavnik treba da odabere adekvatne muzičke/ igre, narodne igre, muzičke igrokaze, filmsku muziku, pjesme iz tradicije i druge sadržaje koji su bliski interesu i uzrasnim potrebama učenika sedmog razreda osnovne škole. Muzičke igre koje se usvoje na nastavi Muzičke kulture, nastavnik će iskoristiti za usavršavanje motoričkih kretnji i realizaciju programskih sadržaja u predmetnom kurikulumu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu (narodna kola, ritmičke vježbe, vježbe opuštanja i relaksacije). Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvodeći muzičku igru sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju koreografije/muzičkog igrokaza. Koreografija igara i narodnih plesova iz različitih krajeva imaju utvrđene figure, kretnje i pokrete, te je potrebno učenike precizno upoznati sa načinom na koji se izvode. Slušanje muzike, ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvode osmišljenu koreografiju/muzički igrokaz. Učenici izvode muzičke igre kroz različite aktivnosti u	

učionici (muzički igrokazi, ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave, na nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja). Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje. Učenici shvataju značaj tradicionalne igre/plesa kao vrijednosti koju treba čuvati (multikulturalnost). Jedna od dimenzija koja je neophodna za ostvarenje ovog ishoda je i podsticanje učenika da samostalno iniciraju, kreiraju scenarije, pripremaju i učestvuju u realizaciji muzičko-scenskih izvedbi na školskim i drugim manifestacijama. Učenici mogu izvoditi i jednostavnije muzičke igre i muzičke igrokaze na jednom od stranih jezika.

A.7.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline i koristi ih tokom izvođenja plesova, pjesama, brojalica/ritmičkih vježbi.	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, koračanje i sl.). • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki, Orffovog instrumentarija, dostupnih melodijskih instrumenata, instrumenata tijela ili napravljenih instrumenata. • Stvara kratke melodijske/ritmičke fraze sa usvojenom primjenom agogike. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na poznatu/zadatu melodiju. • Stvara brojalicu na zadani tekst i/ili tekst na poznati/zadani ritam. • Spaja tekst i melodiju u smislenu cjelinu.
--	--

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.1.2. UMP 6.2.2.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene dobi i sposobnostima učenika 7. razreda. Moguće je koristiti već poznate sadržaje (pjesme i brojalice) iz nižih razreda, ali i tekstove lirskih pjesama, brzalica, pitalica i zagonetki koje su učenici usvojili na nastavi Bosanskog jezika i književnosti/Bježi zeko preko puta (tekst narodni); Lisica (tekst narodni) i stranih jezika (npr. The Rhyming Song) kao i ritmičke vježbe u dvodjelnom i trodjelnom taktu, dodavanje teksta i improvizacija na zadanu temu i dr.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, strani jezici, Tjelesna i zdravstvena kultura, Likovna kultura, Historija, Geografija) kako bi učenici stvarali/improvizirali melodijske i ritamske cjeline. Nastavnik može koristiti lirske pjesme, brzalice, bajalice, zagonetke u funkciji muzičkog stvaranja i improviziranja. Elementarne kretne navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja mogu se koristiti tokom stvaranja/ improviziranja pokretom. Korelacijom sa nastavom likovne kulture i tehničke kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente od prirodnog materijala različite građe, recikliranog materijala (npr. ambalaža), a zatim stvaraju/improviziraju izvodeći ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Sadržaje koje su usvojili na nastavi stranih jezika nastavnik može koristiti za vokalne-instrumentalne improvizacije. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja. Poželjno je ovaj ishod kombinovati sa drugim ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija i oblasti B. Muzičko opismenjavanje.

--

Oblast: B/ Muzičko opismenjavanje	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.7.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	• Razlikuje i objašnjava muzičke znakove u notnom tekstu (dinamika, tempo, takt, taktica, mjera, teza, arza, repeticija, prima i sekunda volta, D. C. al Fine). • Objašnjava i prepoznaje dionicu i partituru. • Objašnjava i prepoznaje uzmah i predtakt. • Prepoznaje i objašnjava pojmove: oktava i ligatura. • Razlikuje note od pauza i drugih muzičkih znakova u notnom tekstu. • Razvija osjećaj za visinu tona, trajanje tonova i kvalitet zvuka. • Primjenjuje punktiranu notu, triolu, sinkopu i četverodijelnu podjelu jedinice brojanja prilikom pjevanja. • Razlikuje jedinicu brojanja u taktu (2/4, 3/4, 4/4 i 6/8 takt), te određuje mjeru. • Utvrđuje osnovne karakteristike a-mol ljestvice (prirodna, harmonska i melodijska), odnos cijelih i polustepena, predznake: povišice „FIS“ i „GIS“). • Objašnjava pojam ljestvice, stupnja, stepena i polustepena. • Informativno se upoznaje sa intervalom povećane sekunde. • Upoznaje se i objašnjava povišene, snižene tonove (povišilica, snizilica i razrješilica). • Stvara ritmičke primjere sa jedinicom mjere osminkom i polovinkom. • Upoznaje se sa tempom i karakterom: Allegro giocoso; Andantino quasi allegretto ironico; Presto capriccioso; Allegro ma non troppo; Andante con moto e con anima. • Informativno se upoznaje sa bas ili F-ključem. • Uočava dinamiku piano (p), mezzopiano (mp), mezzoforte (mf), forte (f) crescendo, decrescendo. • Uočava lagani tempo: Largo, Lento, Adagio; umjereni tempo: Andante, Moderato; brzi tempo: Allegro, Vivio, Presto-Allegro assai. • Uočava karakter: Agitato, Cantabile, Festivo, Doloroso, Grazioso, Maestoso, Giocoso, riternando, accelerando. • Utvrđuje osnovnu melodiju (temu) pjesme i intonaciju kroz prikladne muzičke primjere. Izvodi jednoglasne i dvoglasne narodne i

	umjetničke pjesme pisane u C-dur ljestvici po sluhu i notnom tekstu. Izvodi jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme pisane u durskim i molskim ljestvicama (po sluhu).
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.2. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme (narodne i umjetničke, jednoglasne i dvoglasne) i brojalice prilagođene uzrastu učenika 7. razreda. Ovaj ishod se može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje, sviranje i izvođenje brojlica. Izbor sadržaja za ostvarenje ovog ishoda je sljedeći: "Stoljeće ljubavi", Slavko Olujić; "Ekete, pekete" zapisala Elly Bašić; "Čvrsta volja", L. van Beethoven; "Tri burleske", Vlado Milošević; "Nek svud ljubav sja" (Belgija); "Simpatija", Ajka Kolaković; "Jesenja kiša", N.Vukomanović; "Ispračaj zime", Nikolaj Rimski Korsakov; "Podmoskovske večeri", Slovojev-Sjedov, XIV rukovet, pjesma: "Što no mi se Travnik zamaglio", Stevan Stojanović Mokranjac; "Priatelj", B. Vehabović; "Varijacije za gudački kvartet" (Tema i četiri varijacije), Julio Marić; "Đelem đelem" (romska); "We are the Champions" Fredy Mercury; "Pjevam danju, pjevam noću", Zdravko Čolić; "Svaki dan se to događa", Jocques Houdek i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Na ovom uzrastu učenik samostalno ili uz poticaj nastavnika prepoznaje, objašnjava i koristi pojedine muzičke znakove: note, pauze, oznake za tempo i dinamiku, repeticiju, primu i sekundu voltu, oznaku D. C. al Fine, takt, takticu, mjeru, violinski ključ, bas-ključ i sl. Prepoznaje, razlikuje i objašnjava: predtakt, uzmah, dionicu i partituru, kanon, nazive za vrste tempa, karaktera djela. Kada je u pitanju muzička pismenost i intonativno tačno pjevanje, potrebno je učenike i dalje usmjeravati na promjene tempa, dinamike i agogike. Kada su u pitanju muzički znakovi koji se koriste u notnom zapisu, nastavnik će ih pojasniti i približiti učenicima na slikovit način koristeći adekvatnu terminologiju i nastavna sredstva (aplikacije s notnim znakovima, plakate, sadržaje iz udžbenika, PowerPoint prezentacije, klavijaturu, ksilofon, metalofon i sl.). Kada je u pitanju zapisivanje pojedinih muzičkih/glazbenih znakova u linijskom sistemu, u 7. razredu nastavnik nastavlja sa vježbama zapisivanja nota i drugih muzičkih znakova u linijskom sistemu. Za ove vježbe isključivo se koristi notna sveska (kajdanka). Fokus je i dalje na muzičko opismenjavanje kroz direktno posmatranje, snalaženje i razlikovanje nota i pauza u notnom zapisu i prethodno navedenih muzičkih znakova. Muzičko opismenjavanje se proširuje pojmovima koje učenici trebaju prepoznati, objasniti i izvesti: takt, taktica, mjera, prima i sekunda volta, D.C.al Fine, uzmah, predtakt, dionica, partitura. Učenici treba da usvoje grafičku strukturu za predstavljanje triole i podjele jedinice brojanja na 4 dijela. Kada je u pitanju trajanje tonova, pomoći će i korelacija sa nastavnim sadržajima vezanim za dijeljenje brojeva (cjelina, dio, razlomak, polovina, četvrtina, osmina, šesnaestina nekog broja). Na nastavi likovne kulture nastavnici mogu kroz likovna područja dizajn, crtanje ili slikanje koristiti muzičke simbole kao likovne i kompozicione elemente za građenje likovnog djela i muziku i dalje koristiti kao pozadinsku muziku i/ili kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje. Dakle, neophodno je prilikom planiranja i programiranja voditi računa o unutarpredmetnoj i međupredmetnoj korelaciji.	
B.7.2. Prepoznaje i imenuje kompozitore, njihova muzička djela koja je slušao na nastavi ili u slobodnom vremenu i povezuje ih sa muzičkim periodima u kojima su nastala.	- Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova. - Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima. - Razlikuje vokalno-instrumentalne i instrumentalne oblike. - Prepoznaje osnovne elemente muzike. - Slušanjem muzičkih primjera imenuju muzičke izražajne elemente. - Aktivnim slušanjem prepoznaju muzičke sastave.

	• Slušno prepoznaje pjevačke glasove, te podjelu pjevačkih glasova u horovima. • Prepoznaje i umije da analizira i otkrije vezu opaženih karakteristika sa žanrovskim historijsko-stilskim kontekstom zvučnih primjera. • Aktivno sluša muziku nastalu u različitim periodima. • Uočava razliku među vrstama muzike (narodna, umjetnička, popularna muzika, filmska muzika i sl.). • Razvija muzičku memoriju (imenovanje kompozitora, njihovih djela, povezivanje i sl.). • Prepoznaje i imenuje slušane kompozicije i povezuje ih sa njihovim kompozitorom. • Prepoznaje umjetničku, tradicionalnu (narodnu), popularnu muziku, muziku iz filmova i sl. • Prepoznaje umjetničke kompozicije koje se koriste kao zvučni signali na mobilnim telefonskim uređajima, u reklamama i sl. • Prepoznaje pjesme izvedene na Eurovision song takmičenju. • Aktivno sluša filmsku muziku i informativno se upoznaje o istoj. • Analizira muzičke oblike: koncert, operu, rukovet, balet, varijaciju, uvertiru, složena trodijelna pjesma, arabeska, valcer i mjuzikl. • Likovno, literarno ili plesno izražavaju svoje utiske o slušanom djelu. • Uočavaju muzičko-izražajne elemente koji kod njih stvaraju određene emocije i raspoloženja te karakter muzike povezuju sa izražajnim elementima (tempo, dinamika, ritam, agogika, melodija). • Riječima iskazuje svoje mišljenje o slušanom djelu.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 6.1.1.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda su vezani za slušanje muzike, tj. umjetničke i tradicijske (narodne) kompozicije. Učenici memorišu imena i prezimena najznačajnijih kompozitora, nazive njihovih kompozicija koje su slušali (slušno ih povezuju), ali isto tako razumiju da pojedine kompozicije nemaju svog autora ili im se ne zna autor pa spadaju u kategoriju narodnih (tradicijskih) kompozicija. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Marcche des Rois (Francuska); Waltz No. 2 "Dmitri Shostakovich; Uvertira iz opere „Carmen“ Georg Bize; "Tako je govorio Zaratustra" introdukcija iz simfonike poeme op. 30 Richard Strauss; "Hajde, dušo, da ašikujemo" (narodna); "Igra satova", odlomak iz opere „La giocande“, Amilkare Ponkijeli; "Haj, ja zagrizoh šareniku jabuku" (narodna); "Love In Rewind", Dino Merlin; "Što no mi se Travnik zamaglio", pjesma iz XIV rukoveti, Stevan Stojanović Mokranjac; "Tamburalo momče u tamburu" (narodna); "Sarabanda" Georg Fridrich Handel; "Tri burleske", Vlado Milošević; "I opet mi duša sve o tebi sanja", muzika: Ranko Rihtman, stihovi: Aleksa Šantić; "Valcer u As-duru" Johanes Brhms; "Jutarnje raspoloženje", "Anitrin ples", Edvard Grieg; "Arabeska u C-duru op.18.", Robert Scuman;	

Duet Papageno i Papagena; Arija kraljice noći, odlomci iz opere „Čarobna frula“, Wolfgang Amadeus Mozart; "Runolist", austrijska narodna pjesma iz mjuzikla „Moje pjesme moji snovi“, Richard Rodgers; "Branderburški koncert br.3 u G-dur I-stav allegro moderato", Johan Sebastian Bach; "Koncert za mandolinu i gudače C-dur Istav", Antonio Vivaldi; "Lejla“, Hari Mata Hari; "Waterloo“, ABBA; "Gori vatra“, Zdravko Čolić, muzika: Kemal Monteno, aranžman: Ranko Rihtman; "What a Little Help From MY Friends“, Jonn Lennon i Paul McCartney; "Rock Around the Clock“, Maxi C. Freedman i Jimmy de knight; "Every Breath You Take“ The Police, The Godfather Theme Song i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Važno je istaknuti kako je muzika povezana s drugim umjetnostima i oblastima van umjetnosti (religija, tehnologija, zapisivanje i štampanje nota, izvođačke i tehničke mogućnosti instrumenata. Nastavnik ima obavezu da učenike upozna sa teoretskim i periodima u muzici, muzičkim oblicima: koncert, opera, složena trodjelna pjesma, balet, valcer, arabeska, tema s varijacijama (dvodjelna i trodjelna pjesma), uvertira, rukovet, mjuzikl, filmska muzika, ali može adekvatnim pristupima, metodama, sredstvima učenicima približiti pojedine periode u razvoju muzike i odabrati pojedine kompozitore klasične muzike i njihova reprezentativna muzička/ glazbena djela za analitičko slušanje, ali i doživljajno slušanje. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije, asocijacije) ili muzičke kvizove, znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Ovdje mislimo na muzička/glazbena djela koja su učenici slušali u 7. razredu, ali i prethodnim razredima. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju poznatih kompozitora. Upoznaju stvaralaštvo kompozitora (elementarno). Učenici analizom slika kompozitora zaključuju i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme što se može korelirati sa sadržajima društva (prošlost-sadašnjost-budućnost). Razlikuju i prepoznaju vrstu muzike (narodna, umjetnička, popularna muzika, filmska muzika i sl.). Riječima iskazuju svoje mišljenje o slušanom djelu, iznose svoje emocije i raspoloženja koja povezuje sa karakterom slušane kompozicije. Likovno, literarno ili plesno izražavaju svoje utiske o slušanom djelu. Slušanje određenih kompozicija treba biti popraćeno audio-vizuelnim zapisima. Tokom slušanja kompozicije prate notni zapis, prepoznaju i objašnjavaju određene muzičke znakove (oznake za tempo i dinamiku, repetaciju, primu i skundu voltu, takt, mjeru i sl.). Učenici upoznaju mjuzikl, filmsku muziku, popularnu muziku, pjesme s Eurovizije. Potrebno je učenike upoznati sa značajnim bosanskohercegovačkim kompozitorima. Moguće je koristiti i kompozicije iz dječijih TV emisija ili animiranih filmova te korelirati nastavu medijske kulture i muzičke kulture kada je u pitanju popularna i filmska muzika mjuzikli, (filmska muzika u animiranim, nijemim i dječijim igranim filmovima), slušati kompozicije koje su korištene kao filmska muzika i sl.

B.7.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike i način njihovog izvođenja.

- Razlikuje muzičke oblike zastupljene u 7. razredu.
- Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku/glazbu.
- Razlikuje umjetničku od tradicijske (narodne) muzike/glazbe.
- Razlikuje jednoglasnu i dvoglasnu pjesmu.
- Razlikuje kanon od drugih kompozicija.
- Upoznaje se za temom s varijacijama.
- Prepoznaje dijelove složenih muzičkih oblika (motiv, fraza, tema, muzička rečenica, dvodijelne i trodijelne oblike, muzički period).
- Prikazuje i objašnjava šemu dvodijelne i trodijelne pjesme.

	• Razlikuje, imenuje i objašnjava muzičko-scenska djela (opera, mjuzikl, simfonijska poema, filmska muzika i sl.). • Razlikuje, imenuje i objašnjava koncert, valcer, arabesku, rukovet, uvertiru i sl.). • Prepoznaje i imenuje izvođače vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike. • Razumije i objašnjava karakteristike vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike. • Prepoznaje, razlikuje i imenuje pjevačke glasove. • Prepoznaje, razlikuje i imenuje vrste horova. • Utvrđuje znanja o vokalnoj muzici (solo pjevanje i grupno pjevanje). • Razumije i uočava solističku, kamernu ili orkestarsku ulogu pojedinih instrumenata. • Slušno i vizuelno prepoznaje, razlikuje i imenuje određene instrumente i grupe instrumenata (gudački instrumenti, limeni i drveni duhački instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama). • Slušno prepoznaje i upoređuje izvođačke sastave vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike. • Razlikuje grupe instrumenata simfonijskog orkestra i tradicionalne instrumente (membranofone). • Uočava da su pojedina umjetnička djela nastala na osnovi narodne (tradicijske) muzike.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.2.1. UMP 4.2.2. UMP 4.2.3.
Ključni sadržaji	
Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, te posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike/glazbe i gledanje muzičko-scenskog djela. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, vokalno-instrumentalna i instrumentalna kompozicija). U 7. razredu potrebno je odobranim primjerima osigurati da su zastupljene i narodna i umjetnička muzika, te da ih učenici prepoznaju, razlikuju od druge vrste muzike (npr. popularne, filmske i sl.) i da razumiju njihovu ulogu u životu ljudi. Izbor sadržaja za realizaciju ovog ishoda je sljedeći: "Jesen", Igor Lulić; "What a Little Help From MY Friends", Jonn Lennon i Paul McCrtney; Uvertira iz opere „Carmen“ Georg Bize; Koncert za mandolinu i gudače C-dur I- stav, Antonio Vivaldi; "Čvrsta volja", L. van Beethoven; "Tri burleske", Vlado Milošević; Duet Papageno i Papagena i Arija kraljice noći, odlomci iz opere „Čarobna frula“, Wolfgang Amadeus Mozart; "Tako je govorio Zaratustra" introdukcija iz simfonike poeme op. 30, Richard Strauss; "Priatelj", B.Vehabović; "Varijacija za gudački kvartet", Julio Marić; "Arabesska", Robert Schuman; "Valcer u As-duru", Johannes Brahms i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke/igre), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko slušanje muzike/glazbe unutar oblasti B. Muzičko opismenjavanje i oblasti C. Kulturni razvoj. Muzički pojmovi koje treba proširiti na ovom uzrastu su opera, valcer,	

koncert, rukovet, arabeska, uvertira, umjetnička i narodna muzika, a cappella, artikaulacija (značenje i vrste), dijelove složenih muzičkih oblika (motiv, fraza, tema, muzička rečenica, dvodijelne i trodijelne oblike, muzički period, dirigent, dionica, partitura. Neophodno je na slikovit i učenicima prihvatljiv način povezati muzičko djelo koje se sluša ili izvodi sa načinom izvođenja. Potrebno je osim udžbenika koristiti i druga nastavna sredstva kao što su plakati, crteži, ekspografije, aplikacije, PowerPoint prezentacije, video snimci predstava, opera, koncerta, kako bi se pojedini pojmovi istaknuli i učenicima približili. Nastavnici mogu kreirati u jednom kutku učionice tzv. muzički kutak ili centar za muzičko-stvaranje i izražavanje i u njemu blagovremeno i sukcesivno postavljati materijale vezane za ovaj ishod. Jedna od tehnika koja je praktična i koja se može primjenjivati u sedmom razredu je lapbook. Također, primjenom portfolija u nastavi muzičke/glazbene kulture, nastavnik će uvrstiti odabrane, reprezentativne radove učenika koji su nastali kao produkt muzičkog/stvaranja i izražavanja i koji su opipljivi dokaz ostvarivanja ishoda (npr. likovni ili literarni doživljaj slušanog muzičkog djela, fotografije, audiosnimci i dr.).

Oblast: C/ Kulturni razvoj

Ishod učenja	Razrada ishoda
C.7.1. Primjenjuje pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) tokom posjeta ustanovama kulture, muzičkim institucijama i/ili tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.	• Posjećuje kulturne manifestacije i muzičke događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima. • Definiše vlastite stavove o muzici. • Razlikuje kulturne manifestacije i muzičke događaje koje posjećuje. • Objasniava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama. • Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela. • Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu. • Prenosi iskustva stečena na kulturnim manifestacijama i događajima vršnjacima u odjeljenju. • Animira vršnjake da posjete pojedine kulturne manifestacije i događaje kojima je on prisustvovao.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na školske kulturne manifestacije (razredne, aktivnosti na nivou škole), muzičke/glazbene manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim/glazbenim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima 7. razreda osnovne škole i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke/glazbene sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim/glazbenim manifestacijama: priredbe, predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre folklora, muzička takmičenja i dr. Sadržaji su, dakle, u direktnoj vezi sa programskim sadržajima kulturnih manifestacija i događaja kojima učenik/učenici prisustvuju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i kojima prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili	

putem gledanja video zapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su: razredne i školske priredbe, koncerti, predstave, muzički igrokazi i sl. Potrebno je planirati minimalno dvije manifestacije kojima će se prisustvovati na školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke/glazbene manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre muzičkog i dramskog stvaralaštva i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički/glazbeni sadržaji mogu uključivati festivale, novogodišnji koncert, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole. Sadržaji koji se mogu realizirati na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika 7. razreda, bez obzira iz koje zemlje djeca dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke/glazbene susrete moguće je realizirati i kroz aktuelni eTwinning projekat koji vodi Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke/glazbene projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici treba da ovladaju su: bonton, plakat, afiša, program, pozivnica, scena, publika, predstava, koncert, opera, balet, muzički igrokaz i sl. Usvajanjem temeljnih pojmova učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke/ glazbene manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili u školi. Sadržaji se mogu crpiti i iz programskih sadržaja ustanova kulture u mjestu stanovanja (kulturno-sportski centri, muzeji, galerije, pozorišta i dr.).

C.7.2. Nastupa na internim (razrednim i školskim) i javnim muzičkim manifestacijama kao pojedinac, u paru/tandemu, kao dio grupe ili ansambla.

- Nastupa na internim (razrednim, školskim) i javnim muzičkim manifestacijama izvođeci muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije.
- Inicira organizovanje muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.
- Učestvuje u kreiranju programa muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.
- Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama za svakog pojedinca i škole kao zajednice.
- Izvodi javno muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama.
- Pokazuje samostalnost (kretanje na sceni, ulaz, izlaz, naklon, obraćanje) tokom javnog nastupa na muzičkim manifestacijama.
- Planira posjetu muzičkim institucijama i ustanovama kulture

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.2.3 KMP 1.1.1. KMP 1.2.3.

Ključni sadržaji

Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke igre i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bontonpravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima. Sadržaji se, dakle, odnose na programske sadržaje javnih muzičkih manifestacija, sadržaje iz društveno-humanističkog područja kao što su npr. ustanove

kulture (nazivi, njihova uloga, značaj i sl.) i sadržaje, tj. produkte učeničkog muzičkog stvaralaštva koji su nastali kao rezultat inicijative, kreiranja, organizovanja muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Ostvarenje ovog odgojno-obrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim manifestacijama individualno, u paru ili grupno. Ostvarivost će biti veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika (npr. učešće školskog hora, orkestra, vokalne grupe, folklornog ansambla, plesne sekcije i sl.). Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinaac, par ili manja grupa), bilo bi dobro osigurati video snimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice. Nastavnik će u godišnjem programu rada planirati ove nastavne sadržaje, ali će se dobar dio istih moći realizirati i tokom aktivnosti koje su planirane Godišnjim programom rada škole, a vezane su javnu i kulturnu djelatnost. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre muzičkog i dramskog stvaralaštva i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, novogodišnji koncert, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, obilježavanje značajnih datuma iz historije, gostovanja umjetnika i dr. Ostvarenjem ovog ishoda kod učenika se razvija samoinicijativa i kreativno-produktivne kompetencije, a isti je i u direktnoj vezi sa međupredmetnim temama kao što su poduzetništvo i karijerna orijentacija.

C.7.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljena na osnovu slušanih muzičkih djela ili gledanih muzičko-scenskih djela.

- Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra.
- Opisuje doživljaj i stav nakon susreta s muzičkim djelima.
- Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima.
- Stvara muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike.
- Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije i raspoloženje.
- Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl.
- Tokom slušanja muzike/glazbe učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, ples, likovna umjetnost i sl.).
- Sluša muziku/glazbu u slobodnom vremenu.
- Razlikuje umjetnički vrijednu muziku i muziku koja nema umjetničku vrijednost.
- Definiše vlastite stavove o muzici.
- Uočava sličnosti i razlike između muzike koju on sluša i muzike koju slušaju njegovi vršnjaci u okruženju i na globalnom nivou.
- Uočava sličnosti i razlike između muzike 70-tih, 80-tih, 90-ti godina i muzike koja se sluša u 21. vijeku.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.

Ključni sadržaji

Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda je sljedeći: "Čvrsta volja", odlomak iz opere "Fidelio", Ludwig van Beethoven; "Tako je govorio Zaratustra", introdukcija iz simfonike

poeme op. 30, Richard Strauss; "Igra satova", odlomak iz opere „La giocande“ Amilkare Ponkijeli; "Što no mi se Travnik zamaglio", pjesma iz XIV rukoveti, Stevan Stojanović Mokranjac; "Tri burleske", Vlado Milošević; "I opet mi duša sve o tebi sanja", muzika: Ranko Rihtman, stihovi: Aleksa Šantić; "Valcer u As-duru", Johanes Brhms; "Arabeska u C-duru op. 18.", Robert Schuman; Duet Papageno i Papagena i Arija kraljice noći, odlomci iz opere „Čarobna frula“, Wolfgang Amadeus Mozart; "Varijacije za gudački kvartet" (Tema i četiri varijacije), Julio Marić; Uvertira iz opere „Carmen“, Georg Bize; "Runolist", austrijska narodna pjesma iz mjuzikla „Moje pjesme moji snovi“, Richard Rodgers; "Branderburški koncert br. 3 u G-dur I-stav allegro moderato", Johan Sebastian Bach; "Koncert za mandolinu i gudače C-dur I- stav", Antonio Vivaldi; Rondo iz 10. koncerta za violinu i orkestar, I. M. Jarnović; Kokoš, J. - Ph. Rameau; Das wohltemperierte Klavier, Dobro ugođeni klavir, J. S. Bach; Seviljski brijač, G. Rossini; Majka, Serenada, J. Hatze; Walk On The Wild Side, J. Smith; Orfej i Euridika, Ch. W. Gluck; Glazba za gudače, udaraljke i čelestu, B. Bartok; Tema 2. stavka iz simfonije Iz novoga svijeta i Slavenski ples op. 72. br. 2, A. Dvoržak; Ribar; V. Lisinski; Sjećanje na Alhambru, F. Tarrega; Don Giovanni, W. A. Mozart; Kapljice, B. Bjelinski; Money For Nothing, Sultans of Swing, Dire Strates; Love Me Tender, Jailhouse, Rock; Elvis Presley; Tears In Heaven, Layla, Erick Clapton, "We are the Champions", Fredy Mercury; "Jedan dan", Đelo Jusić; "Lejla" Hari Mata Hari; "Waterloo" ABBA; "Gori vatra", Zdravko Čolić, muzika: Kemal Monteno, aranžman: Ranko Rihtman; "Kad kažeš Bosanac", Said Jusić, "Pjesmo moja" tekst: Dejan Donović, muzika: Zlatan Alispahić Zlaja; "The Second Waltz", Dmitri Shostakovich; "Rock Around the clock", Max C. Freedman i Jimmy de Knight; "Uhvati ritam", Parni valjak; "El Vito", Samo pleši (Španija); "Jedan dan", Đelo Jusić; "What a Little Help From MY Friends", Jonn Lennon i Paul McCrtney; "Volare", Domenico Medugno – Ne blu dipinito di blu; "Every Breath You Tabe" Sting Police; "The Godfather Theme" Song Rota Nino; "Imagine" John Lenon; "Dođi u pet do pet", Ambasadori i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno – instrumentalna i muzičkoscenska djela, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika sedmog razreda. Nastavnik će ravnomjerno zastupiti cjelovite kompozicije, stavke i odlomke kompozicija, odlomke iz opera, mjuzikla, filmske muzike. Izbor kompozicija za slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike/glazbe kao i muzički oblici (opere, koncert, suita, uvertira, rukovet, valcer i dr.), a posebno se vodilo računa da bude zastupljena muzika kroz različite epohe, pop i rock muzika XX vijeka. Vodilo se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Tjelesna i zdravstvena kultura, Likovna kultura) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu treba učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente i grupe instrumenata, muzičke forme, vrste glasova i horova i sl. Učenici treba da razlikuju muzičko-scenska djela (operu, mjuzikl, folklornu koreografiju). Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost i stvaralaštvo. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audio snimke kompozicija, video snimke muzičko-scenskih djela (opere, koncerte, folklorne izvedbe, filmsku muziku i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici slušaju muziku u slobodnom vremenu ili kada prisustvuju javnim manifestacijama na kojima mogu slušati/gledati muzičko ili muzičko-scensko djelo koje su slušali/gledali u školi.

8. razred osnovne škole /1 čas sedmično/35 časova godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.8.1. Razvija muzikalnost i muzičko pamćenje kroz pjevanje pjesama različitog žanra i karaktera.	• Slušno prepoznaje/razlikuje narodne, dječije i umjetničke pjesme. • Slušno prepoznaje/razlikuje jednoglasne pjesme od dvoglasnih. • Razvija muzičku memoriju pjevanjem pjesama po sluhu i notnom tekstu. • Uočava razliku između tonskih visina koristeći pokret rukom ili reprodukovanje glasom. • Analizira smjer kretanja melodije sa naznakom na skokove. • Pjeva jednostavne dječije pjesme, narodne pjesme, pjesme iz okruženja, tradicionalne ili popularne kompozicije. • Povezuje strukturu i dramaturgiju određenog muzičkog žanra. • Analizira pjesme različitih vrsta i žanrova. Prepoznaje osnovne elemente muzičke pismenosti. • Analizira ključ, mjeru, tonalitet, opseg glasa, ligaturu, naglašeni dio i nenaglašeni dio takta, oktavu. • Upoređuje i pokazuje pravilno izmjenjivanje teških i lakih jedinica unutar jednog takta. • Analizira karakter pjesme, ritam, artikulaciju, tempo i dinamiku izvođenja. • Prilikom pjevanja prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Naučene pojmove primjenjuje tokom izvođenja pjesme kao i uočene oznake za tempo, dinamiku i artikulaciju. • Analizom notnog teksta pjesme prepoznaje i izvodi notna trajanja i pauze uz kucanje i taktiranje, te imenuje nazive tonova muzičkom abecedom i solmizacijom. • Pjeva pjesme u duru i molu po sluhu. Pjeva pjesme u C-duru, A-molu, G-duru/E-molu i F-duru/D-molu po notnom zapisu. • Razvija obim glasa i poboljšava kvalitet intonacije i fraziranja. • Reproducira tačno odsvirani početni ton i dikciju, te pazi na fraziranje (pravovremeno uzimanje daha). • Aktivno učestvuje u zajedničkoj izvedbi pri pjevanju, usklađuje vlastitu izvedbu s izvedbama drugih učenika. • Pokazuje ustrajnost i koncentraciju, obogaćuje izvođenje novim izražajnim elementima.

	• Pjeva narodne i umjetničke pjesme, zabavne pjesme, šlagere pop i rock pjesme čija sadržina podstiče maštu, ples i igru. • Pjeva dionice dvoglasnih vokalnih i vokalno-instrumentalnih aranžmana. • Pjevajući razvija tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju i dikciju.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.1. UMP 5.1.2. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika 8. razreda osnovne škole. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Svatovi uranili" (zapis: Cvjetko Rihtman, Vlasenica); "Što se sjaje kroz prozorje" (zapis: L. Kuba, Bosna); "Rožica sem bila" (Međimurje); "Lijepi li su mostarski dućani" (narodna); "Oj, Safete, Sajo, Sarajlijo" (narodna); "Kiša pada" (Međimurje); "Žetva" (Danska); Kaplja po kaplja, M. Ožaković; Prosto zrakom ptica leti, V. Lisinski; Blago suncu i mjesecu (narodna iz Hercegovine); Laku noć, J. Brahms; Ptica pjeva (Engleska); Moj dom uz rijeku Swanee (SAD); Stari svate pomiješaj dukate (narodna); Santa Lucia, T. Cottran; J. Hajdn, "Sekin plač"; „Pred Senkinom kućom“ (starogradska); A. Kolaković, "Tri put čao, čao, čao"; Z. Bogdan, "Već odavno spremam svog mrkova"; S. Jusić, "Kad kažeš Bosna"; "Balon" (Italija); "Mjesec" (Japan); "Idi kaži cijelom svijetu" (crnačka duhovna pjesma); K. Kovač, "Stanica podlugovi"; J. Brams, "Kanon u F-duru"; M. Pretorius, "Viva, viva la musica; L. van Betoven, "Ptičija tuga"; F. List, "Jutarnja pjesma"; "S one strane Jajca" (narodna); J. S. Bah, "Kad radost i veselja slast"; J. S. Bah, "Ah, što volim"; J. Slavenki, "Zvira voda iz kamena"; Z. Bogdan, "Nema ljepše djevojke"; N. Hercigonja, "Šaputanje"; F. Šubert, "Uspavanka"; F. Šubert, "Lipa"; K. Monteno, "Sarajevo, ljubavi moja"; S. Vujović, "Pusti, pusti modu" (izvedba: Z. Čolić); "Daire" (Smak); Ž. Joksimović, "Lejla" (izvedba: H. Varešanović); "Ima neka tajna veza" (Bijelo dugme) i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim/glazbenim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Poželjno je prilikom upoznavanja učenika sa pjesmom, muzičkom igrom, koristiti audio i /ili video zapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnosi na komponentu Pjevanje, neophodno je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju i komentarišu razliku između narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme, popularne pjesme, evergrina; artikulirano i promišljeno koriste svoj glas kao instrument; pjevanjem razvijaju tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju i dikciju; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno; u manjim grupama i skupno (hor); oblikuju pjevački glas i koriguju interpretaciju; proširuju opseg glasa i poboljšavaju kvalitet intonacije; pravilno fraziraju, razvijaju muzičku memoriju i osjećaj za harmoniju kroz višeglasno pjevanje (pjevaju kanone); ovladavaju pjevanjem pjesmama u obimu oktave, u prostim i složenim taktovima (2/4, 3/4, 4/4, 6/8, 2/2, 3/8 i sl.) - jedinica brojanja polovinka, četvrtinka, osminka; pjevaju jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke kompozicije, pop i rock pjesme; pjevaju pjesme u C-duru, A-molu, G-duru/E-molu i F-duru/D-molu (po sluhu i notnom tekstu); podsjećanje na pojmove povišilica i snizilica, razrješilica; osmišljavaju jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme; primjenjuju različita sredstva izražajnog pjevanja i sviranja u zavisnosti od vrste, namjene i karaktera kompozicije; razvijaju koordinaciju i motoriku kroz sviranje i pokret; izražavaju doživljaj muzike jezikom drugih umjetnosti (ples, gluma, pisana ili govorna riječ, likovna umjetnost); primjenjuju princip saradnje i međusobnog podsticanja u zajedničkom muziciranju; uvažavaju pravila kulture pjevanja; povezuju različite vidove muzičkog stvaralaštva s društvenohistorijskim ambijentom u kome su nastali; uočavaju razliku durskog i molskog završetka (kadenca) i sl.	

A.8.2. Izvodi muziku uz podršku jednostavnog melodijskog instrumenta, instrumenata tijela i/ili Orffovog instrumentarija.	• Svira na melodijskim instrumentima iz Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončici i jednostavnom melodijskom instrumentu (sintisajzer, melodika) usavršava tehniku sviranja. • Svira C-dur i A-mol ljestvicu u jednoj oktavi na melodijskom instrumentu. • Svira pjesme u C-duru i A-molu na nekom od melodijskih instrumenata Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončici) i instrumenata sa tipkama (sintisajzer, melodika). • Reprodukuj ritam i metar na udaraljka, napravljenim instrumentima ili instrumentima tijela. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na zadanu melodiju te razvija osjećaj za agogiku, tempo i dinamiku te promjene istih. • Stvara melodiju na zadani ritam i tekst brojalice. • Stvara ritmičku pratnju za pjesme ili obrađene teme iz muzičke literature. • Učestvuje u samostalnom i grupnom muziciranju uz podršku melodijskih instrumenata i drugih instrumenata iz Orffovog instrumentarija. • Svirajući prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Izvodi višeglasne jednostavne aranžmane. • Prepoznaje i objašnjava dionicu i partituru. • Prepoznaje i izvodi: sinkopu, ligaturu, punktirani ritam, triolu i šesnaestinke. • Stvara pozitivnu sliku i razvija svijest o ulozi svakog pojedinca u ansamblu. • Reproducira muziku u okviru slobodnih aktivnosti kroz grupno muziciranje. • Svjesno prihvata i ispravlja svoje greške u muziciranju, ali ukazuje i na greške drugih i ispravlja ih. • Upoređuje i improvizuje notne zapise prema mogućnostima izvođenja na zadanom instrumentu. • Aktivno učestvuje u zajedničkoj izvedbi pri sviranju, usklađuje vlastitu izvedbu sa izvedbama drugih učenika. • Koristi muzičku terminologiju u analizi notnog zapisa. • Stvara jednostavne aranžmane za sviranje na Orffovim ritmičkim instrumentima. • Svira samostalno i u ansamblu koristeći svoj instrument precizno jasno, uz kontrolu i izražajno.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.2. UMP 5.2.3.

Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene uzrastu učenika 8. razreda. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Žetva" (Danska); "Pred Senkinom kućom" (starogradska); A. Kolaković, "Tri put čao, čao, čao"; "Mjesec" (Japan); Tik e tik e tok (Italija); Popevke sam slagal, V. Paljetak; Kesni sneg, S. Mikac; Lipa, F. Schubert; Arija Papagena, W. A. Mozart; Konja kuje Ivo (narodna iz Bosne); Tebi majko misli lete (narodna); Brodar, V. Lisinski; Lijepa riječ sva otvara vrata, M. Doležal; Zima, S. Femenić; Zelena livada, A. Kabiljo; Django-Kanon, U. Fuhre; "Kiša pada" (Međimurje); J. Hajdn, "Sekin plač"; J. Slavenski, "Zvira voda iz kamena"; S. Jusić, "Kad kažeš Bosna"; K. Monteno, "Sarajevo, ljubavi moja" i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij (posebno melodijske instrumente-hromatski metalofon, zvončice), jednostavniji melodijski instrument (sintisajzer, melodiku), a nastavnici mogu kroz kreativne, ekološke i art radionice sa učenicima dizajnirati i dječiji instrumentarij. Također, nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici nastave da koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalicama kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog naslijeđa Bosne i Hercegovine (npr. aerofoni instrumenti). Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/ improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske cjeline glasom, pokretom/plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koraćanjem i/ili udaraljka; pljeskanjem ili koraćanjem označava metar/dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira pjesme u C-duru i A-molu na nekom od melodijskih instrumenata Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončice) i instrumenata sa tipkama (sintisajzer, melodika); svira na jednostavnom melodijskom instrumentu C-dur i A-mol ljestvicu u jednoj oktavi; svira na udaraljka ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme/brojalice koje pjeva/izvodi; prati muziku pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; stvara ritmičku pratnju za pjesme ili obrađene teme iz muzičke literature; koristi se notnim pismom pri izvođenju muzike; izvodi višeglasne jednostavne aranžmane gdje, izvodeći određenu dionicu, aktivno sudjeluje u muziciranju i sl. Svaki učenik, iako ima manje razvijene muzičke sposobnosti, treba biti uključen u različite muzičke aktivnosti shodno svojim predispozicijama i interesima sl.	
A.8.3. Izvodi i primjenjuje različite ritmičke obrasce u ritmičkim vježbama različitih tipova i nivoa složenosti.	• Uočava i razlikuje jedinicu brojanja i njenu podjelu. • Uočava i razlikuje proste i složene taktove. Prepoznaje, objašnjava i izvodi podjelu jedinice brojanja na 2, 3 i 4 dijela ritamskim govorom „ta-te“, „ta-te-ti“ i „ta-fa-te-fe“, „ta-fe“ (punktirani ritam), „ta-te-te“ (sinkopa). • Prepoznaje, objašnjava i izvodi sinkopu. • Prepoznaje, objašnjava i izvodi punktiranu notu. • Prepoznaje, objašnjava i izvodi četverodijelnu podjelu jedinice brojanja. • Izvodi brojalice i/ili ritmičke vježbe koje sadrže punktiranu notu, sinkopu, podjelu jedinice brojanja na 2, 3 i 4 dijela i različitu jedinicu brojanja-četvrtinku, polovinku, osminku.

	• Prepoznaje, razlikuje i objašnjava proste i složene taktove. • Na osnovu notnog zapisa izvodi brojalice i/ili ritmičke vježbe složenijeg ritma, sa promjenom mjere iz dvodijelne u trodijelnu i četverodijelnu mjeru, kao i druge kombinacije (ili ritmičke vježbe). • Izvodi brojalice i/ili ritmičke vježbe koristeći muzičko-izražajne elemente (muzički metar, naglašeni i nenaglašeni dio, tempo, dinamiku, note i pauze različitog trajanja te prethodno navedene ritmičke grupe i pojave). • Izvodi narodne, dječije i umjetničke pjesme, te glavne teme iz slušanih kompozicija kao brojalice (koje u sebi imaju šesnaestinke, triolu, sinkopu, punktiranu notu, različite jedinice brojanja-četvrtinku, polovinku i osminku). • Uočava, imenuje i objašnjava notna trajanja u zavisnosti od jedinice brojanja, vrstu takta, dijelove takta, mjeru. • Analizira i vježba ritam sa ritamskom tabelom, ritamskim slogovima uz kucanje. • Upoređuje i pokazuje pravilno izmjenjivanje naglašenih i nenaglašenih jedinica unutar jednog takta. • Razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvucima koji ga okružuju i koje proizvodi. • Osmišljava ritmičku pratnju za brojalice i pjesme pomoću instrumenata tijela ili kombinovano sa Orffovim instrumentarijem. • Stvara brojalicu tako što već zadanom ritmičkom primjeru dodaje tekst i/ili na zadani tekst dodaje ritam.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.2. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Aka jakapa"; "Svatovi uranili" (zapis: Cvjetko Rihtman, Vlasenica); "Što se sjaje kroz prozorje" (zapis: L. Kuba, Bosna); "Rožica sem bila" (Međimurje); "Lijepi li su mostarski dućani" (narodna, BiH); "Oj, Safete, Sajo, Sarajlijo" (narodna, BiH); "Kiša pada" (Međimurje); "Žetva" (Danska); "Pred Senkinom kućom" (starogradska); Z. Bogdan "Već odavno spremam svog mrkova"; "Idi kaži cijelom svijetu" (crnačka duhovna pjesma); K. Kovač "Stanica Podlugovi"; M. Pretorius "Viva, viva la musica"; "S one strane Jajca" (narodna), "Pred Senkinom kućom" (starogradska); "Žetva" (Danska); "Kiša pada" (Međimurje), J. S. Bah "Ah, što volim"; Z. Bogdan "Nema ljepše djevojke"; F. Šubert "Uspavanka"; F. Šubert "Lipa"; K. Monteno "Sarajevo, ljubavi moja"; B. Popović „Solfedó“ za nižu muzičku školu; notni zapisi glavnih tema iz slušanih kompozicija i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike/glazbe. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij i jednostavniji melodijski instrument (npr. sintisajzer ili melodika) kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje brojalice i/ili ritmičkih vježbi. Nastavnik treba da omogući učenicima da upoznaju ritmičke obrasce kako bi ovladali ritmom	

kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe brojalice i/ili ritmičkih vježbi koristiti notni zapis brojalice i/ili ritmičkih vježbi u udžbeniku, sa table ili plakata. Tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja izvedbi brojalice i/ili ritmičkih vježbi, učenici se upoznaju i uče tekst brojalice, odnosno uočavaju ritmičke obrasce vježbe, analiziraju tekst i notni zapis, uočavaju vrstu takta i jedinicu brojanja, mjeru, izvode brojalicu i/ili ritmičku vježbu ritamskim slogovima, stvaraju brojalicu tako što već zadanom ritmičkom primjeru dodaju tekst i/ili na zadani tekst dodaju ritam. Stječu preciznost i sigurnost u izvođenju punktirane note, sinkope, podjele jedinice brojanja na 2, 3, i 4 dijela i različite jedinice brojanja (četvrtinka, polovinka, osminka). Naučene narodne, dječije i umjetničke pjesme, kao i teme iz slušanih kompozicija precizno sigurno izvode kao brojalice uočavajući i analizirajući već navedene elemente (ritmičke obrasce, ritmičke grupe i pojave, jedinicu brojanja i sl.) Brojalice/narodne, dječije, umjetničke pjesme izvode tekstom, ritamskim govorom, ritmičke vježbe/teme iz slušanih kompozicija ritamskim govorom na Orffovom instrumentariju ili koristeći tijelo kao izvor zvuka (pljeskanje rukama, pucketanje prstima, lupkanje (body percussion). Realizacijom ovih sadržaja učenici razvijaju muzičku kreativnost i vještine, stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz Tjelesne i zdravstvene kulture koji su vezani za izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadanom ritmu i tempu ili za savladavanje različitih tlocrtnih formacija kretanjem u ritmu. Izvođenje brojalice je segment koji se može koristiti i na nastavi matematike kroz međupredmetnu korelaciju posebno prilikom usvajanja pojmova i predstava o dijeljenju, dijelovima, decimalnim brojevima, razlomcima, površini i sl.

A.8.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike/ glazbe prilikom izvođenja muzičkih dramatizacija ili scenskih postavki.

- Izvodi zadane koreografije muzičkih/ glazbenih igara i muzičkih igrokaza i pjesama iz različitih krajeva svijeta i tradicije.
- Analizira sličnosti i razlike između muzičkih igara/plesova povezujući ga sa specifičnošću načina života, običaja i sl.
- Prati muziku koju sluša pokretom/plesom i pri tom opaža i uvažava muzičko-izražajne sastavnice: metar/dobe (dvodobna, trodobna, četverodobna), tempo (brz, umjeren, spor), dinamika (glasno, tiho, srednje glasno, srednje tiho).
- Doživljava muziku kreativno izražava pjevanjem, pokretom, mimikom i gestikulacijom.
- Osmišljava scenarij za muzički igrokaz ili dramatizaciju na osnovu teksta i melodije naučenih pjesama.
- Učestvuje u pripremi i realizaciji muzičko-scenskih izvedbi za školske i druge manifestacije.
- Razvija muzičku kreativnost i vještine koristeći instrumente i koreografiju plesa.
- Osmišljava i kombinuje pokrete uz primjere različitih muzičkih vrsta.
- Osmišljava plesnu pratnju za slušane melodije.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.2.1. UMP 6.2.2.

Ključni sadržaji

Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je sljedeći izbor muzičkih igara koje uključuju ples i pokret: M. Theodorakis - E. Goufas "Grk Zorba" (sirtaki, Grčka); Ion (Josif) Ivanovici "Dunavski valovi"; A. Hopkins "And the waltz goes on"; A. Pjacula "Libertango"; J. Gejd

"Tango ljubomore"; L. Anderson "Plavi tango"; "Jerusalema", Master KG feat. Nomcebo; J. Gotovac "Simfonijsko kolo"; V. Monti "Čardaš"; E. Grig "U pećini gorskog kralja" iz svite „Per Gint“; R. Djavadi "Igra prijestolja" (glavna tema iz serije); Vangelis „Kolumbus“ (iz filma „1492: Osvajanje raja“); Č. Čaplin „Moja mala balerina“ iz filma „Svjetla pozornice“; "Oj, Safete, Sajo, Sarajlijo"; L. Delib „Kopelia“- „Valcer“ (1. slika); I. Stravinski "Posvećenje proljeća" - I dio („Nagovještaj proljeća“ i „Proljetna kola“); za stvaranje muzičkih igrokaza koristiti tekstove književnih djela bliskih učenicima 8. razreda i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike i pjevanje pjesme. Nastavnik treba da odabere adekvatne muzičke igre, narodne igre, muzičke igrokaze, filmsku muziku, pjesme iz tradicije i druge sadržaje koji su bliski interesu i uzrasnim potrebama učenika osmog razreda osnovne škole. Muzičke igre koje se usvoje na nastavi Muzičke kulture, nastavnik će iskoristiti za usavršavanje motoričkih kretnji i realizaciju programskih sadržaja u predmetnom kurikulumu Tjelesna i zdravstvena kultura (narodna kola, ritmičke vježbe, vježbe opuštanja i relaksacije). Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvođeci muzičku igru sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju koreografije/muzičkog igrokaza. Slušanje muzike, ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvode osmišljenu koreografiju/muzički igrokaz. Učenici izvode muzičke igre kroz različite aktivnosti u učionici (muzički igrokazi, ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave, na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture). Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje. Učenici shvataju značaj tradicionalne igre/plesa kao vrijednosti koju treba čuvati (multikulturalnost). Jedna od dimenzija koja je neophodna za ostvarenje ovog ishoda je i podsticanje učenika da samostalno iniciraju, kreiraju scenarije, pripremaju i učestvuju u realizaciji muzičkoscenskih izvedbi na školskim i drugim manifestacijama. Učenici mogu izvoditi i jednostavnije muzičke igre i muzičke igrokaze na jednom od stranih jezika.

A.8.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline i koristi ih tokom izvođenja plesova, pjesama, igara uz pokret i ritmičkih vježbi.

- Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem.
- Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom.
- Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, koračanje i sl.).
- Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki, Orffovog instrumentarija, dostupnih melodijskih instrumenata, instrumenata tijela ili napravljenih instrumenata.
- Stvara kratke melodijske/ritmičke fraze sa usvojenom primjenom agogike.
- Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na poznatu/zadatu melodiju.
- Stvara brojalicu na zadani tekst i/ili tekst na poznati/zadani ritam.

	• Spaja tekst i melodiju u smislenu cjelinu. Improvizuje na različite muzičke teme.
Poveznice sa ZJNPP	UMP-6.2.1
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme, brojalice i muzičke igre primjerene dobi i sposobnostima učenika 8. razreda. Moguće je koristiti već poznate sadržaje (pjesme i brojalice) iz nižih razreda, ali i tekstove lirskih pjesama, brzalice, pitalica i zagonetki koje su učenici usvojili na nastavi bosanskog jezika i književnosti i stranih jezika, kao i ritmičke vježbe u dvodjelnom i trodjelnom taktu, dodavanje teksta i improvizacija na zadanu temu i dr.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, strani jezici, Tjelesna i zdravstvena kultura, Likovna kultura, Historija, Geografija) kako bi učenici stvarali/improvizirali melodijske i ritamske cjeline. Nastavnik može koristiti lirske pjesme, brzalice, bajalice, zagonetke u funkciji muzičkog/glazbenog stvaranja i improviziranja. Elementarne kretne navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja mogu se koristiti tokom stvaranja/ improviziranja pokretom. Korelacijom sa nastavom Likovne kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente od prirodnog materijala različite građe, recikliranog materijala (npr. ambalaža), a zatim stvaraju/improviziraju izvodeći ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Sadržaje koje su usvojili na nastavi stranih jezika nastavnik može koristiti za vokalne-instrumentalne improvizacije. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja. Poželjno je ovaj ishod kombinovati sa drugim ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija i oblasti B. Muzičko opismenjavanje.	

Oblast: B/ Muzičko opismenjavanje	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.8.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	• Razlikuje i objašnjava muzičke znakove u notnom tekstu (dinamika, tempo, takt, taktica, mjera, teza, arza, repeticija, prima i sekunda volta, D. C. al Fine). • Prepoznaje i objašnjava kanon, dionicu i partituru. • Prepoznaje i objašnjava uzmah i predtakt. • Prepoznaje i objašnjava pojmove oktava i ligatura. • Razvija osjećaj za visinu tona, trajanje tonova i kvalitet zvuka. • Primjenjuje punktiranu notu, triolu, sinkopu i četverodijelnu podjelu jedinice brojanja prilikom pjevanja. • Razlikuje jedinicu brojanja u taktu (2/4, 3/4, 4/4, 6/8, 2/2, 3/8 i sl.), te određuje mjeru. Utvrđuje znanja o prirodnoj, harmonskoj i melodijskoj a-mol ljestvici (odnos cijelih i polustepena). • Objašnjava pojam ljestvice, stupnja, stepena i polustepena.

	• Upoznaje G-dur/E-mol ljestvicu (informativno). • Upoznaje F-dur/D-mol ljestvicu (informativno). • Uočava i objašnjava interval povećane sekunde. • Uočava i objašnjava povišene i snižene tonove (povisilica, snizilica, razrješilica). • Stvara ritmičke cjeline sa jedinicom brojanja osminkom i polovinkom. • Stvara kratke ritmičke cjeline sa šesnaestinkama, triolom, sinkopom i punktiranom notom. Informativno upoznaje i bilježi note u bas ili F-ključu (c-c¹). • Utvrđuje osnovnu melodiju (temu) pjesme i intonaciju kroz prikladne muzičke primjere. • Izvodi jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme pisane u C-duru, A-molu, G-duru/E -molu i F-duru/D-molu po sluhu i notnom tekstu. • Izvodi jednoglasne i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme pisane u durskim i molskim ljestvicama (po sluhu). • Izvodi narodne i umjetničke pjesme kao brojalice (sa šesnaestinkama, triolom, sinkopom, punktiranom notom, različitom jedinicom brojanja). • Reprodukcijski reprodukuje melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i/ili notnom tekstu. • Naučene pjesme repuje. • Tokom slušanja ili izvođenja muzike/glazbe prati notni tekst i uočava visinu tonova, tempo i dinamiku, oznake za karakter muzičkog izvođenja, artikulaciju, fraze i agogiku. •
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.2. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme (narodne i umjetničke) i brojalice prilagođene uzrastu učenika 8.razreda. Ovaj ishod se može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje, sviranje i izvođenje brojlica.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom ostvarivanja ovog ishoda potrebno je voditi računa da se pojmovi, predstave i muzičke zakonitosti prilagode uzrastu učenika 8. razreda i uvode poštujući načelo postupnosti i sistematičnosti (od lakšeg ka težem, od poznatog ka nepoznatom i sl.). Na ovom uzrastu učenik samostalno ili uz poticaj nastavnika prepoznaje, objašnjava i koristi pojedine muzičke znakove: note, pauze, oznake za tempo i dinamiku, karakter muzičkog izvođenja, repetitiju, primu i sekundu voltu, oznaku D. C. al Fine, takt, takticu, mjeru, bas-ključ i sl. Informativno upoznaje i bilježi note u bas ili F-ključu. Informativno upoznaje G-dur, F-dur skalu i njihove paralelne molove. Prepoznaje, razlikuje i objašnjava: predtakt, uzmah, dionicu i partituru, kanon, nazive za vrste tempa, dinamike i oznake za karaktera djela-muzičkog izvođenja. Kada je u pitanju muzička pismenost i intonativno tačno pjevanje, potrebno je učenike i dalje usmjeravati na promjene tempa, dinamike i agogike. Kada su u	

pitanju muzički znakovi koji se koriste u notnom zapisu, nastavnik će ih pojasniti i približiti učenicima na slikovit način koristeći adekvatnu terminologiju i nastavna sredstva (aplikacije s notnim znakovima, plakate, sadržaje iz udžbenika, PowerPoint prezentacije, klavijaturu, ksilofon, metalofon i sl.). Kada je u pitanju zapisivanje pojedinih muzičkih znakova u linijskom sistemu u 8.razredu nastavnik nastavlja sa vježbama zapisivanja nota i drugih muzičkih znakova u linijskom sistemu. Za ove vježbe isključivo se koristi notna sveska (kajdanka). Fokus je i dalje na muzičko opismenjavanje kroz direktno posmatranje, snalaženje i razlikovanje nota i pauza u notnom zapisu i prethodno navedenih muzičkih znakova. Učenici trebaju objasniti i izvesti: takt, takticu, mjeru, primu i sekundu volta, D. C. al Fine, uzmah, predtakt, dionicu, partituru, kanon. Trebaju usvojiti grafičku strukturu za predstavljanje triole i podjele jedinice brojanja na 4 dijela. Kada je u pitanju trajanje tonova, pomoći će i korelacija sa nastavnim sadržajima vezanim za dijeljenje brojeva (cjelina, dio, razlomak, polovina, četvrtina, osmina, šesnaestina nekog broja). Na nastavi Likovne kulture nastavnici mogu kroz likovna područja dizajn, crtanje ili slikanje koristiti muzičke simbole kao likovne i kompozicione elemente za građenje likovnog djela i muziku i dalje koristiti kao pozadinsku muziku i/ili kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje. Dakle, neophodno je prilikom planiranja i programiranja voditi računa o unutarpredmetnoj i međupredmetnoj korelaciji.

B.8.2. Prepoznaje i imenuje kompozitore, njihova muzička djela koja je slušao na nastavi ili u slobodnom vremenu i povezuje ih sa muzičkim periodima u kojima su nastala.

- Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova.
- Prepoznaje, umije da analizira i otkrije vezu opaženih karakteristika sa žanrovskim historijsko-stilskim kontekstom zvučnih primjera.
- Aktivno sluša muziku/glazbu nastalu u različitim periodima.
- Analizira više stilskih pravaca.
- Uočava razliku među vrstama muzike (narodna, umjetnička, popularna muzika, filmska muzika i sl.).
- Razvija muzičku memoriju (imenovanje kompozitora, njihovih djela, povezivanje i sl.).
- Prepoznaje i imenuje slušane kompozicije i povezuje ih sa njihovim kompozitorom.
- Prepoznaje umjetničku, tradicionalnu (narodnu), popularnu muziku, muziku iz filmova i sl.
- Prepoznaje umjetničke kompozicije koje se koriste kao zvučni signali na mobilnim telefonskim uređajima, u reklamama i sl.
- Aktivno sluša filmsku muziku i informativno se upoznaje o istoj.
- Likovno, literarno ili plesno opisuju odlomke iz pojedinih muzičkih/glazbenih djela i izražavaju svoje utiske o slušanom djelu (opera, balet, mjuzikl, filmska muzika i sl.).
- Riječima iskazuje svoje mišljenje o slušanom djelu (opera, balet, mjuzikl, filmska muzika i sl.).
- Uočavaju muzičko-izražajne elemente koji kod njih stvaraju određene emocije i raspoloženja te karakter muzike povezuju sa

	izražajnim elementima (tempo, dinamika, ritam, agogika, melodija). • Analizira slušajući izražajna sredstva muzike (tempo, dinamika, karakter). • Povezuje izvođačke sastave sa određenim muzičkim stilovima. • Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima. • Prepoznaje osnovne elemente muzike. Slušanjem muzičkih primjera imenuju muzičke izražajne elemente.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 6.1.1.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda su vezani za slušanje muzike, tj. umjetničke i tradicijske (narodne) kompozicije. Učenici memorišu imena i prezimena najznačajnijih kompozitora, nazive njihovih kompozicija koje su slušali (slušno ih povezuju), ali isto tako razumiju da pojedine kompozicije nemaju svog autora ili im se ne zna autor pa spadaju u kategoriju narodnih (tradicijskih) kompozicija. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Kraj potoka bistre vode" (sevdalinka u interpretaciji poznatih izvođača narodne muzike); "Voljelo se dvoje mladih- Žute dunje" (sevdalinka u interpretaciji poznatih izvođača zabavne muzike); "Ah što ćemo ljubav kriti" (III čin iz opere „Hasanaginica“, A. Horozić-sevdalinka u operi), N. Ludvig-Pečar "Studije za klavir" (VIII, IV, V); A. Bego-Šimunić "Koncertno predstavljanje" - I akta; A. Smailović "Probuđena kasaba"; E. Derbenko "Tri minijature"; A. Pjacula "Libertango"; J. S. Bah „Menuet“ u G-molu BWV 115 iz „Malih kompozicija“ i „Preludij“ u D-duru BWV 936 iz „Šest malih preludija“; J. S. Bach "Arija" i "Badineri" iz „Svite“ br. 2; F. Šopen "Poloneza" u Asduru, op. 53. i „Nocturno“ u Es-duru op. 9 br. 2; V. A. Mocart „Sonata“ u C-duru; I stav, K 545, (Façile) i J. Hajdn „Sonata“ u D-duru, I stav (Hob. XVI/37), L. van Betoven „Simfonija“ br. 5 u C-molu; I stav (Sudbinska), A. Dvoržak „Simfonija“ br. 9 u E-molu, IV stav („Iz Novog svijeta“); Ion (Josif) Ivanovici „Dunavski valovi“; A. Hopkins „And the waltz goes on“, J. Gejd „Tango ljubomore“; L. Anderson „Plavi tango“; V. Monti „Čardaš“; Đ. Verdi „Hor Jevreja“ iz opere „Nabuko“/ „Napitnica“ iz opere „Travijata“; Đ. Rosini „Uvertira“ za operu „Viljem Tel“/„Uvertira“ za operu „Seviljski berberin“, J. Gotovac „Simfonijsko kolo“; G. Bize „Habanera“ iz opere „Karmen“; R. Djavadi „Igra prijestolja“ (glavna tema iz serije); Vangelis „Kolumbus“ (iz filma „1492: Osvajanje raja“); Č. Čaplin „Moja mala balerina“ iz filma „Svjetla pozornice“; E. Grig „U pećini gorskog kralja“ iz svite „Per Gint“, L. Delib „Kopelia“- „Valcer“ (1. slika); I. Stravinski „Posvećenje proljeća“ - I dio („Nagovještaj proljeća“ i „Proljetna kola“); Ž. Ofenbah „Orfej u podzemlju“- „Can-can“; A. Dvoržak „Slavenski ples“ u G-molu op. 46 br. 8; B. Smetana „Vltava“ iz ciklusa "Moja domovina"; Dž. Geršvin „Amerikanac u Parizu“ i „I got rhythm“; B. Britn „Instrumenti simfonijskog orkestra slikom i zvukom“; F. List "Jutarnja pjesma"; F. Šubert „Uspavanka“, F. Šubert „Lipa“; S. Vujović „Pusti, pusti modu“ (izvedba: Z. Čolić); "Daire" (Smak); Ž. Joksimović "Lejla" (izvedba: H. Varešanović); "They don't care about us", M. Džekson; "Ima neka tajna veza" (Bijelo dugme) i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Važno je istaknuti kako je muzika povezana s drugim umjetnostima i oblastima van umjetnosti (religija, tehnologija, zapisivanje i štampanje nota, izvođačke i tehničke mogućnosti instrumenata). Nastavnik upoznaje učenike teoretski sa periodima u muzici, njihovim karakteristikama, predstavnicima i oblicima (elementarno). Muzička djela su namijenjena za analitičkom slušanju, ali i doživljajnom. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije, asocijacije) ili muzičke kvizove znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Ovdje mislimo na muzička djela koja su učenici slušali u 8. razredu, ali i prethodnim razredima. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju poznatih kompozitora. Upoznaju stvaralaštvo kompozitora (elementarno). Učenici analizom slika kompozitora zaključuju i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme što se može korelirati sa sadržajima društva (prošlost-sadašnjost-budućnost).	

Razlikuju i prepoznaju vrstu muzike (narodna, umjetnička, popularna muzika, filmska muzika i sl.). Riječima iskazuju svoje mišljenje o slušanom djelu, iznose svoje emocije i raspoloženja koja povezuje sa karakterom slušane kompozicije. Likovno, literarno ili plesno izražavaju svoje utiske o slušanom djelu. Slušanje određenih kompozicija treba biti popraćeno audio-vizuelnim zapisima. Tokom slušanja kompozicije prate notni zapis, prepoznaju i objašnjavaju određene muzičke znakove (oznake za tempo i dinamiku, karakter muzičkog izvođenja, repeticiju, primu i sekundu voltu, takt, mjeru i sl.). Učenici upoznaju filmsku muziku, popularnu muziku i sl. Potrebno je učenike upoznati sa značajnim bosanskohercegovačkim kompozitorima. Moguće je koristiti i kompozicije iz dječijih TV emisija ili animiranih filmova te korelirati nastavu medijske kulture i muzičke kulture kada je u pitanju popularna i filmska muzika (filmska muzika u animiranim, nijemim i dječijim igranim filmovima), slušati kompozicije koje su korištene kao filmska muzika i sl.

B.8.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike i način njihovog izvođenja.

- Razlikuje muzičke oblike zastupljene u 8. razredu.
- Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku.
- Razlikuje umjetničku od tradicijske (narodne) muzike.
- Razlikuje jednoglasnu i dvoglasnu pjesmu.
- Razumije, objašnjava i upoređuje kanon i solo pjesmu.
- Prepoznaje dijelove složenih muzičkih oblika (motiv, fraza, tema, muzička rečenica, muzički period, dvodijelna i trodijelna pjesma).
- Prikazuje i objašnjava šemu dvodijelne i trodijelne pjesme.
- Razlikuje, imenuje i objašnjava muzičko-scenska djela (opera, balet, filmska muzika i sl.).
- Razlikuje, imenuje i objašnjava koncert, simfoniju, simfonijsku poemu, svitu, valcer/čardaš, polonezu, nokturnu, habaneru, uvertiru i sl.).
- Analizira razlike i sličnosti u djelima u kojima su povezani muzika, ples i drama (opera, balet, filmska muzika i sl.).
- Prepoznaje i imenuje izvođače vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike.
- Razumije i objašnjava karakteristike vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike.
- Opisuje vokalnu i instrumentalnu muziku.
- Prepoznaje, razlikuje i imenuje pjevačke glasove.
- Prepoznaje, razlikuje i imenuje vrste horova.
- Razlikuje vrste pjevačkih grupa.
- Utvrđuje znanja o vokalnoj muzici (solo pjevanje i grupno pjevanje).
- Razumije i uočava solističku, kamernu ili orkestarsku ulogu pojedinih instrumenata.

	• Opisuje ulogu i značaj instrumenata i instrumentalnih izvođačkih sastava u muzici. • Slušno i vizuelno prepoznaje, razlikuje i imenuje određene instrumente i grupe instrumenata (gudački instrumenti, limeni i drveni duhački instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama). • Slušno prepoznaje i upoređuje izvođačke sastave vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike. • Razlikuje grupe instrumenata simfonijskog orkestra i tradicionalne instrumente (aerofone). • Uočava da su pojedina umjetnička djela nastala na osnovi narodne (tradicijske) muzike/glazbe. • Uočava strukturu slušanog muzičkog/glazbenog djela (simfonija, opera i sl.).
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.2.1. UMP 4.2.2. UMP 4.2.3.
Ključni sadržaji	
Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, te posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike i gledanje muzičko-scenskog djela. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, vokalno-instrumentalna i instrumentalna kompozicija). Također, odabrane kompozicije je preporučeno slušati u modernim aranžmanima-crossover muzika. U 8. razredu potrebno je odobranim primjerima osigurati da su zastupljene i narodna i umjetnička muzika, te da ih učenici prepoznaju, razlikuju od druge vrste muzike (npr. popularne, filmske i sl.) i da razumiju njihovu ulogu u životu ljudi. Kada su u pitanju izvođački sastavi, nastavnik će imati potrebu da učenicima predstavi pojedinačne instrumente ili grupe instrumenata (npr. klavir, harmonika, flauta, udaraljke, instrumenti sa tipkama, gudački instrumenti, drveni i limeni duhački instrumenti, aerofoni instrumente i sl.), vrstu i podjelu glasova te vrste horova. Upoznavanje pojedinih instrumenata, grupa instrumenata, glasova, vrsta horova i sl. treba biti popraćeno i audio-vizuelnim zapisima kao i izabrani muzičko-scenski oblici (opera, baleti sl.).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke/glazbene igre), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko i doživljajno slušanje muzike unutar oblasti B. Muzičko opismenjivanje i oblasti C. Kulturni razvoj. Muzički pojmovi koje treba proširiti na ovom uzrastu su: opera, balet, valcer/čardaš, koncert, simfonijska poeme, habanera, poloneza, nokturno, uvertira, umjetnička i narodna muzika, a cappella, artikulacija (značenje i vrste), dijelove složenih muzičkih oblika (motiv, fraza, tema, muzička rečenica, muzički period, dvodijelna i trodijelna pjesma, dirigent, dionica, partitura, programska i apsolutna muzika, pop i rok muzika i sl. Neophodno je na slikovit i učenicima prihvatljiv način povezati muzičko djelo koje se sluša ili izvodi sa načinom izvođenja. Potrebno je osim udžbenika koristiti i druga nastavna sredstva kao što su plakati, crteži, ekspografii, aplikacije, PowerPoint prezentacije, video snimci predstava, opera, baleta, simfonija, koncerata i sl. kako bi se pojedini pojmovi istaknuli i učenicima približili. Nastavnici mogu kreirati u jednom kutku učionice tzv. muzički kutak ili centar za muzičko-stvaranje i izražavanje i u njemu blagovremeno i sukcesivno postavljati materijale vezane za ovaj ishod. Jedna od tehnika koja je praktična i koja se može primjenjivati u osmom razredu je lapbook. Također, unutar učeničkih portfolija u segmentu koji je određen za muzičku/glazbenu kulturu, nastavnik će uvrstiti odabrane,	

reprezentativne radove učenika koji su nastali kao produkt muzičkog/ stvaranja i izražavanja i koji su opipljivi dokaz ostvarivanja ishoda (npr. likovni ili literarni doživljaj slušanog muzičkog djela).

Oblast: C/ Kulturni razvoj

Ishod učenja	Razrada ishoda
C.8.1. Primjenjuje pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) tokom posjeta ustanovama kulture, muzičkim institucijama ili tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.	• Posjećuje kulturne manifestacije i muzičke događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima. • Definiše vlastite stavove o muzici. Razlikuje kulturne manifestacije i muzičke događaje koje posjećuje. • Objasnjava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama. • Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela. • Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu. • Prenosi iskustva stečena na kulturnim manifestacijama i događajima vršnjacima u odjeljenju. • Animira vršnjake da posjete pojedine kulturne manifestacije i događaje kojima je on prisustvovao. • Razvija svijest o različitim muzičkim kulturama, umjetnicima, narodima, religijama i običajima posjećujući koncerte ili putem medija (TV, PC, CD i sl.).
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.3.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na školske kulturne manifestacije (razredne, aktivnosti na nivou škole), muzičke manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima 8. razreda osnovne škole i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim manifestacijama: priredbe, predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre folklora, muzička takmičenja i dr. Sadržaji su, dakle, u direktnoj vezi sa programskim sadržajima kulturnih manifestacija i događaja kojima učenik/učenici prisustvuju.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i kojima prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili putem gledanja video zapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su: razredne i školske priredbe, koncerti, predstave, muzički igrokazi i sl. Potrebno je planirati minimalno dvije manifestacije kojima će se prisustvovati na školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre muzičkog i dramskog stvaralaštva i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, novogodišnji koncert, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole. Sadržaji koji se mogu realizirati

na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika 8. razreda, bez obzira iz koje zemlje djeca dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke susrete moguće je realizirati i kroz aktuelni eTwinning projekat koji vodi Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici treba da ovladaju su: bonton, plakat, afiša, program, pozivnica, scena, publika, predstava, koncert, opera, balet, muzički igrokaz i sl. Usvajanjem temeljnih pojmova učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili u školi. Sadržaji se mogu crpiti i iz programskih sadržaja ustanova kulture u mjestu stanovanja (kulturnosportski centri, muzeji, galerije, pozorišta i dr.).

C.8.2. Nastupa na internim (razrednim, školskim i lokalnim) i javnim muzičkim manifestacijama kao pojedinac, u paru/tandemu, kao dio grupe ili ansambla.	• Nastupa na internim (razrednim, školskim, lokalnim) i javnim muzičkim manifestacijama izводеći muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije. • Inicira organizovanje muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou. • Učestvuje u kreiranju programa muzičkih manifestacija na razrednom nivou. • Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama za svakog pojedinca. • Izvodi javno muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama. • Pokazuje samostalnost (kretanje na sceni, ulaz, izlaz, naklon, obraćanje) tokom javnog nastupa na muzičkim manifestacijama. • Pjeva individualno i u različitim grupama na internim i javnim priredbama. • Planira posjetu muzičkim školama i muzičkim institucijama.
--	--

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.2.3. KMP 1.1.1. KMP 1.2.3.

Ključni sadržaji

Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke igre i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bontonpravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima. Sadržaji se, dakle, odnose na programske sadržaje javnih muzičkih manifestacija, sadržaje iz društveno-humanističkog područja kao što su npr. ustanove kulture (nazivi, njihova uloga, značaj i sl.) i sadržaje, tj. produkte ueničkog muzičkog stvaralaštva koji su nastali kao rezultat inicijative, kreiranja, organizovanja muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Ostvarenje ovog odgojnoobrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim manifestacijama individualno, u paru ili grupno. Ostvarivost će biti

veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika (npr. učešće školskog hora, orkestra, vokalne grupe, folklornog ansambla, plesne sekcije i sl.). Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinaac, par ili manja grupa) bilo bi dobro osigurati video snimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice. Nastavnik će u godišnjem programu rada planirati ove nastavne sadržaje, ali će se dobar dio istih moći realizirati i tokom aktivnosti koje su planirane Godišnjim programom rada škole, a vezane su javnu i kulturnu djelatnost. Ostvarenjem ovog ishoda kod učenika se razvija samoinicijativa i kreativno-produktivne kompetencije, a isti je i u direktnoj vezi sa međupredmetnim temama kao što su poduzetništvo i karijerna orijentacija.

C.8.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljena na osnovu slušanih muzičkih djela ili gledanih muzičko-scenskih djela.	• Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra. • Opisuje doživljaj i stav nakon susreta s muzičkim djelima. • Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima. • Stvara muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike. • Definiše vlastite stavove o muzici. Stvara kriterije za vrednovanje muzike. • Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije. • Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl. • Tokom slušanja muzike učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, ples, likovna umjetnost i sl.). • Sluša muziku u slobodnom vremenu. • Razlikuje umjetnički vrijednu muziku i muziku koja nema umjetničku vrijednost.
---	---

Poveznice sa ZJNPP

UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.

Ključni sadržaji

Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda je sljedeći: F. Šubert "Uspavanka"; F. Šubert "Lipa"; "Kraj potoka bistre vode" (sevdalinka u interpretaciji poznatih izvođača narodne muzike); "Voljelo se dvoje mladih-Žute dunje" (sevdalinka u interpretaciji poznatih izvođača zabavne muzike), „Ah što ćemo ljubav kriti“ (III čin iz opere „Hasanaginica, A. Horozić-sevdalinka u operi); "Syrinx", C. Debussy; "Badinerije", J. S. Bach; IX. simfonija u e molu – Iz Novoga svijeta 1. stavak, 3. tema, A. Dvoržak; "Bolero", M. Ravel; "Fanfare za običnog čovjeka", A. Copland; "Aida", 2. čin, "Pobjednička koračnica", G. Verdi; "What a Wonderful World", "Hello, Dolly", L. Armstrong; Brandenburški koncert br. 2 u F- duru, J. S. Bach; Lohengrin, Preludij, 3. čin, R. Wagner; "Mlada osoba upoznaje orkestar", op. 4, B. Britten; Sonata u C-molu – Patetična, op. 13, br. 8, 2. stavak, L. van Beethoven; Boris Godunov, kraj drugog prologa, M. P. Musorgski; "Tosca", 1. čin, završetak scene u crkvi, G. Puccini; Koncert za trubu i orkestar u S-duru, prvi stavak, J. Haydn; I. simfonija u D duru, op. 25, S. Prokofjev; "Sunčana polja", B. Bersa; "Čarobnjakov učenik", P. Dukas; "Vltava", B. Smetana; N. Ludvig-Pečar "Studije za klavir" (VIII, IV, V); A. Bego-Šimunić "Koncertno predstavljanje" - I akta; A. Smailović "Probuđena kasaba"; E. Derbenko "Tri minijature"; A. Pjacula "Libertango"; J. S. Bah „Menuet“ u G-molu BWV 115 iz „Malih kompozicija“ i „Preludij“ u D-duru BWV 936 iz „Šest malih preludija“; J. S. Bach "Arija"; F. Šopen "Poloneza" u As-duru, op. 53. i „Nocturno“ u Es-duru op. 9 br. 2; Ion (Josif) Ivanovici „Dunavski valovi“; A. Hopkins „And the waltz goes on“, J. Gejd „Tango ljubomore“; L. Anderson „Plavi tango“; V. Monti „Čardaš“; Đ.

Verdi „Hor Jevreja“ iz opere „Nabuko“, „Napitnica“ iz opere „Travijata“; Đ. Rosini „Uvertira“ za operu „Seviljski berberin“, J. Gotovac „Simfonijsko kolo“; G. Bize „Habanera“ iz opere „Karmen“; R. Djavadi „Igra prijestolja“ (glavna tema iz serije); Vangelis „Kolumbus“ (iz filma „1492: Osvajanje raja“); Č. Čaplin „Moja mala balerina“ iz filma „Svjetla popozornice“; E. Grig „U pećini gorskog kralja“ iz svite „Per Gint“, L. Delib „Kopelia“- „Valcer“ (1. slika); I. Stravinski „Posvećenje proljeća“-I dio („Nagovještaj proljeća“ i „Proljetna kola“); Ž. Ofenbah „Orfej u podzemlju“- „Cancan“; A. Dvoržak „Slavenski ples“ u G-molu op. 46 br. 8; B. Britn „Instrumenti simfonijskog orkestra slikom i zvukom“; S. Vujović „Pusti, pusti modu“ (izvedba: Z. Čolić); "Daire" (Smak); Ž. Joksimović "Lejla" (izvedba: H. Varešanović); "They don't care about us" (M. Džekson); "Ima neka tajna veza" (Bijelo dugme) i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno - instrumentalna i muzičko-scenska djela, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika osmog razreda. Nastavnik će ravnomjerno zastupiti cjelovite kompozicije, stavke i odlomke kompozicija, odlomke iz opera, baleta, svita, filmske muzike i sl. Izbor kompozicija za slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike/glazbe kao i muzički oblici (opere, koncert, svita, uvertira, valcer, tango/čardas i dr.), a posebno se vodilo računa da bude zastupljena muzika kroz različite epohe, te pop i rok muzika. Vodilo se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Tjelesna i zdravstvena kultura, Likovna kultura, Historija, Geografija) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu treba učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente i grupe instrumenata, muzičke forme, vrste glasova i horova i sl. Učenici treba da razlikuju muzičko-scenska djela (operu, balet, folklornu koreografiju i sl.). Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost i stvaralaštvo. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audio snimke kompozicija, video snimke muzičkoscenskih djela (koncerti, simfonije, opera, balet, folklorne izvedbe, filmsku muziku i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici slušaju muziku u slobodnom vremenu ili kada prisustvuju javnim manifestacijama na kojima mogu slušati/gledati muzičko ili muzičko-scensko djelo koje su slušali/gledali u školi.

9. razred osnovne škole /1 čas sedmično/33 časa godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.9.1. Razvija muzikalnost i muzičko pamćenje kroz pjevanje pjesama različitog žanra i karaktera.	• Izvođenjem muzike (pjevanjem) i nakon slušanja pjesme opisuje osjećanja. • Pjevanjem razvija tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju i dikciju. • Uočava razliku između tonskih visina koristeći pokret rukom ili reprodukovanje glasom. • Analizira notni zapis kompozicije. • Analizom notnog zapisa pjesme prepoznaje i izvodi note po vrijednosti/trajanju i pauze uz taktiranje, te imenuje nazive tonova muzičkom abecedom i solmizacijom - parlato. • Pjeva različite primjere programske i scenske muzike (opere) najznačajnijih kompozitora i najsloženije muzičke forme. • Pjeva jednoglasne i dvoglasne narodne, umjetničke, rock/pop pjesme, jazz pjesme, zabavnu muziku. • Izražava otvorenost prema kulturnim različitostima u svom okruženju (interkulturalnost). • Pjeva dionice dvoglasnih vokalnih i vokalno-instrumentalnih aranžmana. • Prilikom pjevanja prepoznaje i primjenjuje simbole notnog pisma. • Pjeva pjesme u C-duru, F-duru, G-duru, A-molu, E-molu, D-molu. • Reproducira tačno odsvirani početni ton te pazi na dikciju i fraziranje (pravovremeno uzimanje daha). • Naučene pojmove primjenjuje tokom pjevanja kao i uočene oznake za tempo, dinamiku i artikulaciju. • Pjeva individualno, u paru, u grupi i horski narodne, zabavne, rock, pop, jazz i umjetničke pjesme u obimu oktave, u 2/4, 3/4, 4/4 i 6/8, 7/8 taktu. • Usklađuje svoje izvođenje i izvođenje drugih. • Vrednuje izvođenje grupe i svoje izvođenje.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.2. UMP 5.1.1. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika 9. razreda osnovne škole. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Iznad duge", H Arlen; "Kraj tanana šadrvana"; Gaudeamus Igitur; "Sumrak", L.van Bethoven; "Hajd'mo sad veselo"(kanon), Karl Gottlieb Hering; "Pastrmka", Franz Schubert; "Vinska pjesma iz opere";	

"Traviata", Giuseppe Verdi; "Yesterday", Poul McCartney; "Ciciban", Cod; "Ti si mi bila u svemu naj, naj, naj", "Indexi"; "Gitara moja", Kemal Monteno; "Biljana platno beleše", narodna (Makedonija); "Đela Fato, đela zlato", narodna; "Oj, golube, moj golube", narodna; "Uvelo lišće", Džozef Kozma, tekst: Žak Prever; "Blijedi mjesec", narodna (Hrvatska); "Ruža", Philipp Fridrich Silcher; Prijateljstvo pravo (Austrija); Tiha noć, F. Gruber; Tiho pahulja snijeg, E. Ebel; Ima li zemlje, L. Menac; Što će biti sutra, M. Grgić; My Favorite Things, R. Rodgers; Cant Help falling in love, G. Weis. H. Peretti, L. Creatore; "Emina", Aleksa Šantić, narodna; "Oj, jesenjske duge noći" (Sremska) i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Tokom nastavnog procesa iz Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenjem muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Poželjno je prilikom upoznavanja učenika s kompozicijom koristiti audio i/ili video zapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa učenja, tj. usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnose na komponentu Pjevanje, neophodno je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju i komentarišu razliku između zabavne, pop, rock, jazz, narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme; artikulirano i promišljeno koriste svoj glas kao instrument; uz pjevanje se izražavaju plesom ili pokretom; pjevanjem razvijaju tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju, fraziranje i dikciju; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno, u manjim grupama i skupno (hor); oblikuju pjevački glas i koriguju interpretaciju; proširuju opseg glasa i poboljšavaju kvalitet intonacije; pravilno fraziraju; razvijaju muzičku memoriju i osjećaj za harmoniju kroz višeglasno pjevanje (pjevaju kanona); tokom pjevanja najznačajnijih formi programske muzike mogu da objasne forme i karakteristike navedene pjesme, odlomka, kao i elemente muzičko – scenskih djela; ovladavaju pjevanjem pjesama u obimu oktave u 2/4, 3/4, 4/4 i 6/8, 7/8 taktu. Nastavnik će odabranim primjerima kompozicija omogućiti učenicima da pjevaju jednoglasne i dvoglasne narodne, zabavne, jazz, rock i umjetničke kompozicije (odlomke iz solo pjesme i opere; pjevaju pjesme u C-duru (po sluhu i notnom tekstu), A-molu, D-molu, G-duru, E-molu; pjevaju pjesme u duru i molu (po sluhu); uočavaju razliku durskog i molskog završetka (kadenca); da stvaraju kratke melodijske-ritmičke aranžmane; osmišljavaju jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme. Prilikom realizacije nastavnih sadržaja pjevanja preporučuje se interpretacija pjevanja učenika koji su učestvovali u javnim manifestacijama kao primjer izvođenja pojedinih pjesama kroz različite tonalitete.

A.9.2. Izvodi muziku uz podršku jednostavnog melodijskog instrumenta, instrumenata tijela i/ili Orffovog instrumentarija.

-
- Sviranjem na melodijskim instrumentima iz Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići ili notaton) i jednostavnom melodijskom instrumentu (sintisajzer, melodika) usavršava tehniku sviranja.
- Svira C-dur ljestvicu, A-mol ljestvicu u jednoj oktavi na melodijskom instrumentu.
- Svira pjesme u C-duru, A-molu, F-duru na nekom od melodijskih instrumenata Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon) i instrumenata sa tipkama (sintisajzer, melodika).
- Razlikuje sviranje ritma i sviranje melodije.
- Reprodukujeritam i metar na udaraljka, u okviru različitih žanrova i stilova.
- Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na zadanu melodiju te razvija osjećaj za agogiku, tempo i dinamiku.

	• Stvara melodiju na zadani ritam. • Učestvuje u samostalnom i grupnom muziciranju uz podršku melodijskih instrumenata i drugih instrumenata iz Orffovog instrumentarija. • Svirajući prepoznaje i služi se simbolima notnog pisma. • Izvodi višeglasne jednostavne aranžmane. • Prepoznaje i objašnjava dionicu i partituru. • Stvara pozitivnu sliku i razvija svijest o ulozi svakog pojedinca u ansamblu. • Osmišljava muziku u okviru slobodnih aktivnosti kroz grupno muziciranje. • Svjesno prihvata i ispravlja svoje greške u muziciranju, ali ukazuje i na greške drugih i ispravlja ih.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, muzičke igre primjerene uzrastu učenika 9. razreda. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Ne, ja ne znam", Georg Fridrich Handel; "Makedonsko devojče", Jonce Hristovski; "Stade se cvijeće rosom kititi", narodna (Bosna i Hercegovina); "Biljana platno beleše", narodna (Makedonija); "Brazil" (samba), Ary Barroso; "Oj, jesenjske duge noći" (Sremska) i dr.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij (posebno melodijske instrumente-hromatski metalofon), jednostavniji melodijski instrument (sintisajzer, melodiku), a nastavnici mogu kroz kreativne, ekološke i art radionice sa učenicima dizajnirati i dječiji instrumentarij. Također, nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici nastave da koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalima kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog naslijeđa Bosne i Hercegovine (npr. kordofone instrumente), koji se mogu čuti u pratnji tradicionalnih bosanskohercegovačkih pjesama - sevdalinki, kola/igara. Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske cjeline glasom, pokretom/plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koraćanjem i/ili udaraljka; pljeskanjem ili koraćanjem označava metar/dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira pjesme u C-duru, F-duru na nekom od melodijskih instrumenata Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići) i instrumenata sa tipkama (sintisajzer, melodika); svira na udaraljka ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme koje pjeva/izvodi; prati muziku pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; koristi se notnim pismom pri izvođenju muzike; izvodi višeglasne jednostavne aranžmane i sl. Svaki učenik, iako ima manje razvijene muzičke sposobnosti, treba biti uključen u različite muzičke aktivnosti shodno svojim predispozicijama i interesima sl. Dobro je da učenici koji pohađaju muzičku školu ili sviraju neki od instrumenata u odjeljenju prezentuju svoj rad, talent i znanje.	
A.9.3. Izvodi i primjenjuje različite ritmičke obrasce u ritmičkim vježbama različitih tipova i nivoa složenosti.	• Uočava i razlikuje jedinicu brojanja i njenu podjelu. • Uočava i razlikuje proste i složene taktove.

	• Prepoznaje, objašnjava i izvodi podjelu jedinice brojanja na 2,3 i 4 dijela ritamskim govorom: "ta-te", "ta-te-ti" (triola), "ta-fa-te-fe", "ta-te-te". • Uočava i utvrđuje mjere 6/8, 7/8 u kojim je jedinica mjere osminka u trajanju jedne dobi. • Prepoznaje, objašnjava i izvodi sinkopu. • Prepoznaje i objašnjava triolu. • Prepoznaje objašnjava četverodijelnu podjelu jedinice brojanja. • Izvodi ritmičke vježbe koje sadrže punktiranu notu, sinkopu i podjelu jedinice brojanja na 2, 3 i 4 dijela. • Izvodi ritmičke primjere sa koje sadrže sinkopu. • Izvodi ritmičke primjere u 6/8 i 7/8 taktu. • Na osnovu notnog zapisa izvodi složenije ritmove (ritmičke vježbe). • Izvodi ritmičke vježbe koristeći muzičko-izražajne elemente (muzički metar, naglašeni i nenaglašeni dio, tempo, dinamiku, note i pauze različitog trajanja te prethodno navedene ritmičke grupe i pojave). • Izvodi narodne i umjetničke pjesme uz ritmičku pratnju na Orffovom instrumentariju. • Uočava, imenuje i objašnjava notna trajanja, vrstu takta, dijelove takta, određuje mjeru. • Svira određene ritmičke obrasce i primjenjuje muzičku metriku (naglašeni i nenaglašeni dio takta). • Razvija osjećaj za ritam i koordinaciju pokreta zvucima koji ga okružuju i koje stvara. • Osmišljava ritmičku pratnju pjesme pomoću instrumenata tijela ili kombinovano sa Orffovim instrumentarijem. • Naučene pjesme izvodi uz osmišljenu i/ili već postojeću ritmičku pratnju.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Blijedi mjesec", narodna (Hrvatska); "Makedonsko devojče", Jonce Hristovski; "Oj, jesenjske duge noći" (Sremska); "Stade se cvijeće rosom kititi", narodna (Bosna i Hercegovina); "Biljana platno beleše", narodna (Makedonija); "Brala moma kapini", narodna (Makedonija); "Brazil" (samba, sinkopa), Ary Barroso i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike/glazbe, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij i jednostavniji melodijski instrument (npr. sintisajzer ili melodika) kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje ritmičkih primjera.	

Nastavnik treba da omogućiti učenicima da upoznaju ritmičke obrasce kako bi ovladali ritmom kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe ritmičkih vježbi koristiti notni zapis i ritmičkih vježbi sa table, nastavnog listića ili plakata. Tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja ritmičkih primjera, učenici se upoznaju i uče odnosno uočavaju ritmičke obrasce vježbe, analiziraju tekst i notni zapis, uočavaju vrstu takta i jedinicu brojanja, mjeru, te izvode ritmičke primjere ritamskim slogovima, stječu preciznost i sigurnost u izvođenju punktirane note, sinkope i podjele jedinice brojanja na 2, 3, i 4 dijela. Realizacijom ovih sadržaja učenici razvijaju muzičku kreativnost i vještine, stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz tjelesne i zdravstvene kulture koji su vezani za izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadatom ritmu i tempu ili za savladavanje različitih tlocrtnih formacija kretanjem u ritmu i/ili promjenom tempa.

A.9.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike prilikom izvođenja muzičkih dramatizacija, koreografija i scenskih postavki.	• Kroz pokret i sviranje razvija sopstvenu koordinaciju i motoriku. • Koristi različita sredstva izražajnog pjevanja i sviranja u zavisnosti od vrste i namjene. • Prati muziku koju sluša pokretom/plesom i pri tom opaža i uvažava muzičko-izražajne sastavnice: metar/dobe (dvodobna, trodobna, četverodobna), tempo (brz, umjeren, spor), dinamika (glasno, tiho, srednje glasno, srednje tiho). • Povezuje specifičnosti izvođenja baleta sa izvođenjem savremenog plesa. • Doživljaj muzike kreativno izražava pokretom, mimikom i gestikulacijom. • Osmišljava scenarij za muzički igrokaz ili dramatizaciju na osnovu teksta i melodije naučenih pjesama. • Primjenjuje princip saradnje i međusobnog podsticanja u zajedničkom muziciranju. • Učestvuje u pripremi i realizaciji muzičko-scenskih izvedbi za školske i druge manifestacije. • Razvija muzičku kreativnost i vještine koristeći instrumente i plesne koreografije. • Osmišljava i kombinuje pokrete uz primjere različitih muzičkih vrsta.
--	---

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.2.1. UMP 6.2.2.

Ključni sadržaji

Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je sljedeći izbor muzičkih igara koje uključuju ples i pokret: "Blijedi mjesec", narodna (Hrvatska); "Ples komedijaša" iz opere "Prodana nevjesta" Bedrich Smetana; "Kalinka", Ivan Petrović Larionov; muzika iz filma "Groznicna subotnje večeri" John Travolta i Karen Lynn Gorney; muzika iz filma "Flash dance" - Final Dance; "Braća Blues 2000" i sl. Za osmišljavanje koreografije moguće je koristiti i mjuzikle sa bogatom scenografijom i maštovitim improvizacijama, npr. "Kosa", Galt MacDermot; "Čikago", John Kander, "Phantom of the Opera", Andrew Lloyd Webber i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike/glazbe. Nastavnik treba da odabere adekvatne pjesme, muzičke igre, mjuzikle, filmsku muziku i druge sadržaje koji su bliski interesu i uzrasnim potrebama učenika 9. razreda osnovne škole. Muzičke igre koje se usvoje na nastavi Muzičke kulture, nastavnik će iskoristiti za usavršavanje motoričkih kretanja i realizaciju

programskih sadržaja u predmetnom kurikulumu za tjelesnu i zdravstvenu kulturu (narodna kola, valcer, ritmičke vježbe, vježbe opuštanja i relaksacije). Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvodeći muzičku igru sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju koreografije. Slušanje muzike, ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih/ glazbenih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvode osmišljenu koreografiju/muzički igrokaz. Učenici izvode muzičke igre kroz različite aktivnosti u učionici (ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave, na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture). Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje. Učenici shvataju značaj tradicionalne igre/plesa kao vrijednosti koju treba čuvati (multikulturalnost). Jedna od dimenzija koja je neophodna za ostvarenje ovog ishoda je i podsticanje učenika da samostalno iniciraju, kreiraju scenarije, pripremaju i učestvuju u realizaciji muzičko-scenskih izvedbi na školskim i drugim manifestacijama. Učenici mogu izvoditi i jednostavnije muzičke igre i na jednom od stranih jezika.

A.9.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline i koristi ih tokom izvođenja plesova, pjesama, igara uz pokret i ritmičkih vježbi.	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, igrom u otvorenom i zatvorenom kolu, koračanje i sl.). • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki, Orffovog instrumentarija, dostupnih melodijskih instrumenata, instrumenata tijela ili napravljenih instrumenata. • Stvara kratke melodijske/ritmičke fraze sa usvojenom primjenom agogike. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na poznatu/zadatu melodiju. • Spaja tekst i melodiju u smislenu cjelinu.
--	--

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.1.2. UMP 6.2.2.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme i muzičke igre primjerene dobi i sposobnostima učenika 9. razreda. Moguće je koristiti već poznate sadržaje (pjesme i igre) iz nižih razreda, ali i tekstove lirskih pjesama, koje su učenici usvojili na nastavi Bosanskoga jezika i književnosti i stranih jezika. Izbor kompozicija je sljedeći: "Bljedi mjesec", narodna (Hrvatska); "Ne, ja ne znam", Georg Friderich Handel; "Ti si mi bila u svemu naj, naj, naj", Indexi; "Oj, jesenjske duge noći" (Sremska); "Brazil" (samba); "Ples komedijaša" iz opere "Prodana nevjesta", Bedrich Smetana; "Kalinka", Ivan Petrović Larionov; "Stade se cvijeće rosom kititi", narodna (Bosna i Hercegovina); mjuzikl "New York, New York", Frank Sinatra; mjuzikl "Priča sa zapadne strane", Leonard Bernštajn; filmska muzika "Pirati sa Kariba" i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, strani jezici, Tjelesna i zdravstvena

kultura, Likovna kultura, Historija, Geografija) kako bi učenici stvarali/improvizirali melodijske i ritamske cjeline. Nastavnik može koristiti lirske pjesme, brzalice, bajalice, pitalice, zagonetke u funkciji muzičkog stvaranja i improviziranja. Elementarne kretne navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja mogu se koristiti tokom stvaranja/improviziranja pokretom. Korelacijom sa nastavom Likovne kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente od prirodnog materijala različite građe, recikliranog materijala (npr. ambalaža), a zatim stvaraju/improviziraju izvodeći ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Sadržaje koje su usvojili na nastavi stranih jezika nastavnik može koristiti za vokalnoinstrumentalne improvizacije. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja. Poželjno je ovaj ishod kombinovati sa drugim ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija i oblasti B. Muzičko opismenjavanje.

Oblast: B/ Muzičko opismenjavanje

Ishod učenja	Razrada ishoda
B.9.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	• Objašnjava muzičke i znakove u notnom tekstu (dinamika, tempo, takt, taktica, mjera, teza, arza, repeticija, prima i sekunda volta). • Prepoznaje i razlikuje unisono pjevanje, "a capella" pjevanje dionicu i partituru. • Uočava polifoni karakter izvođenja u kome svaki glas ima ravnomjernu ulogu pri pjevanju. • Uočava i prepoznaje: motiv, frazu ili dvotakt, muzičku rečenicu, muzički period, dvodjelnu pjesmu, trodjelnu pjesmu, prelazni oblik između dvodjelne i trodjelne pjesme. • Prepoznaje i objašnjava uzmah i predtakt. • Razlikuje note od pauza i drugih muzičkih znakova u notnom tekstu. • Razvija osjećaj za visinu tona, trajanje tonova i kvalitet zvuka. • Primjenjuje punktiranu notu, triolu, ligaturu, sinkopu (na jednoj dobi) i četverodijelnu podjelu jedinice brojanja prilikom pjevanja. • Razlikuje jedinicu brojanja u taktu (3/4, 3/2, 4/4, 6/8, 7/8 i 9/8). • Objašnjava i prepoznaje metronomske oznake za tempo, tj. koliko ima otkucaja (jedinica brojanja) u jednoj minuti. • Utvrđuje osnovne karakteristike G-dur ljestvice, F-dur ljestvice, D-mol ljestvice, E-mol ljestvice (odnos cijelih i polustepena, predznaci - povisilica „FIS“, snizilica „B“ i vrste molskih ljestvica). • Utvrđuje pojam ljestvice, stupnja, stepena i polustepena. • Utvrđuje osnovnu melodiju (temu) pjesme i intonaciju kroz prikladne muzičke primjere. • Izvodi unisone i dvoglasne narodne i umjetničke pjesme, popularnu muziku XX

	vijeka i pop/rock pjesme komponovane u C-dur, G-dur, F-dur i A-mol ljestvici po sluhu i notnom tekstu. • Uočavaju i utvrđuju karakter muzičkog izvođenja: *Agitato (uznemireno, uzbuđeno), *Cantabile (raspjevano)*, Festivo (svečano)*, Doloroso (bolno), *Grazioso (ljupko), **Maestoso (veličanstveno)*, Gioocoso (šaljivo, veselo)*, Sherzando (šaljivo), *Rubato (široko, slobodno). • Stvara kratke ritmičke cjeline sa šesnaestinkama, triolom, sinkopom, punktiranom notom. • Reprodukuje melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i/ili notnom tekstu.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme (narodne i umjetničke) i popularna muzike XX vijeka (Pop/Rock muzika, Jazz muzika) prilagođena uzrastu učenika 9. razreda. Ovaj ishod se može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje, sviranje. Izbor sadržaja za realizaciju ovog ishoda je sljedeći: "Sumrak", Ludvig van Beethoven; "Oda radosti", četvrti stav iz IX simfonije, Ludvig van Beethoven; "Makedonsko devojče", Jonce Hristovski; "Oj, jesenjske duge noći" (Sremska); "Oj, golube, moj golube (narodna); "Ti si mi bila u svemu naj, naj, naj", Indexi; "Gitara moja", Kemal Monteno; "Uvelo lišće", Džozef Kozma, tekst: Žak Prever; "Blijedi mjesec", narodna (Hrvatska); "Ne, ja ne znam", Georg Friderich Handel; "Hajd'mo sad veselo" (kanon), Karl Gottlieb Hering; "Kraj tanana šadrvana", narodna, prema tekstu Heinrich Heine; "Đela Fato, đela zlato", narodna (BiH); "Biljana platno beleše", narodna (Makedonija); "Brala moma kapini", narodna (Makedonija); "Hor seljaka" iz opere "Prodana nevjesta", Bedrich Smetana; "Emina" (narodna), stihovi: Aleksa Šantić; "Bulbul pjeva okolo Mostara" (narodna) stihovi: Aleksa Šantić, muzika: Ismet Alajbegović Šerbo; "Stade se cvijeće rosom kititi", narodna (Bosna i Hercegovina); "Yesterday", tekst i muzika: John Lennon.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom ostvarivanja ovog ishoda potrebno je voditi računa da se pojmovi, predstave i muzičke zakonitosti prilagode uzrastu učenika 9. razreda i uvode poštujući načelo postupnosti i sistematičnosti (od lakšeg ka težem, od poznatog ka nepoznatom i sl.). U ovom uzrastu učenik samostalno ili uz poticaj nastavnika prepoznaje, objašnjava i koristi pojedine muzičke znakove: note, pauze, oznake za tempo – italijanski izrazi i dinamiku (pp-pianissimo:najtiše, p-piano:tiho, mp-mezzopiano:srednje tiho, mf-mezzoforte:srednje jako, f-forte:jako, ff-fortissimo-najjače, postupno pojačavanje < crescendo (krešendo), postepeno stišavanje>decrescendo (dekrešendo), repeticiju, primu i sekundu voltu, takt, takticu, mjeru, violinski ključ i sl. Prepoznaje, razlikuje i objašnjava: predtakt, uzmah, dionicu i partituru, kanon. Kada je u pitanju muzička pismenost i intonativno tačno pjevanje, potrebno je učenike i dalje usmjeravati na promjene tempa, dinamike i agogike. Kada su u pitanju muzički znakovi koji se koriste u notnom zapisu, nastavnik će ih pojasniti i približiti učenicima na slikovit način koristeći adekvatnu terminologiju i nastavna sredstva (aplikacije s notnim znakovima, plakate, sadržaje iz udžbenika, PowerPoint prezentacije, klavijaturu, ksilofon, metalofon i sl.). Kada je u pitanju zapisivanje pojedinih muzičkih znakova u linijskom sistemu u 9. razredu, nastavnik nastavlja sa vježbama zapisivanja nota i drugih muzičkih znakova u linijskom sistemu. Za ove vježbe isključivo se koristi notna sveska (kajdanka). Fokus je i dalje na muzičkom/glazbenom opismenjavanju kroz direktno posmatranje, snalaženje i razlikovanje nota i pauza u notnom zapisu i prethodno navedenih muzičkih znakova. Kada je u pitanju trajanje tonova, pomoći će i korelacija sa nastavnim sadržajima matematike vezanim za dijeljenje brojeva (cjelina, dio, razlomak, polovina, četvrtina, osmina, šesnaestina nekog broja). Na nastavi Likovne kulture nastavnici mogu kroz likovna	

područja dizajn, crtanje ili slikanje koristiti muzičke simbole kao likovne i kompozicione elemente za građenje likovnog djela (npr. u 3D formatu izrađivati operne skale), a muziku i dalje koristiti kao pozadinsku muziku i/ili kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje. Dakle, neophodno je prilikom planiranja i programiranja voditi računa o unutarpredmetnoj i međupredmetnoj korelaciji.

B.9.2. Prepoznaje i imenuje kompozitore, njihova muzička djela koja je slušao na nastavi ili u slobodnom vremenu i povezuje ih sa muzičkim periodima u kojima su nastala.

- Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova.
- Aktivno sluša muziku nastalu u različitim periodima i prepoznaje muzičke sastave.
- Riječima iskazuje svoje mišljenje o slušanom djelu.
- Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima.
- Uočava razliku među vrstama muzike (narodna, umjetnička, popularna muzika, zabavna, filmska muzika, jazz i sl.).
- Razvija muzičku memoriju (imenovanje kompozitora, njihovih djela, povezivanje i sl.).
- Prepoznaje i imenuje slušane kompozicije i povezuje ih sa njihovim kompozitorom.
- Prepoznaje umjetničke kompozicije koje se koriste kao zvučni signali na mobilnim telefonskim uređajima, u reklamama i sl.
- Analizira muzičke oblike: koncert, fugu, oratorij, operu, balet, operetu, filmsku muziku, mjuzikl.
- Uočava muzičko-izražajne elemente koji kod njih stvaraju određene emocije i raspoloženja te karakter muzike povezuju sa izražajnim elementima (tempo, dinamika, ritam, agogika, melodija).
- Opisuje, analizira i povezuje različite vidove muzičkog izražavanja sa društveno-historijskim ambijentom u kojem su nastali.
- Opisuje i utvrđuje karakteristike muzičkog stvaralaštva u baroku, klasiци, rokokou, romantizmu, impresionizmu, muzici XX vijeka, jazz muzici, pop/rock muzici, klavirskoj muzici bosanskohercegovačkih kompozitora XX vijeka.
- Prepoznaje instrument ili grupu instrumenata prema vrsti kompozicije u okviru datog muzičkog stila.
- Prepoznaje i razlikuje polifoni i homofoni način komponovanja.
- Identifikuje reprezentativne muzičke primjere najznačajnijih predstavnika baroka i klasičnog, romantizma, impresionizma, muzike XX vijeka.
- Uočava elemente muzičko-scenskih djela, forme koncertne muzike i razlikuje forme apsolutne i programske muzike.

	• Likovno, literarno ili plesno izražavaju svoje utiske o slušanom djelu.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 6.1.1.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda su vezani za slušanje muzike, tj. umjetničke, tradicijske (narodne) kompozicije i popularne muzike XX vijeka, pop/rock muzike i muzike bosanskohercegovačkih kompozitora XX vijeka. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: "Fantazija za lautu", Frančesko Kanova da Milano; "Psalm" pasakalja i ričerkar na temu bosanske pjesme, Dušan Bogdanović; "Psalm" u izvedbi Edina Karamazova; "Chi la gagliarda", Baldassare Donnati; "Tocata i fuga u D-molu", "Preludij i fuga", Johann Sebastian Bach; "Halleluja" iz "Mesije", Georg Friedrich Handel; "Proljeće" iz "Četiri godišnja doba", Antonio Vivaldi; "Mjesečeva sonata", "Oda radosti" 4. stav "IX simfonije", Ludwig van Beethoven; "Simfonija u G-molu" I-stav, Lacrimosa; "Rekvjem", Wolfgang Amadeus Mozart; "Pastrmka", Franz Schubert; "Revolucionarna etida", Frederic Chopin; "Mađarski ples br. 5", Johanes Brahms; "Španska igra" iz baleta „Labudovo jezero“, Petar Iljič Čajkovski; „Svadbena marš“ iz uvertire „San ljetne noći“, Felix Mendelssohn; "Slava Egiptu" - odlomak iz opere „Aida“, Giuseppe Verdi; "Polovjetske igre" - odlomak iz opere "Knez Igor" Aleksandar Borodin; "Bolero", Maurice Ravel; "O, fortuna" - odlomak iz kantate "Carmina burano", Carl Orff; "Boemska rapsodija", Queen; "Mis opkoljenog Sarajeva", Brian Eno, Bono; "The Edge", Luciano Pavaroti; "Paint It, black", The Rolling Stones; "Barcelona", Freddie Mercury i Montserrat Caballe; mjuzikl "New York, New York" Frank Sinatra; "Sumertime" - odlomak iz opere "Porgy i Bes" Louis Armstrong; "Yesterday", John Lennon i Poul McCartney; mjuzikl "Priča sa zapadne strane", Leonard Bernštajn. Sadržaji koji su u vezi sa filmskom industrijom i muzikom su: "Kosa", Galt MacDermot; "Čikago", John Kander; "Orfej u podzemlju", Žak Offenbach; "Uvertira operete "Slijepi miš", Johan Strauss, "Pirati sa Kariba"; "Kapija", Asim Horozić.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Važno je istaknuti kako je muzika povezana s drugim umjetnostima i oblastima van umjetnosti (religija, tehnologija, zapisivanje i štampanje nota, izvođačke i tehničke mogućnosti instrumenata). Nastavnik ima obavezu da učenike upozna sa periodima u muzici, muzičkim oblicima i instrumentima: lutnja, klavikord, klavirčembalo, orgulje, klavir, suite, fuge, sonate, koncerti, simfonije, solo-pjesme, tocate, oratorij, opera, preludij, balet, kantate, jazz muzika, popularna muzika. Nastavnik će adekvatnim pristupima, metodama i sredstvima učenicima približiti pojedine periode u razvoju muzike i odabrati pojedine kompozitore klasične muzike i njihova reprezentativna muzička djela za analitičko slušanje, zatim djela bosanskohercegovačkih kompozitora XX vijeka, pop/rock muziku, kao i umjetničku muziku XX vijeka iz našeg okruženja (Srbija, Hrvatska) za analitičko i doživljajno slušanje. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije, asocijacije) ili muzičke kvizove, znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Ovdje mislimo na muzička djela koja su učenici slušali u 9. razredu. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju poznatih kompozitora. Učenici treba da upoznaju stvaralaštvo kompozitora na elementarnom nivou. Učenici analizom slika kompozitora zaključuju i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme što se može korelirati sa sadržajima historije i likovne kulture (prošlost-sadašnjost-budućnost). Učenici treba da razlikuju i prepoznaju vrstu muzike (narodna, umjetnička, savremena popularna muzika, jazz muzika, rock/pop, mjuzikl, filmska muzika i sl.). Učenici će riječima iskazati svoje mišljenje o slušanom djelu polifone i homofone kompozicije, svoje emocije i raspoloženja koja povezuje sa karakterom slušane kompozicije, svoje mišljenje o povezanosti savremene muzike sa umjetničkom muzikom ranijih perioda i sl. Slušanje određenih kompozicija treba biti popraćeno audio-vizuelnim zapisima. Tokom slušanja kompozicije učenici prate notni zapis, prepoznaju i objašnjavaju određene muzičke znakove (oznake za tempo i dinamiku, repetaciju, arikulaciju, primu i sekundu voltu, takt, mjeru, muzičku rečenicu, temu, dvodjelnu pjesmu, prelazni oblik između dvodjelne i trodjelne pjesme i sl.). Potrebno je učenike upoznati sa značajnim bosanskohercegovačkim kompozitorima te kompozitorima iz okruženja. Moguće je koristiti i muziku iz filmova, kompozicije sa otvaranja Olimpijskih igara, Eurovizije, te korelirati nastavu medijske	

kulture i muzičke kulture kada je u pitanju popularna i filmska muzika slušanjem kompozicija koje su korištene kao filmska muzika ili muzika u mjuziklima.

B.9.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike i način njihovog izvođenja.	• Razlikuje muzičke oblike zastupljene u 9. razredu. • Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku. • Razlikuje umjetničku od tradicijske (narodne) muzike pop/rock muzike, jazz muzike. • Razlikuje jednoglasnu i dvoglasnu pjesmu. • Opisuje način izvođenja kanona. • Prepoznaje dijelove složenih muzičkih oblika (motiv, fraza, tema, muzička rečenica, dvodijelne i trodijelne oblike). • Prikazuje i objašnjava šemu dvodjelne i trodjelne pjesme. • Razlikuje, imenuje i objašnjava muzičko-scenska djela (opera, kantata, oratorij, balet, mjuzikl, opereta i sl.). • Razlikuje, imenuje i objašnjava muzičke oblike (fuga, tocata, suite, koncert, sonata, sonatni oblik, simfonija, solo-pjesma, preludij, kantata, oratorij, opera isl.). • Razlikuje muzičke stilove XX vijeka (jazz, pop/rock, zabavna muzika, filmska muzika). • Prepoznaje i imenuje izvođače vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike. • Razumije i objašnjava karakteristike vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike. • Prepoznaje, razlikuje i imenuje pjevačke glasove. • Prepoznaje, razlikuje i imenuje pjevačke glasove u četiri vrste hora. • Analizira vokalno izvođenje muzike/glazbe (solo pjevanje i grupno pjevanje, duet, unisono, polifono). • Razlikuje i objašnjava solističku, kamernu ili orkestarsku ulogu pojedinih instrumenata. • Slušno i vizuelno prepoznaje, razlikuje i imenuje određene instrumente i grupe instrumenata (gudački instrumenti, limeni i drveni, duhački instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama). • Razlikuje grupe instrumenata simfonijskog orkestra i tradicionalne instrumente (kordofone). • Uočava da su pojedina umjetnička djela nastala na osnovu narodne (tradicijske) muzike/glazbe.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.2.1.. UMP 4.2.2. UMP 4.2.3.

Ključni sadržaji	
Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, te posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike i gledanje muzičko-scenskog djela. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, vokalno-instrumentalna i instrumentalna kompozicija). Izbor sadržaja je sljedeći: "Chi la gagliarda", Baldassare Donnati; "Tocata i fuga u dmolu", "Preludij i fuga", Johann Sebastian Bach; "Badinerie iz suite u h-molu BWV1067", Johann Sebastian Bach; Sebastian Bach; "Proljeće" iz "Četiri godišnja doba", Antonio Vivaldi; "Halleluja" iz "Mesije", Georg Friedrich Handel, "Mjesečeva sonata", "Oda radosti 4. stav IX simfonije", Ludwig van Beethoven; "Simfonija u G-molu I-stav", "Rekviem", Wolfgang Amadeus Mozart; "Pastrmka", Franz Schubert; "Revolucionarna etida", Frederic Chopin; "Orfej u podzemlju", Žak Ofenbach; Uvertira operete "Slijepi miš", Johan Strauss; "Slava Egiptu", odlomak iz opere "Aida" Giuseppe Verdi; "Polovjetske igre"- odlomak iz opere "Knez Igor", Aleksandar Borodin; "Španska igra" iz baleta "Labudovo jezero", Petar Iljič Čajkovski; "Bolero", Maurice Ravel; "O, fortuna" - odlomak iz kantate "Carmina burano", Carl Orff; "Mehmeda majka budila" (saz), Sazlije sevdah Živinice.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke igre), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko slušanje muzike unutar oblasti B. Muzičko opismenjavanje i oblasti C. Kulturni razvoj. U 9. razredu potrebno je odobranim primjerima osigurati da su zastupljene i narodna i umjetnička muzika te da ih učenici prepoznaju, razlikuju od druge vrste muzike (npr. popularne, pop/rock, jazz, filmske muzike i sl.) i da razumiju njihovu ulogu u životu ljudi. Kada su u pitanju izvođački sastavi, nastavnik će imati potrebu da učenicima predstavi pojedinačne instrumente ili grupe instrumenata (npr. klavir, violina, udaraljke, instrumenti sa tipkama, gudački instrumenti, drveni i limeni duhački instrumenti, harfa, kordofoni instrumenti i sl.), vrste i podjelu glasova, te vrste horova. Upoznavanje pojedinih instrumenata, grupa instrumenata, glasova, vrsta horova treba biti popraćeno i audiovizuelnim zapisima kao i izabranim muzičko-scenskim oblicima (opera, balet, mjuzikl). Muzički pojmovi koje treba proširiti na ovom uzrastu su opera, valcer, koncert, rukovet, simfonijeta, umjetnička i narodna muzika, a cappella, artikaulacija (značenje i vrste), dirigent, dionica, partitura. Neophodno je na slikovit i učenicima prihvatljiv način povezati muzičko djelo koje se sluša ili izvodi sa načinom izvođenja. Potrebno je osim udžbenika koristiti i druga nastavn sredstva kao što su plakati, crteži, ekspograf, aplikacije, PowerPoint prezentacije, video snimci predstava, opera, koncerata, baleta, mjuzikla, filmske muzike, baleta, kako bi se pojedini pojmovi istaknuli i učenicima približili. U toku godine moguće je organizirati i terensku nastavu kroz posjete ustanovama kulture (npr. pozorište) ili muzičkoj školi kako bi se učenici i na taj način upoznali sa muzičkim oblicima, načinima njihovog izvođenja, te povezali teorijska i praktična znanja i vještine koje su stekli u okviru oblasti C. Muzičko opismenjavanje.	

Oblast: C/ Kulturni razvoj	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.9.1. Primjenjuje pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) tokom posjeta ustanovama kulture, muzičkim institucijama i/ili tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.	• Posjećuje kulturne manifestacije i muzičke događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima. • Definiše vlastite stavove o muzici. Razlikuje kulturne manifestacije i muzičke događaje koje posjećuje. • Objašnjava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.

	• Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela. • Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu. • Prenosi iskustva stečena na kulturnim manifestacijama i događajima vršnjacima u odjeljenju. • Animira vršnjake da posjete pojedine kulturne manifestacije i događaje kojima je on prisustvovao.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na školske kulturne manifestacije (razredne, aktivnosti na nivou škole i lokalne), muzičke manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima 9. razreda osnovne škole i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim manifestacijama: priredbe, predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre folklora, muzička takmičenja i dr. Sadržaji su, dakle, u direktnoj vezi sa programskim sadržajima kulturnih manifestacija i događaja kojima učenik/učenici prisustvuju/u.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i kojima prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili putem gledanja video zapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su: razredne i školske priredbe, koncerti, predstave, muzički igrokazi i sl. Potrebno je planirati minimalno dvije manifestacije kojima će se prisustvovati na školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre muzičkog i dramskog stvaralaštva i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole. Sadržaji koji se mogu realizirati na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika 9. razreda, bez obzira iz koje zemlje djeca dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke/glazbene susrete moguće je realizirati i kroz aktuelni eTwinning projekat koji vodi Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici treba da ovladaju su: bonton, plakat, afiša, program, pozivnica, scena, publika, predstava, koncert, opera, balet, muzički igrokaz i sl. Usvajanjem temeljnih pojmova učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili u školi. Sadržaji se mogu crpiti i iz programskih sadržaja ustanova kulture u mjestu stanovanja (kulturno-sportski centri, muzeji, galerije, pozorišta i dr.).	
C.9.2. Nastupa na internim (razrednim i školskim) i javnim muzičkim manifestacijama kao pojedinac, u paru/tandemu, kao dio grupe ili ansambla.	• Nastupa na internim (razrednim, školskim) i javnim muzičkim/glazbenim manifestacijama izvođeci muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije.

	• Inicira organizovanje muzičkih/glazbenih manifestacija na razrednom i školskom nivou. • Učestvuje u kreiranju programa muzičkih manifestacija na razrednom nivou. • Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama za svakog pojedinca. • Izvodi javno muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama. • Pokazuje samostalnost (kretanje na sceni, ulaz, izlaz, naklon, obraćanje) tokom javnog nastupa na muzičkim manifestacijama. • Planira posjetu muzičkim institucijama i ustanovama kulture.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke igre i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bonton-pravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima. Sadržaji se, dakle, odnose na programske sadržaje javnih muzičkih manifestacija, sadržaje iz društveno-humanističkog područja kao što su npr. ustanove kulture (nazivi, njihova uloga, značaj i sl.) i sadržaje, tj. produkte učeničkog muzičkog stvaralaštva koji su nastali kao rezultat inicijative, kreiranja, organizovanja muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Ostvarenje ovog odgojnoobrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim manifestacijama individualno, u paru ili grupno. Ostvarivost će biti veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika (npr. učešće školskog hora, orkestra, vokalne grupe, folklornog ansambla, plesne sekcije i sl.). Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinaac, par ili manja grupa) bilo bi dobro osigurati videosnimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice. Nastavnik će u godišnjem programu rada planirati ove nastavne sadržaje, ali će se dobar dio istih moći realizirati i tokom aktivnosti koje su planirane Godišnjim programom rada škole, a vezane su javnu i kulturnu djelatnost. Ostvarenjem ovog ishoda kod učenika se razvija samoinicijativa i kreativno-produktivne kompetencije, a isti je i u direktnoj vezi sa međupredmetnim temama kao što su poduzetništvo i karijerna orijentacija.	
C.9.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljena na osnovu slušanih muzičkih djela ili gledanih muzičko-scenskih djela.	• Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra. • Opisuje doživljaj i stav nakon susreta s muzičkim djelima. • Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima.

	• Stvara muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike. • Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije. • Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl. • Tokom slušanja muzike učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, ples, likovna umjetnost i sl.). • Sluša muziku u slobodnom vremenu. • Razlikuje umjetnički vrijednu muziku i muziku koja nema umjetničku vrijednost. • Definiše vlastite stavove o muzici.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog odgojnoobrazovnog ishoda je sljedeći: "Psalm" pasakalja i ričerkar na temu bosanske pjesme: Dušan Bogdanović; "Psalm" u izvedbi Edina Karamazova; "Boemska rapsodija", Queen; "Mis opkoljenog Sarajeva", Brian Eno, Bono; "The Edge", Luciano Pavaroti; "Paint It, black", The Rolling Stones; "Barcelona", Freddie Mercury i Montserrat Caballe; mjuzikl: "New York, New York", Frank Sinatra; "Sumertime", odlomak iz opere "Porgy i Bes", Louis Armstrong; "Yesterday", John Lennon i Poul McCartney; mjuzikl "Priča sa zapadne strane", Leonard Bernštajn; djela vezana za filmsku muziku i industriju "Kosa", Galt MacDermot; "Čikago", John Kander; "Slava Egiptu"- odlomak iz opere "Aida", Giuseppe Verdi; "Polovjetske igre"- odlomak iz opere "Knez Igor", Aleksandar Borodin; Ero s onoga svijeta, J. Gotovac; Porin, V. Lisinski; Mala Floramy, I. Tijardović; Šišmiš, J. Strauss ml.; Grofica Marica, I. Kalman; Orfej u podzemnom svijetu, J. Offenbach; Guslač na krovu, J. Bock; Jalta, Jalta, A. Kabiljo; Kopelija-Coppelia, L. Delibes; Gajane, A. Hačaturjan; Petruška, I. Stravinski; Licitarsko srce, K. Baranović; M. Jackson, Move on up a Little Higher; Golden Gate Quartet, Nobody Knows; S. Joplin, The Entertainer; N. la Rocca; Tiger Rag; Ch. Parker, April in Paris; B. Petrovic, Rožica sem bila; B. Haley, Rock around the Clock; E. Presley, Love Me Tender; J. Lennon, P. McCartney, Let it Be "Bolero", Maurice Ravel; "O, fortuna" - odlomak iz kantate "Carmina burano", Carl Orff i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno – instrumentalna i muzičkoscenska djela, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika devetog razreda. Nastavnik će ravnomjerno zastupiti cjelovite kompozicije, stavke i odlomke kompozicija, odlomke iz opera, baleta. Izbor kompozicija za slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike kao i muzički oblici (opere, baleti, koncert, simfonija i dr.), a posebno se vodilo računa da bude zastupljena muzika kroz različite epohe. Vodilo se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Tjelesna i zdravstvena kultura, Likovna kultura, Historija) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu treba učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente i grupe instrumenata, muzičke oblike, vrste glasova i horova i sl. Učenici treba da razlikuju muzičko-scenska djela (operu, balet, mjuzikl, folklornu koreografiju). Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost i stvaralaštvo. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audio snimke kompozicija, video snimke muzičko-scenskih djela (baletske predstave, opere, svite, folklorne izvedbe, mjuzikli, koncerti i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike/glazbe je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici slušaju muziku u slobodnom vremenu ili kada prisustvuju javnim	

manifestacijama na kojima mogu slušati/gledati muzičko ili muzičko-scensko djelo koje su slušali/gledali u školi.

GIMNAZIJA

1. razred gimnazije /1 čas sedmično/35 časova godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.I.1. Razvija muzikalnost i muzičko pamćenje kroz pjevanje pjesama različitog žanra i karaktera i pronalazi nova rješenja u njihovoj interpretaciji.	• Kritizira i utvrđuje važnost aktivnog slušanja i izvođenja muzike. • Daje kritički osvrt na zapamćene melodije. • Daje kritički osvrt na zadate melodije (s posebnim osvrtom na solističko i grupno pjevanje). • Upoređuje i daje kritički osvrt na tonsku građu. Analizira muzički aranžman. • Analizira notni zapis kompozicije. • Prepoznaje i imenuje sve muzičke komponente. • Obogaćuje izvođenje pjesme novim izražajnim elementima. • Tačno intonira sve tonove i prepoznaje visine tonova. Prepoznaje tonalitet pjeme. • Transponuje pjesmu u tonalitet koji odgovara njegovim/njenim glasovnim mogućnostima. • Pronalazi nova rješenja u interpretaciji. • Potiče i razvija svoj muzički potencijal. • Upoznaje i izvodi pjesme drugih naroda i kultura. • Analizira estetske vrijednosti kompozicija koje se izvode. • Izvodi pjesme klasične, tradicijske, popularne i filmske muzike. • Zauzima pozitivan stav o religijskim pjesmama. • Usvaja simbole muzičkog pisma. • Vrednuje vlastitu izvedbu i izvedbu drugih.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.1. UMP 5.1.2. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika I razreda gimnazije. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Preporučene kompozicije za ostvarivanje ovog ishoda: Napjevi starih Indusa, Gregorijanski koral „Veni Sancte Spiritus“, Himna „Sancte Iohannes“, M. Pozajić „Bosanske narodne pjesme za mješoviti hor“, Anonimus „Trubadurska pjesma“, Anonimus „Kanon u 9 glasova“, G. Dufay „L'homme Arme“, K. Baranović „Crn- bel“, M. Milojević „Jesenja elegija“, Sefardska pjesma „La Rosa Enflorencia“, Ilahija „Ilahi, slavuja s ružom ne rastavi“, Misa Quotidiana, J. B. Lully.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Tokom nastavnog procesa iz Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenjem muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Poželjno je prilikom upoznavanja učenika s kompozicijom koristiti audio i/ili video zapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa učenja, tj. usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnose na komponentu Pjevanje, neophodno	

je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju i komentarišu razliku između zabavne, pop, rock, jazz, narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme; artikulirano i promišljeno koriste svoj glas kao instrument; uz pjevanje se izražavaju plesom ili pokretom; pjevanjem razvijaju tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju, fraziranje i dikciju; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno, u manjim grupama (hor); oblikuju pjevački glas i koriguju interpretaciju; proširuju opseg glasa i poboljšavaju kvalitet intonacije; pravilno fraziraju; razvijaju muzičku memoriju i osjećaj za harmoniju kroz višeglasno pjevanje (pjevaju kanone); tokom pjevanja najznačajnijih formi programske muzike mogu da objasne forme i karakteristike navedene pjesme, odlomke kao i elemente muzičko – scenskih djela; ovladavaju pjevanjem pjesama u obimu oktave u 2/4, 3/4, 4/4 i 6/8, 7/8 taktu; pjevaju jednoglasne i dvoglasne narodne, zabavne, jazz, rock i umjetničke kompozicije (odlomke iz solo pjesme i opere; pjevaju pjesme u C-duru (po sluhu i notnom tekstu), A-molu, D-molu, G-duru, E-molu, pjevaju pjesme u duru i molu (po sluhu); uočavaju razliku duruskog i molskog završetka (kadenca); stvaraju kratke melodijske-ritmičke aranžmane; osmišljavaju jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme.

A.I.2. Izvodi muziku uz podršku jednostavnog melodijskog instrumenta, instrumenata tijela i/ili Orffovog instrumentarija.	• Daje kritički osvrt na instrumentalnu pratnju (aranžman). • Daje kritički osvrt na različite notne zapise. • Stvara notni zapis uz primjenu muzičkih znakova na instrumentariju, bez pomoći nastavnika. • Eksperimentiše s novim zvukovima kao pojedinac (solista) ili u grupama. • Daje kritički osvrt na vokalne/instrumentalne sastave i tehnike pjevanja i sviranja. • Koristi Orffov instrumentarij kao sredstvo aktivnog muzičkog/glazbenog zraza. • Izvodi teme poznatih dijela klasične, popularne, filmske i tradicijske muzike/glazbe na klaviru. • Uz sviranje nastavnika proizvodi poliritmiju. • Izvodi i bira teže ritmičke figure. • Aktivno sudjeluje u reprodukciji i interpretaciji jednostavnih dijela. • Usvaja simbole muzičkog/glazbenog pisma. • Izvodi jednostavne akorde (kvintakord i obrtaji). • Stvara ritam na udaraljkama dok sluša kompoziciju. • Svira i pjeva uz klavir jednostavne dječije pjesme. • Stvara aranžmane za školski orkestar. • Transponuje melodiju u drugi tonalit.
---	---

Poveznice sa ZJNPP

UMP 5.2.1 UMP 5.2.2. UMP 5.2.3.

Ključni sadržaji

Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, muzičke igre primjerene uzrastu učenika I razreda gimnazije. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Šamanski rituali „African Tribal Drums“, James Asher „Janjara“, Bayron Metcalf „Heart Warriors“, Pjesme sa Bornea, Australije i Tibeta, A. Šantić „Emina“, G. B. Pergolesi „Gdje je onaj cvijetak žuti“.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij (posebno melodijske instrumente-hromatski metalofon), jednostavniji melodijski instrument (sintisajzer, melodiku), a učenici mogu kroz kreativne, ekološke i druge radionice dizajnirati svoj instrumentarij. Također, nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici nastave da koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalicama kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog naslijeđa Bosne i Hercegovine (npr. kordofone instrumente), koji se mogu čuti u pratnji tradicionalnih bosansko hercegovačkih pjesama sevdalinka, kola/igara. Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske cjeline glasom, pokretom/plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koračanjem i/ili udaraljka; pljeskanjem ili koračanjem označava metar/dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira pjesme u C-duru, F-duru na nekom od melodijskih instrumenata Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići) i instrumenata sa tipkama (sintisajzer, melodika), svira na udaraljka, klaviru ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme koje pjeva/izvodi; prati muziku pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; koristi se notnim pismom pri izvođenju muzike; izvodi višeglasne jednostavne aranžmane i sl. Svaki učenik, iako ima manje razvijene muzičke/glazbene sposobnosti, treba biti uključen u različite muzičke/glazbene aktivnosti shodno svojim predispozicijama i interesima sl.

A.I.3. Izvodi i primjenjuje različite ritmičke obrasce u ritmičkim vježbama različitih tipova i nivoa složenosti.

- Daje kritički osvrt na instrumentalnu pratnju (aranžman).
- Daje kritički osvrt na različite notne zapise.
- Stvara notni zapis uz primjenu muzičkih znakova bez pomoći nastavnika.
- Eksperimentiše s novim zvukovima kao pojedinac (solista) ili u grupama.
- Daje kritički osvrt na vokalne/instrumentalne sastave i tehnike pjevanja i sviranja.
- Stvara/improvizira ritmičke cjeline pokretom, pljeskanjem, lupanjem, pucketanjem prstiju.
- Svira na udaraljka ili tijelomuzikom uz pjesme koje izvodi.
- U ulozi dirigenta diriguje izvođenje pjesama u različitim mjerama.
- Izvodi zahtjevnije ritmičke figure i kratke notne vrijednosti.
- Usvaja ritmičke grupe: kvartola, kvintola, sekstola i sl.
- Zapisuje ritmičke diktate sa promjenom mjerne jedinice.
- Ritmičke vježbe izvodi tapšanjem u accelerandu (postepeno ubrzaava).
- Koristi ritamske slogove različite dužine.
- Kreira, kombinuje i poigrava se slogovima i riječima bez značenja.
- Sinhronizuje različite pokrete ruku i nogu prilikom izvođenja i stvaranja muzike.

	• Izrađuje razne vrste udaraljki i zvečki i koristi ih u izvođenju ritmičkih vježbi i improvizacija. • Koristi šamanski bubanj u izvođenju ritmičkih vježbi. • Koristi druge predmete iz okruženja pri izvođenju ritmičkih vježbi (upotrebni
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: C. Rihtman „Jedan, dodan, dimi, disi“, Gluho glamočko kolo, Plesne pjesme Indijanaca iz Kolumbije, Body percussion „Chopin Waltz“, Percussion Corporal „Radecki marš“, J. Strauss I „Triš-traš polka“, J. S. Bach „Badineri iz svite h-mol“, C. Saint – Saens „Kraljevski marš lavova iz Karnevala životinja“, Beethoven Body percussion „Njemački ples“, L. Van Beethoven „Oda radosti“, A. Vivaldi „La Primavera“, A. Vivaldi „Jesen“, Richard Flitz J. Brahms „Mađarski ples br. 5“, G. Rosinni „Uvertira iz opere William Tell“, S. Prokofiev „Marš iz opere Ljubav za tri narandže“, M. Lysenko „Polka“, D. Šostakovič „Second Waltz“, Steve Reich „Clapping Music“, Lamar Burkhalter „Broom Jam, Chair Jam, Bucket Jam, Jumble Jam, Kitchen Jam“, Body Avlaia Group „In the hall of the body king“ (Peer Gynt), Body Avlaia Group „Havana“, Amerika „Hickony dickony doc“, Indonezija „Kočija“, Hand Clap Skit, Body percussion Santi Settatosi „Bohemian Rhapsody“, „Shape of you“, „You tribe speaks English“, „Something just like that“, „All of me“, „Therefore I am“, „Valcer iz filma Amelie“, Elias Aguirre „Mayumana“, Pharrell Williams „Happy“, Richard Flitz „Monkey dance“, Tema iz filma „Pink Panther“, Musicograma „The Addams Family“, „Rock Step“, „1, 2, 3 Break it down Clapping Game“ i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij i jednostavniji melodijski instrument (npr. sintisajzer ili melodika) kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje ritmičkih primjera. Nastavnik treba da omogući učenicima da upoznaju ritmičke obrasce kako bi ovladali ritmom kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe ritmičkih vježbi koristiti notni zapis ritmičkih vježbi sa table ili plakata/Powerpoint prezentacije. Tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja ritmičkih primjera, učenici se upoznaju i uče odnosno uočavaju ritmičke obrasce vježbe, analiziraju tekst i notni zapis, uočavaju vrstu takta i jedinicu brojanja, mjeru, izvode ritmičke primjere ritamskim slogovima, stječu preciznost i sigurnost u izvođenju punktirane note, sinkope i podjele jedinice brojanja na 2, 3, i 4 dijela. Realizacijom ovih sadržaja učenici razvijaju muzičku kreativnost i vještine, stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz drugih nastavnih predmeta (npr. Tjelesnog i zdravstvenog odgoja, Fizike i sl.) koji su vezani za kretanje, zvuk, akustiku, ali i izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadatom ritmu i tempu ili za savladavanje različitih tlocrtnih formacija i poligona kretanjem u određenom ritmu i tempu.	
A.I.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike prilikom izvođenja muzičkih dramatizacija, koreografija i muzičko-scenskih postavki.	• Stvara različite muzičke aktivnosti u skladu s vlastitim interesima i sklonostima (pjevanje, ples i pokret, sviranje, dramatizacija). • Reprodukuj i izvodi plesnu koreografiju različitih djela klasične, tradicionalne, filmske i popularne muzike u grupi ili u paru. • Pronalazi nova rješenja u interpretaciji muzike uključujući ples i pokret. • Eksperimentiše sa zvukovima (tonovima i šumovima). • Stvara različite ritamske primjere i koristi ih pri izvođenju plesa i pokreta ili muzičke dramatizacije.

	• Pokretom i primjenom neformalne drame stvara određenu priču uz muziku. • Osmišljava muzičke igrokaze na temu poznatih dijela. • Samostalno bira muzičku podlogu za igrokaz u kome učestvuje kao pojedinac-ka ili dio grupe. • Kreira radio muzičku emisiju. • Učestvuje u kreiranju koreografije (folklorna koreografija, plesna koreografija, mjuzikl i sl.). • Učestvuje u kreiranju kostimografije za izvođenje muzičke/glazbene dramatizacije. • Učestvuje u kreiranju scenografije i rekvizita za izvođenje muzičke dramatizacije.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.1. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je sljedeći izbor muzičkih igara koje uključuju ples i pokret: A. Šantić „Emina“, Igrokaz „Mozart vs Beethoven“, V. Komadina „Derviš i smrt“, J. Strauss II „Na lijepom plavom Dunavu“, L. Delibes „Duet cvijeća“, Igrokaz „Knocking Skit“, J. Offenbach „Can – can iz operete Orfej u podzemlju“, Michael Jackson „Thriller“, Karlo Metikoš „Rock opera Gubec beg“, T. Albinonni „Adagio“ (Lara Fabian), J. Gotovac „Ero s onog svijeta“, Perpetuum jazzile „Rain“ i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Nastavnik treba da odabere adekvatne pjesme, muzičke igre, mjuzikle, filmsku muziku i druge sadržaje koji su bliski interesu i uzrasnim potrebama učenika I razreda gimnazije. Muzičke dramatizacije koje se usvoje i/ili kreiraju (režiraju) na nastavi Muzičke kulture, moguće je koristiti u okviru drugih nastavnih predmeta (npr. Bosanski jezik i književnost, strani jezici, Tjelesni i zdravstveni odgoj). To se prije svega odnosi na: dramatizaciju i scensko izvođenje, usavršavanje motoričkih kretnji i realizaciju programskih sadržaja koji imaju interdisciplinarni karakter (narodna kola, klasični plesovi, scenske postavke, ritmičke vježbe, vježbe opuštanja i relaksacije). Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvođački ili kreirajući muzičku dramatizaciju sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju muzičkih dramatizacija i sličnih oblika ovog vida stvaralaštva. Slušanje muzike, ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvode osmišljenu koreografiju/muzički igrokaz-dramatizaciju. Učenici izvode muzičke dramatizacije kroz različite aktivnosti u učionici (ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave, na nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja, bosanskog jezika i književnosti, stranih jezika i sl.). Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje. Učenici shvataju značaj tradicionalne igre/plesa kao vrijednosti koju treba čuvati (multikulturalnost). Jedna od dimenzija koja je neophodna za ostvarenje ovog ishoda je i podsticanje učenika da samostalno iniciraju, kreiraju scenarije, pripremaju i učestvuju u realizaciji muzičko-scenskih izvedbi na školskim i drugim manifestacijama. Učenici mogu izvoditi i jednostavnije muzičke igre i na jednom od stranih jezika.	
A.1.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline, muzičke i ritamske obrasce i	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem.

koristi ih tokom izvođenja pjesama, plesova, igara uz pokret i ritmičkih vježbi.	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, igrom u otvorenom i zatvorenom kolu, koraćanje i sl.) ili napravljenih instrumenata. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki, Orffovog instrumentarija i dostupnih melodijskih instrumenata. • Stvara kratke melodijske/ritmičke fraze sa usvojenom primjenom agogike. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na poznatu/zadatu melodiju. • Spaja tekst i melodiju u smislenu cjelinu. Varira melodiju i ritam melodije koju sluša. • Stvara razne ritmičke i melodijske obrsce. • Stvara aranžmane popularnih melodija za školski orkestar.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.2. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme i muzičke igre primjerene dobi i sposobnostima učenika I razreda gimnazije. Moguće je zastupiti provođenje improvizacijskih vježbi kao što su: pronalaženje melodijskih motiva, govorna improvizacija, sviranje istog komada na raznim instrumentima, melodijsko nadopunjavanje, melodiziranje zadanog ritma. U nastavi se mogu provoditi i grupne aktivnosti ritmičkog stvaranja. Kod takvih aktivnosti učenici mogu dobiti zadatak da osmisle kraću kompoziciju na udaraljkama (npr. djelo u ABA formi) koju će izvoditi pred čitavim razredom. Preporučeni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su sljedeći: Energizers „Check My Beat“, V. Nikolovski „Rumbaba“, „La Guantanamera“ i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, strani jezici, Tjelesni i zdravstveni odgoj, Likovna kultura, Historija, Geografija) kako bi učenici stvarali/improvizirali melodijske i ritamske cjeline. Nastavnik može koristiti lirske pjesme, brzalice, pitalice, zagonetke u funkciji muzičkog stvaranja i improviziranja. Pojedine aktivnosti je dobro provoditi u manjim grupama učenika koje prije osmišljavanja ritmičkih obrazaca trebaju dobiti jasne upute o tome od kakvih se cjelina pojedina kompozicija/ improvizacija treba sastojati, odnosno odrediti koji su zadani elementi. Osim što se u takvim improvizacijama mogu koristiti različite vrste udaraljki, predlaže se i korištenje tijela kao instrumenta (body percussion) pri čemu učenici mogu pljeskati, udarati dlanovima o koljena, pucketati prstima, zviždati i sl. Elementarne kretne navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja moguće je koristiti tokom stvaranja/improviziranja pokretom. Korelacijom sa nastavom Likovne kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente od prirodnog materijala različite građe, recikliranog materijala (npr. ambalaža), a zatim stvaraju/improviziraju izvodeći ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Sadržaje koje su učenici usvojili na nastavi stranih jezika nastavnik može koristiti za vokalno-instrumentalne improvizacije. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja. Poželjno je ovaj ishod kombinovati sa drugim ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija i oblasti B. Muzičko opismenjavanje.	

Oblast: B/ Muzičko opismenjavanje	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.I.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	• Objasnjava muzičke znakove u notnom tekstu (dinamika, tempo, takt, taktica, mjera, teza, arza, repeticija, prima volta i sekunda volta). • Prepoznaje i razlikuje unisono pjevanje, dionicu i partituru te a capella pjevanje. • Uočava polifoni karakter izvođenja u kome svaki glas ima ravnomjernu ulogu pri pjevanju. • Uočava i prepoznaje: motiv, frazu ili dvotakt, muzičku rečenicu, muzički period, dvodjelnu pjesmu, trodjelnu pjesmu, prelazni oblik između dvodjelne i trodjelne pjesme. • Prepoznaje i objasnjava uzmah i predtakt. • Razlikuje note od pauza i drugih muzičkih znakova u notnom tekstu. • Razvija osjećaj za visinu tona, trajanje tonova i kvalitet zvuka. • Samostalno određuje tonalitet kompozicije. • Upoznaje dorsku, frigijsku, lidijsku i miksolidijsku ljestvicu. • Uočava i utvrđuje vrste tempa pri izvođenju kompozicije. • Uočava i utvrđuje karakter muzičkog djela. • Izvodi narodne i umjetničke pjesme i popularnu muziku XX vijeka: (pop/rock) pjesme, songove iz mjuzikla i sl. • Reprodukujе melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i/ili notnom tekstu; • Nadopunjuje muzičke aranžmane narodnih pjesama iz BiH i okruženja. • Tokom slušanja ili izvođenja muzike prati notni tekst i uočava visinu tonova, tempo i dinamiku, artikulaciju, fraze i agogiku. • Sudjeluje u zajedničkoj izvedbi, usklađuje vlastitu izvedbu s izvedbama drugih učenika, pokazuje ustrajnost i koncentraciju. • Obogaćuje izvođenje novim izražajnim elementima te vrednuje vlastitu izvedbu, izvedbe drugih i zajedničku izvedbu.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme (narodne i umjetničke) prilagođene uzrastu učenika I razreda gimnazije. Izbor sadržaja za ostvarenje ovog odgojno-obrazovnog ishoda je sljedeći: Primjeri figuralne muzike, Odlomak iz Perutinusovog trupluma, Anonimus „Troglasni motteus“, G. De Machult „Balada“, C. Rihtman „Široka lista rakita“, L. Marenzio „Madrigal“, sevdalinke „Snijeg pade na behar na voće“, „Bulbul pjeva okolo Mostara“, „Uzeh đugum i maštrafu“, „Pošetala Hana pehlivana“, I. Zajc „Arija Jelene iz opere Nikola Šubić Zrinjski“, V. Lisinski „Arija Porina iz opere Porin“, S. Mokranjac „Kozar“, A. Šantić „Tamburice“, M. Milojević „Muha i komarac“, P. Konjović „Sabah“, P. Konjović „Pjesma o dvoje“, J. Gotovac „Ero s onog svijeta“, M. Pozajić „Moja dika“, M. Prebanda „Smiješno čudo“, I. Tijardović „Arija iz	

operete Mala Flormaye“, A. Kabiljo „Neka cijeli ovaj svijet zna iz mjuzikla Jalta, Jalta“, Mjuzikl Kosa „Let the sunshine in“, John Lennon „Imagine“, Simon&Garfunkel „The sound of silence“, B. Britten „Kočijaševa pjesma iz opere Mali dimnjačar “ i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom ostvarivanja ovog ishoda potrebno je voditi računa da se pojmovi, predstave i muzičke zakonitosti prilagode uzrastu učenika I razreda gimnazije i uvode poštujući načelo postupnosti i sistematičnosti (od lakšeg ka težem, od poznatog ka nepoznatom i sl.). Na ovom uzrastu učenik samostalno ili uz poticaj nastavnika prepoznaje, objašnjava i koristi pojedine muzičke znakove: note, pauze, oznake za tempo – italijanski izrazi i dinamiku. Prepoznaje, razlikuje i objašnjava: predtakt, uzmah, dionicu i partituru, kanon i sl. Kada je u pitanju muzička pismenost i intonativno tačno pjevanje potrebno je učenike i dalje usmjeravati na promjene tempa, dinamike i agogike. Kada su u pitanju muzički znakovi koji se koriste u notnom zapisu, nastavnik će ih pojasniti i približiti učenicima na slikovit način koristeći adekvatnu terminologiju i nastavna sredstva (aplikacije s notnim znakovima, plakate, sadržaje iz udžbenika, PowerPoint prezentacije, klavijaturu, ksilofon, metalofon i sl.). Fokus je i dalje na muzičkom opismenjavanju kroz direktno posmatranje, snalaženje i razlikovanje nota i pauza u notnom zapisu i prethodno navedenih muzičkih znakova. Sve aktivnosti se izvode u poticajnom ozračju. Kada je u pitanju trajanje tonova, pomoći će i korelacija sa nastavnim sadržajima matematike vezanim za dijeljenje brojeva (cjelina, dio, razlomak, polovina, četvrtina, osmina, šesnaestina nekog broja). Na nastavi likovne kulture nastavnici mogu kroz likovna područja dizajn, crtanje ili slikanje koristiti muzičke simbole kao likovne i kompozicione elemente za građenje likovnog djela i muziku i dalje koristiti kao pozadinsku muziku i/ili kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje, a moguće je i u 3D formatu izrađivati operne skale. Dakle, neophodno je prilikom planiranja i programiranja voditi računa o unutarpredmetnoj i međupredmetnoj korelaciji. Ovaj ishod se također može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje i sviranje. Prilikom izvedbe učenik uvažava pravila kulture pjevanja, intonaciju, ritam, tekst, muzičko/glazbeno izražajne sastavnice i stilska obilježja odabranih pjesama.

B.I.2. Prepoznaje i imenuje kompozitore, njihova muzička djela koja je slušao na nastavi ili u slobodnom vremenu i povezuje ih sa muzičkim periodima u kojima su nastala.

- Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova.
- Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima.
- Opisuje i analizira karakteristike zvučnog primjera kroz sredstvo opaženih muzičkih elemenata (npr. "uzburkana melodija" kao rezultat specifičnog ritma, tempa, agogike, dinamike, intervalske strukture).
- Razlikuje a-capella izvođenje, vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne oblike.
- Razlikuje podjelu pjevačkih glasova, podjelu pjevačkih glasova u horu.
- Prepoznaje osnovne elemente muzike.
- Aktivnim slušanjem prepoznaje muzičke sastave.
- Opisuje funkciju elemenata muzičke pismenosti i izvodačkih sastava u okviru muzičkog djela.
- Prepoznaje i umije da analizira i otkrije vezu opaženih karakteristika sa žanrovskim historijsko-stilskim kontekstom zvučnih primjera.
- Aktivno sluša muziku nastalu u različitim periodima.

Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 6.1.1.
Ključni sadržaji	
Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, te posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike/glazbe i gledanje muzičko-scenskog djela. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, vokalno-instrumentalna i instrumentalna kompozicija). Izbor sadržaja je sljedeći: - MUZIKA I NJENA ULOGA U DRUŠTVU: String Fever „History of Music in 5 minutes“, „Evolution of Music“; - MUZIKA PRVOBITNE ZAJEDNICE: Ljuben Dimkaroski: muzika iz dokumentarnog filma „Neandertalac i njegova flauta“, „Pueblo songs“; - MUZIKA STAROG VIJEKA „The Powerful sound of the Shofar“, „Music of India – Raga Kapi“, „Beautiful Chinese Music (Bamboo flute)“, „Sun Quan the Emperor“, „Sound Tracker – Gamelan“; - MUZIKA SREDNJEG VIJEKA: Gregorijanski koral „Veni Sancte Spiritus“, „Himna Sancte Iohannes“ (djelo čiji su slogovi uzeti za notaciju i imenovanje tonova), Kir Stefan Srbin „Ninja sili“, Brandon Fiechter „Camelot“, Game of Thrones - Main Theme (filmska muzika); - NARODNA MUZIČKA TRADICIJA: C. Rihtman: Zapisi (izbor), Sefardske romanse (izbor), Tradicionalni napjevi BiH (izbor), Ilahije (izbor), Misa quotidiana, Sevdalinke (izbor), Tradicionalni instrumenti (zvučni zapisi), Izvorne pjesme uz saz, Obrade bosanskih pjesama (izbor), Tradicionalne pjesme iz Hrvatske, Srbije, Makedonije, Slovenije (izbor).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Važno je istaknuti kako je muzika povezana s drugim umjetnostima i oblastima van umjetnosti (religija, tehnologija, zapisivanje i štampanje nota, izvođačke i tehničke mogućnosti instrumenata. Nastavnik ima obavezu da učenike upozna sa teoretskim periodima u muzici muzičkim oblicima i instrumentima: lutnja, klavikord, klavirčembalo, orgulje, klavir, suite, fuge, sonate, konceriti, simfonije, solo pjesme, tocate, oratorij, opera, preludij, balet, kantate, jazz muzika, popularna muzika, ali može adekvatnim pristupima, metodama, sredstvima učenicima približiti pojedine periode u razvoju muzike i odabrati pojedine kompozitore klasične muzike i njihova reprezentativna muzička djela za analitičko slušanje, bosanskohercegovačke kompozitore XX vijeka, kao i umjetničku muziku XX vijeka iz našeg okruženja (Srbija, Hrvatska, Makedonija, Slovenija), savremena muzika, kompilacija rocka i umjetničke muzike, jazz muzike, ali i doživljajno. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije, asocijacije) ili muzičke kvizove, znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Ovdje mislimo na muzička djela koja su učenici slušali u I razredu. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju poznatih kompozitora. Upoznaju stvaralaštvo kompozitora (elementarno). Učenici analizom slika kompozitora zaključuju i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme što se može korelirati sa sadržajima historije (prošlost-sadašnjost-budućnost). Učenici riječima iskazuju svoje mišljenje o slušanom djelu polifone i homofone kompozicije, iznose svoje emocije i raspoloženja koja povezuje sa karakterom slušane kompozicije, iznose svoje mišljenje o povezanosti savremene muzike sa umjetničkom muzikom ranijih perioda. Likovno, literarno ili plesno izražavaju svoje utiske o slušanom djelu. Slušanje određenih kompozicija treba biti popraćeno audio-vizuelnim zapisima. Moguće je koristiti i kompozicije iz filmova, kompozicije pri otvaranju olimpijskih igara, Evrovizije te korelirati nastavu medijske kulture i muzičke kulture kada je u pitanju popularna i filmska muzika, jazz muzika, pop/rock muzika, filmska muzika, mjuzikl. Obavezno je slušanje kompozicija u cijelosti ukoliko je riječ o kraćim djelima koja je moguće u cijelosti poslušati na času, odnosno slušanje pojedinih stavova ili ulomaka ukoliko je riječ o dužim muzičkim djelima, a preporučuje se i višekratno slušanje. Višekratnim slušanjem nastavnik će poticati učenika na pamćenje kompozicije (djela ili cijele kompozicije), imena kompozitora i naziva kompozicije. Nastavnik će tokom godine na različite načine pratiti ostvarenje ishoda te će ustrajnim i kontinuiranim radom poticati učenike na što viši nivo poznavanja muzičkih djela.	
B.1.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike i način njihovog izvođenja.	• Razlikuje muzičke oblike, muzičke i muzičko-scenske vrste: dvodijelni oblik,

	trodijelni i složeni trodijelni oblik, rondo, tema s varijacijama, sonatni oblik; suita, sonata, koncert, simfonija, simfonijska pjesma, solo pjesma, klavirska minijatura, fuga; oratorij/pasija, kantata, misa/rekvijem; opera, opereta, mjuzikl, balet; muzika za scenu/ pozorište (eng. Incidental music). • Razlikuje muzičke oblike i vrste specifične za pojedina muzička-stilska razdoblja (npr. balada, motet, madrigal, preludij, pasakalja, tokata, serenada, divertimento, koncertna uvertira itd.). • Razlikuje različite svjetovne, duhovne i didaktičke kompozicije (npr. pjesma uz orkestar, Stabat Mater, Magnificat, etida, invencija itd.). • Imenuje i razlikuje izvođače i izvođačke sastave: tradicionalni instrumenti, historijski/povijesni razvoj orkestra, elektronički instrumenti i instrumenti u savremenoj muzici, ostali savremeni ansambli. • Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku. • Razlikuje umjetničku od tradicionalne (narodne) muzike, pop/rock muzike, jazz muzike. • Razlikuje jednoglasnu i dvoglasnu pjesmu. • Objašnjava kanon. • Prepoznaje dijelove složenih muzičkih oblika (motiv, fraza, tema, muzička rečenica, dvodijelne i trodijelne oblike). • Prikazuje i objašnjava šemu dvodijelne i trodijelne pjesme. • Razumije i objašnjava karakteristike vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike. • Prepoznaje, razlikuje i imenuje pjevačke glasove u četiri vrste hora. • Objašnjava vokalnu muziku (solo pjevanje i grupno pjevanje, duet, unisono, polifono). • Objašnjava analizira solističku, kamernu ili orkestarsku ulogu pojedinih instrumenata. • Slušno i vizuelno prepoznaje, razlikuje i imenuje određene instrumente i grupe instrumenata (gudački instrumenti, limeni i drveni duhački instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama).
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.2.1. UMP 4.2.2. UMP 4.2.3.
Ključni sadržaji	
Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, te posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike i gledanje muzičko-scenskih djela navedenih u ključnim sadržajima ishoda B.10.2. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Leoninus „Organum duplum“, G. P. de Palestrina „Kirie iz Mise Pape Marčela“, A. Corelli „Božićni kočerto groso“, J. S. Bach „Preludij C-mol“, J.	

Haydn „Gudački kvartet“, J. Haydn „Oratorij Stvaranje svijeta“, W. A. Mozart „Simfonija br.40“, L. V. Beethoven „Sonata cis-mol“, F. Schubert solopjesme (izbor), R. Schumann „Leptiri“, R. Schumann „Karneval“ (izbor), F. Chopin „Nocturno br.2“, R. Strauss simfonijska poema „Tako je govorio Zaratustra“, C. Frank „Simfonijske varijacije za klavir“, F. Mendelsshon „Koncert za violinu E-mol“, A. Dvorzak „Requiem“, G. Verdi „Travijata“, G. Puccini „Boemi“, P. I. Čajkovski „Trnoružica“, P. I. Čajkovski „Uvertira 1812“, S. Rachmanninof „Preludij cis-mol“, C. Orff „Carmina Burana“, G. Gershwin „Rapsodija u plavom“ i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke/igre), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko slušanje muzike unutar oblasti B. Muzičko opismenjavanje i oblasti C. Kulturni razvoj. Muzički pojmovi koje treba proširiti na ovom uzrastu su: dvodijelni oblik, trodijelni i složeni trodijelni oblik, rondo, tema s varijacijama, sonatni oblik; suita, sonata, koncert, simfonija, simfonijska pjesma, solo pjesma, glasovirska minijatura, fuga; oratorij/pasija, kantata, misa/ rekvijem; opera, opereta, mjuzikl, balet; muzika za scenu (eng. Incidental music), muzički oblici i vrste specifični za pojedina muzičko-stilska razdoblja (npr. balada, motet, madrigal, preludij, pasakalja, tokata, serenada, divertimento, koncertna uvertira, itd.), različite svjetovne, duhovne i didaktičke kompozicije (npr. pjesma uz orkestar, Stabat Mater, Magnificat, etida, invencija itd.). Potrebno je osim udžbenika koristiti i druga nastavna sredstva kao što su: aplikacije, PowerPoint prezentacije, video snimci predstava, opera, koncerata, baleta, mjuzikla, filmske muzike, baleta, kako bi se pojedini pojmovi istaknuli i učenicima približili.

Oblast: C/ Kulturni razvoj

Ishod učenja

C.I.1. Primjenjuje pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) tokom prisustva ustanovama kulture, muzičkim institucijama, muzičkim takmičenjima ili prisustva javnim muzičkim manifestacijama.

Razrada ishoda

- Posjećuje kulturne manifestacije i muzičke događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima.
- Posjećuje kino i gleda muzički film - mjuzikl.
- Definiše vlastite stavove o muzici.
- Razlikuje kulturne manifestacije i muzičke događaje koje posjećuje.
- Objašnjava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.
- Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela.
- Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu.
- Opisuje kulturno-muzički događaj.
- Prenosi iskustva stečena na kulturnim manifestacijama i događajima vršnjacima u odjeljenju.
- Prepoznaje različite uloge muzike u svakodnevnom životu ljudi.
- Koristi se afišom za muzičko-scensko djelo.
- Animira vršnjake da posjete pojedine kulturne manifestacije i događaje kojima je on/ona prisustvovao/la.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.1.3.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na školske kulturne manifestacije (razredne, aktivnosti na nivou škole), muzičke manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima I razreda gimnazije i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim manifestacijama: priredbe, predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre folklora, muzička takmičenja i dr. Sadržaji su, dakle, u direktnoj vezi sa programskim sadržajima kulturnih manifestacija i događaja kojima učenik/učenici prisustvuju.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i kojima prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili putem gledanja video zapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su: razredne i školske priredbe, koncerti, predstave, muzički igrokazi/dramatizacije, scenske postavke i sl. Potrebno je planirati minimalno dvije manifestacije kojima će se prisustvovati na školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre muzičkog i dramskog stvaralaštva i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole. Sadržaji koji se mogu realizirati na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika I razreda gimnazije, bez obzira iz koje zemlje mladi dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke susrete moguće je realizirati i osnovno i srednje obrazovanje, kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici vladaju odranije su: bonton, plakat, afiša, program, pozivnica, scena, publika, predstava, koncert, opera, balet, muzički igrokaz i sl. Na ovom uzrasnom nivou se navedeni pojmovi i s njima povezane predstave proširuju i produbljuju. Ukoliko se temeljni po j m o vi i predstave formiraju na kvalitetan način, učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili tokom školovanja. Sadržaji se mogu crpiti i iz programskih sadržaja ustanova kulture u mjestu stanovanja (kulturno-sportski centri, muzeji, galerije, pozorišta i dr.).

C.I.2. Nastupa na internim (razrednim i školskim) i javnim muzičkim manifestacijama kao pojedinac, u paru/tandemu, kao dio grupe ili ansambla.

- Nastupa na internim (razrednim, školskim) i javnim muzičkim manifestacijama izvođeci muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije.
- Inicira organizovanje muzičkih manifestacija na razrednom, školskom i lokalnom nivou.
- Učestvuje u kreiranju programa muzičkih manifestacija na razrednom nivou.
- Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama za svakog pojedinca.
- Izvodi javno muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama.
- Pokazuje samostalnost (kretanje na sceni, ulaz, izlaz, naklon, obraćanje) tokom javnog nastupa na muzičkim manifestacijama.
- Opaža, razumije i prihvata različite uloge i razine odgovornosti tokom učešća na javnim i kulturnim manifestacijama.

	• Usklađuje vlastito izvođenje s izvođenjem drugih učesnika tokom muzičke manifestacije. • Uključuje se u projekte škole koji doprinose realizaciji skupnih muzičkih aktivnosti. • Učestvuje u kreiranju kostima za javni nastup. • Učestvuje u osmišljanju scenografije. • Pravi i nabavlja potrebne rekvizite za javni nastup. • Piše recenzije o muzičkim manifestacijama. • Kreira pozivnice i afiše za školsku, razrednu i drugu manifestaciju. • Organizuje izložbe muzičkih ilustracija i ručnih radova (npr. kreiranih muzičkih instrumenata). • Planira posjetu muzičkim institucijama.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke dramatizacije i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bonton-pravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima. Sadržaji se, dakle, odnose na programske sadržaje javnih muzičkih manifestacija, sadržaje iz društveno-humanističkog područja kao što su npr. ustanove kulture (nazivi, njihova uloga, značaj i sl.) i sadržaje, tj. produkte učeničkog muzičkog stvaralaštva koji su nastali kao rezultat inicijative, kreiranja, organizovanja muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Ostvarenje ovog odgojno-obrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim manifestacijama individualno, u paru ili grupno. Ostvarivost će biti veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika (npr. učešće školskog hora, orkestra, vokalne grupe, folklornog ansambla, plesne sekcije i sl.). Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinaac, par ili manja grupa) bilo bi dobro osigurati video snimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice. Nastavnik će u godišnjem programu rada planirati ove nastavne sadržaje, ali će se dobar dio istih moći realizirati i tokom aktivnosti koje su planirane Godišnjim programom rada škole, a vezane su javnu i kulturnu djelatnost. Ostvarenjem ovog ishoda kod učenika se razvija samoinicijativa i kreativno-produktivne kompetencije, a isti je i u direktnoj vezi sa međupredmetnim temama kao što su preduzetništvo i karijerna orijentacija.	
C.1.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljena na osnovu slušanih muzičkih djela ili gledanih muzičko-scenskih djela.	• Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra. • Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima.

	• Stvara muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike. • Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije. • Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl. • Tokom slušanja muzike učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, ples, likovna umjetnost i sl.). • Sluša muziku u slobodnom vremenu. • Razlikuje umjetnički vrijednu muziku i muziku koja nema umjetničku vrijednost. • Definiše vlastite stavove o muzici. • Koristi metode opisivanja tokom analize muzičkog djela. • Upoređuje obilježja muzičko-stilskih razdoblja, pravaca i žanrova u društveno-historijskom i kulturnom kontekstu. • Povezuje razvoj muzičke umjetnosti s općim društveno-historijskim i kulturnim razvojem.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda je sljedeći: „African Tribal Drums“, „Athaira“ (šamanski ritual), Bayron Metcalf: „Heart Warriors“, „Veena Srivani“, „White Snow in the Spring Sunlight“ (Pipa), Ignacio Bejar – Rebab, Eurpid „Orest“ (grčka tragedija), „Seikilov skolion“ (prva zapisana pjesma), „Odlomak iz Perotinusovog tripluma“, Perotinus „Sederunt organum“, „The Evolution of Early Medieval Music“, Brandon Fiechter „Cobblestone Village“, G. Dufay „Misa Naoružani čovjek L'homme Arme“, O. di Lasso „Eho“, Trevor Morris „Soundtrack iz serije Tudori“, Chanson Mil Marie Mougnot „Douce Dame Jolie od G.de Machaulta“, (obavezno), M. A. Cesti „Zlatna jabuka“, J. B. Lully „Armida“, C. W. Gluck „Orfejeva tužaljka“, G. F. Handel „Muzika za kraljevski vatromet“, J. S. Bach „Francuske i engleske svite“ (izbor), Barokni plesovi iz filma Valmont, J. Haydn „Izlazak sunca iz oratorija Godišnja doba“, Mozart Heroes „Simfonijski br. 40 +Enter Sandman“, L. v. Beethoven „uvertira Fidelio“, Trans – Siberian Orchestra „Beethoven's last night“, The Piano Guys „Beethovens 5 Secrets“, Silenzium „Mjesečeva sonata“ (obrada), F. Schubert „Ave Maria“, R. Schumann „Karneval“ (izbor), F. Mendelssohn „Pjesme bez riječi“ (izbor), F. Chopin „Revolucionarna etida“, Film Pijanist: Chopin „Nocturno br. 20“, Csilla Szeutpeteri „Mađarska rapsodija br. 2 od Liszta“, R. Strauss „Til Ojlenšpigel“, J. Strauss II „Šišmiš“, Film Apokalipsa danas: „Walkura od Wagnera“, G. Rossini „uvertira William Tell“, G. Donizetti „Ljubavni napitak“, T. Proeski „Elucevam le stelle iz Puccinijeve Toske“, M. P. Musorgski „Boris Godunov“, P. I. Čajkovski „Uvertira Labuđe jezero“, C. Debussy „Clair de Lune“, A. Honneger „Rugby“, M. Pozajić „Bosanske narodne pjesme“, M. Prebanda „Azemina“, „Bosanski pastorele“, B. Grković „Simfonijske varijacije na Betovenovu temu“, V. Milošević „Bosanska svita“, A. Smajlović „Probuđena kasaba“, J. Magdić „Sarajevske ratne razglednice“, A. Horozić „Kapija“, izbor arija iz prve bh. opere „Hasanaginica“, izbor songova i pjesama iz mjuzikla i filmske muzike/glazbe „The Lion King“, „Alladin“, „Beauty and the Beast“, „Fame“, „South Pacific“, „Rocky Horror Show“, Hans Zimmer „Pirati s Kariba“, Dick Dale „Pakleni šund“, Survivor „Rocky“, David Arnold „James Bond“, Adam Clayton „Nemoguća misija“, Bill Madley „Prljavi ples“, Celine Dion „Titanic“, Roy Orbison „Zgodna žena“, Mozart Heroes „La Casa de Papel: My Life is going on (Cecilia Krull)“, Josipa Lisac „Rock opera Gubec beg“, Kemal Monteno „Sarajevo ljubavi moja“, Zdravko Čolić „Pjesmo moja“, Azra „Balkan“, EKV „Par godina za nas“, Obrade bosanskih pjesama (izbor), Tradicionalne pjesme iz Hrvatske, Srbije, Makedonije, Slovenije (izbor) i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	

Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno – instrumentalna i muzičkoscenska djela, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika prvog razreda Opće gimnazije. Nastavnik će ravnomjerno zastupiti cjelovite kompozicije, stavke i odlomke kompozicija, odlomke iz opera, baleta. Izbor kompozicija za slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike kao i muzički oblici (opere, baleti, koncert, simfonija i dr.), a posebno se vodilo računa da bude zastupljena muzika kroz različite epohe. Vodilo se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (Bosanski jezik i književnost, Tjelesni i zdravstveni odgoj, Likovna kultura, Historija) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu treba učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente i grupe instrumenata, muzičke oblike, vrste glasova i horova i sl. Kada su u pitanju metode opisivanja tokom analize muzičkih djela, to mogu biti mogu biti usmeni ili pisani osvrti, prezentacije, analiza članka u školskim novinama i/ili sadržaja zastupljenog na web stranicama, blogovima, kreiranje pisane ili digitalne muzičke mape, plakata i sl. Učenici treba da imaju jasno zadane kriterije za opisivanje susreta s muzikom kako bi kroz duži vremenski period mogli pratiti napredak koji će ostvarivati na tom području, što će im pomoći pri spoznavanju procesa oblikovanja vlastitih muzičkih preferencija u svrhu razvijanja kritičkog promišljanja. Učenici treba da razlikuju muzičko-scenska djela (operu, balet, mjuzikl, folklornu koreografiju). Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost i stvaralaštvo. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audiosnimke kompozicija, videosnimke muzičko-scenskih djela (baletske predstave, opere, svite, folklorne izvedbe, mjuzikli, koncerti i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici slušaju muziku u slobodnom vremenu ili kada prisustvuju javnim manifestacijama na kojima mogu slušati/gledati muzičko ili muzičko-scensko djelo koje su slušali/gledali u školi.

2. razred gimnazije /1 čas sedmično/35 časova godišnje/

Oblast: A/ Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.II.1. Razvija muzikalnost i muzičko pamćenje kroz pjevanje pjesama različitog žanra i karaktera i pronalazi nova rješenja u njihovoj interpretaciji.	• Kritizira i utvrđuje važnost aktivnog slušanja i izvođenja muzike. • Daje kritički osvrt na zapamćene melodije. • Daje kritički osvrt na zadate melodije (s posebnim osvrtom na solističko i grupno pjevanje). • Upoređuje i daje kritički osvrt na tonsku građu. Analizira muzički aranžman. • Analizira notni zapis kompozicije. • Prepoznaje i imenuje sve muzičke komponente. • Obogaćuje izvođenje pjesme novim izražajnim elementima. • Tačno intonira sve tonove i prepoznaje visine tonova. Prepoznaje tonalitet pjeme. • Transponuje pjesmu u tonalitet koji odgovara njegovim/njenim glasovnim mogućnostima. • Pronalazi nova rješenja u interpretaciji. • Potiče i razvija svoj muzički potencijal. • Upoznaje i izvodi pjesme drugih naroda i kultura. • Analizira estetske vrijednosti kompozicija koje se izvode. • Izvodi pjesme klasične, tradicijske, popularne i filmske muzike. • Zauzima pozitivan stav o religijskim pjesmama. • Usvaja simbole muzičkog pisma. • Vrednuje vlastitu izvedbu i izvedbu drugih. •
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.1.1. UMP 5.1.2. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su cjelovite kompozicije, stavci ili odlomci klasične (umjetničke), tradicijske (narodne), popularne, filmske muzike prilagođene uzrastu učenika II razreda gimnazije. Izbor kompozicija za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Preporučene kompozicije za ostvarivanje ovog ishoda: Napjevi starih Indusa, Gregorijanski koral „Veni Sancte Spiritus“, Himna „Sancte Iohannes“, M. Pozajić „Bosanske narodne pjesme za mješoviti hor“, Anonimus „Trubadurska pjesma“, Anonimus „Kanon u 9 glasova“, G. Dufay „L'homme Arme“, K. Baranović „Crn- bel“, M. Milojević „Jesenja elegija“, Sefardska pjesma „La Rosa Enflorencia“, Ilahija „Ilahi, slavuj s ružom ne rastavi“, Misa Quotidiana, J. B. Lully „Dok mjesec sja“, F. Schubert „Beskrajna sreća“, Starokineska pjesma, A. de la Halle „Igra Robina i Marion“, O. Di Lasso „Eho“, sevdalinka „Kad puhnuše sabahzorski vjetrovi“, W. A. Mozart „Arija Papagena iz opere Čarobna frula“, J. Brahms „Bratac i sestra“, G. Verdi „Hor Jevreja iz opere Nabuko“, B. Smetana „Hor seljaka iz opere Prodana nevjesta“, G. Gershwin „Summertime“, Fame „Fame“, Chess „One night in Bangkok“, Phantom of the Opera „Music of the night“, Grease „Summer nights“, My Fair Lady „I could have danced all night“, Cats „The Mystery Cat“, Nina Simone „Feeling good“, Louis	

Armstrong „What a wonderful world“, E. Presley „Jailhouse rock“, The Beatles „Yesterday“, Queen „Bohemian Rhapsody“, Indexi „Modra rijeka“, Bijelo dugme „Sanjao sam noćas da te nemam“, Zdravko Čolić „Pjesmo moja“, Azra „Balkan“, EKV „Par godina za nas“ i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Tokom nastavnog procesa iz Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenjem muzike po sluhu i notnom tekstu, muzičkim stvaralaštvom i slušanjem muzike. Poželjno je prilikom upoznavanja učenika s kompozicijom koristiti audio i/ili video zapis dviju ili više izvedbi iste kompozicije. Tokom procesa učenja, tj. usvajanja novih nastavnih sadržaja na nastavi Muzičke kulture koji se odnose na komponentu Pjevanje, neophodno je osigurati da učenici: sa pažnjom prate i slušaju melodiju i tekst pjesme koju izvodi nastavnik; slušno prepoznaju i komentarišu razliku između zabavne, pop, rock, jazz, narodne (tradicijske) i umjetničke pjesme; artikulirano i promišljeno koriste svoj glas kao instrument; uz pjevanje se izražavaju plesom ili pokretom; pjevanjem razvijaju tehniku pjevačkog disanja, artikulaciju, fraziranje i dikciju; pravilno drže tijelo prilikom pjevanja; izvode muziku individualno, u manjim grupama i skupno (hor); oblikuju pjevački glas i koriguju interpretaciju; proširuju opseg glasa i poboljšavaju kvalitet intonacije; pravilno fraziraju; razvijaju muzičku memoriju i osjećaj za harmoniju kroz višeglasno pjevanje (pjevaju kanone); tokom pjevanja najznačajnijih formi programske muzike mogu da objasne forme i karakteristike navedene pjesme, odlomke kao i elemente muzičko – scenskih djela; ovladavaju pjevanjem pjesama u obimu oktave u 2/4, 3/4, 4/4 i 6/8, 7/8 taktu; pjevaju jednoglasne i dvoglasne narodne, zabavne, jazz, rock i umjetničke kompozicije (odlomke iz solo pjesme i opere; pjevaju pjesme u C-duru (po sluhu i notnom tekstu), A-molu, D-molu, G-duru, E-molu, pjevaju pjesme u duru i molu (po sluhu); uočavaju razliku durskog i molskog završetka (kadenca); stvaraju kratke melodijske-ritmičke aranžmane; osmišljavaju jednostavnu ritmičku pratnju za naučene pjesme.

A.II.2. Izvodi muziku uz podršku jednostavnog melodijskog instrumenta, instrumenata tijela i/ili Orffovog instrumentarija.

- Daje kritički osvrt na instrumentalnu pratnju (aranžman).
- Daje kritički osvrt na različite notne zapise.
- Stvara notni zapis uz primjenu muzičkih znakova na instrumentariju, bez pomoći nastavnika.
- Eksperimentiše s novim zvukovima kao pojedinac (solista) ili u grupama.
- Daje kritički osvrt na vokalne/instrumentalne sastave i tehnike pjevanja i sviranja.
- Koristi Orffov instrumentarij kao sredstvo aktivnog muzičkog izraza.
- Izvodi teme poznatih dijela klasične, popularne, filmske i tradicijske muzike na klaviru.
- Uz sviranje nastavnika proizvodi poliritmiju.
- Izvodi i bira teže ritmičke figure.
- Aktivno sudjeluje u reprodukciji i interpretaciji jednostavnih dijela.
- Usvaja simbole muzičkog pisma.
- Izvodi jednostavne akorde (kvintakord i obrtaji).
- Stvara ritam na udaraljka dok sluša kompoziciju.

	• Svira i pjeva uz klavir jednostavne dječije pjesme. • Stvara aranžmane za školski orkestar. • Transponuje melodiju u drugi tonalitet.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1 UMP 5.2.2. UMP 5.2.3.
Ključni sadržaji	
Ključni sadržaji za ostvarivanje ovog ishoda u nastavi Muzičke kulture su: pjesme, muzičke igre primjerene uzrastu učenika II razreda gimnazije. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Šamanski rituali „African Tribal Drums“, James Asher „Janjara“, Bayron Metcalf „Heart Warriors“, Pjesme sa Bornea, Australije i Tibeta, A. Šantić „Emina“, G. B. Pergolesi „Gdje je onaj cvijetak žuti“, J. S. Bach „Ah što volim“, F. Chopin „Želja“, A. Vivaldi „Proljeće“, fuzija glavnih tema iz poznatih dijela Mozarta i Beethovena, F. Schubert „Tema iz Nedovršene simfonije“, F. Mendelsshon „Svadbeni marš“, M. Ravel „Bolero“, The Lion King „The circle of life“, Jose Feliciano „La Bamba“, Ricardito Riveira „La cucaracha“ G. Miller „Swing the Mood“, Indila „Derniere Danse“, Gipsy Kings „Bamboleo“ i dr.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Za realizaciju nastavnih sadržaja vezanih za sviranje po notnom zapisu i improvizacije neophodno je da škola posjeduje Orffov instrumentarij (posebno melodijske instrumente-hromatski metalofon), jednostavniji melodijski instrument (sintisajzer, melodiku), a učenici mogu kroz kreativne, ekološke i druge radionice dizajnirati svoj instrumentarij. Također, nastavnici mogu koristiti i raznovrsne predmete iz okruženja koji mogu u ovom slučaju učenicima poslužiti kao udaraljke. Veoma važno je da učenici nastave da koriste i instrumente tijela: pljeskanje, pucketanje, prstima, tapšanje, stupanje, lupkanje i sl. Nastavnik se koristi dvodimenzionalnim i trodimenzionalnim audio, vizuelnim i audio-vizuelnim sredstvima i pomagalicama kako bi učenicima dočarao pojedine instrumente, način njihovog sviranja, nastanak i razvoj instrumenata kroz vrijeme. U ovom dijelu nastavnik može demonstrirati i neke instrumente koji su specifični za uži zavičaj ili instrumente koji su dio kulturnog, historijskog i muzičkog naslijeđa Bosne i Hercegovine (npr. kordofone instrumente), koji se mogu čuti u pratnji tradicionalnih bosansko hercegovačkih pjesama-sevdalinki, kola/igara. Neophodno je osigurati odabranim sadržajima i metodičkim rješenjima da učenik: stvara/improvizira melodijske cjeline pjevanjem ili sviranjem; stvara/improvizira ritamske cjeline glasom, pokretom/plesom, pljeskanjem, lupkanjem, koračanjem i/ili udaraljka; pljeskanjem ili koračanjem označava metar/dobe; učenik pljeskanjem ili na udaraljka svira ritam; svira pjesme u C-duru, F-duru na nekom od melodijskih instrumenata Orffovog instrumentarija (hromatski metalofon, ksilofon, zvončići) i instrumenata sa tipkama (sintisajzer, melodika), svira na udaraljka, klaviru ili instrumentima tijela uz kompozicije i pjesme koje pjeva/izvodi; prati muziku pokretom/plesom, a pritom opaža te uvažava muzičko-izražajne sastavnice; koristi se notnim pismom pri izvođenju muzike; izvodi višeglasne jednostavne aranžmane i sl. Svaki učenik, iako ima manje razvijene muzičke sposobnosti, treba biti uključen u različite muzičke aktivnosti shodno svojim predispozicijama i interesima i sl.	
A.II.3. Izvodi i primjenjuje različite ritmičke obrasce u ritmičkim vježbama različitih tipova i nivoa složenosti.	• Daje kritički osvrt na instrumentalnu pratnju (aranžman). • Daje kritički osvrt na različite notne zapise. • Stvara notni zapis uz primjenu muzičkih znakova bez pomoći nastavnika. • Eksperimentiše s novim zvukovima kao pojedinac (solista) ili u grupama. • Daje kritički osvrt na vokalne/instrumentalne sastave i tehnike pjevanja i sviranja.

	• Stvara/improvizira ritmičke cjeline pokretom, pljeskanjem, lupanjem, pucketanjem prstiju. • Svira na udaraljkama ili tijelomuzikom uz pjesme koje izvodi. • U ulozi dirigenta diriguje izvođenje pjesama u različitim mjerama. • Izvodi zahtjevnije ritmičke figure i kratke notne vrijednosti. • Usvaja ritmičke grupe: kvartola, kvintola, sekstola i sl. • Zapisuje ritmičke diktate sa promjenom mjerne jedinice. • Ritmičke vježbe izvodi tapšanjem u accelerandu (postepeno ubrzava). • Koristi ritamske slogove različite dužine. • Kreira, kombinuje i poigrava se slogovima i riječima bez značenja. • Sinhronizuje različite pokrete ruku i nogu prilikom izvođenja i stvaranja muzike/gkazbe. • Izrađuje razne vrste udaraljki i zvečki i koristi ih u izvođenju ritmičkih vježbi i improvizacija. • Koristi šamanski bubanj u izvođenju ritmičkih vježbi. • Koristi druge predmete iz okruženja pri izvođenju ritmičkih vježbi (upotrebni
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.3. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Izbor sadržaja za realizaciju i ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: C. Rihtman „Jedan, dodan, dimi, disi“, Gluho glamočko kolo, Plesne pjesme Indijanaca iz Kolumbije, Body percussion „Chopin Waltz“, Percussion Corporal „Radecki marš“, J. Strauss I „Triš-traš polka“, J. S. Bach „Badineri iz svite h-mol“, C. Saint – Saens „Kraljevski marš lavova iz Karnevala životinja“, Beethoven Body percussion „Njemački ples“, L. Van Beethoven „Oda radosti“, A. Vivaldi „La Primavera“, A. Vivaldi „Jesen“, Richard Flitz J. Brahms „Mađarski ples br. 5“, G. Rosinni „Uvertira iz opere William Tell“, S. Prokofiev „Marš iz opere Ljubav za tri narandže“, M. Lysenko „Polka“, D.Šostakovič „Second Waltz“, Steve Reich „Clapping Music“, Lamar Burkhalter „Broom Jam, Chair Jam, Bucket Jam, Jumble Jam, Kitchen Jam“, Body Avlaia Group „In the hall of the body king“ (Peer Gynt), Body Avlaia Group „Havana“, Amerika „Hickony dickony doc“, Indonezija „Kočija“, Hand Clap Skit, Body percussion Santi Settatosi „Bohemian Rhapsody“, „Shape of you“, „You tribe speaks English“, „Something just like that“, „All of me“, „Therefore I am“, „Valcer iz filma Amelie“, Elias Aguirre „Mayumana“, Pharrell Williams „Happy“, Richard Flitz „Monkey dance“, Tema iz filma „Pink Panther“, Musicograma „The Addams Family“, „Rock Step“, „1, 2, 3 Break it down Clapping Game“ i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Neophodno je da se osigura Orffov instrumentarij i jednostavniji melodijski instrument (npr. sintisajzer ili melodika) kako bi se mogli realizirati svi metodički zahtjevi koji se odnose na izvođenje ritmičkih primjera. Nastavnik	

treba da omogućí učenicima da upoznaju ritmičke obrasce kako bi ovladali ritmom kao osnovnim elementom muzike. Učenici bi trebali tokom slušanja ili izvedbe ritmičkih vježbi koristiti notni zapis ritmičkih vježbi sa table ili plakata/Powerpoint prezentacije. Tokom slušanja tuđih izvedbi, ali i nakon slušanja ritmičkih primjera, učenici se upoznaju i uče odnosno uočavaju ritmičke obrasce vježbe, analiziraju tekst i notni zapis, uočavaju vrstu takta i jedinicu brojanja, mjeru, izvode ritmičke primjere ritamskim slogovima, stječu preciznost i sigurnost u izvođenju punktirane note, sinkope i podjele jedinice brojanja na 2, 3, i 4 dijela. Realizacijom ovih sadržaja učenici razvijaju muzičku kreativnost i vještine, stječu predispozicije i za savladavanje nastavnih sadržaja iz drugih nastavnih predmeta (npr. Tjelesnog i zdravstvenog odgoja, Fizike i sl.) koji su vezani za kretanje, zvuk, akustiku, ali i izvođenje različitih kretnih manifestacija u zadatom ritmu i tempu ili za savladavanje različitih tlocrtnih formacija i poligona kretanjem u određenom ritmu i tempu.

A.II.4. Kombinuje elemente plesa, drame i muzike prilikom izvođenja muzičkih dramatizacija, koreografija i muzičko-scenskih postavki.	• Stvara različite muzičke aktivnosti u skladu s vlastitim interesima i sklonostima (pjevanje, ples i pokret, sviranje, dramatizacija). • Reprodukuj e i izvodi plesnu koreografiju različitih djela klasične, tradicionalne, filmske i popularne muzike u grupi ili u paru. • Pronalazi nova rješenja u interpretaciji muzike uključujući ples i pokret. • Eksperimentiše sa zvukovima (tonovima i šumovima). • Stvara različite ritamske primjere i koristi ih pri izvođenju plesa i pokreta ili muzičke dramatizacije. • Pokretom i primjenom neformalne drame stvara određenu priču uz muziku. • Osmišljava muzičke igrokaze na temu poznatih djela. • Samostalno bira muzičku podlogu za igrokaz u kome učestvuje kao pojedinac-ka ili dio grupe. • Kreira radio-muzičku emisiju. • Učestvuje u kreiranju koreografije (folklorna koreografija, plesna koreografija, mjuzikl i sl.). • Učestvuje u kreiranju kostimografije za izvođenje muzičke dramatizacije. • Učestvuje u kreiranju scenografije i rekvizita za izvođenje muzičke dramatizacije.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.1. UMP 6.2.2.

Ključni sadržaji

Za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda ponuđen je sljedeći izbor muzičkih igara koje uključuju ples i pokret: A. Šantić „Emina“, Igrokaz „Mozart vs Beethoven“, V. Komadina „Derviš i smrt“, J. Strauss II „Na lijepom plavom Dunavu“, L. Delibes „Duet cvijeća“, Igrokaz „Knocking Skit“, J. Offenbach „Can – can iz operete Orfej u podzemlju“, Michael Jackson „Thriller“, Karlo Metikoš „Rock opera Gubec beg“, T. Albinonni „Adagio“ (Lara Fabian), J. Gotovac „Ero s onog svijeta“, Perpetuum jazzile „Rain“ i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

U nastavi Muzičke kulture ovaj ishod učenja se ostvaruje kombinacijom dva, odnosno tri vida aktivnosti: izvođenje muzike, muzičko stvaranje i slušanje muzike. Nastavnik treba da odabere adekvatne pjesme, muzičke igre, mjuzikle, filmsku muziku i druge sadržaje koji su bliski interesu i uzrasnim potrebama učenika II razreda gimnazije. Muzičke dramatizacije koje se usvoje i/ili kreiraju (režiraju) na nastavi Muzičke kulture, moguće je koristiti u okviru drugih nastavnih predmeta (npr. Bosanski jezik i književnost, strani jezici, Tjelesni i zdravstveni odgoj). To se prije svega odnosi na: dramatizaciju i scensko izvođenje, usavršavanje motoričkih kretnji i realizaciju programskih sadržaja koji imaju interdisciplinarni karakter (narodna kola, klasični plesovi, scenske postavke, ritmičke vježbe, vježbe opuštanja i relaksacije). Nastavnik treba da koristi odgovarajuće strategije učenja i poučavanja koje će omogućiti učenicima da izvođeci ili kreirajući muzičku dramatizaciju sublimiraju stečene vještine, znanja i sposobnosti, gdje svaka od naučenih komponenti treba da donese smisao u kreativnom i originalnom osmišljavanju muzičkih dramatizacija i sličnih oblika ovog vida stvaralaštva. Slušanje muzike, ritmički obrasci, pokreti, pjevanje, uz sugestije nastavnika zahtijevaju i kontinuirano ponavljanje i usavršavanje naučenog kao jednog od osnovnih procesa u učenju muzičkih sadržaja. Učenici kroz usvajanje muzičkih igara stječu i druge životne vještine neophodne za lični kulturni razvoj. Ovdje se prije svega misli na to da se učenici uče izvođačkom umijeću vladanja na sceni (prate dirigenta ili koreografa), ne govore na sceni, poštuju bonton-pravila i izvode osmišljenu koreografiju/muzički igrokaz-dramatizaciju. Učenici izvode muzičke dramatizacije kroz različite aktivnosti u učionici (ritmičke vježbe, plesovi i sl.), ali i tokom drugih školskih aktivnosti (priredbe, koncerti, mjuzikli, predstave, na nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja, bosanskog jezika i književnosti, stranih jezika i sl.). Ovdje je veoma važno da se razvijaju vještine saradničkog (kolaborativnog) učenja, osjećaj za rad u timu i zauzimanje stavova o muzičkim izvedbama drugih učenika uz maksimalno poštovanje i uvažavanje. Učenici shvataju značaj tradicionalne igre/plesa kao vrijednosti koju treba čuvati (multikulturalnost). Jedna od dimenzija koja je neophodna za ostvarenje ovog ishoda je i podsticanje učenika da samostalno iniciraju, kreiraju scenarije, pripremaju i učestvuju u realizaciji muzičko-scenskih izvedbi na školskim i drugim manifestacijama. Učenici mogu izvoditi i jednostavnije muzičke/glazbene igre i na jednom od stranih jezika.

A.II.5. Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline, muzičke i ritamske obrasce i koristi ih tokom izvođenja pjesama, plesova, igara uz pokret i ritmičkih vježbi.	• Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pjevanjem. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline pokretom i plesom. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline instrumentima tijela (pljeskanje, lupkanje, igrom u otvorenom i zatvorenom kolu, koraćanje i sl.) ili napravljenih instrumenata. • Stvara/improvizira melodijske i ritamske cjeline uz pomoć udaraljki, Orffovog instrumentarija i dostupnih melodijskih instrumenata. • Stvara kratke melodijske/ritmičke fraze sa usvojenom primjenom agogike. • Stvara melodiju na zadati tekst i/ili tekst na poznatu/zadatu melodiju. • Spaja tekst i melodiju u smislenu cjelinu. Varira melodiju i ritam melodije koju sluša. • Stvara razne ritmičke i melodijske obrasce. • Stvara aranžmane popularnih melodija za školski orkestar.

Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.1.2. UMP 6.2.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su: pjesme i muzičke igre primjerene dobi i sposobnostima učenika II razreda gimnazije. Moguće je zastupiti provođenje improvizacijskih vježbi kao što su: pronalaženje melodijskih motiva, govorna improvizacija, sviranje istog komada na raznim instrumentima, melodijsko nadopunjavanje, melodiziranje zadanog ritma. U nastavi se mogu provoditi i grupne aktivnosti ritmičkog stvaranja. Kod takvih aktivnosti učenici mogu dobiti zadatak da osmisle kraću kompoziciju na udaraljkama (npr. djelo u ABA formi) koju će izvoditi pred čitavim razredom. Preporučeni sadržaji za ostvarenje ovog ishoda su sljedeći: Energizers „Check My Beat“, V. Nikolovski „Rumbaba“, „La Guantanamera“ i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Nastavnik je u mogućnosti da za potrebe ostvarivanja ovog ishoda, pored odgovarajućih metodičkih rješenja iz oblasti muzike, koristi i pojedine sadržaje, metodička rješenja, pristupe i strategije učenja iz drugih nastavnih predmeta (Bosanskog jezik i književnost, strani jezici, Tjelesni i zdravstveni odgoj, Likovna kultura, Historija, Geografija) kako bi učenici stvarali/improvizirali melodijske i ritamske cjeline. Nastavnik može koristiti lirske pjesme, brzalice, pitalice, zagonetke u funkciji muzičkog stvaranja i improviziranja. Pojedine aktivnosti je dobro provoditi u manjim grupama učenika koje prije osmišljavanja ritmičkih obrazaca trebaju dobiti jasne upute o tome od kakvih se cjelina pojedina kompozicija/ improvizacija treba sastojati, odnosno odrediti koji su zadani elementi. Osim što se u takvim improvizacijama mogu koristiti različite vrste udaraljki, predlaže se i korištenje tijela kao instrumenta (body percussion) pri čemu učenici mogu pljeskati, udarati dlanovima o koljena, pucketati prstima, zviždati i sl. Elementarne kretne navike, prirodne oblike kretanja i vježbe oblikovanja moguće je koristiti tokom stvaranja/improviziranja pokretom. Korelacijom sa nastavom Likovne kulture moguće je osigurati da učenici kreiraju muzičke instrumente od prirodnog materijala različite građe, recikliranog materijala (npr. ambalaža), a zatim stvaraju/improviziraju izvodeći ritamske i melodijske cjeline koristeći iste. Sadržaje koje su učenici usvojili na nastavi stranih jezika nastavnik može koristiti za vokalne-instrumentalne improvizacije. Ovdje se može dati preporuka da nastavnici koriste različite oblike edukativnih, kreativnih i radionica učenja socijalnih vještina jer iste omogućavaju interdisciplinarni pristup izučavanju pojedinih sadržaja tokom umjetničkog stvaranja i izražavanja. Poželjno je ovaj ishod kombinovati sa drugim ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija i oblasti B. Muzičko opismenjavanje.	

Oblast: B/ Muzičko opismenjavanje	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.II.1. Razvija muzičku pismenost i intonativno tačno pjevanje.	• Objašnjava muzičke znakove u notnom tekstu (dinamika, tempo, takt, taktica, mjera, teza, arza, repeticija, prima volta i sekunda volta). • Prepoznaje i razlikuje unisono pjevanje, dionicu i partituru te a capella pjevanje. • Uočava polifoni karakter izvođenja u kome svaki glas ima ravnomjernu ulogu pri pjevanju. • Uočava i prepoznaje: motiv, frazu ili dvotakt, muzičku rečenicu, muzički period, dvodjelnu pjesmu, trodjelnu pjesmu, prelazni oblik između dvodjelne i trodjelne pjesme.

	• Prepoznaje i objašnjava uzmah i predtakt. • Razlikuje note od pauza i drugih muzičkih znakova u notnom tekstu. • Razvija osjećaj za visinu tona, trajanje tonova i kvalitet zvuka. • Samostalno određuje tonalitet kompozicije. • Upoznaje dorsku, frigijsku, lidijsku i miksolidijsku ljestvicu. • Uočava i utvrđuje vrste tempa pri izvođenju kompozicije. • Uočava i utvrđuje karakter muzičkog djela. • Izvodi narodne i umjetničke pjesme i popularnu muziku XX vijeka: (pop/rock) pjesme, songove iz mjuzikla i sl. • Reprodukcijske melodiju, ritam i tekst pjesama po sluhu i/ili notnom tekstu; • Nadopunjuje muzičke aranžmane narodnih pjesama iz BiH i okruženja. • Tokom slušanja ili izvođenja muzike prati notni tekst i uočava visinu tonova, tempo i dinamiku, artikulaciju, fraze i agogiku. • Sudjeluje u zajedničkoj izvedbi, usklađuje vlastitu izvedbu s izvedbama drugih učenika, pokazuje ustrajnost i koncentraciju. • Obogaćuje izvođenje novim izražajnim elementima te vrednuje vlastitu izvedbu, izvedbe drugih i zajedničku izvedbu.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 5.2.1. UMP 5.2.2.
Ključni sadržaji	
Sadržaji za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda su pjesme (narodne i umjetničke), popularna muzika XX vijeka, pop/rock pjesme prilagođene uzrastu učenika II razreda gimnazije. Izbor sadržaja za ostvarenje ovog odgojno-obrazovnog ishoda je sljedeći: Primjeri figuralne muzike, Odlomak iz Perutinusovog trupluma, Anonimus „Troglassni motteus“, G. De Machult „Balada“, C.Rihtman „Široka lista rakita“, L. Marenzio „Madrigal“, sevdalinke „Snijeg pade na behar na voće“, „Bulbul pjeva okolo Mostara“, „Uzeh đugum i maštrafu“, „Pošetala Hana pehlivana“, I. Zajc „Arija Jelene iz opere Nikola Šubić Zrinski“, V. Lisinski „Arija Porina iz opere Porin“, S. Mokranjac „Kozar“, A. Šantić „Tamburice“, M. Milojević „Muha i komarac“, P. Konjović „Sabah“, P. Konjović „Pjesma o dvoje“, J. Gotovac „Ero s onog svijeta“, M. Pozajić „Moja dika“, M. Prebanda „Smiješno čudo“, I. Tijardović „Arija iz operete Mala Flormaye“, A. Kabiljo „Neka cijeli ovaj svijet zna iz mjuzikla Jalta, Jalta“, Mjuzikl Kosa „Let the sunshine in“, John Lennon „Imagine“, Simon&Garfunkel „The sound of silence“, B. Britten „Kočijaševa pjesma iz opere Mali dimnjačar“ i sl.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom ostvarivanja ovog ishoda potrebno je voditi računa da se pojmovi, predstave i muzičke zakonitosti prilagode uzrastu učenika II razreda gimnazije i uvode poštujući načelo postupnosti i sistematičnosti (od lakšeg ka težem, od poznatog ka nepoznatom i sl.). Na ovom uzrastu učenik samostalno ili uz poticaj nastavnika prepoznaje, objašnjava i koristi pojedine muzičke znakove: note, pauze, oznake za tempo – italijanski izrazi i dinamiku. Prepoznaje, razlikuje i objašnjava: predtakt, uzmah, dionicu i partituru, kanon i sl. Kada je u pitanju muzička pismenost i intonativno tačno pjevanje, potrebno je učenike i dalje usmjeravati na promjene tempa, dinamike i agogike. Kada su u	

pitanju muzički znakovi koji se koriste u notnom zapisu, nastavnik će ih pojasniti i približiti učenicima na slikovit način koristeći adekvatnu terminologiju i nastavna sredstva (aplikacije s notnim znakovima, plakate, sadržaje iz udžbenika, PowerPoint prezentacije, klavijaturu, ksilofon, metalofon i sl.). Fokus je i dalje na muzičkom opismenjavanju kroz direktno posmatranje, snalaženje i razlikovanje nota i pauza u notnom zapisu i prethodno navedenih muzičkih znakova. Sve aktivnosti se izvode u poticajnoj atmosferi. Kada je u pitanju trajanje tonova, pomoći će i korelacija sa nastavnim sadržajima matematike vezanim za dijeljenje brojeva (cjelina, dio, razlomak, polovina, četvrtina, osmina, šesnaestina nekog broja). Na nastavi likovne kulture nastavnici mogu kroz likovna područja dizajn, crtanje ili slikanje koristiti muzičke simbole kao likovne i kompozicione elemente za građenje likovnog djela i muziku i dalje koristiti kao pozadinsku muziku i/ili kao podsticaj za likovno stvaranje i izražavanje, a moguće je i u 3D formatu izrađivati operske skale. Dakle, neophodno je prilikom planiranja i programiranja voditi računa o unutarpredmetnoj i međupredmetnoj korelaciji. Ovaj ishod se, također, može kombinovati sa ishodima iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, prvenstveno u dijelu koji se odnosi na pjevanje i sviranje. Prilikom izvedbe učenik uvažava pravila kulture pjevanja, intonaciju, ritam, tekst, muzičko/glazbeno izražajne sastavnice i stilska obilježja odabranih pjesama.

B.II.2. Prepoznaje i imenuje kompozitore, njihova muzička djela koja je slušao na nastavi ili u slobodnom vremenu i povezuje ih sa muzičkim periodima u kojima su nastala.

- Upoznaje bogatstvo i šarolikost muzičkih stilova.
- Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima.
- Opisuje i analizira karakteristike zvučnog primjera kroz sredstvo opaženih muzičkih elemenata (npr. "uzburkana melodija" kao rezultat specifičnog ritma, tempa, agogike, dinamike, intervalske strukture).
- Razlikuje a-capella izvođenje, vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne oblike.
- Razlikuje podjelu pjevačkih glasova, podjelu pjevačkih glasova u horu.
- Prepoznaje osnovne elemente muzike.
- Aktivnim slušanjem prepoznaje muzičke sastave.
- Opisuje funkciju elemenata muzičke pismenosti i izvođačkih sastava u okviru muzičkog djela.
- Prepoznaje i umije da analizira i otkrije vezu opaženih karakteristika sa žanrovskim historijsko-stilskim kontekstom zvučnih primjera.
- Aktivno sluša muziku nastalu u različitim periodima.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 6.1.1.

Ključni sadržaji

Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, te posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike i gledanje muzičko-scenskog djela. Nastavnik će odabrati kraće kompozicije, stavke ili odlomke kada učenicima predstavlja način izvođenja kompozicije (vokalna, vokalno-instrumentalna i instrumentalna kompozicija). Izbor sadržaja je sljedeći:

- RENESANSA: O. Di Lasso „Matona mia cara“, C. Janequin „Bitka kod Marinjana“, F. Bosanac „Tri frotle sa ričerkarima“, J. P. Galus „Evo kako umire pravednik“, G.de Machault „Douce Dame Jolie“;
- BAROK: C. Monteverdi „Arijadnina tužaljka“, G.Tartinni „Đavolji triler sonata“ (Vanesa Mae), T. Albinonni „Adagio“ + Lara Fabian s tekstom, J. Pachelbell „Canon D-dur“, H. Purcel „Didona i Enej“, A.Vivaldi „ Largo iz Zime“, G. F. Handel „Muzika na vodi“, J. S. Bach „Misa h-mol“, Sinfonity „Tokata i fuga d-mol od Bacha“, Barokni plesovi iz filma Valmont;
- KLASIKA: J. Haydn „Londonska simfonija“, Mozart Heroes „Simfonija br. 40 + Enter Sandman“ , W. A. Mozart „Kirie ili Lacrimosa iz mise Requiem“ , Diana Ilian „ Arija Kraljice noći iz opere Čarobna frula“, L. v. Beethoven „Eroica“, 2Cellos „Betovenova 5 simfonija“, Trans – Siberian Orchestra „Beethoven's last night“, The Piano Guys „Beethoven's 5 secrets“, Silenzium „Mjesečeva sonata“;
- ROMANTIZAM: F. Schubert „Nedovršena simfonija I stav“, R. Schumann „Mirtas“, H. Berlioz „Fantastična simfonija I stav“, F. Chopin „Poloneza A-dur“, Barbara Streisand „The Minute Waltz od Chopina“, F. Liszt „Ljubavni san“, G. Mahler „ Simfonija hiljade“, C.SaintSaens „Ples mrtvaca“, C.Saint-Saens „Samson i Dalila“, E. Grieg „Peer Gynt – Solvejgina pjesma“, Apocalyptica „U pećini planinskog kralja iz Peer Gynta“, C. M. von Webber „Strijelac vilenjak“, R.Wagner „Preludij Tristan i Izolda“, G. Verdi „Rigoletto – La donna e mobile“, G. Verdi „Trijumfalni marš iz opere Aida“;
- ROMANTIZAM: G. Rossini „Arija Figaro iz opere Seviljski berberin“, G. Puccini „Nesundorma iz Turandota“, G.Bizet „Carmen – pjesma cigana“, A. Borodin „Knez Igor – Polovječke igre“ M. P. Musorgski „Slike s izložbe“ (izbor), N. R. Korsakov „Šeherezada“, P. I. Čajkovski „Valcer cvijeća iz Orašara“, Silenzium „Ples šećerne vile iz Orašara“, B. Smetana „Prodana nevjesta – Igra komedijasa“, A. Dvorzak „Simfonija iz novog svijeta“, A. Dvorzak „Slavenski ples br.15“, V. Lisinski „Porin“, I. Zajc „Nikola Šubić-Zrinjski“, S. Mokranjac „14. rukovet – Pjesme iz Bosne“;
- IMPRESIONIZAM: C. Debussy „Preludij Poslijepodne jednog fauna“, M. Ravel „Bolero“, Maksim Mrvica „Rapsodija na Paganinijevu temu“;
- MUZIKA XX. STOLJEĆA: I. Stravinski „Petruška“, A. Hačaturjan „Gajana“, A. Schoenberg „Komadi za klavir“, A. Berg „Vocek“, A. Honneger „Pacifik 231“, B. Bartok „ Allegro barbaro“, S. Prokofjev „Romeo i Julija“, D. Šostakovic „Drugi valcer“, S. Hristić „Ohridska legenda“, J. Slavenski „Simfonija Orijenta“, J. Gotovac „Ero s onog svijeta“;
- MJUZIKL (songovi po izboru): „Hair“, „Chess“, „My Fair Lady“, „Chicago“, „Grease“, „West side Story“, „ThePhantom of the Opera“ (+ Nightwish obrada), „Mamma Mia“, „The sound of Music“, „Cats“, I. Tijardovic „Mala Florami“, A. Kabiljo „Jalta, Jalta“;
- JAZZ: G. Gershwin „Amerikanac u Parizu“, D. Ellington „Take the A train“, Paul Whiteman „It's only a paper Moon“, Louis Armstrong „What a wonderful world“, Charli Parker „Summertime“, Miles Davis „So what“, B.B. King „Thrill is gone“, M. Davis i Ch. Parker „Night in Tunisia“, Ella Fitzgerald „Cry me a river“, Nina Simone „I put a spell on you“, Nina Simone „Feeling good“, Sinan Alimanović „Sarajevo Remake“;
- FILMSKA MUZIKA (soundtrack): John Williams: Ratovi zvijezda; John Williams: Šindlerova lista; Ennio Morricone: Dobar, loš, zao; Nino Rota: Kum; Tomoyasu Hotei: Kill Bill; Eminem: 8 milja; Bruce Springsteen: Philadelphia;
- POP/ROCK: M. Jackson „Thriller“, Madonna „Like a prayer“, Tina Turner „Simply the best“, E. Presley „Jailhouse rock“, Queen „Bohemian rhapsody“, AC/DC „Thunderstruck“,

The Beatles „Yesterday“, J. Hendrix „Hey Joe“, Santana „Black magic woman“, Perpetuum jazzile (izbor), Indexi „Modra rijeka“, Bijelo dugme „Sanjao sam noćas da te nema“; - NARODNA MUZIČKA TRADICIJA: C. Rihtman: Zapisi (izbor), Sefardske romanse (izbor), Tradicionalni napjevi BiH (izbor), Ilahije (izbor), Misa quatidiana, Sevdalinke (izbor), Tradicionalni instrumenti (zvučni zapisi), Izvorne pjesme uz saz, Obrade bosanskih pjesama (izbor), Tradicionalne pjesme iz Hrvatske, Srbije, Makedonije, Slovenije (izbor).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Muzički stilski periodi su komponenta koja pripada oblasti B. Muzičko opismenjavanje. Važno je istaknuti kako je muzika povezana s drugim umjetnostima i oblastima van umjetnosti (religija, tehnologija, zapisivanje i štampanje nota, izvođačke i tehničke mogućnosti instrumenata. Nastavnik ima obavezu da učenike upozna sa teoretskim periodima u muzici muzičkim oblicima i instrumentima: lutnja, klavikord, klavirčembalo, orgulje, klavir, suite, fuge, sonate, konceriti, simfonije, solo pjesme, tocate, oratorij, opera, preludij, balet, kantate, jazz muzika, popularna muzika, ali može adekvatnim pristupima, metodama, sredstvima učenicima približiti pojedine periode u razvoju muzike i odabrati pojedine kompozitore klasične muzike i njihova reprezentativna muzička djela za analitičko slušanje, bosanskohercegovačke kompozitore XX vijeka, kao i umjetničku muziku XX vijeka iz našeg okruženja (Srbija, Hrvatska, Makedonija, Slovenija), savremena muzika, kompilacija rocka i umjetničke muzike, jazz muzike, ali i doživljajno. Važno je da učenici kroz različite igre (npr. igra memorije, asocijacije) ili muzičke kvizove, znaju povezati kompozitora i slušano djelo koje je on komponovao. Ovdje mislimo na muzička djela koja su učenici slušali u I razredu. Učenicima su uvijek zanimljivi fragmenti iz prošlosti, prvenstveno fragmenti vezani za biografiju poznatih kompozitora. Upoznaju stvaralaštvo kompozitora (elementarno). Učenici analizom slika kompozitora zaključuju i da se stil odijevanja mijenjao kroz vrijeme što se može korelirati sa sadržajima historije (prošlost-sadašnjost-budućnost). Učenici riječima iskazuju svoje mišljenje o slušanom djelu polifone i homofone kompozicije, iznose svoje emocije i raspoloženja koja povezuje sa karakterom slušane kompozicije, iznose svoje mišljenje o povezanosti savremene muzike sa umjetničkom muzikom ranijih perioda. Likovno, literarno ili plesno izražavaju svoje utiske o slušanom djelu. Slušanje određenih kompozicija treba biti popraćeno audio-vizuelnim zapisima. Moguće je koristiti i kompozicije iz filmova, kompozicije pri otvaranju olimpijskih igara, Evrovizije te korelirati nastavu medijske kulture i muzičke kulture kada je u pitanju popularna i filmska muzika, jazz muzika, pop/rock muzika, filmska muzika, mjuzikl. Obavezno je slušanje kompozicija u cijelosti ukoliko je riječ o kraćim djelima koja je moguće u cijelosti poslušati na času, odnosno slušanje pojedinih stavova ili ulomaka ukoliko je riječ o dužim muzičkim djelima, a preporučuje se i višekratno slušanje. Višekratnim slušanjem nastavnik će poticati učenika na pamćenje kompozicije (djela ili cijele kompozicije), imena kompozitora i naziva kompozicije. Nastavnik će tokom godine na različite načine pratiti ostvarenje ishoda te će ustrajnim i kontinuiranim radom poticati učenike na što viši nivo poznavanja muzičkih djela.	
B.II.3. Razlikuje i imenuje muzičke oblike i način njihovog izvođenja.	• Razlikuje muzičke oblike, muzičke i muzičko-scenske vrste: dvodijelni oblik, trodijelni i složeni trodijelni oblik, rondo, tema s varijacijama, sonatni oblik; suite, sonata, koncert, simfonija, simfonijska pjesma, solo pjesma, klavirska minijatura, fuga; oratorij/pasija, kantata, misa/rekvijem; opera, opereta, mjuzikl, balet; muzika za scenu/ pozorište (eng. Incidental music).

	• Razlikuje muzičke oblike i vrste specifične za pojedina muzička-stilska razdoblja (npr. balada, motet, madrigal, preludij, pasakalja, tokata, serenada, divertimento, koncertna uvertira, itd.). • Razlikuje različite svjetovne, duhovne i didaktičke kompozicije (npr. pjesma uz orkestar, Stabat Mater, Magnificat, etida, invencija, itd.). • Imenuje i razlikuje izvođače i izvođačke sastave: tradicionalni instrumenti, historijski/povijesni razvoj orkestra, elektronički instrumenti i instrumenti u savremenoj muzici, ostali savremeni ansambli. • Razlikuje vokalnu, vokalno-instrumentalnu i instrumentalnu muziku. • Razlikuje umjetničku od tradicionalne (narodne) muzike, pop/rock muzike, jazz muzike. • Razlikuje jednoglasnu i dvoglasnu pjesmu. • Objašnjava kanon. • Prepoznaje dijelove složenih muzičkih oblika (motiv, fraza, tema, muzička rečenica, dvodijelne i trodijelne oblike). • Prikazuje i objašnjava šemu dvodijelne i trodijelne pjesme. • Razumije i objašnjava karakteristike vokalne, vokalno-instrumentalne i instrumentalne muzike. • Prepoznaje, razlikuje i imenuje pjevačke glasove u četiri vrste hora. • Objašnjava vokalnu muziku (solo pjevanje i grupno pjevanje, duet, unisono, polifono). • Objašnjava analizira solističku, kamernu ili orkestarsku ulogu pojedinih instrumenata. • Slušno i vizuelno prepoznaje, razlikuje i imenuje određene instrumente i grupe instrumenata (gudački instrumenti, limeni i drveni duhački instrumenti, udaraljke, instrumenti sa tipkama).
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.2.1. UMP 4.2.2. UMP 4.2.3.
Ključni sadržaji	
Za realizaciju ovog ishoda se koriste pjesme, te posebni muzički oblici i odabrana djela za slušanje muzike i gledanje muzičko-scenskih djela navedenih u ključnim sadržajima ishoda B.10.2. Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog ishoda je sljedeći: Leoninus „Organum duplum“, G. P. de Palestrina „Kirie iz Mise Pape Marčela“, A. Corelli „Božićni kočerto groso“, J. S. Bach „Preludij c-mol“, J. Haydn „Gudački kvartet“, J. Haydn „Oratorij Stvaranje svijeta“, W. A. Mozart „Simfonija br. 40“, L. V. Beethoven „Sonata cis-mol“, F. Schubert solopjesme (izbor), R. Schumann „Leptiri“, R. Schumann „Karneval“ (izbor), F. Chopin „Nocturno br. 2“, R. Strauss simfonijska poema „Tako je govorio Zaratustra“, C. Frank „Simfonijske varijacije za klavir“, F. Mendelsshon „Koncert za violinu e-mol“, A. Dvorzak „Requiem“, G. Verdi „Travijata“, G. Puccini „Boemi“, P.I. Čajkovski	

„Trnoružica“, P. I. Čajkovski „Uvertira 1812“, S. Rachmanninof „Preludij cis-mol“, C. Orff „Carmina Burana“, G. Gershwin „Rapsodija u plavom“ i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom realizacije sadržaja koji se odnose na ovaj odgojno-obrazovni ishod nastavnik će voditi računa da se navedeni ishod ostvaruje zajedno sa drugim ishodima koji su vezani za komponente iz oblasti A. Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija (pjevanje, sviranje, muzičke/igre), ali i u kombinaciji sa ishodom vezanim za analitičko slušanje muzike unutar oblasti B. Muzičko opismenjavanje i oblasti C. Kulturni razvoj. Muzički pojmovi koje treba proširiti na ovom uzrastu su: dvodijelni oblik, trodijelni i složeni trodijelni oblik, rondo, tema s varijacijama, sonatni oblik; suita, sonata, koncert, simfonija, simfonijska pjesma, solo pjesma, glasovirska minijatura, fuga; oratorij/pasija, kantata, misa/ rekvijem; opera, opereta, mjuzikl, balet; muzika za scenu/pozorište (eng. Incidental music), muzički oblici i vrste specifični za pojedina muzičko-stilska razdoblja (npr. balada, motet, madrigal, preludij, pasakalja, tokata, serenada, divertimento, koncertna uvertira, itd.), različite svjetovne, duhovne i didaktičke kompozicije (npr. pjesma uz orkestar, Stabat Mater, Magnificat, etida, invencija, itd.). Potrebno je osim udžbenika koristiti i druga nastavna sredstva kao što su: aplikacije, PowerPoint prezentacije, videosnimci predstava, opera, koncerata, baleta, mjuzikla, filmske muzike, baleta, kako bi se pojedini pojmovi istaknuli i učenicima približili.

Oblast: C/ Kulturni razvoj

Ishod učenja

C.II.1. Primjenjuje pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) tokom prisustva ustanovama kulture, muzičkim institucijama, muzičkim takmičenjima ili prisustva javnim muzičkim manifestacijama.

Razrada ishoda

- Posjećuje kulturne manifestacije i muzičke događaje (primjerene uzrastu) i iskazuje svoje mišljenje o njima.
- Posjećuje kino i gleda muzički film - mjuzikl.
- Definiše vlastite stavove o muzici.
- Razlikuje kulturne manifestacije i muzičke događaje koje posjećuje.
- Objašnjava važnost kulturnog ponašanja tokom prisustva javnim muzičkim manifestacijama.
- Uočava i razlikuje pravilno i nepravilno ponašanje u publici tokom izvođenja muzičkih djela.
- Izražava svoj stav o slušanom/gledanom muzičkom ili muzičko-scenskom djelu.
- Opisuje kulturno-muzički događaj.
- Prenosi iskustva stečena na kulturnim manifestacijama i događajima vršnjacima u odjeljenju.
- Prepoznaje različite uloge muzike u svakodnevnom životu ljudi.
- Koristi se afišom za muzičko-scensko djelo.
- Animira vršnjake da posjete pojedine kulturne manifestacije i događaje kojima je on/ona prisustvovao/la.

Poveznice sa ZJNPP

UMP 6.1.3.

Ključni sadržaji

Sadržaji za ostvarenje ovog ishoda se mogu sagledati i diferencirati na sadržaje koji se odnose na školske kulturne manifestacije (razredne, aktivnosti na nivou škole), muzičke manifestacije u lokalnoj i široj društvenoj zajednici ili pak aktivnosti na globalnom nivou kroz učešće na zajedničkim muzičkim projektima sa djecom drugih zemalja u okruženju ili drugim zemljama svijeta. Sadržaji treba da su prilagođeni tematski, žanrovski i stilom učenicima II razreda gimnazije i njihovim razvojnim potrebama. Ovdje se misli na muzičke sadržaje koji se slušaju/gledaju tokom javnog prisustvovanja muzičkim manifestacijama: priredbe, predstave, koncerti, mjuzikli, festivali, smotre folklora, muzička takmičenja i dr. Sadržaji su, dakle, u direktnoj vezi sa programskim sadržajima kulturnih manifestacija i događaja kojima učenik/učenici prisustvuju.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Preporuke za nastavnike se također mogu sagledati iz ugla škole, lokalne i šire društvene zajednice i globalnog nivoa. Sadržaji koje nastavnik planira i kojima prisustvuje sa svojim učenicima uživo ili putem gledanja videozapisa, a koji se realiziraju na školskom nivou su: razredne i školske priredbe, koncerti, predstave, muzički igrokazi/dramatizacije, scenske postavke i sl. Potrebno je planirati minimalno dvije manifestacije kojima će se prisustvovati na školskom nivou u toku školske godine. Na lokalnom nivou to mogu biti muzičke manifestacije kao što su muzički susreti, festivali, smotre muzičkog i dramskog stvaralaštva i dr. Kada je u pitanju šira društvena zajednica (npr. Kanton), muzički sadržaji mogu uključivati festivale, kantonalna takmičenja, smotre stvaralaštva, gostovanja umjetnika i dr. Ovi sadržaji se mogu planirati na način da se realizira bar jedno javno učešće u toku školske godine. Ovi sadržaji se planiraju Godišnjim programom rada škole. Sadržaji koji se mogu realizirati na globalnom nivou treba da prate uzrasne potrebe učenika II razreda gimnazije, bez obzira iz koje zemlje mladi dolaze. Ovdje najčešće mislimo na međunarodne festivale, smotre, takmičenja, a u kontekstu digitalnog okruženja muzičke susrete moguće je realizirati i kroz online kolaborativno učenje tokom online nastave/učenja, kao i kroz druge interkulturalne muzičke projekte i programe koji omogućavaju kulturni i estetski razvoj učenika na globalnom nivou. Pojmovi kojima učenici vladaju odranije su: bonton, plakat, afiša, program, pozivnica, scena, publika, predstava, koncert, opera, balet, muzički igrokaz i sl. Na ovom uzrasnom nivou se navedeni pojmovi i s njima povezane predstave proširuju i produbljuju. Ukoliko se temeljni pojmovi i predstave formiraju na kvalitetan način, učenici će biti u prilici da razlikuju muzičke manifestacije kojima prisustvuju i shodno tome primjenjuju pravila kulturnog ponašanja (bonton-pravila) koja su usvojili tokom školovanja. Sadržaji se mogu crpiti i iz programskih sadržaja ustanova kulture u mjestu stanovanja (kulturno-sportski centri, muzeji, galerije, pozorišta i dr.).

C.II.2. Nastupa na internim (razrednim i školskim) i javnim muzičkim manifestacijama kao pojedinac, u paru/tandemu, kao dio grupe ili ansambla.	• Nastupa na internim (razrednim, školskim) i javnim muzičkim manifestacijama izvodeći muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije. • Inicira organizovanje muzičkih manifestacija na razrednom, školskom i lokalnom nivou. • Učestvuje u kreiranju programa muzičkih manifestacija na razrednom nivou. • Prepoznaje važnost javnog nastupa na muzičkim manifestacijama za svakog pojedinca. • Izvodi javno muziku, plesove, narodne igre i/ili muzičke/plesne dramatizacije individualno, u paru ili u grupama.
---	---

	• Pokazuje samostalnost (kretanje na sceni, ulaz, izlaz, naklon, obraćanje) tokom javnog nastupa na muzičkim manifestacijama. • Opaža, razumije i prihvata različite uloge i razine odgovornosti tokom učešća na javnim i kulturnim manifestacijama. • Usklađuje vlastito izvođenje s izvođenjem drugih učesnika tokom muzičke manifestacije. • Uključuje se u projekte škole koji doprinose realizaciji skupnih muzičkih aktivnosti. • Učestvuje u kreiranju kostima za javni nastup. • Učestvuje u osmišljanju scenografije. • Pravi i nabavlja potrebne rekvizite za javni nastup. • Piše recenzije o muzičkim manifestacijama. • Kreira pozivnice i afiše za školsku, razrednu i drugu manifestaciju. • Organizuje izložbe muzičkih ilustracija i ručnih radova (npr. kreiranih muzičkih instrumenata). • Planira posjetu muzičkim institucijama.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 6.2.3.
Ključni sadržaji	
Sadržaji koji se koriste za ostvarenje ovog ishoda su vezani za nastavne sadržaje koje su učenici usvojili za vrijeme redovne nastave i vannastavnih aktivnosti, a koji se odnose na: pjevanje, sviranje, muzičke dramatizacije i slušanje muzike. Poseban fokus treba staviti i na odgojne sadržaje vezane za opću kulturu i ponašanje u ustanovama kulture tokom javnog nastupa (bonton-pravila). S obzirom na to da se radi o učešću na javnim muzičkim manifestacijama u smislu aktivnog učešća, sadržaji će se diferencirati i u zavisnosti od toga da li učenici učestvuju pojedinačno, u paru ili u grupama. Ovdje do izražaja dolaze i sadržaji koji su se izučavali tokom vannastavnih aktivnosti pa možemo reći da se ovaj ishod ostvaruje koherentnim djelovanjem nastavnika u redovnoj nastavi Muzičke kulture i muzičkim vannastavnim aktivnostima. Sadržaji se, dakle, odnose na programske sadržaje javnih muzičkih manifestacija, sadržaje iz društveno-humanističkog područja kao što su npr. ustanove kulture (nazivi, njihova uloga, značaj i sl.) i sadržaje, tj. produkte učeničkog muzičkog stvaralaštva koji su nastali kao rezultat inicijative, kreiranja, organizovanja muzičkih manifestacija na razrednom i školskom nivou.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Ostvarenje ovog odgojno-obrazovnog ishoda realizuje se kako na redovnoj nastavi tako i kroz muzičke vannastavne aktivnosti, a svoje potpuno ostvarenje ovaj ishod će imati ako učenici aktivno učestvuju na javnim muzičkim manifestacijama individualno, u paru ili grupno. Ostvarivost će biti veća ukoliko na manifestacijama učestvuje veći broj učenika (npr. učešće školskog hora, orkestra, vokalne grupe, folklornog ansambla, plesne sekcije i sl.). Ukoliko na manifestacijama učestvuje manji broj učenika (pojedinaac, par ili manja grupa) bilo bi dobro osigurati video snimak javne manifestacije koju će pregledati i ostali učenici iz odjeljenja zajedno sa svojim vršnjacima koji su bili direktno uključeni. Na ovaj način djeluje se na kulturni i estetski razvoj svih učenika u odjeljenju, ali i na ostvarivanje odgojnih ishoda koji su vezani za izgradnju zajednice. Nastavnik će u godišnjem programu rada planirati ove nastavne sadržaje, ali će se dobar dio istih moći realizirati i tokom	

aktivnosti koje su planirane Godišnjim programom rada škole, a vezane su javnu i kulturnu djelatnost. Ostvarenjem ovog ishoda kod učenika se razvija samoinicijativa i kreativno-produktivne kompetencije, a isti je i u direktnoj vezi sa međupredmetnim temama kao što su poduzetništvo i karijerna orijentacija.

C.II.3. Izražava svoja lična razmišljanja, stavove i osjećanja doživljena na osnovu slušanih muzičkih djela ili gledanih muzičko-scenskih djela.	• Aktivno sluša muziku različitog karaktera i žanra. • Opisuje melodije koje se izvode u pojedinim stilskim periodima. • Stvara muzički ukus tokom i nakon slušanja muzike. • Slušno razlikuje karakter kompozicije kroz utjecaj na vlastite emocije. • Slušno razlikuje način izvođenja kompozicije, izvođačke sastave, tempo, dinamiku i sl. • Tokom slušanja muzike učenik stvara i kreira u drugim umjetničkim oblastima (drama, ples, likovna umjetnost i sl.). • Sluša muziku u slobodnom vremenu. • Razlikuje umjetnički vrijednu muziku i muziku koja nema umjetničku vrijednost. • Definiše vlastite stavove o muzici. • Koristi metode opisivanja tokom analize muzičkog djela. • Upoređuje obilježja muzičko-stilskih razdoblja, pravaca i žanrova u društveno-historijskom i kulturnom kontekstu. • Povezuje razvoj muzičke umjetnosti s općim društveno-historijskim i kulturnim razvojem.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 4.1.1. UMP 4.1.2. UMP 4.1.3.

Ključni sadržaji

Izbor sadržaja za ostvarivanje ovog odgojno-obrazovnog ishoda je sljedeći: „African Tribal Drums“, „Athaira“ (šamanski ritual), Bayron Metcalf: „Heart Warriors“, „Veena Srivani“, „White Snow in the Spring Sunlight“ (Pipa), Ignacio Bejar – Rebab, Eurpid „Orest“ (grčka tragedija), „Seikilov skolion“ (prva zapisana pjesma), „Odlomak iz Perotinusovog tripluma“, Perotinus "Sederunt organum“, „The Evolution of Early Medieval Music“, Brandon Fiechter „Cobblostone Village“, G. Dufay „Misa Naoružani čovjek L'homme Arme“, O. di Lasso „Eho“, Trevor Morris „Soundtrack iz serije Tudori“, Chanson Mil Marie Mougnot „Douce Dame Jolie od G.de Machaulta „(obavezno), M. A. Cesti „Zlatna jabuka“, J. B. Lully „Armida“, C. W. Gluck „Orfejeva tužaljka“, G. F. Handel „Muzika za kraljevski vatromet“, J. S. Bach „Francuske i engleske svite“ (izbor), Barokni plesovi iz filma Valmont, J. Haydn „Izlazak sunca iz oratorija Godišnja doba“, Mozart Heroes „Simfonija br. 40 +Enter Sandman“, L. v. Beethoven „uvertira Fidelio“, Trans – Siberian Orchestra „Beethoven's last night“, The Piano Guys „Beethovens 5 Secrets“, Silenzium „Mjesечеva sonata“ (obrađena), F. Schubert „Ave Maria“, R. Schumann „Karneval“ (izbor), F. Mendelssohn „Pjesme bez riječi“ (izbor), F. Chopin „Revolucionarna etida“, Film Pijanist: Chopin „Nocturno br. 20“, Csilla Szeutpeteri „Mađarska rapsodija br. 2 od Liszta“, R. Strauss „Til Ojlenšpigel“, J. Strauss II „Šisimš“, Film Apokalipsa danas: „Walkura od Wagnera“, G. Rossini „Uvertira William Tell“, G. Donizzetti „Ljubavni napitak“, T. Proeski „Elucevam le stelle iz Puccinijeve Toske“, M. P. Musorgski „Boris Godunov“, P. I. Čajkovski „Uvertira Labuđe jezero“, C. Debussy „Clair de Lune“, A. Honneger

„Rugby“, M. Pozajić „Bosanske narodne pjesme“, M. Prebanda „Azemina“, „Bosanski pastore“, B. Grković „Simfonijske varijacije na Betovenovu temu“, V. Milošević „Bosanska svita“, A. Smajlović „Probudena kasaba“, J. Magdić „Sarajevske ratne razglednice“, A. Horozić „Kapija“, izbor arija iz prve BiH opere „Hasanaginica“, izbor songova i pjesama iz mjuzikla i filmske muzike/glazbe „The Lion King“, „Alladin“, „Beauty and the Beast“, „Fame“, „South Pacific“, „Rocky Horror Show“, Hans Zimmer „Pirati s Kariba“, Dick Dale „Pakleni šund“, Survivor „Rocky“, David Arnold „James Bond“, Adam Clayton „Nemoguća misija“, Bill Madley „Priljavi ples“, Celine Dion „Titanic“, Roy Orbison „Zgodna žena“, Mozart Heroes „La Casa de Papel: My Life is going on (Cecilia Krull)“, Josipa Lisac „Rock opera Gubec beg“, Kemal Monteno „Sarajevo ljubavi moja“, Zdravko Čolić „Pjesmo moja“, Azra „Balkan“, EKV „Par godina za nas“, Obrade bosanskih pjesama (izbor), Tradicionalne pjesme iz Hrvatske, Srbije, Makedonije, Slovenije (izbor) i sl.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Prilikom izbora djela za slušanje muzike, među kojima treba da budu zastupljena, vokalna, instrumentalna i vokalno – instrumentalna i muzičkoscenska djela, treba voditi računa da njihovo trajanje i složenost budu u skladu sa uzrastom učenika drugog razreda opće gimnazije. Nastavnik će ravnomjerno zastupiti cjelovite kompozicije, stavke i odlomke kompozicija, odlomke iz opera, baleta. Izbor kompozicija za slušanje je ponuđen u širem obimu. Zastupljeni su različiti žanrovi kompozicija za slušanje muzike kao i muzički oblici (opere, baleti, koncert, simfonija i dr.), a posebno se vodilo računa da bude zastupljena muzika kroz različite epohe. Vodilo se računa da sadržaji kompozicija prate i sadržaje drugih nastavnih predmeta (bosanski jezik i književnost, tjelesni i zdravstveni odgoj, likovna kultura, historija) kako bi se moglo ispoštovati načelo interdisciplinarnosti koje se ostvaruje međupredmetnom korelacijom. Djecu treba učiti da zapažaju i prepoznaju karakter kompozicije, tempo i dinamiku izvođenja, formu kompozicije, izvođače i sastave, muzičke instrumente i grupe instrumenata, muzičke oblike, vrste glasova i horova i sl. Kada su u pitanju metode opisivanja tokom analize muzičkih djela, to mogu biti usmeni ili pisani osvrti, prezentacije, analiza članka u školskim novinama i/ili sadržaja zastupljenog na web stranicama, blogovima, kreiranje pisane ili digitalne muzičke mape, plakata i sl. Učenici treba da imaju jasno zadane kriterije za opisivanje susreta s muzikom kako bi kroz duži vremenski period mogli pratiti napredak koji će ostvarivati na tom području, što će im pomoći pri spoznavanju procesa oblikovanja vlastitih muzičkih preferencija u svrhu razvijanja kritičkog promišljanja. Učenici treba da razlikuju muzičko-scenska djela (operu, balet, mjuzikl, folklornu koreografiju). Potrebno je podsticati djecu da svoje zapažanje i doživljaje izraze opisno, pokretom, gestom ili likovno jer se time podstiče njihova kreativnost i stvaralaštvo. Za ostvarenje ovog ishoda nastavnici moraju posjedovati CD player ili neki drugi medij, audio snimke kompozicija, video snimke muzičko-scenskih djela (baletske predstave, opere, svite, folklorne izvedbe, mjuzikli, koncerti i sl.). Komponenta vezana za analitičko slušanje muzike/glazbe je prilika za estetski i kulturni razvoj svakog pojedinca. Znanja stečena tokom slušanja muzike/glazbe dolaze do posebnog izražaja u fazi primjene, tj. kada učenici slušaju muziku u slobodnom vremenu ili kada prisustvuju javnim manifestacijama na kojima mogu slušati/gledati muzičko ili muzičko-scensko djelo koje su slušali/gledali u školi.

E/ UČENJE I PODUČAVANJE

Kada je u pitanju nastava Muzičke kulture, neophodno je da se stvori podsticajno okruženje za učenje i poučavanje ovog nastavnog predmeta. U razrednoj nastavi učenici pohađaju nastavu u jednoj učionici, ali će nastavnik voditi računa da osigura "muzički kutak" ili centar za umjetničko stvaranje i izražavanje u kome će blagovremeno biti predstavljeni sadržaji koji se trenutno izučavaju. U predmetnoj nastavi u osnovnoj školi i u gimnazijama moguće je organizirati kabinetsku nastavu kako bi se kreiralo podsticajno okruženje za učenje i poučavanje. U ovom slučaju učionica se mora opremiti savremenim nastavnim sredstvima i pomagalicama za učenje muzičke kulture, namještaj mora biti prilagodljiv za primjenu različitih socioloških oblika rada. Neophodno je osigurati audio i audio-vizuelnu opremu (instrumenti, klavir, klavijatura, CD player, multimedija, personalni računar i sl.).

Za pojedine nastavne oblasti (npr. improvizacije, kreiranje i produkciju) potrebno je opremiti učionicu sa pametnom tablom, različitim instrumentima, surround ozvučenjem, zvučnicima i ostalom pratećom elektronskom opremom. U ovako kreiranom i podsticajnom okruženju nastava se treba prilagoditi individualnim iskustvima i karakteristikama svakog učenika što je obilježje inkluzivnog pristupa u nastavi. Kako bismo učenike aktivno uključili u proces učenja, neophodno je primjenjivati savremene metode, strategije učenja, tehnike rada i didaktičko-metodičke pristupe (npr. muzičke radionice, aktivno učenje, projektnu nastavu, saradničko učenje i sl.).

Primjenom različitih tehnika formativnog praćenja učeničkih postignuća osigurat će se kvalitativna povratna informacija o njihovom napredovanju tokom procesa učenja. Ciljevi učenja i podučavanja nastavnog predmeta Muzička kultura ostvarit će se na način da će učenici biti u mogućnosti da:

- stječu temeljna znanja i razviju pozitivan odnos prema muzičkoj kulturi svoga i drugih naroda i narodnosti;
- razlikuju i vrednuju muzička umjetnička djela različitih stilskih perioda, primjenjuju osnove pismenosti u području muzičke kulture i umjetnosti;
- razviju komunikacijske vještine putem muzičkog umjetničkog izraza;
- posjeduju razumijevanje i osobnu odgovornost za stvaralački proces, kao i mogućnost za kritičku procjenu vlastitog muzičkog izraza i izraza drugih;
- razviju saradničke odnose i empatiju u zajedničkim aktivnostima i stvaralačkom radu sa vršnjacima i razviju kreativnost kao metakompetenciju;
- razviju zanimanje, estetsko iskustvo i osjetljivost te kritičnost za vizualnu, filmsku, medijsku, govornu, dramsku, plesnu te posebno muzičku umjetnost i izražavanje;
- razviju pozitivan stav i skrb za muzičku estetiku i kulturu životne okoline, te aktivno učestvuju u kulturnom muzičkom/glazbenom životu zajednice;
- razviju sposobnost razumijevanja odnosa između muzičke umjetnosti i stvarnosti putem informaciono-komunikacijskih tehnologija (IKT);
- koriste IKT muzičke programe za komponovanje, snimanje i produkciju i sl.

F/ VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU

Vrednovanje je proces koji se temelji na prikupljanju i analizi podataka o učeničkim postignućima i ostvarenju odgojno-obrazovnih ishoda. To je veoma složen, zahtjevan, osjetljiv i odgovoran dio posla. Kako se na temelju vrednovanja donose odluke koje su važne za učenika, ono zahtijeva profesionalni integritet i ozbiljan pristup nastavnika. Nastavnik na osnovu odgojno-obrazovnih ishoda kreira aktivnosti koje trebaju biti osmišljene tako da osiguraju valjano vrednovanje. Vrednovanje se vrši kontinuirano tokom odgojno-obrazovnog procesa kako bi učenici imali priliku pokazati napredak u učenju i razvoju. Vrednovanje treba rezultirati jasnim i tačnim povratnim informacijama kako bi se učenicima pomoglo u daljnjem radu. Vrednovanje treba imati motivacijsku ulogu u cijelom procesu.

Elementi vrednovanja:

- 1. Slušanje muzike,**
- 2. Teorijska znanja i**
- 3. Praktična primjena.**

Slušanje muzike

Prepoznaje i imenuje kompozitora, naziv kompozicije, vrstu muzike, muzičko stilsko razdoblje. Prepoznaje sastavnica muzičkog djela: tempo, dinamiku, ritam, muzički slog, tonsku građu, izvođače. Prepoznaje tradicionalnu muziku užeg i šireg zavičajnog područja. Razlikuje duhovnu i svjetovnu muziku različitih stilskih razdoblja. Usvaja vrijednosne mjere za procjenu valjanosti muzike.

Teorijska znanja

Odnosi se na: poznavanje notnog pisma, agogičkih oznaka, instrumenata, ritamskih figura, sastavnica muzičkog djela, vrsta muzike, muzičke značajke pojedinih stilskih razdoblja, razvoj glazbene umjetnosti kroz stilska razdoblja i utjecaj društvenih okruženja na razvoj muzike.

Praktična primjena

Kreativno izražavanje doživljaja muzike pjevanjem, crtežom, koreografijom plesa kao i korištenje muzičkih instrumenata improvizirajući kratke melodije s usvojenim ritmovima. Izvođenje muzike kroz školske priredbe, hor, orkestar i posjetu koncertima. Tehnologijske vještine izražene kroz prezentacije. Elementi vrednovanja određuju se prema godini učenja, odnosno prema odgojno-obrazovnom razdoblju. U svakom odgojno-obrazovnom razdoblju određuju se dva elementa ocjenjivanja, uz mogućnost uvođenja i trećeg elementa. Treći element ocjenjivanja treba biti usklađen s nastavnim sadržajima određenog razreda. U osnovnoj školi u izučavanju predmeta Muzička kultura dva obavezna elementa su Slušanje muzike i Praktična primjena, dok su u srednjoj školi (Muzičko opismenjavanje) obavezni elementi Slušanje muzike i Teorijska znanja.

Kada je u pitanju praćenje napredovanja, vrednovanje i ocjenjivanje postignuća učenika u okviru nastavnog predmeta Muzička kultura, isto se naslanja na savremene zahtjeve iz oblasti

dokimologije, a u ovom slučaju prati se napredovanje, vrednuju i ocjenjuju učenička postignuća iz sve tri oblasti: Muzičko stvaralaštvo i reprodukcija, Muzičko opismenjavanje i Kulturni razvoj, tj. znanja, vještine, sposobnosti i navike koje se stječu izučavanjem ovog nastavnog predmeta. Preporučeni su sljedeći pristupi u vrednovanju:

- **vrednovanje za učenje,**
- **vrednovanje kao učenje i**
- **vrednovanje naučenog.**

VREDNOVANJE ZA UČENJE

Ovaj se pristup vrednovanju u nastavi muzike odvija tokom procesa učenja i podučavanja i ima višestruku ulogu (kvalitativne povratne informacije učenicima o nivou usvojenosti/ostvarivosti odgojno-obrazovnih ishoda, razmjene iskustava o procesima učenja i nivou stečenih znanja i vještina u odnosu na postavljena očekivanja, motivaciju učenicima za poboljšanje učenja, ali i nastavnicima za unapređenje i planiranje budućeg učenja i podučavanja). Kvalitativne povratne informacije bit će motivacija učenicima u poboljšanju učenja i posebno će biti od pomoći u razumijevanju sljedećih procesa: razvoja strategija za slušanje muzike kao alata za uspješnu analizu muzike, kritički pristup muzičkom djelu i estetski doživljaj, razvoj vlastitih muzičkih sposobnosti koji uključuje prikladan i optimalan odabir muzičkih aktivnosti koje bi pospješile taj razvoj, razvoj metakognitivnih vještina kao alata za povezivanje slušnog iskustva i različitih muzičkih i ostalih znanja. Tehnike prikupljanja podataka kod vrednovanja za učenje su: praćenje, promatranje i bilježenje učeničkih aktivnosti, opažanje učenika prilikom grupnog ili individualnog rada, razgovor s učenikom. Vrednovanje za učenje ne rezultira ocjenom, nego razmjenom informacija o učenju i rezultatima učenja. U ove svrhe koriste se različite tehnike formativnog praćenja (npr. portfolio, ček-liste, rubrike i sl.).

VREDNOVANJE KAO UČENJE

Vrednovanje kao učenje je pristup vrednovanju koji se temelji na ideji da učenici vrednovanjem uče, stoga nužno podrazumijeva aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja uz stalnu podršku nastavnika. U svrhu estetskog odgoja učenika i oblikovanja vrijednosnih kriterija kod učenika, od iznimne je važnosti naučiti kako vrednovati muzičko djelo kao umjetnički proces (nastanak muzičkog djela, muzičku izvedbu) i rezultat umjetničkog procesa (muzičko djelo trajne umjetničke vrijednosti, snimljenu umjetničku muzičku izvedbu).

Vrednovanje kao učenje u nastavi muzike odnosi se na: samoanalizu i samovrednovanje procesa razvoja vlastitih generičkih i muzičkih kompetencija; samoprocjenu vlastitog uspjeha prilikom muzičkog izražavanja, izvođenja ili stvaranja muzike/glazbe, procjenu uspješnosti izražavanja/izvođenja/stvaranja kod drugih učenika, vrednovanje izražavanja/izvođenja/stvaranja kao grupne muzičke/glazbene aktivnosti, pri čemu će vrednovanje uključivati planiranje i organizaciju aktivnosti, realizaciju aktivnosti (proces) i predstavljanje aktivnosti (rezultat), kritičko vrednovanje muzičkog djela, uz primjenu utvrđenih estetskih kriterija, vrednovanje izvedbe muzičkog djela doživljenog u autentičnom,

prilagođenom ili virtualnom okruženju koje uključuje vrednovanje originalnosti izvedbe, primjerenosti izvedbe određenom kontekstu (mjestu i publici) te prihvatanje djela od strane publike.

VREDNOVANJE NAUČENOG

Vrednovanje naučenog je sumativno vrednovanje koje ima za svrhu procjenu usvojenosti i ostvarivosti odgojno-obrazovnih ishoda nakon određenog (kraćeg ili dužeg) razdoblja učenja i podučavanja. Provodi se periodično, nakon određene nastavne cjeline, odnosno obrazovnog perioda (npr. polugodište). Vrednovanje stečenih znanja, vještina i sposobnosti, ali i stavova učenika o nastavi muzike i muzici uopće usklađuje se s definiranim odgojno-obrazovnim ishodima kurikulumu predmeta Muzička kultura, razradom navedenih ishoda i razradom ključnih sadržaja koji prate razradu ishoda koju smatramo pokazateljima (indikatorima) uspješnosti. U predmetnom kurikulumu nalaze se odgojno-obrazovni ishodi, razrada ishoda i ključni sadržaji koji služe nastavniku kao orijentir pri izradi kriterija vrednovanja. Prilikom izvođenja opisnih i brojčanih ocjena u osnovnim školama i brojčanih ocjena u gimnazijama koristit će se važeći propisi kojima se reguliše način praćenja napredovanja, vrednovanja i ocjenjivanja učenika, te propis vezan za inkluzivno obrazovanje učenika sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju.

G/ PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

1. OSNOVNA ŠKOLA

a) Razredna nastava

Poslove nastavnika u razrednoj nastavi u osnovnoj školi može obavljati:

1. Lice koje ispunjava uvjete predviđene Zakonom.
2. Osim uvjeta iz prethodnog stava navedene poslove može obavljati lice koje je završilo integrirani preddiplomski i diplomski univerzitetski studij za učitelja / nastavnika ili diplomski univerzitetski studij za učitelja/nastavnika na kojem se stječe najmanje 240 ECTS bodova, a što uključuje i potrebno pedagoško-psihološko i didaktičko-metodičko obrazovanje.:
 - nastavnik/profesor razredne nastave,
 - bachelor/magistar razredne nastave,
 - dvopredmetni studij, ako je ravnopravno u diplomi naznačena i razredna nastava.

b) Predmetna nastava

- Nastavu Muzičke kulture od 6. do 9. razreda mogu izvoditi lica koja su završila odgovarajući fakultet:
 - nastavnik/profesor muzičke kulture,
 - bachelor/magistar muzičke kulture, nastavnički smjer na kojem se stječe najmanje 240 ECTS bodova,
 - nastavnički smjer gdje je muzička kultura glavni ili ravnopravan predmet, ako je to naznačeno u diplomi ili obrazovnoj ispravi,
 - diplomirani muzikolog/bachelor/magistar muzičke kulture s položenom pedagoško-psihološkom i didaktičko-metodičkom grupom predmeta.

2. GIMNAZIJA

- Nastavu Muzičke kulture mogu izvoditi nastavnici sa završenom muzičkom akademijom, teoretsko-pedagoški odsjek, ili muzikološki odsjek sa položenom pedagoškom grupom predmeta, ili odsjek akademski muzičar sa položenom pedagoškom i psihološkom grupom predmeta.
- Nastavu iz ovog nastavnog predmeta mogu izvoditi lica sa završenim II (drugim) ciklusom odgovarajućeg studija visokog obrazovanja (diplomski studij), sa akademskom titulom i stručnim zvanjem magistra za određenu oblast kojim stječe 300 ECTS bodova.

